

Programmabegroting 2019

Gemeente Leusden

Gemeente Leusden

Gemeente Leusden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Aanbieding.....	5
Tekort Sociaal Domein	6
Domein Bestuur.....	7
1. Samenleving Voorop.....	8
2. Digitale dienstverlening	11
3. Samenwerken	13
4. Veiligheid.....	16
Domein Leefomgeving.....	22
1. Duurzaamheid en milieu	23
2. Water en riolering.....	28
3. Wegen en infrastructuur.....	32
4. Accommodaties.....	34
5. Onderhoud buitenruimte	38
Domein Samenleving	42
1. Eigen kracht	43
2. Saamhorigheid	47
3. Preventie.....	51
4. Maatwerk.....	56
Domein Ruimte	68
1. Ruimte	69
2. Wonen.....	71
3. Verkeer en vervoer.....	74
4. Economie	77
5. Buitengebied	83
6. Cultuurhistorie	89
7. Omgevingswet	92
Overhead.....	99
Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien	102
Paragrafen.....	109
Paragraaf A Lokale heffingen.....	110
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	115
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	120
Paragraaf D Financiering	126
Paragraaf E Bedrijfsvoering	131
Paragraaf F Verbonden Partijen	137
Paragraaf G Grondbeleid	150
Paragraaf H Toezicht en verantwoording.....	155
Financiële begroting	158
Uiteenzetting financiële positie.....	159
Overzicht baten en lasten	168

Aanbieding

Aanbieding

Hierbij bieden wij de begroting 2019 – 2022 aan. De eerste begroting die is samengesteld onder verantwoordelijkheid van het college dat in 2018 nieuw is aangetreden. In deze begroting zijn de ambities van het College Uitvoeringsprogramma 2018 - 2022 (CUP) verwerkt, toegespitst op het jaar 2019.

Het credo in de nieuwe bestuursperiode luidt 'Samen werken aan een sociaal, duurzaam en solide Leusden'. Vanzelfsprekend komt dit motto prominent terug in het CUP en daarmee ook in deze begroting. Er worden middelen beschikbaar gesteld voor de ambities en uitdagingen waar we stevig op inzetten, zoals op gebied van zorg, duurzaamheid, veiligheid en de economische ontwikkeling van onze gemeente. Ook hebben we in deze begroting ruimte gereserveerd om de komende jaren te kunnen investeren in onze infrastructuur (verkeer en vervoer). In deze raadsperiode is € 3,75 miljoen beschikbaar. We voeren het bestaande beleid uit en treffen verdere voorbereidingen voor de Omgevingswet die per 2021 in werking treedt.

We willen de taken uitvoeren met een frisse en dienstbare bestuursstijl, en in een open communicatie naar alle betrokkenen. Bij de totstandkoming van het CUP hebben we de samenleving en de raad geconsulteerd. De kaders voor de begroting zijn op 13 september 2018 vastgesteld bij de behandeling van de Kaderbrief 2019. De raad heeft ingestemd met het CUP en een aantal andere begrotingskaders. Er zijn nadere accenten aangebracht bij amendement en via moties. Het resultaat vindt u in deze digitale begroting. U kunt hierin lezen wat we in 2019 willen bereiken, met wie we samenwerken, welke activiteiten we doen en wat het mag kosten.

De begrotingspositie is als volgt:

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Resultaat Begroting 2019-2022	+628	+791	+840	+895
Structurele kosten CUP 2018-2022	-336	-480	-498	-484
Formatie-uitbreidingen	-225	-160	-160	-160
1e tranche afschaffing hondenbelasting	-20	-20	-20	-20
Begrotingsresultaat	47	131	162	231

We concluderen dat het gemeentelijk huishoudboekje een overschot vertoont. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2018 is het resultaat iets minder positief, onder andere door de meicirculaire van het Gemeentefonds. Een toelichting hierop vindt u in de Uiteenzetting financiële positie.

In het begrotingsresultaat zijn eveneens de financiële gevolgen van het CUP verwerkt en de formatie-uitbreiding van de Kaderbrief. Daarnaast is de eerste stap verwerkt van de afschaffing van de hondenbelasting.

Op 13 september nam de raad een motie aan om voorbereidingen te treffen om de hondenbelasting vanaf 2019 in maximaal 10 jaar gefaseerd af te schaffen. De eerste stap houdt in dat de belastingopbrengst in 2019 met 10% wordt verlaagd. Overigens blijft de gemeentelijke woonlastendruk in 2019 relatief laag, mede dankzij de 'diftar' die bij de afvalstoffenheffing is ingevoerd.

Deze begroting is gebaseerd op de door de raad vastgestelde Kaderbrief en andere tot begin september genomen besluiten. Tijdens een begrotingsproces zijn er altijd ontwikkelingen die de begrotingspositie kunnen veranderen. We noemen we de functionaliteit van De Korf, de ontwikkeling van de zorgkosten en de gevolgen van de septembercirculaire. Ontwikkelingen die we niet mee hebben kunnen nemen in deze begroting. De budgettaire gevolgen voor 2019 en volgende jaren worden verwerkt in de Najaarsnota 2018, onderdeel structurele gevolgen. Bestuursrapportages als de Najaarsnota en de Voorjaarsnota zijn er voor om de begroting te actualiseren. Indien de begroting dient te worden bijgesteld zullen wij u nadere dekkingsvoorstellen doen. We sturen immers op een sluitende begroting.

We zien er naar uit om de begroting 2019 uit te voeren, en samen met u te bouwen aan een sociaal, duurzaam en solide Leusden!

Het college van burgemeester en wethouders van Leusden

Coalitieakkoord 2018-2022

College Uitvoeringsprogramma 2018-2022

Financieel overzicht CUP 2018-2022

Tekort Sociaal Domein

Tekort Sociaal Domein

In lijn met de landelijke ontwikkelingen zien wij ook in Leusden een verdere toename van de kosten voor de jeugdzorg en ondersteunende begeleiding WMO. Op basis van de door Amersfoort afgegeven prognose 2018 en het vastgestelde inkoopkader 2019 en verder, verwachten wij vanaf 2019 een structurele overschrijding:

Raming zorgbudgetten nieuwe taken WMO en Jeugd	€ 5.910.000
Prognose zorgkosten 2018 (na verevening) en inkoop 2019	-/- € 6.450.000
Stelpost risicoverevening	-/- € 350.000
Budgettair tekort	-/- € 890.000

Het inkoopbudget 2019 bedraagt € 6.450.000 waarmee ten opzichte van het in onze begroting geraamde zorgbudget van € 5.910.000 een tekort wordt verwacht van € 540.000. Daarnaast zal vanaf 2019 de regionale risicoverevening wijzigen waarbij nog maar 50% van de regionale kosten voor met name de duurdere jeugdzorg zal worden verevend. Voor Leusden verwachten wij daarbij een nadelig vereveningseffect van € 350.000 waarvoor we een stelpost in de begroting ramen. Per saldo bedraagt het structureel tekort op de zorgkosten daarmee voor 2019 € 890.000.

Het tekort sociaal domein wordt in de 1e begrotingswijziging verwerkt. Dit leidt tot het volgende resultaat.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Resultaat Begroting 2019-2022	+628	+791	+840	+895
Structurele kosten CUP 2018-2022	-336	-480	-498	-484
Formatie-uitbreidingen	-225	-160	-160	-160
1* tranche afschaffing hondenbelasting	-20	-20	-20	-20
Begrotingsresultaat	47	131	162	231
1* begrotingswijziging tekort Sociaal Domein				
Bijramen budgetten Sociaal Domein	-890	-890	-890	-890
Resultaat na 1* wijziging	-843	-759	-728	-659
Dekking:				
- Reserve Sociaal Domein	+434			
- Algemene reserve basisdeel	+409			
- Stelpost nader te nemen maatregelen ter dekking van het begrotingstekort		+759	+728	+659
Begrotingsresultaat	0	0	0	0

Voor het tekort Sociaal Domein hebben we het restant van de reserve Sociaal Domein ad € 434.000 ingezet. Dit betreft het saldo van de reserve per 1-1-2018 minus alle besluiten die nadien zijn genomen over aanwending van deze reserve. Vervolgens resteert er nog een tekort van € 409.000 dat wordt gedekt door inzet van de algemene reserve; basisdeel. De weerstandratio daalt hierdoor van 0,92 (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) naar 0,85.

De tekorten in het Sociaal Domein hebben we voor 2019 gedekt door inzet van de reserve sociaal domein en de algemene reserve. Vanaf 2020 is dat niet meer mogelijk. Hierdoor ontstaat een structureel begrotingstekort van circa € 0,7 miljoen. Hiervoor zullen we weer structurele dekking moeten vinden. In de memo 'Financiën Sociaal Domein' hebben wij u hiervoor drie mogelijke scenario's geschetst. De keuzes die we zullen moeten maken zijn niet eenvoudig en vergen een zorgvuldige afweging van de verschillende scenario's. Keuzes die alleen kunnen worden gemaakt op basis van de juiste en voldoende informatie. Daarvoor hebben we meer tijd nodig. Het dekkingsplan voor de komende jaren zullen wij u voorleggen in de Voorjaarsnota 2019. In de memo hebben wij de volgende mogelijke scenario's geschetst waarbij ook een combinatie van scenario's mogelijk is:

1. Uitvoeren van kostenbesparende maatregelen in het Sociaal Domein die moeten leiden tot een structurele verlaging van het uitgavenniveau Sociaal Domein.
2. Bezuinigen op andere taakvelden c.q. het opstarten van een nieuwe bezuinigingsoperatie
3. Het verhogen van de OZB waarbij we een solidaire bijdrage vragen van inwoners en/of bedrijven

Domein Bestuur

Domein Bestuur

De gemeentelijke bestuursstijl is open en transparant. De bestuursstijl kenmerkt zich door nauw contact met inwoners, bedrijven en instellingen. We zijn een overheid die met passie en betrokkenheid zich openstelt voor de andere partners uit de samenleving, voorwaarden schept en coalities aangaat om samen met partners maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. De houding van de ambtelijke organisatie is gericht op het mogelijk maken van initiatieven.

Het Domein Bestuur is onderverdeeld in de onderdelen Samenleving Voorop, dienstverlening, samenwerking en veiligheid. Voor al deze programmaonderdelen zijn ambities opgesteld die zijn ingevuld met doelstellingen:

Ambitie Samenleving Voorop

De gemeente wil de waardevolle kracht en kennis van de samenleving benutten en bundelen voor het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Wij zijn een overheid die met passie en betrokkenheid zich openstelt voor de andere partners uit de samenleving, voorwaarden schept en coalities aangaat om samen met partners meer te realiseren.

Ambitie dienstverlening

De gemeente biedt alle producten en diensten in 2020 digitaal aan op een heldere, eenvoudige en toegankelijke wijze. Inwoners die het gemeentehuis bellen of bezoeken, voelen zij zich welkom en goed geholpen.

Ambitie samenwerken

De gemeente ontwikkelt zich naar een compacte, professionele en slagvaardige organisatie die een volwaardige plaats heeft in samenwerkingsverbanden met de regiogemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Ambitie veiligheid

De gemeente wil de veiligheid vergroten door de dalende lijn van criminaliteit in Leusden voort te zetten en de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren.

1. Samenleving Voorop

1. Samenleving Voorop

Ambitie

De gemeente wil de waardevolle kracht en kennis van de samenleving benutten en bundelen voor het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken. Wij zijn een overheid die met passie en betrokkenheid zich openstelt voor de andere partners uit de samenleving, voorwaarden schept en coalities aangaat om samen met partners meer te realiseren.

Context en achtergrond

In de afgelopen jaren hebben we mooie resultaten bereikt met Samenleving Voorop. Daarbij lag de focus op verantwoordelijkheid leggen bij de samenleving en een gemeente die daarin voorwaarden schept en faciliteert. Voor de komende raadsperiode verschuift de focus van Samenleving Voorop naar meer samen doen met partijen in de samenleving: samen aan de lat.

De samenleving weet meer, kan meer en eist meer invloed. Dit vraagt om een andere houding van ons, als lokale overheid, ten opzichte van de veranderende samenleving. Daarin moeten we ons als organisatie ontwikkelen door wendbaar te zijn. We bouwen daarbij verder op wat we met Samenleving Voorop hebben bereikt. Maar we leggen ook nieuwe accenten en we ontwikkelen als nieuwe werkwijze 'opgavegericht werken'. Opgavegericht werken gaat uit van het bundelen van krachten van partijen om samen meer te realiseren. Daarbij staat het maatschappelijk vraagstuk centraal. Coproductie is daarbij uitgangspunt.

Wat willen we bereiken?

- **1. Samenwerken aan oplossingen voorvraagstukken en ambities uit de Leusdense samenleving.**

We werken aan oplossingen die aansluiten bij de vraagstukken en ambities uit de Leusdense samenleving. Daarvoor bundelen we krachten van externe- en interne partijen. Samen met partners en inwoners bepalen we op welke maatschappelijke opgaven we gezamenlijk moeten inzetten. Samenwerken, verbinden, integraliteit en verantwoordelijkheid nemen voor het eindresultaat zijn daarbij kernbegrippen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Diverse partners en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B1.1.1 We sluiten Samenlevingsakkoorden over de speerpunten 'Duurzaamheid', 'Zorg', 'Jeugdzorg' en 'Werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt'**

Voor het maken en uitvoeren van beleid trekken we samen op met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Wij kunnen niet zonder de kennis, kunde en kracht van onze partners in de samenleving om onze doelstellingen te bereiken. Waar nodig ondersteunen wij bij initiatieven uit de samenleving. Met het maken van de samenlevingsakkoorden spelen we hierop in.

Kern van het samenlevingsakkoord is dat de partners samen een agenda opstellen. Ook worden afspraken gemaakt over de uitvoering ervan door de verschillende partners. In 2019 zijn de gesprekken gevoerd om tot een agenda te komen. In de 2e helft van 2019 zijn de agenda's uitgewerkt. Daarnaast is gekeken hoe de uitvoering van de acties uit de akkoorden kan worden gewaarborgd

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B1.1.2 We pakken vraagstukken op volgens het opgavegericht werken**

Er is een aantal pilots met het opgavegericht werken uitgevoerd in 2018 en begin 2019. Deze pilots zijn geëvalueerd in de eerste helft van 2019. De resultaten hiervan worden meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het opgavegericht werken in de gemeentelijke organisatie. Belangrijk doel van de evaluatie was om op te halen wat we willen behouden. Zo kunnen we gaandeweg een nieuwe werkwijze ontwikkelen, die past bij Leusden. De methode van het opgavegericht werken is ook gebruikt bij het opstellen van de samenlevingsakkoorden.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B1.1.3 We evalueren de pilots waarin we geëxperimenteerd hebben met het opgavegericht werken**

Er is een aantal pilots met het opgavegericht werken uitgevoerd in 2018 en begin 2019. Deze pilots zijn geëvalueerd in de eerste helft van 2019. De resultaten hiervan worden meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het opgavegericht werken in de gemeentelijke organisatie. Belangrijk doel van de evaluatie was om op te halen wat we willen behouden. Zo kunnen we gaandeweg een nieuwe werkwijze ontwikkelen, die past bij Leusden. De methode van het opgavegericht werken is ook gebruikt bij het opstellen van de samenlevingsakkoorden.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B1.1.4 We opereren vanuit de bedoeling (de 'geest') van wet- en regelgeving**

De gemeente werkt volgens de uitgangspunten van Samenleving Voorop. We zijn inmiddels gewend aan deze manier van werken, dat het niet meer opvalt. Toch vraagt het continu onze aandacht om de kernwaarden bij medewerkers onder de aandacht te houden. Samenleving Voorop komt tot uitdrukking in de dienstverlening van de gemeente Leusden.

Hierbij een aantal voorbeelden (aanvullend op wat al bij B.1.1.2 en B1.1.3 is beschreven):

- Meer dan 160 participatietrajecten in de buitenruimte (klein en groot)
- Strategische Agenda Regio Amersfoort door inzet van dialooggroepen
- Opzetten van het Voedselbos
- LEADER Gelderse Vallei
- Door Achterveld Voor Achterveld (DAVA)

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B1.1.5 We evalueren de pilots waarin we geëxperimenteerd hebben met het werken vanuit de 'geest' van wet- en regelgeving**

We zijn gestart met pilots naar het uitgangspunt 'werken vanuit de bedoeling'. Deze pilots zijn niet afgerond. Dit komt omdat de organisatieontwikkeling een hogere prioriteit had.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B1.1.6 We geven het Recht om uit te dagen (right to challenge) vorm binnen de gemeente Leusden**

Gemeente Leusden

We hebben het 'Recht om uit te dagen' uitgedragen in diverse bijeenkomsten. Dit houdt in dat inwoners en organisaties worden opgeroepen om taken van de gemeente over te nemen, met het bijbehorende budget. Zij dagen de gemeente uit dit beter te kunnen. Een aantal organisaties, o.a. in Achterveld, beraadt zich nu wat ze hierin kunnen doen. We zien de uitdagingen graag tegemoet.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

Relevante beleidsnotities

Kaders Samenleving Voorop (maart 2011)

Boekje Verhalen Samenleving Voorop (2018)

Plaat Raadsconferentie 6 april 2018

Raadsconferentie Samenleving Voorop – De Oogst (2018)

2. Digitale dienstverlening

2. Digitale dienstverlening

Ambitie

De gemeente biedt alle producten en diensten in 2020 digitaal aan op een heldere, eenvoudige en toegankelijke wijze. Inwoners die het gemeentehuis bellen of bezoeken, voelen zij zich welkom en goed geholpen.

Context en achtergrond

De basis op orde, digitale transformatie, smart-city, beveiliging, nieuwe Omgevingswet, Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) en Digitale Agenda 2020 zijn voorbeelden van de uitdagingen voor de gemeenten op het gebied van informatievoorziening. De razendsnelle ontwikkelingen op het gebied van informatietechnologie, de technische mogelijkheden en de informatievoorziening volgen elkaar steeds sneller op, "de digitale transformatie". Dit noodzaakt de gemeenten om te volgen en de ontwikkelingen te vertalen naar de eigen organisaties. Door uitdagingen in de samenleving en de veranderende wereld waarin we leven haalt informatievoorziening ons voortdurend in. Hoe gaan wij daar als organisatie mee om en zorgen wij dat we een stabiele basis hebben als het gaat om ICT en digitale dienstverlening.

Wat willen we bereiken?

- **1. De (digitale) dienstverlening en communicatie met burgers en bedrijven verbeteren en vereenvoudigen.**

Inwoners en bedrijven willen in toenemende mate digitaal zaken regelen met de overheid. De digitale dienstverlening moet goed, veilig, eenvoudig en toegankelijk zijn. Informatie moet online beschikbaar zijn en inwoners zien eenvoudig welke gegevens over hen zijn vastgelegd. Alle aan(vragen) kunnen inwoners digitaal regelen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	
Verbonden partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B2.1.1 We bieden meer producten en diensten aan inwoners aan via MijnOverheid**

Via de berichtenbox van 'Mijn Overheid' biedt gemeente Leusden herinneringsbrieven aan, wanneer rijbewijs, of reisdocumenten binnenkort verlopen . Er kunnen ook andere producten aangeboden worden via de berichtenbox. En inwoners kunnen hun lopende zaken volgen. De infrastructuur is daarvoor geschikt gemaakt. Bedrijven kunnen ook inloggen op 'Mijn Overheid' door gebruik te maken van e-herkenning.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B2.1.2 We zorgen ervoor dat de digitale dienstverlening zo helder, eenvoudig en toegankelijk is, dat inwoners en bedrijven de voorkeur geven aan het online kanaal**

De taal die de gemeente gebruikt in de online dienstverlening is to-the-point, duidelijk en gericht op onze inwoner. Wij communiceren helder en begrijpelijk. We checken de website wekelijks op begrijpelijk taalgebruik (B1), gebroken links en niet gevonden pagina's. Waar nodig, passen we aan.

In 2019 zijn korte instructievideo's gemaakt voor website en sociale media, waardoor onze inwoners sneller hun weg vinden om digitaal zaken te regelen.

Ook is in 2019 een grote slag gemaakt in het digitaliseren van formulieren. En daar gaan we mee door. De formulieren die het meest worden gebruikt, worden het eerst online beschikbaar gemaakt. De formulieren die nauwelijks worden gebruikt komen als laatste aan de beurt.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B2.1.3 We spelen (snel) in op de vragen of klachten van inwoners, die via sociale media (Facebook, Twitter en WhatsApp) onder onze aandacht worden gebracht**

We werken volgens het principe Aandacht, Antwoord en Actie. Communicatie, webteam en KCC werken nauw samen, wisselen informatie uit en zijn eenduidig in reactie en antwoord naar buiten toe. We monitoren Social Media door reputatie- en issuemanagementrapportages, webcare-analyses en we meten het effect van gevoerde campagnes.

De gemeente reageert snel op vragen die via sociale media worden gesteld.

Van de vragen die via sociale mediakanalen (Twitter, Facebook, LinkedIn en WhatsApp*) binnenkomen, wordt:

- 60% binnen 4 uur beantwoord (waarvan 49% binnen 2 uur)
- 85% beantwoord binnen 24 uur
- Berichten die in de avond of weekend binnenkomen, worden de eerstvolgende werkdag beantwoord.

*In december 2019 zijn we (tijdelijk) gestopt met WhatsApp als dienstverleningskanaal.

WhatsApp wordt vooral gebruikt om meldingen over de openbare ruimte door te geven. Gemiddeld zijn dat 12 WhatsApp-berichten per dag. Inwoners kunnen dit blijven doen via het meldformulier op de website of berichten op Facebook en Twitter.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B2.1.4 We zorgen voor een gastvrije ontvangst in het Huis van Leusden**

Bezoekers van het Huis van Leusden worden gastvrij ontvangen. Bij binnenkomst is het duidelijk waar je als bezoeker moet zijn. Je kunt je melden bij de receptie of aanmelden bij de digitale zuil bij de ingang. Tijdens het wachten kan gratis koffie en thee worden gedronken in het Eet Werk Café.

Aan de leestafel kunnen inwoners terecht voor folders van allerlei activiteiten die in Leusden plaatsvinden.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

Relevante Beleidsnotities

BLNP informatiebeleidsplan

Informatieplan Leusden

3. Samenwerken

3. Samenwerken

Ambitie

De gemeente ontwikkelt zich naar een compacte, professionele en slagvaardige organisatie die een volwaardige plaats heeft in samenwerkingsverbanden met regiogemeenten, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Context en achtergrond

Wij zijn een regiegemeente. We besteden taken uit, waarbij we als opdrachtgever optreden. Voor de uitvoering van onze doelstellingen kunnen wij niet zonder de kennis, kunde en kracht van partners in de samenleving. Daarom willen we met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen optrekken bij het maken en uitvoeren van beleid. We werken samen als verbonden partijen in regionale of bovenregionale (gemeenschappelijke) regelingen. Om een compacte, professionele en slagvaardige organisatie te zijn, werken we als gemeente ook samen op bedrijfsvoering.

Wat willen we bereiken?

- **1. Samenwerken om kwaliteit te borgen en kwetsbaarheid te verminderen.**

We werken samen om de kwaliteit te borgen en de kwetsbaarheid te verminderen. Daarbij zoeken we voor ieder onderdeel de meest geschikte samenwerkingspartners. Bij een compacte organisatie is het noodzakelijk extra oog te hebben voor het borgen van kwaliteit en het verminderen van kwetsbaarheid. We kiezen daarom bewust de meest geschikte samenwerkingspartners per (organisatie) onderdeel.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het aan de samenleving op
Lokale partners	
Verbonden partijen	IBMN en GBLT
Bijdrage verbonden partij	<p>GBLT richt processen zodanig in dat gemeentelijke (en waterschaps)belastingen maximaal worden geheven en geïnd, en WOZ- en basisregistratieve taken efficiënt worden uitgevoerd. BLT onderhoudt betrouwbaar en respectvol contact met burgers. BLT heeft samenwerkingsovereenkomsten met zes gemeenten en vijf waterschappen</p> <p>De gemeente is verplicht haar inkoop en de aanbesteding van opdrachten conform wet en regelgeving uit te voeren. Het IBMN faciliteert en begeleidt de gemeente bij haar inkoop- en aanbestedingsprocedures van de gemeente. Door de samenwerking in de Stichting is het mogelijk het inkoopproces efficiënt en met goede kwaliteit in te richten. Het IBMN borgt in het bijzonder een uitgebreide marktkennis bij haar verschillende inkopers, die de gemeente op individuele basis niet kan evenaren.</p>

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B3.1.1 We werken per taakveld meer samen met Bunschoten, Nijkerk en Putten in de Samenwerking bedrijfsvoering (BNLP)**

We werken samen met gemeenten Bunschoten, Nijkerk en Putten op de bedrijfsvoering onderdelen ICT, Juridische Zaken, P&O en Financiën. De zogeheten kwartiermakers voor deze 4 onderdelen, hebben de jaarplannen voor de samenwerking uitgevoerd. Dat leidt tot verbetering van de kwaliteit en vermindering van de kwetsbaarheid. De kwartiermakers werken vanuit de filosofie om medewerkers zoveel mogelijk te laten werken vanuit het perspectief van 'Eén team voor 4 gemeenten'. Door gezamenlijk op te trekken worden bedrijfseconomische besparingen gerealiseerd en ontstaan er kansen voor medewerkers van de 4 gemeenten.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B3.1.2 We stellen de Strategische Agenda Regio Amersfoort 2019- 2022 op**

In 2019 heeft de Regio Amersfoort een Maatschappelijke Dialoog gevoerd over 3 thema's: 'kwalitatieve woningbouw', 'energie en duurzaamheid' en 'inclusieve arbeidsmarkt'. De uitkomsten van de Dialoog zijn eind 2019 aan de gemeenteraden gepresenteerd.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B3.1.3 We bevorderen bestuurlijke regievoering op verbonden partijen**

De collegeleden vragen vanuit hun rol als DB/AB-lid van de GR-en aandacht voor de planning en routing van stukken. De verbonden partijen die met een kadernota werken, hebben deze tijdig ingediend. De raadsrapporteurs pakken hun rol en zijn zichtbaar voor zowel de ambtelijke organisatie als de raad.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **2. Behouden en aantrekken van talentvolle medewerkers.**

Ons personeel is het werkkapitaal van de organisatie. In een snel veranderende omgeving en organisatie moeten we talentvolle medewerkers behouden en aantrekken. We willen dat doen door in te zetten op zelfstandigheid, flexibiliteit en de gezonde werkbalans.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	RegioGemeenten (zijn per onderwerp verschillend), Larikslaan2, Voilà Switchverband: met gemeenten de Bilt, Bunnik, Leusden, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Woudenberg, Wijk bij Duurstede en Zeist. BNLP-verband: samenwerking met gemeenten Bunschoten, Nijkerk, Leusden en Putten Regio Amersfoort: samenwerking met de gemeenten Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg
Verbonden partijen	IBMN en GBLT

Bijdrage Verbonden Partij	<p>GBLT richt processen zodanig in dat gemeentelijke (en waterschaps)belastingen maximaal worden geheven en geïnd, en WOZ- en basisregistratieve taken efficiënt worden uitgevoerd. BLT onderhoudt betrouwbaar en respectvol contact met burgers. BLT heeft samenwerkingsovereenkomsten met zes gemeenten en vijf waterschappen.</p> <p>De gemeente is verplicht haar inkoop en de aanbesteding van opdrachten conform wet en regelgeving uit te voeren. Het IBMN faciliteert en begeleidt de gemeente bij haar inkoop- en aanbestedingsprocedures van de gemeente. Door de samenwerking in de Stichting is het mogelijk het inkoopproces efficiënt en met goede kwaliteit in te richten. Het IBMN borgt in het bijzonder een uitgebreide marktkennis bij haar verschillende inkopers, die de gemeente op individuele basis niet kan evenaren.</p>
---------------------------	--

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B3.2.1 We bevorderen regionale mobiliteit**

Leusden wil de regionale mobiliteit van medewerkers bevorderen. Daarvoor is de afspraak die is gemaakt met de SWITCH-gemeenten uitgebreid naar de BLNP-gemeenten. Deze afspraak houdt in dat sollicitaties van medewerkers van de betrokken gemeenten, worden gezien als interne sollicitatie. Medewerkers krijgen daardoor bij sollicitaties voorrang op kandidaten van buiten de samenwerkende gemeenten.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B3.2.2 We zoeken samenwerking met andere gemeenten voor vakspecialistische functies**

We stimuleren samenwerking bij vakspecialistische functies. Als vakspecialist ben je in een gemeente van 30.000 inwoners vaak een eenling. Dit brengt een zekere mate van kwetsbaarheid met zich mee. We stimuleren daarom samenwerking met vakspecialisten van andere gemeenten. Op deze manier krijgen medewerkers sparringpartners bij andere gemeenten en is onderlinge vervanging mogelijk. Ook kijken we of we, samen met andere gemeenten, vakspecialisten kunnen aannemen. Daardoor dragen we gezamenlijk de lasten voor specialistische werkzaamheden die voor iedere gemeente gedaan moeten worden.

Om minder kwetsbaar te zijn, stimuleren we samenwerking met vakspecialisten van andere gemeenten. Medewerkers vinden zo een sparringpartner op hun eigen werkterrein. Daarnaast is onderlinge vervanging mogelijk. We kijken ook of we samen met andere gemeenten vakspecialisten kunnen aannemen. Hiermee dragen we gezamenlijk de lasten.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

Relevante beleidsnotities

Werkwijze Gemeenschappelijke

Regelingen 2013 Raadsmanifest en brief aan raad Leusden

Regeling zonder meer samenwerking bedrijfsvoering

Bijlage1. Toelichting regeling zonder meer samenwerking bedrijfsvoering

4. Veiligheid

4. Veiligheid

Ambitie

De gemeente wil de veiligheid vergroten door de dalende lijn van criminaliteit in Leusden voort te zetten en de zelfredzaamheid van inwoners te stimuleren.

Context en achtergrond

Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Die verantwoordelijkheid om Leusden veilig te houden wil de gemeente graag samen met bewoners, ondernemers en onze partners nemen. Criminaliteit houdt zich niet aan de gemeentegrenzen en daarom blijven we een actieve rol spelen in onze regio. In de komende jaren geven we extra aandacht aan het verstevigen van de persoonsgerichte aanpak (PGA) en zetten we in op het tegengaan van ondermijning. Bij fysieke veiligheid zien we dat de focus zich steeds meer verlegt naar het stimuleren van de zelfredzaamheid van inwoners en professionalisering van brandweer en gemeentelijke crisisorganisatie.

Wat willen we bereiken?

- **1. Verminderen van de criminaliteit in Leusden door de Persoonsgerichte Aanpak in Leusden verder uit te bouwen.**

Sinds 2018 werken we in Leusden met de persoonsgerichte aanpak (PGA). Personen die ernstige veiligheidsproblemen en/of ernstige overlast veroorzaken kunnen het best worden aangepakt met maatregelen die integraal met verschillende partners, zoals gemeente, politie, Openbaar Ministerie en hulpverlening, worden afgestemd en waarmee wordt samengewerkt. Deze afspraken worden middels een convenant vastgelegd. Het doel is altijd het doen stoppen van crimineel of overlast gevend gedrag.

Het effect van deze aanpak is merkbaar binnen de gemeente. Lokaal hebben we een goede samenwerkingsstructuur opgebouwd met korte communicatielijnen. Hierdoor weten de ketenpartners elkaar makkelijk te vinden en waar maatwerk mogelijk is, wordt dit zoveel mogelijk gedaan.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Larikslaan 2, Woningstichting Leusden, Boa's, politie, scholen, zorginstellingen, Openbaar Ministerie, Veiligheidshuis Amersfoort, Regionaal informatie en Expertisecentrum
Verbonden Partijen	GGD regio Utrecht
Bijdrage Verbonden Partij	Convenant partner en ondersteunt aan lokale sluitende aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B4.1.1 Invloed uitoefenen op het netwerk van de inwoner die in de persoonsgerichte aanpak is geplaatst**

Het netwerk rondom een persoon waarop de persoonsgerichte aanpak van toepassing is, vormt een belangrijk onderdeel voor een effectieve probleemoplossing.

In 2019 is het meenemen van het netwerk van de overlastgever, onderdeel geworden van de aanpak. Zo wordt er in het Maatschappelijk Onrust Team gekeken naar de gezinssituatie van de overlastgever en hoe deze het beste ondersteund kan worden. Belangrijke partners hierbij zijn Lariks en GGZ. Hiermee beogen we meer veiligheid te creëren voor de omgeving/gezin van een overlastgever. We proberen daarnaast een verandering aan te brengen in de leefsituatie van de overlastgever, waardoor toekomstige overlast voorkomen kan worden.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

• **B4.1.2 De informatie-uitwisseling over overlastgevers en criminelen wordt structureel verbeterd**

Ook gegevensuitwisseling rondom de persoonsgerichte aanpak is in 2019 vanwege strengere privacywetgeving aangescherpt. Gegevens worden nu alleen nog maar uitgewisseld via een beveiligd digitaal systeem (crisissuite). Alleen geselecteerde partners kunnen deze informatie inzien en aanvullen. Hiermee wordt voldaan aan de eisen vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de veiligheidseisen uit het convenant PGA Midden Nederland.

Daarnaast heeft werken met crisissuite nog een ander groot voordeel. Informatie wordt niet alleen veiliger, maar ook sneller gedeeld tussen partners onderling. Partners hebben 24/7 toegang tot de meest actuele informatie en kunnen deze ook direct aanvullen.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

• **B4.1.3 We combineren de persoonsgerichte aanpak met de bevoegdheden uit de wet woonoverlast**

In 2019 heeft de gemeente Leusden 1 keer een dwangsom opgelegd in het kader van de Wet woonoverlast. Dit doen we alleen als er andere maatregelen niet meer toereikend zijn om de overlast te laten stoppen. De inzet van de Wet woonoverlast is goed afgestemd met de deelnemende partners in het Maatschappelijk Onrust Team (MOT). De uitvoering van de maatregel heeft het gewenste resultaat gehad. De overlast is na jaren gestopt.

Ook is er in 2019 nog een preventieve waarschuwing afgegeven in het kader van de Wet woonoverlast. Dit heeft ertoe geleid dat ook de overlast in deze casus is gestopt.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

• **2. We maken een ondermijningsbeeld m.b.t. georganiseerde criminaliteit in Leusden en ontwikkelen een sluitende aanpak om dit tegen te gaan.**

Door intensiever samen te werken met diverse ketenpartners (o.a. politie, OM, Regionaal informatie en Expertisecentrum, RUD) pakken we de georganiseerde ondermijnende criminaliteit zodanig aan, dat de economische machtspositie van criminelen wordt weggenomen. Onze focus ligt op: georganiseerde hennepsteelt, witwassen, fraude onderling tussen burgers en/of bedrijven en vastgoed fraude. Hierbinnen richten we ons op de volgende pijlers van de georganiseerde ondermijnende criminaliteit: spilfiguren en schijnbaar onaantastbare (persoonsgericht) aanpakken; criminele infrastructuur verstoren en crimineel gewin afpakken: geld, vermogen en luxe goederen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Politie, Regionaal informatie en expertisecentrum (RIEC), Openbaar Ministerie

Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B4.2.1 We voeren een integrale probleemverkenning uit op het gebied van georganiseerde criminaliteit in Leusden**

In 2019 is , aan de hand van in- en externe expertsessies, het ondermijningsbeeld voor Leusden opgesteld. Tijdens deze sessies zijn signalen over ondermijning met elkaar gedeeld en doorgelopen. Hierdoor is er meer inzicht gekregen in hoeverre ondermijning speelt in de gemeente Leusden. Ook is in beeld gebracht hoe we signalen kunnen koppelen en wie deze signalen samenbrengt.

Naast het ondermijningsbeeld, is in 2019 ook de rapportage bestuurlijke weerbaarheid opgesteld. Deze rapportage geeft een indicatie van de mate waarin het lokaal bestuur weerbaar is. Een weerbaar bestuur herkent signalen van ondermijning. Ook staat een weerbaar bestuur open voor het ontvangen van signalen van ondermijning, regisseert het de aanpak en biedt het medewerkers een veilige werkomgeving.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B4.2.2 Het Bibob beleid in Leusden wordt geactualiseerd**

Er is gewacht met het actualiseren van het Bibob-beleid in Leusden, totdat het lokale ondermijningsbeeld was opgesteld. Zo hebben we meer inzicht gekregen in de lokale prioriteiten. In 2020 worden deze vertaald naar een nieuw Bibob/ondermijningsbeleid.

De focus zal hierbij liggen op de uitbreiding van de Bibob toetsgebieden. Naast horecaverunningen en vastgoed, kan er bijvoorbeeld ook een Bibob toets worden uitgevoerd op exploitatievergunningen voor openbare inrichtingen en omgevingsvergunningen voor bouwen. Er wordt daarbij gekeken naar de regionale prioriteiten. Daarnaast wordt er gekeken naar de interne Bibob structuur.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **3. Het voorkomen en beperken van de gevolgen van branden, crisis en rampen.**

Naast het voorkomen van branden rampen en crises willen we eventuele gevolgen zoveel mogelijk beperken. De gemeente is verantwoordelijk voor het organiseren van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio Utrecht voert deze taken uit voor de gemeente.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Brandweer, EHBO vereniging, stichting Hartslag NU, Larikslaan 2
Verbonden Partijen	Veiligheidsregio Utrecht, Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht

Bijdrage Verbonden Partij	Convenant partners en Veiligheidsregio Utrecht voert activiteiten 3.1 en 3.2 uit in het kader van beleidsplan in afstemming met de gemeente.
---------------------------	--

Wat gaan we daarvoor doen?

- **B4.3.1 Vergroten van het risicobewustzijn en de zelfredzaamheid van burgers. Voorlichting geven aan ouderen en basisscholen om het risicobewustzijn en de zelfredzaamheid te vergroten**

De vrijwillige brandweer heeft diverse voorlichtingslessen gegeven over brandveiligheid bij basisscholen in gemeente Leusden. Groepen kinderen van de voor- en naschoolse opvang zijn op bezoek geweest bij de brandweerkazerne. Zo konden zij op een interactieve manier leren over brandveiligheid. Uiteraard is er ook gedacht aan senioren. Om meer begrip voor het werk van de brandweer te kweken, heeft de brandweer in Leusden, in samenwerking met gemeente Leusden, een voorlichtingsavond georganiseerd voor senioren. Hier zijn diverse demonstraties gehouden en hebben senioren brandveiligheidstips gekregen. Op de Veiligheidsdag 2019, georganiseerd door de gemeente, is aandacht besteed aan valpreventie en brandveiligheid bij senioren.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B4.3.2 Verder professionaliseren van de gemeentelijke crisisorganisatie**

We trainen en oefenen de gemeentelijke crisisorganisatie. We maken de gemeentelijke crisisorganisatie efficiënter en dus professioneler. Beschikbaarheid en geoefendheid van kernfunctionarissen (sleutelfunctionarissen) crisisbeheersing binnen de gemeente zorgen ervoor dat de gemeente is voorbereid op de beheersing van crises en rampen. We sluiten aan bij het systeem van crisisbeheersing en het opleidings- en oefenprogramma van Veiligheidsregio Utrecht. We streven ernaar om minimaal 2x per jaar met de gemeentelijke crisisorganisatie deel te nemen aan een oefening.

Het crisismanagement systeem crisissuite is in 2019 in gebruik genomen door de crisisorganisatie van gemeente Leusden. Dit systeem heeft als voordeel dat iedereen gelijktijdig over dezelfde informatie beschikt en informatie kan delen tijdens een incident. Er kunnen direct taken en acties worden toebedeeld aan de crisisfunctionarissen. Ook voorkomt het onnodig heen en weer bellen tussen crisisfunctionarissen onderling. Om medewerkers bekend te maken met het systeem, zijn er eind 2019 cursussen gegeven.

Om vakbekwaam te blijven zijn we in 2019 begonnen met het actualiseren van kennis. Alle crisisfunctionarissen hebben hiervoor trainingen gevolgd in samenwerking met de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) Dit wordt in 2020 voortgezet en uitgebreid.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

- **B4.3.3 Het verder professionaliseren en faciliteren van de vrijwillige brandweer**

De branden worden alsmaar complexer. Constant moeten brandweervrijwilligers blijven trainen om up to date te blijven. De VRU zorgt ervoor dat de vrijwilligers worden getraind. Personeelsleden van de vrijwillige brandweer zorgen zelf ook dat zij fit zijn en dat zij de speciale oefeningen kunnen bijwonen.

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de brandweerkazernes. De kazerne van Leusden voldoet niet meer aan de veiligheidseisen. In 2019 zal worden gekeken welke maatregelen noodzakelijk zijn om dit te veranderen. De gemeente is verantwoordelijk om de juiste condities te scheppen.

De vrijwillige brandweer in Leusden heeft in 2019 2x in Duitsland getraind. Daar konden ze realistisch oefenen. Ook heeft Brandweer Leusden een nieuwe tankautospuut gekregen. Die is nog niet officieel in gebruik genomen. Met de nieuwe tankautospuut wordt nu nog alleen geoefend, om hem in de nabije toekomst volledig vakbekwaam te kunnen gebruiken. De Veiligheidsregio Utrecht (VRU) organiseert de professionalisering van de vrijwillige brandweer. De gemeente bekostigt de professionalisering via de bijdrage aan de VRU.

Portefeuillehouder: Gerolf Bouwmeester

Relevante beleidsnotities

Gemeente Leusden

Beleidsregels wet aanpak woonoverlast
 Privacyreglement lokaal persoonsgerichte aanpak
 Stop aanpak Leusden (Stop Overlastgevende Pubers)
 Regionale uitvoeringsstrategie 2015-2018
 Maatschappelijk onrust protocol Leusden
 Handhavingsbeleid Leusden
 Integraal veiligheidsbeleid Leusden 2016-2019
 Kadernota VRU 2019

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-4.721	-4.549	-4.750	-4.603	-4.592	-4.607
Baten	867	658	476	457	457	433
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-3.854	-3.891	-4.274	-4.146	-4.135	-4.174
Onttrekkingen	63	41	37	25	8	8
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	63	41	37	25	8	8
Gerealiseerd resultaat	-3.791	-3.850	-4.237	-4.121	-4.127	-4.166

Saldo taakvelden

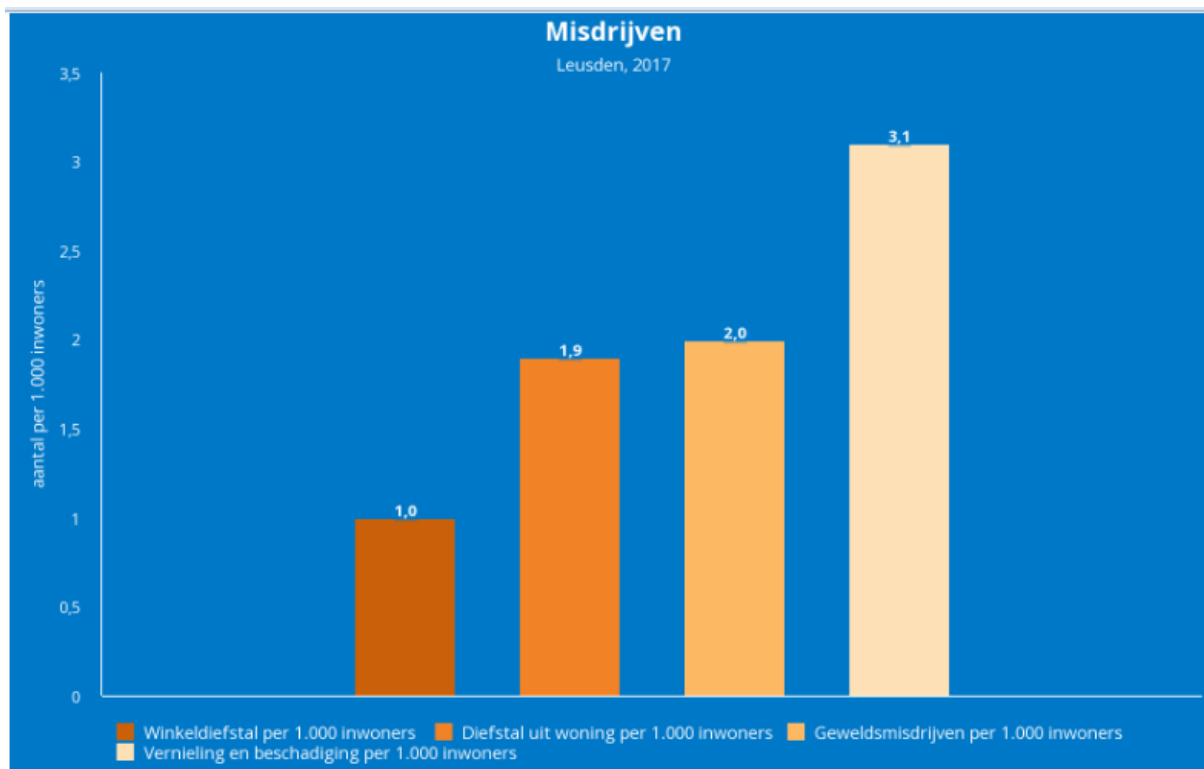
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	-1.315	-1.310	-1.435	-1.433	-1.430	-1.429
0.2 Burgerzaken	-529	-655	-728	-651	-669	-704
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-1.603	-1.544	-1.668	-1.620	-1.626	-1.662
1.2 Openbare orde en veiligheid	-407	-382	-443	-443	-411	-379
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	63	41	37	25	8	8
	-3.791	-3.850	-4.237	-4.122	-4.128	-4.166

Nieuw beleid en CUP

(bedragen x € 1.000)	Incidenteel				Structureel			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
1.1 Ontwikkelen monitoringsinstrument	15,0							
1.2 Initiatieven van inwoners	18,3	18,3	18,3	18,3				
2.1 Veiligheid								
a. capaciteit veiligheid	63,9	63,9	32,0					

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

- Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
- Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.)
- Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners
- Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen

Domein Leefomgeving

Domein Leefomgeving

Leusden heeft vergaande ambities in de energietransitie. In 2040 of zo mogelijk eerder is Leusden een energieneutrale gemeente. Maar dit is niet onze enige ambitie. De leefomgeving in Leusden is een gezonde, schone en veilige. Onze inwoners waarderen de beleving van (het onderhoud van) de buitenruimte positief. Onze gemeentelijke accommodaties zijn in hoeveelheid en kwaliteit optimaal afgestemd op de vraag vanuit sport, onderwijs, cultuur en eerstelijnsgezondheidszorg. Naast 2 multifunctionele centra waarin een aantal scholen en maatschappelijke voorzieningen bij elkaar komen, worden de overige scholen gebundeld in een drietal Integrale Kindcentra. Tegen 2030 is de totale scholenvoorraad vernieuwd in Leusden en Achterveld. Een goed functionerend rioolstelsel draagt bij aan onze ambities voor de leefomgeving en zorgt dat Leusden klaar is voor een veranderend klimaat.

Het Domein Leefomgeving is onderverdeeld in de onderdelen duurzaamheid, water en riolering, wegen en infrastructuur, beheer buitenruimte, onderwijs en accommodaties. Voor al deze programmaonderdelen zijn ambities opgesteld die zijn ingevuld met doelstellingen.

Ambitie duurzaamheid en milieu

Leusden wil in samenwerking met de samenleving de gemeente sneller verduurzamen. Nog voor 2040 energieneutraal zijn, is daarbij een belangrijke ambitie. Minder afval en meer duurzame mobiliteit zijn andere ambities.

Ambitie water en riolering

Leusden heeft een goed functionerend rioolstelsel en een goede waterkwaliteit, houdt droge voeten en is klaar voor een veranderend klimaat.

Ambitie wegen en infrastructuur

Leusden heeft een wegennet dat functioneel en structureel van goede kwaliteit is.

Ambitie accommodaties

De gemeentelijke accommodaties zijn kwalitatief en kwantitatief optimaal afgestemd op de wensen en ambities van de gemeente, huurders en gebruikers. We kiezen daarbij voor een integrale benadering van de accommodaties op het gebied van sport, onderwijs, cultuur en eerstelijnszorg. Dit betekent dat de volgende aspecten integraal worden meegenomen: efficiëntie, evenwicht tussen vraag en aanbod, optimale spreiding en bezetting, transparantie, risicobeheersing en duurzaamheid.

Ambitie onderhoud buitenruimte

De kwaliteitsbeleving van de openbare buitenruimte verhogen door onderhoud af te stemmen op de behoefte van de samenleving. In samenwerking met de beheerder en de samenleving invulling geven aan het contract voor het onderhoud van de buitenruimte.

1. Duurzaamheid en milieu

1. Duurzaamheid en milieu

Ambitie

Leusden wil in samenwerking met de samenleving de gemeente sneller verduurzamen. Nog voor 2040 energieneutraal zijn, is daarbij een belangrijke ambitie. Minder afval en meer duurzame mobiliteit zijn andere ambities.

Context en achtergrond

Het Coalitieakkoord en het College Uitvoeringsprogramma 2018-2022 vormen de basis voor een aantal bestuursopdrachten die betrekking hebben op duurzaamheid: de Transitieagenda Energie, Duurzame mobiliteit en Afval. Daarnaast bevatten de Duurzaamheidsagenda en de omgevingsvisies voor het stedelijk en landelijk gebied richtinggevend uitspraken op het gebied van duurzaamheid en de fysieke leefomgeving.

De energieagenda 2016 (ministerie EZ) geeft richting aan lokale energietransitie door o.a. het gebruik van aardgas in gebouwde omgeving uit te faseren tot 2050 en tevens de taken en verantwoordelijkheden van lokale overheden te verbreden. De Eerste Kamer heeft ingestemd met de Wet Versnelling energietransitie. Vanaf 1 juli 2018 wordt aardgasvrije nieuwbouw de norm. Het initiatiefvoorstel voor de Klimaatwet heeft als doel de uitstoot van broeikasgassen te reduceren conform de klimaatdoelstellingen zoals afgesproken in het Klimaatakkoord Parijs 2015.

De gemeentelijke ambities komen voort uit het Energieakkoord 2.0 Leusden, de omgevingsvisies, het Grondstoffenplan en de Duurzaamheidsagenda Leusden (zie bij relevante beleidsnotities). De gezamenlijke ambities van samenleving en gemeente, zoals opgenomen in het Energieakkoord 2.0, zijn als handreiking meegegeven aan de raad voor de bestuursopdracht over de energietransitie. De raad heeft ingestemd met de ondersteuning van maatschappelijke partners bij de energietransitie.

Wat willen we bereiken?

- **1. Leusden is energieneutraal in 2040 of eerder.**

In de in 2016 met de samenleving opgestelde Duurzaamheidsagenda is afgesproken om uiterlijk in 2040 energieneutraal te zijn. In het coalitieakkoord is afgesproken om scenario's te ontwikkelen om dit te versnellen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Inwoners, bewonersgroepen, de Leusdense duurzaamheidsorganisaties, organisaties van bedrijven en boeren.
Verbonden Partijen	
Bijdrage verbonden partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L1.1.1 We continueren de informatiefunctie van het Energieloket en richten het Energiehuis in.**

We zijn aangesloten bij een nieuw Energieloket, het Duurzaam Bouwloket. Daarnaast zijn we een lokale campagne gestart met de naam IkWilWatt. Die roept inwoners op tot energiemaatregelen die altijd goed zijn om te nemen. Lokale energiegidsen zetten zich in voor een klimaatneutraal Leusden. IkWilWatt informeert inwoners via een vernieuwde website (ikwilwatt.nl met een doorlink naar het Duurzaam Bouwloket). Daarnaast is een informatiebijeenkomst voor inwoners over energiebesparing en subsidiemogelijkheden georganiseerd. Hier kwamen ongeveer 85 inwoners op af.

De gemeente stuurt op een hoge energieprestatie voor nieuwbouwprojecten. Dat geldt voor zowel woningen, als andere gebouwen. Dit wordt vastgelegd bij grondverkoop of in anterieure overeenkomsten.

In 2019 is het Fonds stimuleringsleningen duurzaamheid uitgebreid en is de maatregelenlijst vernieuwd, waarvoor de lening wordt verstrekt.

In november 2019 is de Duurzame Huizenroute gehouden. Mensen konden binnenkijken en ideeën opdoen bij huizen die al zijn verduurzaamd. In totaal waren er 55 bezoekers.

Er is gestart met Energiehuis projecten. Daarbij zijn collectieve acties opgezet voor het toepassen van LED verlichting bij sportparken en het aanbieden van voordelige LED verlichting voor minima. In totaal hebben 113 huishoudens duurzame LED lampen aangeschaft. De CO2 besparing hiervan is ongeveer 14 ton en de kostenbesparing ongeveer €50,- per deelnemer per jaar. Er zijn 10 sportverenigingen in Leusden in contact gebracht met een collectief aanbod voor energiemaatregelen. Een aantal verenigingen is stappen aan het zetten om met LED verlichting/zonnepanelen aan de slag te gaan.

In 2019 is de energiezuinige openbare LED-verlichting (lantarenpalen) opgeleverd.

Woningeigenaren kunnen gebruik maken van de Reductie Regeling Energie (RRE) voor het treffen van kleine energiebesparende maatregelen in het huis. In 2019 is een bedrag van € 120.000,- aan RRE-geld binnengehaald.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **L1.1.2 We sluiten een Samenlevingsakkoord over de transitieagenda energie**

In 2019 heeft de gemeente bijgedragen aan de ontwikkeling van de Regionale Energie Strategie (RES). Besluitvorming over de RES vindt plaats in 2020.

147 Leusdense jongeren hebben online op stellingen gereageerd over de energietransitie. Op basis van deze reacties hebben 8 jongeren een visie opgesteld over het energieneutraal worden van de Leusdense samenleving. Deze visie wordt in 2020 aan de raad gepresenteerd.

De Agrarische Natuurvereniging Vallei Horstee voert, in opdracht van de gemeente, een project uit voor energiebesparing en duurzame energieproductie bij Leusdense boeren. Ruim 80% van de boeren doet mee.

De samenwerkende Leusdense duurzaamheidsorganisaties hebben, na de inbreng van hun ideeën over het Energieloket in hun netwerk, de Energiegidsen voor het Energieloket geworven.

In 2019 is een tweede dak gevonden voor een zon op dak project waaraan Leusdense inwoners kunnen deelnemen (postcoderoos). Energiecoöperatie Valleizon realiseert dit project in 2020.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **2. In 2020 levert de Leusdenaar maximaal 75 kg restafval per jaar in en in 2030 maximaal 25 kg per jaar.**

De doelstellingen in het in 2016 door de raad vastgestelde Grondstoffenplan 2016-2020, zijn in het Coalitieakkoord 2018-2022 bevestigd.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij

	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Inwoners
Verbonden Partijen	
Bijdrage verbonden partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L1.2.1 We zorgen er voor dat luiers gescheiden ingezameld kunnen worden en dat er een contract wordt gesloten voor de recycling van luiers**

In de zomer van 2019 is een systeem voor gescheiden luiერinzameling voorbereid. In december 2019 is besloten deze maatregel toch niet in te gaan voeren. Het recyclebedrijf heeft namelijk aangegeven problemen te hebben met het recyclen van incontinentiemateriaal en luiers.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **L1.2.2 We voeren een evaluatie uit van de invoering van Het Nieuwe Inzamelen**

Het Nieuwe Inzamelen is in 2019 geëvalueerd. Het rapport is in september 2019 aan de raad aangeboden. Er zijn 3 conclusies getrokken:

- Milieu: de doelstelling voor 2020 is al gerealiseerd. Er wordt minder dan 75 kg restafval per bewoner ingezameld.
- Dienstverlening: de inwoners zijn tevreden over de wijze van afvalinzameling. Dit blijkt uit de resultaten van de enquête.
- Kosten: de autonome kostenontwikkeling is zorgwekkend. Het verwerken van afval wordt steeds duurder. De tarieven voor de afvalstoffenheffing voor 2020 zijn hierdoor gestegen. Een doorrekening wijst uit dat door de invoering van het Nieuwe Inzamelen (2017) en diftar (2018) de verwerkingskosten van restafval, GFT en PMD lager zijn, dan zonder het invoeren van deze maatregelen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **L1.2.3 We onderzoeken of de papierinzameling verbeterd kan worden. Als het kosteneffectief kan, voeren we een alternatieve inzamelmethode in**

We kunnen mogelijk de totale inzamelresultaten verbeteren als andere inzamelmiddelen bij huishoudens en/of bij papierinzamelende verenigingen de papieropbrengst verbeteren. Er is ook sprake van een verbetering als de inzamelkosten omlaag kunnen.

Het onderzoek naar het verbeteren van de papierinzameling is in 2019 gestart. We hebben daarover gesprekken gevoerd met het inzamelbedrijf. Ook zijn onze inwoners erover in de enquête bevraagd. Het onderzoek is nog niet afgerond.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **3. Het gebruik van duurzaam vervoer in de gemeente Leusden neemt toe.**

Bij het stimuleren van duurzame mobiliteit besteden we extra aandacht aan het elektrisch rijden, auto delen, de fiets (in al zijn vormen), het wandelen en het openbaar vervoer.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
--------------------	------------------------

	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Provincie Utrecht, buurgemeenten, U15, 033opdefiets, lokale fietsersbond, De Groene Belevnis, PON, ondernemers, ontwikkelaars, inwoners en toekomstige bewoners.
Verbonden Partijen	Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht
Bijdrage verbonden partij	Bijdrage aan de milieukwaliteitsprofielen

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L1.3.1 We voeren de maatregelen uit die in het Fietsplan Leusden 2018 en in het nog op te stellen Mobiliteitsplan voor 2019 zijn geagendeerd.**

In de 2e helft 2019 is gestart met het opstellen van het Mobiliteitsplan. Duurzame mobiliteit is één van de speerpunten in dit plan. Onderdeel daarvan is het stimuleren van elektrisch rijden.

Er zijn in 2019 19 aanvragen voor openbare laadpalen binnengekomen. 6 daarvan zijn gehonoreerd. Voor de overige aanvragen liep al een procedure voor plaatsing, of was een dubbele aanvraag ingediend. In totaal zijn er in Leusden nu 24 laadpalen beschikbaar en worden voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van 10 laadpalen.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **4. De Leusdense samenleving neemt een groter aantal duurzame initiatieven door stimulering en ondersteuning vanuit de gemeente.**

We willen de duurzame ontwikkeling in Leusden versnellen door duurzame initiatieven te stimuleren en makkelijker te maken. Deze initiatieven kunnen betrekking hebben op onderwerpen uit de Duurzaamheidsagenda 2016-2030, zoals voedsel, lokale en circulaire economie, biodiversiteit, duurzame leefstijl, educatie, duurzame mobiliteit, energie en duurzaam bouwen. De evaluatie van de Duurzaamheidsagenda is 2e helft 2018 gereed. Op basis daarvan kan een besluit worden genomen over herijken van de agenda.

Met wie werken we samen?

	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lokale partijen en inwoners betrokken bij de Duurzaamheidsagenda. De Groene Belevnis verzorgt de uitvoering van het Fonds duurzame initiatieven.
Verbonden Partijen	

Bijdrage verbonden partij	
---------------------------	--

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L1.4.1 We ondersteunen duurzame initiatieven via het Fonds duurzame initiatieven en houden het duurzaamheidsnetwerk levend**

Om duurzame ontwikkeling in Leusden te versnellen, ondersteunen we duurzame initiatieven uit de samenleving. Voorbeelden van initiatieven zijn informatiebijeenkomsten over het ontsteden en vergroenen van tuinen, het promoten van Fairtrade producten en leven zonder afval.

Het afgelopen jaar zijn 12 duurzame initiatieven uit de samenleving ondersteund vanuit het Fonds Duurzame Initiatieven. Onder andere het voedselbos, tiny houses, de vlindertuin, de fairtrade-week en autodelen hebben een bijdrage ontvangen.

Er zijn voor Duurzaam Doen Oktober verschillende activiteiten uitgevoerd door partijen uit de samenleving. Zoals bijeenkomsten over duurzaamheid, afval en eetbaar groen.

Het duurzaamheidsnetwerk is 2 keer bij elkaar geweest voor de evaluatie en herijking van de Duurzaamheidsagenda.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Relevante beleidsnotities

Energieakkoord 2.0 Leusden

Omgevingsvisies Stedelijk gebied en Landelijk gebied gemeente Leusden

Grondstoffenplan Leusden 2016-2020

Duurzaamheidsagenda Leusden 2016-2030

2. Water en riolering

2. Water en riolering

Ambitie

Leusden heeft een goed functionerend rioolstelsel en een goede waterkwaliteit, houdt droge voeten en is klaar voor een veranderend klimaat.

Context en achtergrond

De invulling van de gemeentelijke watertaken over de omgang met afval-, regen- en grondwater is vastgelegd zijn in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).

In het GRP wordt een overzicht gegeven van de aanwezige voorzieningen, evaluatie van het rioolbeheer van de afgelopen planperiode, zijn doelen vertaald in ambities en staan de hoofdlijnen van de aanpak om deze ambities te halen. Dit houdt in dat de geplande uitgaven voor de planperiode en verder worden begroot en verantwoord. Het GRP vindt zijn basis in artikel 4.22 van de Wet Milieubeheer. De werking van het huidige GRP eindigt in 2018.

Wat willen we bereiken?

- **1. Leusden heeft een goed functionerend rioleringsstelsel dat voorbereid is op het veranderende klimaat.**

Het rioleringsstelsel vraagt continu aandacht voor wat betreft onderhoud maar even zo zeer maatregelen om de veranderingen in het klimaat te kunnen verwerken. Omdat de kosten bij de inwoners in rekening worden gebracht, is het gewenst dit zo kostenefficiënt mogelijk te doen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Waterschap Vallei & Veluwe
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L2.1.1 Wij stellen een nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan voor de periode 2019-2023 op**

In 2019 is het rioleringsplan van de gemeente vastgesteld. Het geldt voor de periode 2019 tot en met 2023. Op basis van dit plan wordt de rioolheffing bepaald.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **2. Verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater in de gemeente Leusden.**

Bij hevige regenval stort er afvalwater vanuit gemengde rioleringsystemen over op het oppervlaktewater. Hierdoor vervuult het oppervlaktewater.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Waterschap Vallei & Veluwe
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- L2.2.1 We koppelen de Hessenweg , een deel van de wegen in Leusden-Zuid en de Burgemeester de Beaufortweg af van het gemengde rioolstelsel**

Op verschillende plekken in Leusden is gewerkt aan het afkoppelen van het gemengd riool.

In 2019 is de uitvoering van het rioolproject Hessenweg in Achterveld gestart. Het project bestaat in totaal uit zes fases. In 2019 zijn hiervan vier uitgevoerd.

In 2019 is een start gemaakt met de ontwerpvoorbereiding voor de Burgemeester de Beaufortweg in Leusden. De aanleg van het nieuwe riool wordt in 2020 voorbereid.

Het vervangen van de wegen en riolering in het noordelijke deel van Leusden-Zuid, wordt ook als 1 project opgepakt. De werkzaamheden voor de twee nieuwe woonlocaties, 't Palet en locatie Groene Kruisgebouw zijn in 2019 afgerond.

De gemeente heeft in 2019 onderzoek gedaan naar de mogelijkheid voor het bijleggen van het regenwaterriool.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- L2.2.2 We leveren een onderzoek op dat inzicht biedt in hoe we de waterkwaliteit kunnen verbeteren. Zo mogelijk starten we met de eerste maatregelen**

We doen geen apart onderzoek naar het verbeteren van de waterkwaliteit van bepaalde waterpartijen. Het is duidelijk geworden dat we die waterpartijen het beste gelijktijdig met aangrenzende ruimtelijke projecten kunnen oppakken en verbeteren.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- 3. De overlast van een hoge grondwaterstand wordt beperkt.**

De gemeente Leusden ligt, ten opzichte van de Veluwe en de Utrechtse heuvelrug, relatief laag. Dit geeft lokaal overlast van hoge grondwaterstanden door kwelwater. Daarnaast is de samenstelling van de grond van Leusden zodanig dat infiltratie van regen in de bodem lastig is.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Waterschap Vallei & Veluwe
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L2.3.1 We voeren het herinrichtingsplan Hessenweg binnen de kern van Achterveld uit**

De nieuwe riolering in de Hessenweg in Achterveld draagt bij aan het verminderen van overlast van regenwater. De aanleg van extra drainage zorgt ervoor dat we droge voeten houden en hoge grondwaterstanden kunnen tegengaan.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **4. In Leusden wordt overlast door de toename van hevige neerslag beperkt tot alleen de extreme situaties.**

Het klimaat verandert en daarmee neemt de neerslagfrequentie en -intensiteit toe. Zware buien, waarbij veel regen in korte tijd valt, komen vaker voor en leiden tot wateroverlast. Onze rioleringsstelsels kunnen deze neerslag niet altijd verwerken en afvoeren. We willen dat de overlast beperkt blijft tot extreme situaties. We anticiperen daarom, waar mogelijk, op de veranderende neerslagpatronen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Inwoners en aanwonenden, buurgemeenten Waterschap Vallei en Veluwe
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L2.4.1 We voeren het herinrichtingsplan Hessenweg binnen de kern van Achterveld uit**

Het gemengde rioleringsstelsel in Achterveld is gevoelig voor neerslag. Bij forse neerslag blijft regenwater met regelmaat enige uren op de straat staan. We koppelen de Hessenweg en de aangrenzende percelen af van het gemengde rioolstelsel, door in 2019 ongeveer 3.000 meter nieuwe riolering aan te leggen specifiek voor regenwater. Hiervan is ruwweg de helft bestemd voor de verwerking van regenwater. Met de aanleg van de nieuwe riolering neemt de frequentie en duur van wateroverlast fors af.

Het herinrichtingsplan van de riolering in de Hessenweg in Achterveld draagt bij aan verminderen van overlast van regenwater. Dit doen we door het gemengde rioolstelsel te veranderen naar een gescheiden systeem. Daarin wordt schoon regenwater apart ingezameld van het vuile afvalwater. Hierdoor vergroten we de capaciteit van het stelsel, houden we regenwater schoon en pompen we minder (vuil-)water naar Amersfoort.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **L2.4.2 We nemen in het in 2019 op te stellen Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) voorschriften op over de openbare ruimte, die zorgen voor minder belasting van het rioleringsstelsel**

Naast de aanpassing van het rioleringsstelsel, moeten ook boven de grond inrichtingsmaatregelen worden genomen om wateroverlast te verminderen. Dit vraagt om slimme oplossingen bij de vormgeving van de openbare ruimte. Daarvoor is de gemeente in 2019 gestart met het actualiseren van het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR).

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **L2.4.3 We stimuleren dat bewoners regenwater langer op eigen terrein opvangen**

De gemeente stimuleert bewoners en bedrijven om bij (her)inrichtingsprojecten regenwater op eigen terrein op te vangen. In 2019 is de gemeente met een regenwater-afkoppel-project gestart. Daarmee willen we eigenaren langs de Hessenweg in Achterveld verleiden om het regenwater van daken en verhardingen af te koppelen. Ook kunnen ze aansluiten op het nieuwe regenwaterriool.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

GRP 2014-2018

Manifest Water (door gemeente Leusden ondertekend op 7 dec. 2017)

3. Wegen en infrastructuur

3. Wegen en infrastructuur

Ambitie

Leusden heeft een wegennet dat functioneel en structureel van goede kwaliteit is.

Context en achtergrond

De gemeente Leusden heeft circa 1,6 miljoen m² wegverharding in beheer. Het areaal bestaat voornamelijk uit klinkerverhardingen (circa 60%) en asfaltverhardingen (circa 40%).

Wegbeheer omvat de groot en klein onderhoudsmaatregelen die nodig zijn om het weg-areaal van de gemeente Leusden op een veilige en duurzame wijze in stand te houden. Het betreft hier technische noodzakelijke maatregelen gericht op het in stand houden van het bestaande wegennet.

Wat willen we bereiken?

- **1. Leusden investeert doelmatig en kosteneffectief in het wegennet.**

Het beheer van 1,6 miljoen m² verharding vraagt om een slimme omgang met het beheer van deze verharding. Dit bereiken we door groot onderhoud van het wegennet te combineren met groot onderhoud van andere werkzaamheden (werk met werk maken), maar ook door de juiste maatregel toe te passen op het juiste moment (klein onderhoud waar het volstaat, groot onderhoud waar het moet).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Provincie Utrecht, Waterschap Vallei en Veluwe
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L3.1.1 We combineren het groot onderhoud aan de Hessenweg, Hamersveldseweg-zuid, Torenakkerweg, Burgemeester de Beaufortweg en een aantal wegen in Leusden-zuid met andere werkzaamheden**

In samenspraak met Waterschap Vallei en Veluwe is met bewoners van de Hessenweg een project in gang gezet om regenwater van daken af te koppelen van het rioolstelsel. Dit is gecombineerd met de werkzaamheden vanwege de rioolvervanging Hessenweg.

Het wegdek van de Hamersveldseweg-Zuid is gerenoveerd en er is meteen een nieuw fietspad naast deze weg aangelegd.

Er wordt een plan gemaakt voor herinrichting van de Burg. de Beaufortweg voor riolering, afkoppelen en herinrichting van de weg.

Er is een schets gemaakt voor weginrichting en robuuste inrichting van groen en water langs de Torenakkerweg.

Gemeente Leusden

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **L3.1.2 We vernieuwen de brug Horsterweg – Valleikanaal**

De brug over het Valleikanaal aan de Horsterweg is vernieuwd en in het voorjaar van 2019 opgeleverd volgens plan en binnen het budget.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

Actualisatie groot onderhoud buitenruimte 2016 – 2019

4. Accommodaties

4. Accommodaties

Ambitie

De gemeentelijke accommodaties zijn kwalitatief en kwantitatief optimaal afgestemd op de wensen en ambities van de gemeente, huurders en gebruikers. We kiezen daarbij voor een integrale benadering van de accommodaties op het gebied van sport, onderwijs, cultuur en eerstelijnszorg. Dit betekent dat de volgende aspecten integraal worden meegenomen: efficiëntie, evenwicht tussen vraag en aanbod, optimale spreiding en bezetting, transparantie, risicobeheersing en duurzaamheid.

Context en achtergrond

De gemeente heeft een gevarieerde vastgoedportefeuille van beperkte omvang. Maatwerk in vraag en aanbod is essentieel, waarbij ook ruimte moet blijven voor flexibiliteit.

De nota Integraal Gemeentelijk Vastgoed Leusden 2016-2030 geeft een zo breed en volledig mogelijk inzicht en houvast in de mogelijkheden en potentie van het totale gemeentelijk vastgoed in relatie tot huisvestingsvraagstukken vanuit de verschillende gemeentelijke beleidsterreinen en de wensen en ambities van de gebruikers en huurders.

In deze nota is daarnaast ook geformuleerd hoe invulling wordt gegeven aan de volgende aspecten: efficiëntie, evenwicht tussen vraag en aanbod, spreiding en bezetting, transparantie, risicobeheersing en duurzaamheid.

De gemeente kiest alleen voor eigendom van vastgoed wanneer dit essentieel is voor de uitvoering van functies en taken van de gemeente zelf en/of van maatschappelijke organisaties die niet op andere wijze kunnen worden gehuisvest. Ter bescherming van cultuurhistorisch waardevolle gebouwen kan de gemeente kiezen voor strategisch eigendom, mits aan deze gebouwen een maatschappelijke functie kan worden toegekend.

Wat willen we bereiken?

- **1. De accommodaties van de gemeente Leusden worden verduurzaamd.**

We vervullen een voortrekkersrol in duurzaamheid door gemeentelijke accommodaties te verduurzamen en in te zetten voor vermindering van fossiel energiegebruik en CO2 uitstoot in Leusden. Deze doelstelling sluit aan bij CUP 4.1 (transitieagenda energie)

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Energie coöperatie
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L4.1.1 We voeren de rendabele duurzaamheidsmaatregelen uit die in 2018 uit een 0-meting naar voren zijn gekomen**

In 2018 is een nulmeting uitgevoerd. Hieruit zijn rendabele duurzaamheidsmaatregelen voortgekomen voor de korte en lange termijn.

De korte termijn maatregelen tot en met 2022 verwerken we in de onderhoudsplannen per gebouw. Voor de langere termijnmaatregelen tot 2030 wordt een duurzaamheidsplan per gebouw opgesteld.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **L4.1.2 We bieden ruimte aan initiatieven van energiecoöperaties op daken van gemeentelijke accommodaties die daarvoor geschikt zijn**

We willen ruimte bieden aan initiatieven van energiecoöperaties. Daarvoor is onderzocht of daken van gemeentelijke gebouwen hiervoor geschikt zijn. De beschikbare ruimte blijkt nodig te zijn om doelen voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed te halen. Daarom is er op de daken geen ruimte beschikbaar voor zonnepanelen bedoeld voor initiatieven van energiecoöperaties.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **2. De gemeentelijke accommodaties zijn efficiënt, doeltreffend en optimaal in gebruik.**

De gemeentelijke accommodaties ondersteunen het gemeentelijk beleid, waarbij de kosten en financiële en maatschappelijke opbrengsten met elkaar in verhouding zijn. Naast verduurzaming onderzoeken we of verdere kostenbesparing mogelijk is. Daarvoor bekijken we waar het mogelijk is om door aanpassingen het gebruik van de accommodaties te verbeteren en rendabeler te maken.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Scholen, huurders gemeentelijk vastgoed
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L4.2.1 We voeren prestatiecontracten in voor onderhoud en energiegebruik van de gemeentelijke accommodaties**

De inkoopstrategie voor de aanbesteding van de prestatiecontracten onderhoud gemeentelijk vastgoed is vastgesteld waarna de aanbesteding van start is gegaan. De aanbesteding wordt in 2020 afgerond.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **L4.2.2 We voeren de renovatie- of nieuwbouwmaatregelen voor De Korf uit zoals besloten in 2018**

Op basis van de besluitvorming in 2019 door de gemeenteraad zijn renovatie- of nieuwbouwmaatregelen niet uitgevoerd.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

• **L4.2.3 We onderzoeken de keuze renovatie of nieuwbouw voor de brandweerkazerne Leusden centrum**

Verschillende scenario's met betrekking tot renovatie of nieuwbouw van de brandweerkazerne Leusden-Centrum zijn in kaart gebracht. Besluitvorming heeft niet plaatsgevonden.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **L4.2.4 We inventariseren de mogelijkheden voor maatwerk huisvesting van welzijnsorganisaties en verenigingen**

We hebben de huisvestigingsbehoefte van diverse welzijnsorganisaties en verenigingen geïnventariseerd. Zo kunnen maatwerkoplossingen worden aangeboden:

- Lariks en Fort33 werken samen in activiteiten en huisvesting in het gebouw van Fort33.
- Scholen in de Kunst en Fort33 werken aan samenwerking tussen de organisaties. Dit vraagt om aanpassingen van de huisvesting.

De eerste ondernemers die zijn gestart in broedplaats de Smederij hebben een nieuw onderkomen elders gevonden. We zijn in gesprek met welzijnsorganisaties en startende ondernemers om deze een plek te geven in de Smederij.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **3. Nieuwe huisvesting voor onderwijs is duurzaam en sluit aan bij onderwijsinhoudelijke en maatschappelijke vernieuwing.**

Vanaf 1997 hebben gemeenten zorgplicht. Zij moeten redelijkerwijs voldoen aan de huisvestigingsverplichting van het onderwijs. In Leusden is dit geregeld door een jaarlijkse reservering vanuit de bijdrage gemeentefonds. We hebben ingezet op bundeling van meerdere scholen en maatschappelijke partners in multifunctionele accommodaties.

Met het vaststellen van het Strategisch Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Leusden 2015-2030 en het oormerken van € 14,2 miljoen door de raad in december 2015, is gekozen voor bundeling van de scholen in meerdere Integrale Kindcentra's (IKC). Vanaf 2030 is de gehele scholenvoorraad in Leusden en Achterveld vernieuwd.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.4 (extra focus op jeugd) en CUP 3.5 (Integrale Kindcentra)

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Voilà / Humanitas / Scholen in de Kunst / Lariks
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L4.3.1 We ontwerpen en realiseren het Integraal Kind Centrum (IKC) Berkelwijk**

De gemeenteraad heeft in 2019 het uitvoeringskrediet voor het Integraal Kind Centrum (IKC) Berkelwijk ter beschikking gesteld. De bouw van het IKC is gestart in september 2019. De oplevering staat gepland voor de zomer van 2020. Daarna verhuizen de basisscholen De Heerd en De Holm, het Taalexpertisecentrum voor kinderen met taalachterstand en 2 groepen kinderopvang van Humankind naar het nieuwe gebouw. Het gebouw is gasloos en energieneutraal.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **L4.3.2 We stellen een ambitie- en businessplan op voor de initiatieffase van het Integraal KindCentrum (IKC) Groenhouten**

Voilà en Humankind hebben het ambitieplan en het Programma van Eisen (PvE) voor het Integraal Kind Centrum (IKC) Groenhouten afgerond. Voilà heeft een projectmanager aangetrokken voor de begeleiding van de ontwerpfase en de uitvoering. De buurt is in oktober 2019 geïnformeerd over het proces en de participatiemogelijkheden. De voorbereiding voor de klankbordgroep is daarna gestart. De aanbestedingsstrategie voor het bouwteam is opgesteld.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

Relevante beleidsnotities

Nota Integraal Gemeentelijk Vastgoed Leusden 2016-2030

Strategisch Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Leusden 2015-2030

Sportaccommodatiebeleid Gemeente Leusden 2010-2020

Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Leusden 2015

Dynamische Duurzaamheidsagenda Leusden 2016-2030

5. Onderhoud buitenruimte

5. Onderhoud buitenruimte

Ambitie

De kwaliteitsbeleving van de openbare buitenruimte verhogen door onderhoud af te stemmen op de behoefte van de samenleving. In samenwerking met de beheerder en de samenleving invulling geven aan het contract voor het onderhoud van de buitenruimte.

Context en achtergrond

In 2015 is een contract voor het onderhoud van de buitenruimte afgesloten. In dit contract is de mogelijkheid opgenomen voor jaarlijkse verlenging tot uiterlijk 2022. Ervaringen met dit destijds vernieuwende contract en de beleidswijzigingen die vooraf en tussentijds zijn doorgevoerd, maakten het nodig om het contract te evalueren.

De conclusies en aanbevelingen die voortkomen uit de evaluatie vormen het uitgangspunt voor verbetering of vernieuwing van het huidige contract voor het onderhoud van de buitenruimte.

Wat willen we bereiken?

- **1. Bewonerstevredenheid**

Momenteel is bewonerstevredenheid (mede) bepalende voor het al dan niet verlengen van het contract voor het onderhoud van de buitenruimte. De tevredenheid moet jaarlijks minimaal gelijk blijven, maar bij voorkeur stijgen, om het contract voort te zetten. De tevredenheidsmeting wordt doorontwikkeld tot een meting van belevingswaarde.

De tevredenheid van bewoners over de beleving van de buitenruimte is gestegen van 5,8 (2017) naar 7,0 in 2020.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 8.2 (evaluatie onderhoud buitenruimte – uitvoering).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	<ul style="list-style-type: none"> • bewoners, • ondernemers • uitvoerende partij (Sight Landscaping) • expertise omgevingspsychologie (belevingsadviseurs Kuiper & van Welsem)
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **L5.1.1 We vormen een werkgroep voor een (ver)nieuw(d) contract voor het onderhoud van de buitenruimte**

De werkgroep is geïnformeerd over de resultaten van het onderzoek door een extern bureau naar de beleving van de buitenruimte. Ook is er een globale planning gemaakt om het traject om te komen tot een nieuw onderhoudscontract vorm te geven.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-12.942	-13.631	-14.298	-14.366	-14.560	-14.592
Baten	13.179	9.797	6.637	6.638	6.636	6.629
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	237	-3.834	-7.661	-7.728	-7.924	-7.963
Onttrekkingen	4.938	1.809	1.381	1.361	1.382	1.354
Stortingen	-11.886	-4.008	-792	-785	-778	-771
Mutaties reserves	-6.948	-2.199	589	576	604	583
Gerealiseerd resultaat	-6.711	-6.033	-7.072	-7.152	-7.320	-7.380

Saldo taakvelden

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-88	742	-32	-31	-31	-18
2.1 Verkeer en vervoer	212	-1.086	-3.885	-4.069	-4.281	-4.407
4.2 Onderwijshuisvesting	-931	-924	-872	-858	-855	-823
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		0	-702	-699	-651	-641
5.2 Sportaccomodaties	2.308	-1.216	-699	-670	-668	-675
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	14	25	24	24	24	24
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-948	-1.330	-1.315	-1.259	-1.301	-1.331
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	9	51	50	50	50	50
7.2 Riolering	147	153	180	178	175	173
7.3 Afval	510	721	701	699	708	740
7.4 Milieubeheer	-947	-937	-1.075	-1.060	-1.060	-1.020
7.5 Begraafplaatsen	-49	-34	-36	-35	-35	-35
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	-6.948	-2.200	590	576	603	583
	-6.711	-6.035	-7.071	-7.154	-7.322	-7.380

Nieuw beleid en CUP

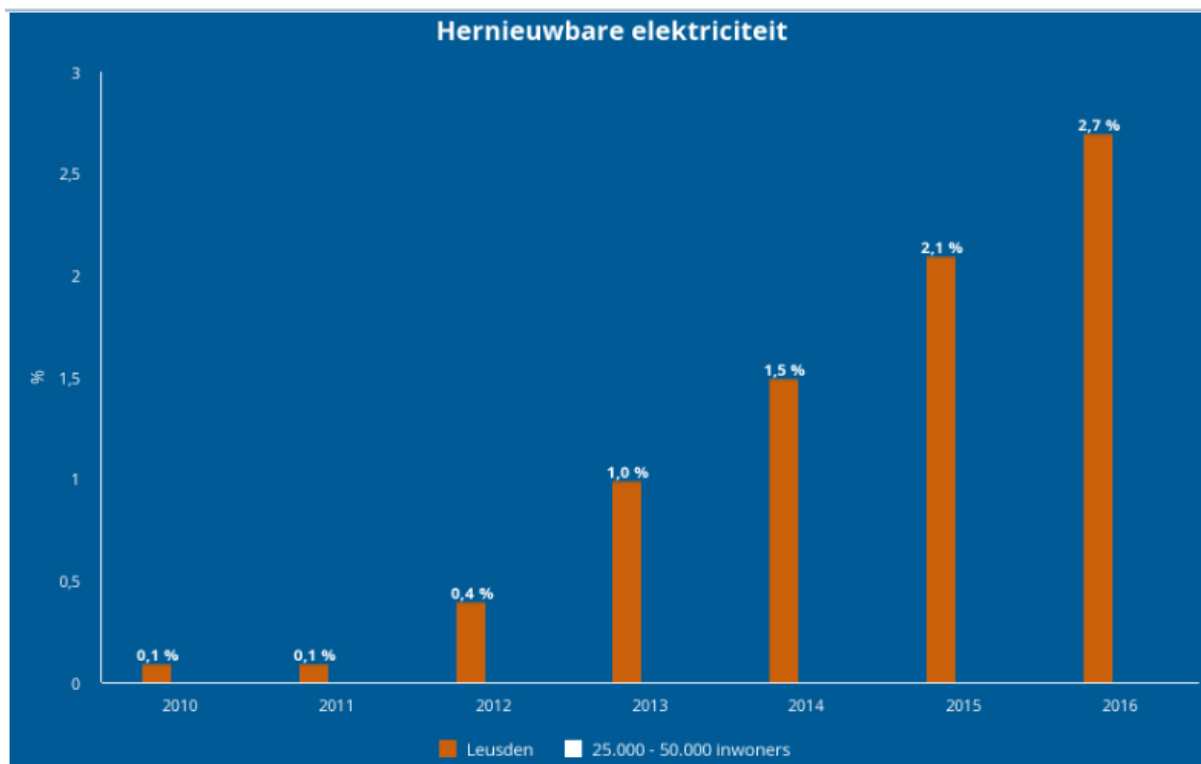
Gemeente Leusden

(bedragen x € 1.000)

	Incidenteel				Structureel			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
CUP 2018-2022:								
4.1 Transitieagenda energie								
b. versnelling energietransitie	20,0							
c. warmteplan		20,0						
d. onderzoek duurzame warmte en duurzame energie			20,0					
f. uitbreiding formatie					80,0	80,0	80,0	80,0
g. energieloket					50,0	50,0	50,0	50,0
h. coördinatie en cofinanciering Energiehuis					60,0	60,0	60,0	60,0
i. communicatie energietransitie	20,0	20,0	20,0					
4.2 Duurzame mobiliteit								
a. laadpalen	10,0	10,0	10,0					
4.3 Afval								
b. optimalisatie papier	5,4							
c. evaluatie nieuwe inzamelen	15,0							
d. luierinzameling en verwerking					30,0	30,0	30,0	30,0
8.1 Onderhoud buitenruimte								
a. onderzoek belevingswaarde	25,0							
b. faciliteren bewonersinitiatieven					25,0	25,0	25,0	25,0
c. uitvoeren stresstest en extra onderhoud	20,0				25,0	25,0	25,0	25,0
Nieuw beleid 2019:								
2.1 Plaatsing elektrische laadpalen bestaande woonwijken					8,0	8,0	8,0	8,0

BBV indicatoren

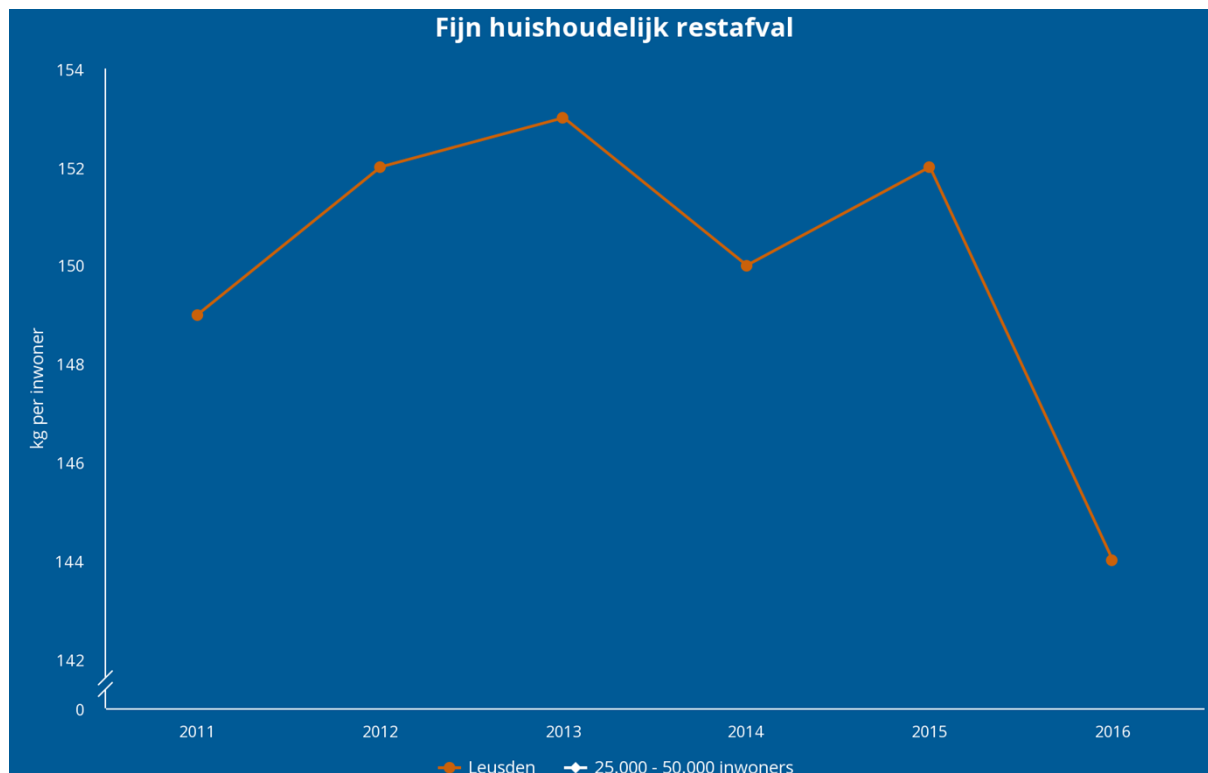
De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa

Bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor

De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)

Bron: CBS - Statistiek Huishoudelijk afval

Domein Samenleving

Domein Samenleving

We streven ernaar dat iedere inwoner optimaal binnen zijn eigen mogelijkheden en op eigen wijze kan deelnemen aan de samenleving. Inwoners voelen zich thuis in Leusden en voelen zich verantwoordelijk voor elkaar en hun omgeving, om samen te werken aan een vitale samenleving. Dit is een samenleving waarin kinderen veilig en gezond opgroeien, mensen zelf in hun levensonderhoud voorzien en waarin voor mensen (met beperkingen) voldoende mogelijkheden zijn om te participeren. Voor kwetsbare inwoners organiseert de gemeente maatwerk.

Onze ambitie is om te investeren in preventie en nieuwe vormen van ondersteuning die aansluiten bij de zorgvraag. Hierdoor kunnen we, op termijn, op zorgkosten besparen.

Door deze gerichte inzet op preventie en passende ondersteuning, willen we de vraag naar ondersteuning waar mogelijk verminderen.

Om de volgende stap te zetten in de transformatie binnen het Sociaal Domein, brengen we focus aan in onze opgaven:

- Positieve gezondheid

Vanuit het uitgangspunt van positieve gezondheid stimuleren we inwoners uit te gaan van eigen kracht en mogelijkheden en de regie op het eigen leven te behouden.

- Preventie

Door gerichte inzet van preventie en passende voorzieningen willen we de noodzaak voor zorg en ondersteuning waar mogelijk voorkomen.

- In-, door- en uitstroom

We nemen maatregelen om waar mogelijk instroom in zorg en/of maatwerk te beperken en mogelijkheden voor duurzame door- en uitstroom te bevorderen, met als doel: passende zorg en ondersteuning voor wie dat nodig heeft.

- Ketensamenwerking

We versterken de samenwerking met en tussen partners in de (integrale) keten in het Sociaal Domein.

- Monitoring

Met het verbeteren van de mogelijkheden voor monitoring, willen we ook onze sturingsmogelijkheden verbeteren.

Samenlevingsakkoorden

Voor de uitvoering van onze doelstellingen kunnen wij niet zonder de kennis, kunde en kracht van de samenleving. Daarom willen we met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties samen optrekken bij het maken en uitvoeren van beleid en, daar waar nodig, te faciliteren bij initiatieven uit de samenleving.

Dat doen we door zogeheten samenlevingsakkoorden te sluiten over speerpunten Welzijn en Zorg, Jeugd en Arbeidsparticipatie. Met een open en uitnodigende aanpak willen we aansluiten op wat de samenleving belangrijk vindt.

Ambitie eigen kracht

Inwoners van Leusden beschikken over eigen kracht en een persoonlijk netwerk, waarmee ze het vermogen hebben zelf vorm te geven aan hun eigen leven. Ondersteuning is aanwezig als dit nodig is en richt zich op het versterken van deze eigen kracht en het persoonlijk netwerk.

Ambitie saamhorigheid

De sociale samenhang in de gemeente is sterk en blijft sterk. Mensen in een straat, buurt of bij een vereniging zijn bij elkaar betrokken. Samen gaan we aan de slag om de saamhorigheid in Leusden te versterken.

Ambitie preventie en vroegsignalering

Er is een sterke basisinfrastructuur met een breed aanbod aan activiteiten en voorzieningen, die voor iedereen vrij toegankelijk zijn. De algemene voorzieningen zijn gericht op de vraag van inwoners. Als inwoners ondersteuning nodig hebben, wordt dit herkend door zowel zorgprofessionals als samenleving. Waar mogelijk voorkomt dit dat zwaardere ondersteuning en zorg nodig is.

Ambitie maatwerk

De gemeente biedt een vangnet op maat, om te voorkomen dat kwetsbare inwoners tussen wal en schip raken. In alle gevallen is de vraag van de inwoner leidend, en is de ondersteuning erop gericht dat de inwoner zelfredzamer wordt of dat het participatievermogen wordt versterkt.

1. Eigen kracht

1. Eigen kracht

Ambitie

Inwoners van Leusden beschikken over eigen kracht en een persoonlijk netwerk, waarmee ze het vermogen hebben zelf vorm te geven aan hun leven. Ondersteuning is aanwezig als dit nodig is en richt zich op het versterken van deze eigen kracht en het persoonlijk netwerk.

Context en achtergrond

Binnen het Sociaal Domein werken we aan het stimuleren van eigen kracht (onderdeel 1), saamhorigheid (onderdeel 2), preventie en vroegsignalering (onderdeel 3) en zorgen we voor maatwerk (onderdeel 4).

Daarbij hebben we speciale focus op jeugd en jongeren en inzet op maatschappelijke investeringen in de zogenaamde basisinfrastructuur binnen het Sociaal Domein.

Dit doen we door de doelmatigheid van (zij-)in-, door-, uitstroom te verhogen, ketensamenwerking sterker te benutten, en monitoring en sturing te optimaliseren.

Wat willen we bereiken?

- **1. Inwoners nemen de regie over hun leven door in (fysieke) beweging te blijven.**

Positieve gezondheid vormt de basis voor een pakket aan maatregelen waarmee we willen bevorderen dat inwoners zolang mogelijk hun regie over het leven kunnen houden en mee kunnen blijven doen.

Deze doelstelling sluit aan bij Cup 3.6: Positieve Gezondheid.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks, Zorgverzekeraar, en specifiek de Samenlevingsontwikkelaar, LeusdenZet, Dava, VanOnderop, SMBL, WSL, De Smederij, de SESA, kerken, Stichting Eerstelijnszorg Leusden (SEL), zorgpartijen, buurtsportcoach, sportverenigingen, fonds Samenlevingsinitiatieven, Stadsring51, Sociale Dienst
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S1.1.1 We faciliteren of organiseren activiteiten en stimuleren initiatieven en ontmoetingen in buurt en netwerk**

Gemeente Leusden

In 2019 is Wijkkamer Alandsbeek als ontmoetingspunt geopend. De bestaande ontmoetingspunten De Bron, DAVA, LeusdenZet en De Deel zijn verder ontwikkeld en spelen steeds beter in op de behoeften van de inwoners.

Het beweegloket is gerealiseerd. Dit loket heeft als doel vraag en aanbod op beweeggebied bij elkaar te brengen. Hierbij is specifieke aandacht voor mensen met een beperking, of mensen in een revalidatietraject.

Lariks, wijkverenigingen en (vrijwilligers) organisaties hebben opdracht gekregen om inwoners te stimuleren zich te richten op hun mogelijkheden en kansen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **2. Mensen met een beperking kunnen op een gelijkwaardige wijze meedoen in de samenleving.**

We willen in Leusden bijdragen aan een 'inclusieve samenleving': een samenleving waarin inwoners met en zonder beperking volledig kunnen meedoen.

Deze doelstelling sluit aan bij het beleidskader (1.4 en hoofdstuk 6).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks en maatschappelijke en uitvoerende partners op het terrein van zorg, ondersteuning, sport, cultuur
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S1.2.1 We vergroten de zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking in de 'inclusieve samenleving'**

De zelfredzaamheid en participatie van mensen met een beperking is vergroot, door het geven van weerbaarheidstrainingen door Lariks. Ook zijn oplossingen vanuit de samenleving gefaciliteerd. Een voorbeeld is de oprichting van Automaatje Leusden. Ook heeft Lariks inwoners voorzien van aanpassingen en hulpmiddelen om mee te kunnen doen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **S1.2.2 We bevorderen herkenning door professionals van inwoners met een lichte verstandelijke beperking**

Lariks biedt deskundigheidsbevordering gericht op het herkennen en vroegtijdig signaleren van inwoners met een verstandelijke beperking. Bij twijfel verwijst Lariks door voor diagnostiek.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **3. Inwoners zijn zelfredzaam en in staat zelfstandig (thuis) te blijven leven in een veilige huiselijke omgeving.**

We vinden het belangrijk dat inwoners in de gelegenheid zijn om zoveel mogelijk thuis te blijven wonen, ook als zij ouder worden.

Deze doelstelling sluit aan bij het beleidskader (1.2 en 3.2).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks, WSL, SOL, SMBL, politie
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S1.3.1 We geven voorlichting en delen kennis over een veilige woonomgeving/een veilig thuis**

Lariks heeft voorlichting gegeven over een veilige woonomgeving voor ouderen. Onder meer via bijeenkomsten voor ouderen en het meenemen en aanspreken van inwoners op aanpassingen en maatregelen die zij zelf kunnen nemen. Ten slotte zijn inwoners geholpen met woonaanpassingen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **4. Kinderen groeien veilig op en hebben de kans zich te ontwikkelen.**

We vinden het belangrijk dat kinderen en jongeren in Leusden een goede start krijgen: veilig opgroeien en kansen krijgen om zich te ontwikkelen staan hierbij voorop.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.4: Extra focus op Jeugd.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks, netwerk van pleeg- en gezinsouders, kinderopvang, bibliotheek, Taalhuis, Taalschool

Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S1.4.1 We bouwen aan netwerken van gezinnen die elkaar kunnen versterken**

Hierbij betrekken we ook pleeg- en gezinsouders waarmee we de pilot 'gezinsparaplu' uitvoeren.

We hebben gebouwd aan netwerken van gezinnen die elkaar versterken.

Toekomstige ouders in Leusden zijn ondersteund met een programma dat gericht is op ontmoeten en ondersteunen van elkaar.

Minder krachtige gezinnen zijn gekoppeld aan steungezinnen en/of vrijwilligers. Dit hebben we gedaan met de inzet van maatschappelijke partijen als Lariks en Humanitas.

We faciliteren en ondersteunen het netwerk van pleeggezinnen met de pilot gezinsparaplu.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **S1.4.2 We versterken en verbinden activiteiten die zich richten op het voorkomen van laaggeletterdheid**

Hierbij gaat het onder meer om (huidige) activiteiten rondom Vroeg- en Voorschoolse Educatie, doorontwikkeling van de Taalschool, samenwerking vanuit het Taalhuis, etc.

We proberen laaggeletterdheid zo vroeg mogelijk te voorkomen. Dat doen we door voor- en vroegschoolse educatie (VVE) in de kinderopvang in te zetten. Daarnaast zijn er de Taalklassen van het expertisecentrum Voila en is de zogenaamde Voorleesexpress opgestart.

Voor volwassenen (18+) hebben we volwasseneducatie gefaciliteerd en gestimuleerd in de vorm van activiteiten in het lokale Taalhuis Leusden en de educatie op het MBO Amersfoort.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

Relevante beleidsnotities

Beleidskader Sociaal Domein 'Bouwstenen voor een integraal beleid' 2017-2018

Verordening Jeugd 2018

Verordening Wmo 2018

Verordening Participatieraad 2018

Algemene Subsidieverordening 2017

Criteria Fonds Samenlevingsinitiatieven 2017

Verordening Maatregelen Participatiewet, IOAW en IOAZ Leusden 2018

Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive Leusden 2015

Verordening Re-integratie Participatiewet Leusden 2015

Verordening Individuele inkomenstoelage Leusden 2015

Verordening Individuele studietoelage Leusden 2017

Verordening Cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening 2017

2. Saamhorigheid

2. Saamhorigheid

Ambitie

De sociale samenhang in de gemeente is sterk en blijft sterk. Mensen in een straat, buurt of bij een vereniging zijn bij elkaar betrokken. Samen gaan we aan de slag om de saamhorigheid in Leusden te versterken.

Context en achtergrond

Binnen het Sociaal Domein werken we aan het stimuleren van eigen kracht (onderdeel 1), saamhorigheid (onderdeel 2), preventie en vroegsignalering (onderdeel 3) en zorgen we voor maatwerk (onderdeel 4).

Daarbij hebben we speciale focus op jeugd en jongeren en inzet op maatschappelijke investeringen in de zogenaamde basisinfrastructuur binnen het Sociaal Domein.

Dit doen we door de doelmatigheid van (zij-)in-, door-, uitstroom te verhogen, ketensamenwerking sterker te benutten, en monitoring en sturing te optimaliseren.

Wat willen we bereiken?

- **1. Inwoners hebben de mogelijkheid vitaal te zijn en worden daarbij, waar nodig en wenselijk, door (vitale) sport- en beweegaanbieders ondersteund.**

We zorgen voor voldoende mogelijkheden om te bewegen en te sporten, omdat dit bijdraagt aan gezondheid en saamhorigheid. Hiervoor is een vitaal verenigingsleven nodig.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 6.1: Stimuleren initiatieven sport en welzijn.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Sport- en beweegaanbieders en zorg- en welzijnsorganisaties
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S2.1.1 We ontwikkelen een stevige gemeentelijke sportinfrastructuur van waaruit verbindingen met welzijnsactiviteiten tot stand komen**

De gemeente, welzijnsorganisaties en sportverenigingen werken samen om hieraan uitvoering te geven. Hierbij staan aandacht voor verenigingsondersteuning, inzet van buurtsportcoaches voor het sociaal domein en sportieve organisaties, het bevorderen en ondersteunen van sportparticipatie en de bereikbaarheid van sportfaciliteiten centraal.

Er zijn afspraken gemaakt over de invulling van het sport- en beweegaanbod en de sportinfrastructuur. Hierbij zijn de partners van LeusdenFit betrokken. Alle betrokkenen bij het Sport- en Beweegakkoord (inwoners,

voorliggende veld, onderwijs en sportverenigingen) hebben hieraan in twee brede bijeenkomsten een bijdrage geleverd

Portefeuillehouder: Erik van Beurden, Wim Vos

- **2. Inwoners zijn in de gelegenheid en zijn gestimuleerd om passief en actief mee te doen aan culturele activiteiten.**

We willen dat inwoners mogelijkheden hebben om deel te nemen en bij te dragen aan een (cultureel) bruisend en leuker Leusden, door initiatieven te nemen, zelf aan de slag te gaan of culturele activiteiten te bezoeken. We willen Leusden meer op de kaart krijgen. Daar waar dit mogelijk is, verbinden we recreatie-activiteiten aan culturele evenementen/cultureel erfgoed.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 6.4: Een bruisend en leuker Leusden en CUP 9.5 Leusden op de kaart.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Scholen in de Kunst, Bibliotheek, Theater de Tuin, Fort33 (Cultuurkoepel Leusden), Stichting Opera Leusden, Lariks, lokale culturele organisaties
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S2.2.1 We onderzoeken financiële mogelijkheden om te bevorderen dat inwoners in Leusden meedoen op cultureel gebied**

De criteria van het Fonds Samenlevingsinitiatieven zijn verruimd. Hierdoor kunnen er meer culturele, sportieve en welzijnsactiviteiten door en voor Leusdenaren worden georganiseerd.

Scholieren uit de bovenbouw van het voortgezet onderwijs kunnen een bijdrage tot € 150,- krijgen om mee te doen met allerhande activiteiten. Dit via het zogeheten kindpakket dat is bedoeld voor gezinnen met een laag inkomen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **3. Mantelzorgers kennen hun grenzen en delen hun zorgen als dit zorgen voor hen te belastend wordt.**

Mantelzorgers doen onmisbaar werk in het zorgen voor mensen die dat nodig hebben. Deze zorg kan voor de mantelzorgers zwaar en belastend zijn. We willen ondersteuning bieden om mantelzorgers te ontlasten.

Deze doelstelling sluit aan bij het beleidskader (3.4).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S2.3.1 We organiseren voldoende en passende respijtzorg waardoor mantelzorgers ontlast worden**

Lariks organiseert verschillende vormen van respijtzorg. Dat varieert van huishoudelijke zorg tot logeren. Voor deze zorg wordt uitgegaan van de vraag en de behoefte van de mantelzorgers.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **S2.3.2 We bevorderen deskundigheid bij professionals om tijdig dreigende overbelasting of 'ontspoorde' zorg te kunnen signaleren**

Lariks biedt deskundigheidsbevordering, die is gericht op herkennen van signalen van overbelasting. Om verdere overbelasting en ontsporing te voorkomen biedt Lariks passende ondersteuning aan.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **S2.3.3 We vergroten het bereik onder mantelzorgers die zware zorg verlenen en behoefte hebben aan ondersteuning**

Lariks heeft, als vast onderdeel van de intake, specifieke aandacht voor mantelzorgers. Daarnaast verzorgt Lariks jaarlijks trainingen voor mantelzorgers. Ook bevordert Lariks lotgenotencontact tussen mantelzorgers en ondersteuning via het maatjesproject. De buurtverenigingen hebben ook zicht op mantelzorgers en bieden ondersteuning, of wijzen hen de weg naar ondersteuning.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Relevante beleidsnotities

Beleidskader Sociaal Domein 'Bouwstenen voor een integraal beleid' 2017-2018

Verordening Jeugd 2018

Verordening Wmo 2018

Verordening Participatieraad 2018

Algemene Subsidieverordening 2017

Criteria Fonds Samenlevingsinitiatieven 2017

Verordening Maatregelen Participatiewet, IOAW en IOAZ Leusden 2018

Gemeente Leusden

Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive Leusden 2015

Verordening Re-integratie Participatiewet Leusden 2015

Verordening Individuele inkomenstoeslag Leusden 2015

Verordening Individuele studietoelage Leusden 2017

Verordening Cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening 2017

3. Preventie

3. Preventie

Ambitie

Er is een sterke basisinfrastructuur, met een breed aanbod aan activiteiten en voorzieningen, die voor iedereen vrij toegankelijk is. De algemene voorzieningen zijn gericht op de vraag van inwoners. Als inwoners ondersteuning nodig hebben, wordt dit herkend door zowel zorgprofessionals als samenleving. Waar mogelijk voorkomt dit dat zwaardere ondersteuning en zorg nodig is.

Context en achtergrond

Binnen het Sociaal Domein werken we aan het stimuleren van eigen kracht (onderdeel 1), saamhorigheid (onderdeel 2), preventie en vroegsignalering (onderdeel 3) en zorgen we voor maatwerk (onderdeel 4).

Daarbij hebben we speciale focus op jeugd en jongeren en inzet op maatschappelijke investeringen in de zogenaamde basisinfrastructuur binnen het Sociaal Domein.

Dit doen we door de doelmatigheid van (zij-)in-, door-, uitstroom te verhogen, ketensamenwerking sterker te benutten, en monitoring en sturing te optimaliseren.

Wat willen we bereiken?

- **1. Inwoners streven een gezonde leefstijl na.**

We stimuleren dat inwoners een gezonde leefstijl hebben, zoals een gezond gewicht, gezond eten en plezier beleven aan bewegen.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.7: Leusden Fit.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Kinderopvang (SKA, Humanitas, Wiebelwagen), GGD, alle scholen in Leusden, Groene Belevens, Lariks, Buurtsportcoach, SEL, SESA, Fort33, zorgverzekeraar, paramedici zoals fysiotherapeuten, diëtisten, etc.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S3.1.1 We versterken Leusden Fit en ontwikkelen het project door om het zichtbaar en blijvend onderdeel te maken van onze samenleving**

LeusdenFit is doorontwikkeld in nauwe samenwerking met de sportverenigingen. LeusdenFit richt zich op 4 pijlers: gezond gewicht, gezonde voeding, mentale gezondheid en bewegen voor alle inwoners van Leusden.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **2. Het versterken van de samenwerking rondom vroegsignalering bij kwetsbare inwoners.**

We bevorderen dat inwoners en professionals signaleren dat een inwoner te maken heeft met bv. eenzaamheid of verward gedrag. Door een goede samenwerking kunnen we eerder ondersteuning bieden waar nodig is en mogelijk grotere problematiek voorkomen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	
Verbonden Partijen	GGDrU
Bijdrage Verbonden Partij	Een regionaal meldpunt voor niet-acute zaken waar professionals en inwoners een melding kunnen doen en waarvan de medewerkers beschikken over voldoende deskundigheid

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S3.2.1 We realiseren een samenhangende aanpak vroegsignalering, doorverwijzing en de opvolging van signalen met alle betrokken partners**

In 2019 is het meldpunt Bezorgd gestart. Signalen over verward gedrag, of opvallend gedrag kunnen worden gemeld bij dit meldpunt. In 2019 zijn er 2 meldingen gedaan bij Meldpunt Bezorgd. Deze meldingen heeft Lariks opgepakt en onderzocht.

De buurtverenigingen pakken signalen op en brengen vraag en aanbod samen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **3. Kinderen en jongeren hebben door preventieve activiteiten en goede samenwerking tussen partijen minder (snel) vormen van (zwaardere) zorg nodig.**

We willen zoveel mogelijk voorkomen dat kinderen en jongeren gebruik moeten maken van zwaardere vormen van zorg. Daarom zetten we in op preventieve activiteiten en goede samenwerking.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.4: Extra focus op Jeugd, CUP 3.5: Integrale Kindcentra en het beleidskader (Hoofdstuk 6).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat

	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Alle lokale partijen die zich richten op jeugd en jongeren en opvoedingsvaardigheden van ouders, zoals: verloskundigen, GGD, huisartsen, Lariks, onderwijs en samenwerkingsverbanden, kinderopvang, Fort33, sportverenigingen, buurtsportcoaches en lokaal gevestigde , regionaal gecontracteerde partijen zoals praktijken van jeugdpsychologen.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S3.3.1 We versterken ons lokaal sociaal vangnet rondom kinderen en jongeren (dat bestaat uit de combinatie van ondersteunende professionals en inwonersinitiatieven/vrijwilligers)**

Er is een pilot uitgevoerd voor een ondersteuningsnetwerk voor kwetsbare gezinnen (Gezinsparaplu); De pilot Taalexpertisecentrum- Taalklassen- Voila is in 2019 voortgezet. Ook de pilot Praktijkondersteuner Huisartsen Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (POH- JGGZ) is in 2019 voortgezet.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **S3.3.2 We realiseren een sluitende keten tussen preventief jeugd- en jongerenwerk uitgevoerd vanuit jongerenaccommodaties en jeugdhulpverlening**

Om een sluitende keten tussen preventief jeugd- en jongerenwerk en jeugdhulpverlening te realiseren, hebben we het preventief jongerenwerk ondergebracht bij Lariks. Daarmee sluit Fort33 aan bij ambulante inzet van jongerenwerk. Het aanbod van activiteiten is versterkt en de focus ligt op preventie, talentontwikkeling, meedoen en informatievoorziening.

Lariks heeft zich gericht op kinderen en jongeren, maar ook op hun ouders met als doel om hen in hun opvoedingskracht te versterken.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **S3.3.3 We verbeteren de aansluiting tussen jeugdhulp en (passend) onderwijs**

Regionaal is gewerkt aan de thema's uit de ontwikkelagenda Passend Onderwijs en Jeugdhulp.

De 'Poortwachter Dyslexie' is ingezet om de zorgkosten te beperken en de kwaliteit van het leesonderwijs te verhogen.

Het samenlevingsakkoord Jeugd is tot stand gekomen in samenwerking met maatschappelijke partners. Hierin zijn activiteiten benoemd om de aansluiting tussen jeugdhulp en (passend) onderwijs te verbeteren.

Zo is afgesproken dat Lariks en GGD-JGZ vindplaatsgericht op de scholen werken en goed aansluiten op elkaar. Er is een breed aanbod aan vrij toegankelijke trainingen, workshops en informatiebijeenkomsten voor kinderen en ouders georganiseerd. Er zijn voor professionals van de samenwerkende partijen bijeenkomsten over AVG en normaliseren georganiseerd. Ook de pilot Praktijkondersteuner Huisartsen Jeugd Geestelijke Gezondheidszorg (POH- JGGZ) is voortgezet.

In 2019 heeft de gemeente het Expertisecentrum Taalklassen ondersteund om kinderen passend onderwijs te bieden.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **S3.3.4 We zorgen voor kwalitatieve en duurzame huisvesting van onderwijs in de Integrale KindCentra's in Leusden**

Zie doelstelling 3 en bijbehorende activiteiten onder Duurzame Leefomgeving/ Accommodaties.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **4. Versterken van het signaleren van armoede en vergroten van bekendheid (financiële) ondersteuning.**

Inwoners zijn bekend met de mogelijkheden voor (financiële) ondersteuning en deze ondersteuning is toegankelijk en duidelijk georganiseerd.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.8: Signalering armoede.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Kernpartners die betrokken zijn bij dit thema, zoals in ieder geval Larikslaan2, schuldhulpverlening, minimacoach/klantmanagers, lokale fondsen binnen de Huiskamer van Leusden en Voedselbank. We betrekken partijen zoals onderwijs, huis- en jeugdartsen.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S3.4.1 We brengen kernpartners samen waarmee we een gezamenlijke preventieve aanpak uitvoeren**

Er is een 'Kerngroep Signalering Armoede' van (professionele) partners samengesteld. Deze groep komt eens per kwartaal bij elkaar om een onderwerp nadrukkelijk onder de aandacht van de inwoners te brengen. Ook worden preventieve plannen gemaakt. In november is de (nieuwe) collectieve zorgverzekering ruim in de publiciteit gebracht.

Daarnaast wordt, op initiatief van de Voedselbank, overleg gevoerd met deze partners. Samen zoeken zij naar oplossingen voor klanten die al langer gebruik maken van de Voedselbank.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

Relevante beleidsnotities

Beleidskader Sociaal Domein 'Bouwstenen voor een integraal beleid' 2017-2018

Verordening Jeugd 2018

Verordening Wmo 2018

Verordening Participatieraad 2018

Algemene Subsidieverordening 2017

Gemeente Leusden

Criteria Fonds Samenlevingsinitiatieven 2017

Verordening Maatregelen Participatiewet, IOAW en IOAZ Leusden 2018

Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive Leusden 2015

Verordening Re-integratie Participatiewet Leusden 2015

Verordening Individuele inkomenstoeslag Leusden 2015

Verordening Individuele studietoelage Leusden 2017

Verordening Cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening 2017

4. Maatwerk

4. Maatwerk

Ambitie

De gemeente biedt een vangnet op maat, om te voorkomen dat kwetsbare inwoners tussen wal en schip raken. In alle gevallen is de vraag van de inwoner leidend. De ondersteuning is erop gericht dat de inwoner zelfredzamer wordt, of dat het participatievermogen wordt versterkt.

Context en achtergrond

Binnen het Sociaal Domein werken we aan het stimuleren van eigen kracht (onderdeel 1), saamhorigheid (onderdeel 2), preventie en vroegsignalering (onderdeel 3) en zorgen we voor maatwerk (onderdeel 4).

Daarbij hebben we speciale focus op jeugd en jongeren en inzet op maatschappelijke investeringen in de zogenaamde basisinfrastructuur binnen het Sociaal Domein.

Dit doen we door de doelmatigheid van (zij-)in-, door-, uitstroom te verhogen, ketensamenwerking sterker te benutten, en monitoring en sturing te optimaliseren.

Wat willen we bereiken?

- **1. De inzet van maatwerk(voorzieningen) en zorg is doelmatig en de kosten zijn voorspelbaar.**

Er is zorg en ondersteuning voor de mensen die dat nodig hebben. Daarbij zetten we extra in op de doelmatigheid van deze zorg en werken we aan het zoveel mogelijk kunnen voorzien van de kosten.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 3.3: Inkoop Sociaal Domein.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Gemeente Amersfoort als opdrachtnemer RISB, Inkoop Bureau Midden Nederland, gemeenten in de Regio Amersfoort (beleidsrijke sturing), Lariks voor de uitvoering van de toegang en toeleiding, lokaal opererende zorgaanbieders, maatschappelijkepartners
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S4.1.1 We versterken het (lokale) contractmanagement richting zorgaanbieders**

We hebben afspraken gemaakt met de gemeente Amersfoort, zowel op uitvoeringsniveau, als in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De gemeentelijke beleidsadviseurs en een lokale accountmanager hebben nu direct contact met lokale zorgaanbieders. Daarmee wordt onder andere gesproken over in- en uitstroom voor jeugdhulp en begeleiding van volwassenen. Centrumgemeente Amersfoort voert het contractbeheer met deze

(regionale) aanbieders. Regelmatig sluiten gemeentelijke beleidsadviseurs aan en brengen lokale aandachtspunten in.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **2. Inwoners zijn mobiel.**

Inwoners kunnen mee doen in de samenleving en worden daarbij niet gehinderd door belemmeringen in hun mobiliteit.

Deze doelstelling sluit aan bij het beleidskader (hoofdstuk 6).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lariks, SMBL, Duwgroep en DAVA
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **S4.2.1 We organiseren op een efficiënte manier voldoende vervoersmogelijkheden en mobiliteit voor inwoners**

In regionaal verband is de 'factsheet vervoer' ingericht. Een werkwijze om gebruik te maken van ieders ervaringen met doelgroepenvervoer. Automaatje Leusden is opgericht en er worden trainingen aan (oudere) inwoners gegeven om gebruik te maken van het Openbaar Vervoer. Inwoners die dat nodig hebben, kunnen gebruik maken van de regiotaxi en/of mobiliteitshulpmiddelen, zoals scootmobielen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Relevante beleidsnotities

Beleidskader Sociaal Domein 'Bouwstenen voor een integraal beleid' 2017-2018

Verordening Jeugd 2018

Verordening Wmo 2018

Verordening Participatieraad 2018

Algemene Subsidieverordening 2017

Criteria Fonds Samenlevingsinitiatieven 2017

Verordening Maatregelen Participatiewet, IOAW en IOAZ Leusden 2018

Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recidive Leusden 2015

Verordening Re-integratie Participatiewet Leusden 2015

- Verordening Individuele inkomens toeslag Leusden 2015
- Verordening Individuele studietoelage Leusden 2017
- Verordening Cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening 2017

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-23.436	-23.237	-24.842	-24.495	-24.314	-24.224
Baten	5.131	4.677	4.585	4.521	4.511	4.502
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-18.305	-18.560	-20.257	-19.974	-19.803	-19.722
Onttrekkingen	1.698	266	462	100	38	38
Stortingen	0	83	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.698	349	462	100	38	38
Gerealiseerd resultaat	-16.607	-18.211	-19.795	-19.874	-19.765	-19.684

Saldo taakvelden

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-787	-944	-927	-830	-845	-845
5.1 Sportbeleid en activering	-220	-255	-316	-316	-316	-316
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	-377	-314	-319	-319	-319	-319
5.6 Media	-442	-443	-457	-457	-457	-457
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.026	-1.099	-1.215	-1.170	-998	-911
6.2 Wijkteams	-2.857	-2.899	-3.168	-3.072	-3.072	-3.072
6.3 Inkomensregelingen	-1.194	-1.544	-1.674	-1.674	-1.674	-1.674
6.4 Begeleide participatie	-1.960	-1.908	-1.831	-1.730	-1.625	-1.632
6.5 Arbeidsparticipatie	-242	-230	-186	-186	-186	-186
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-559	-772	-760	-760	-760	-760
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-2.810	-2.723	-3.391	-3.450	-3.536	-3.536
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-4.897	-3.254	-4.885	-4.880	-4.885	-4.884
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	-878	-24	-24	-24	-24
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	-229	-22	-22	-22	-22
7.1 Volksgezondheid	-934	-1.068	-1.084	-1.084	-1.084	-1.084
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	1.698	350	462	100	38	38
	-16.607	-18.210	-19.797	-19.874	-19.765	-19.684

Nieuw beleid en CUP

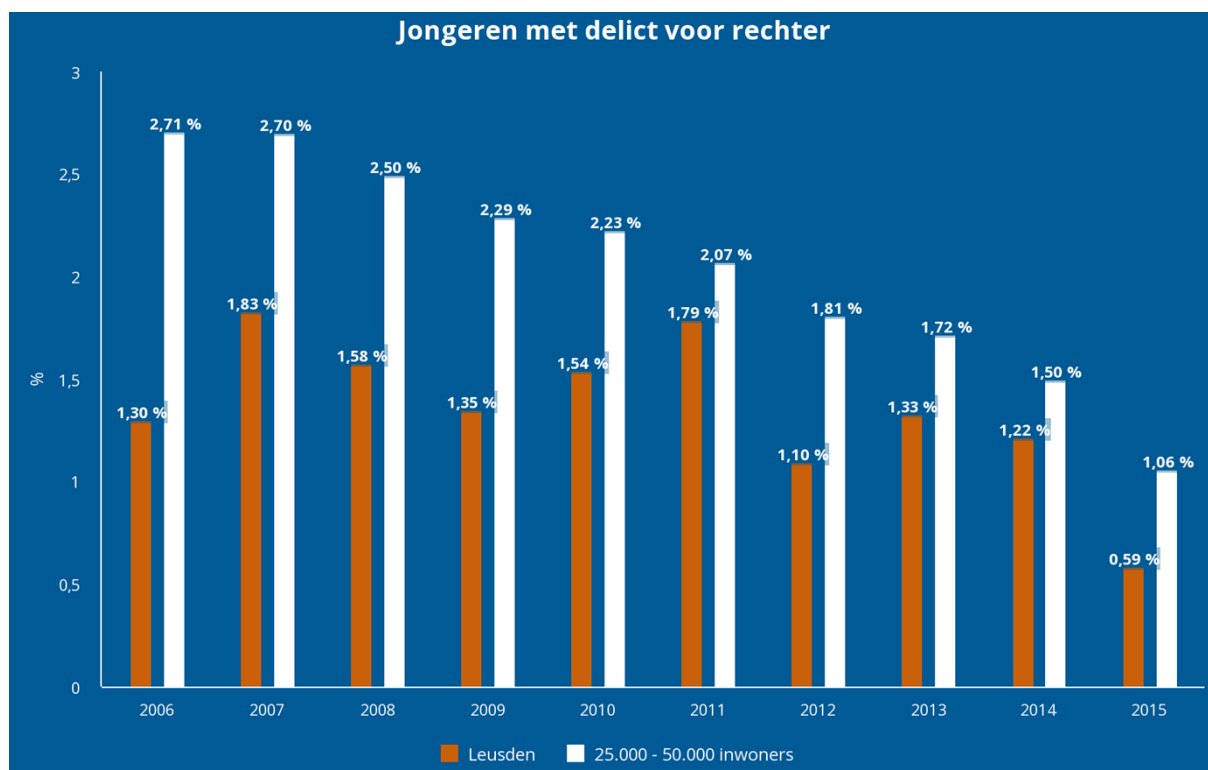

Gemeente Leusden

(bedragen x € 1.000)	Incidenteel				Structureel			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
3.1 Transformatie in Sociaal Domein								
a. transformatiebudget	100,0	100,0						
b. voorwaardenscheppende activiteiten	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
c. capaciteit	75,0	75,0	75,0	75,0				
d. monitoring					10,0	10,0	10,0	10,0
e. overig					p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3.2 Samenlevingsakkoorden Sociaal Domein					p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3.3 Inkoop Sociaal Domein	30,0	30,0	30,0	30,0				
3.4 Extra focus op de jeugd								
a. preventie	80,0					60,0	60,0	60,0
b. instroom, doorstroom, uitstroom	80,0					80,0	80,0	80,0
c. netwerksamenwerking	p.m.					p.m.	p.m.	p.m.
3.5 Integrale Kindcentra								
a. scan en onderzoek								
b. stimulering transformatie	50,0							
3.6 Positieve gezondheid en zorg								
a. borgen van het gedachtengoed					10,0	10,0	10,0	10,0
b. lokale initiatieven	35,0	35,0	35,0	35,0				
c. ondersteuning participatie in samenleving					5,0	5,0	5,0	5,0
3.7 LeusdenFit								
a. inzet buurtsportcoach, communicatie en activiteiten					25,0	25,0	25,0	25,0
b. monitoring					2,0	2,0	2,0	2,0
3.8 Signalering van armoede								
a. lokaal financieel advies en informatiepunt	30,0	30,0						
b. werkbudget kernpartners	5,0	5,0						
6.1 Stimuleren initiatieven sport en welzijn								
a. inzet buurtsportcoach					30,0	30,0	30,0	30,0
b. digitaal sportnetwerk					2,0	2,0	2,0	2,0
6.2 Onderhoud sportomgeving								
6.3 Parkeren bij sportfaciliteiten	p.m.							
6.4 Een bruisend en leuker leusden					30,0	30,0	30,0	30,0

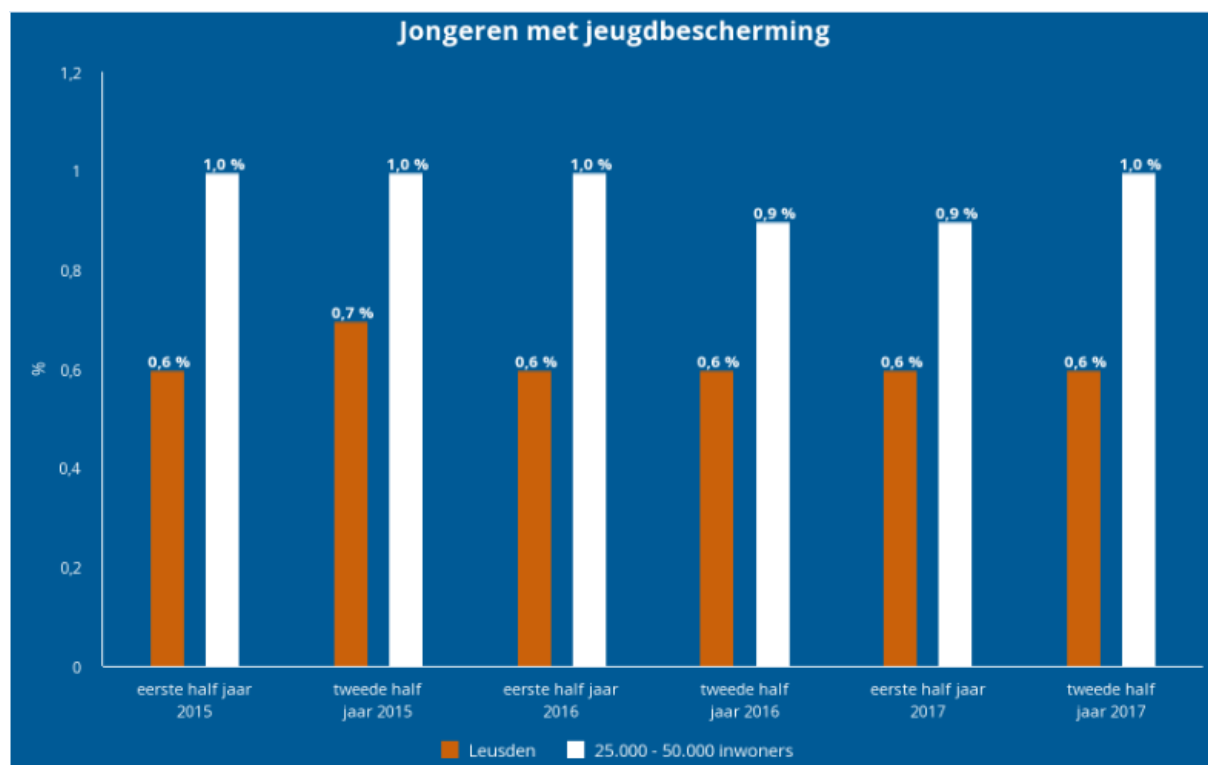
BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

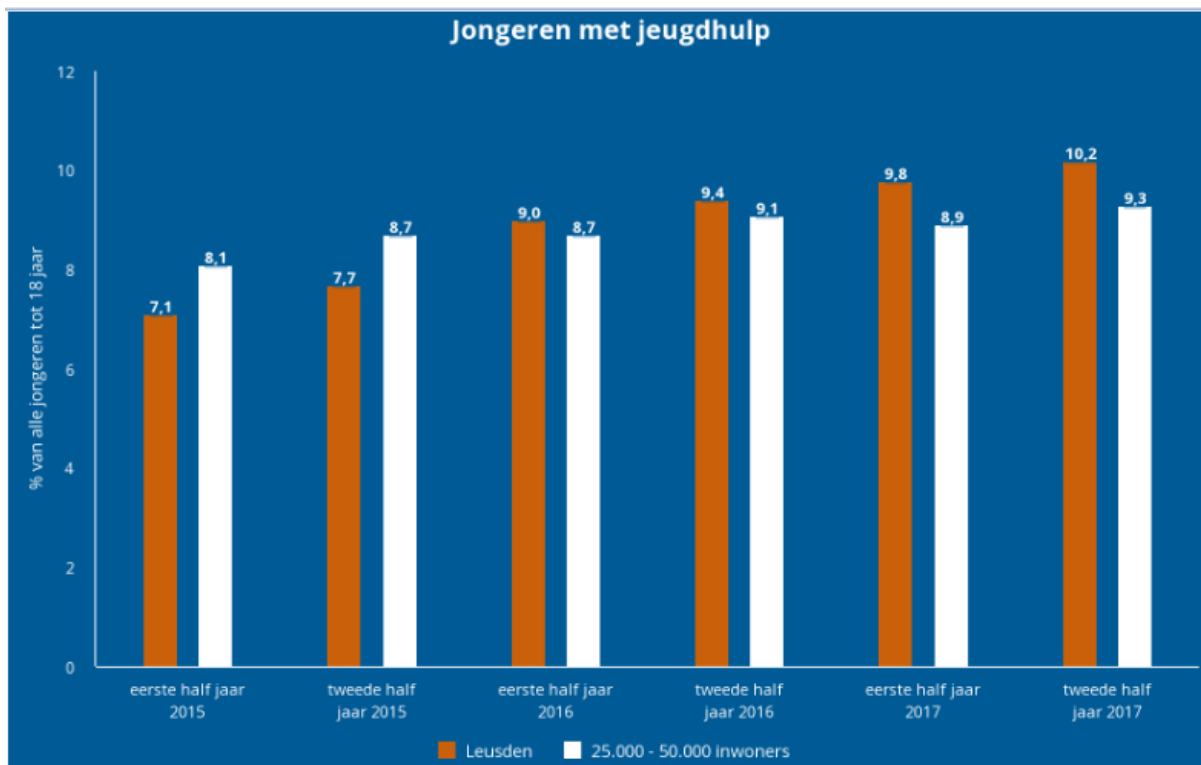
Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Bron: Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

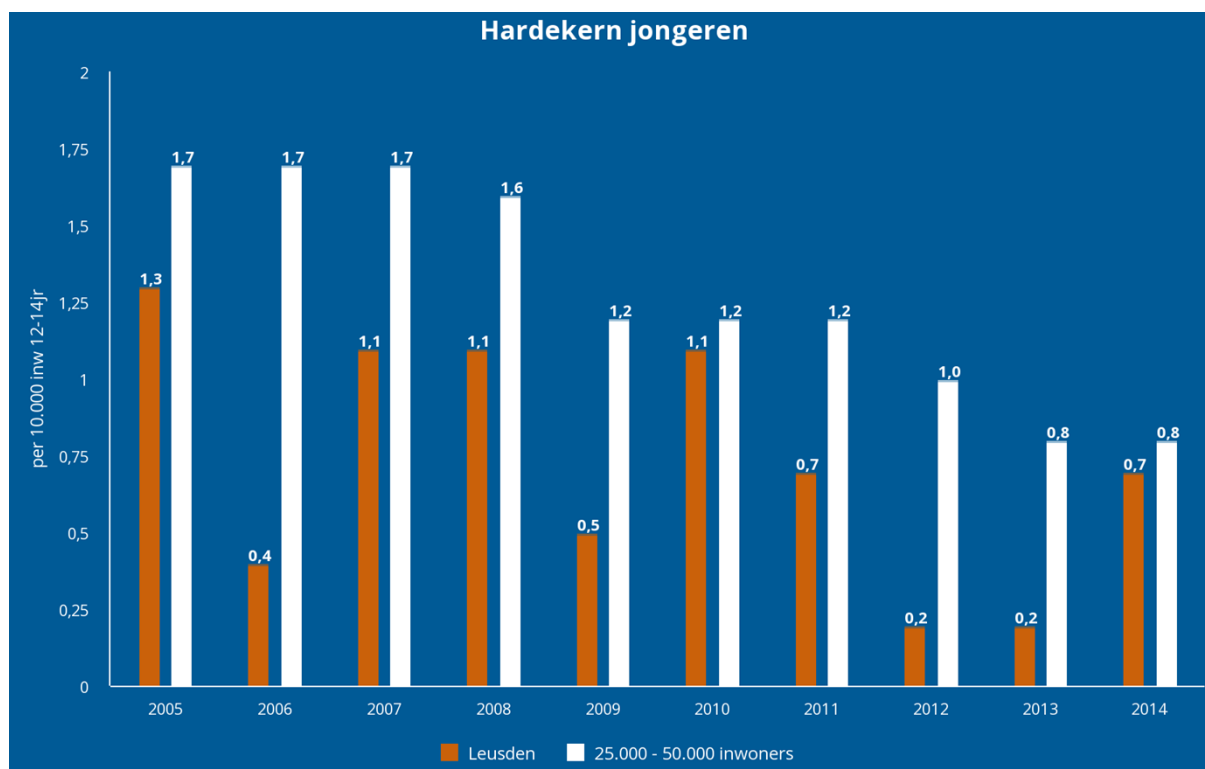
Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron CBS - Beleidsinformatie Jeugd

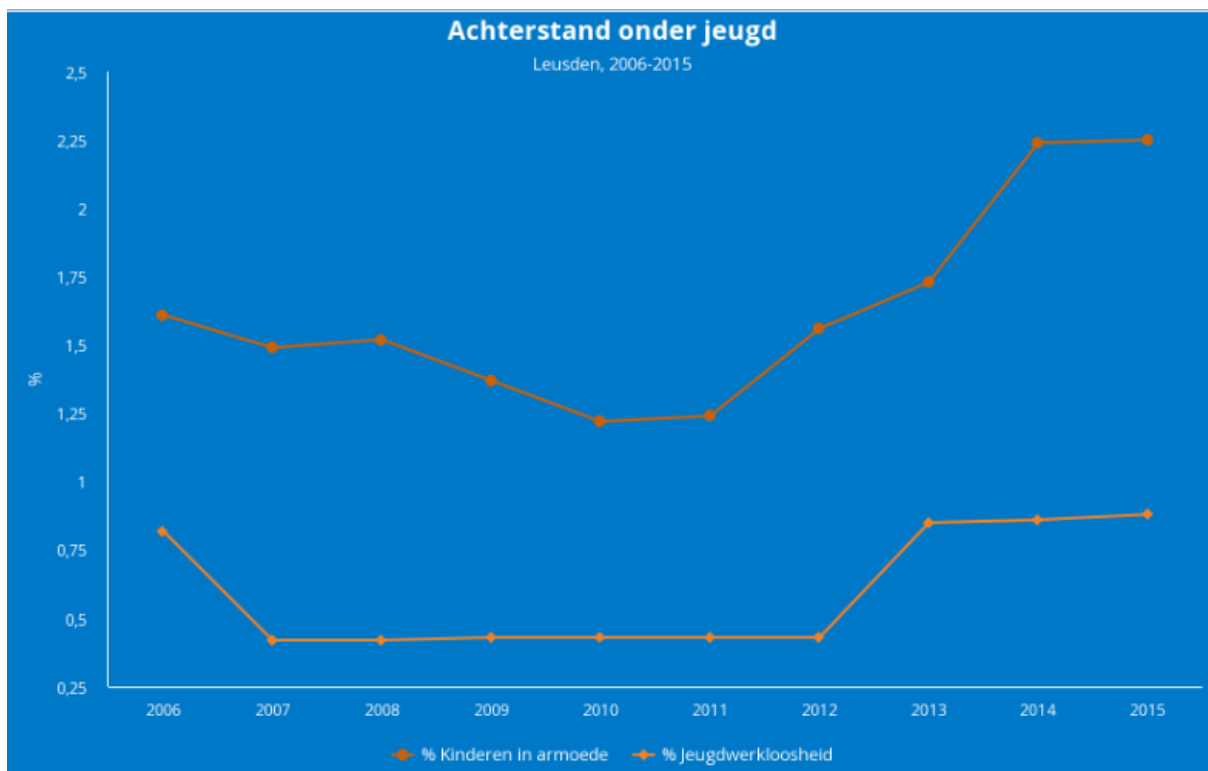
Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron: CBS - Beleidsinformatie Jeugd

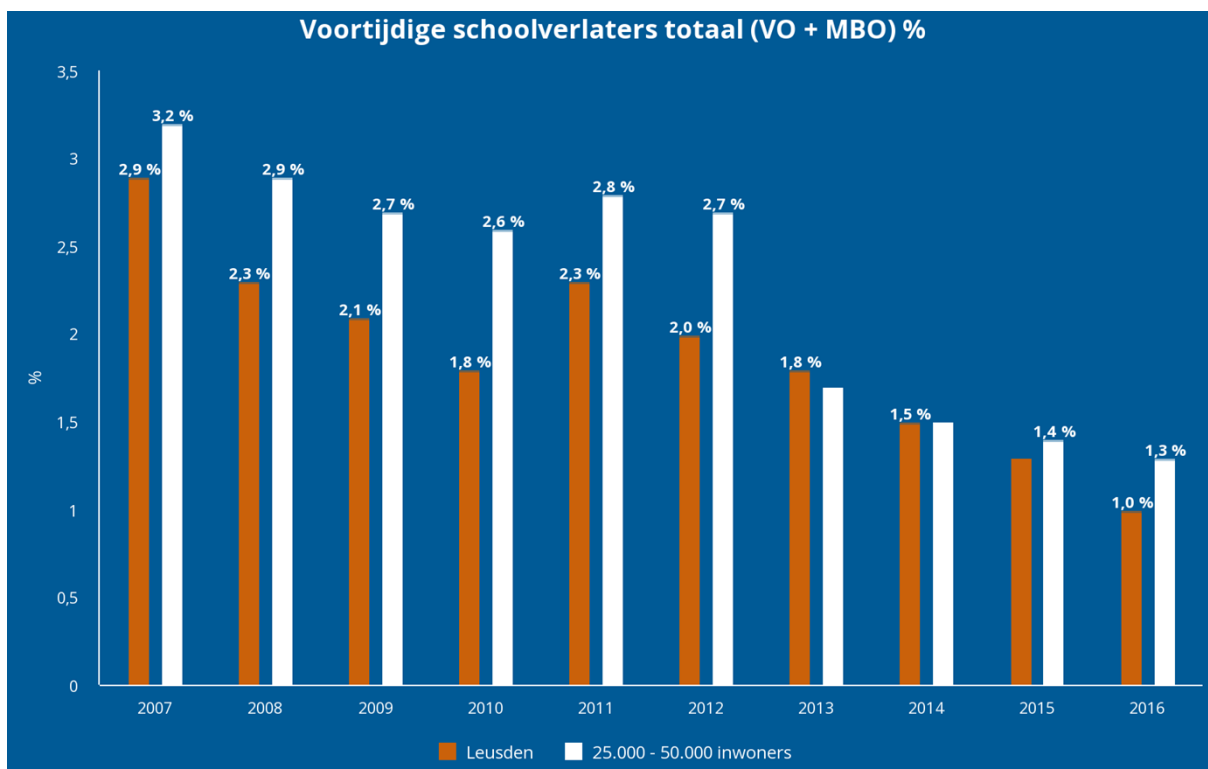
Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoner in de leeftijd van 12-24 jaar

Bron: Korps landelijke Politiediensten (KLPD)

- % kinderen in een uitkeringsgezin: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
- % achterstandsl leerlingen: Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
- % werkloze jongeren: Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)

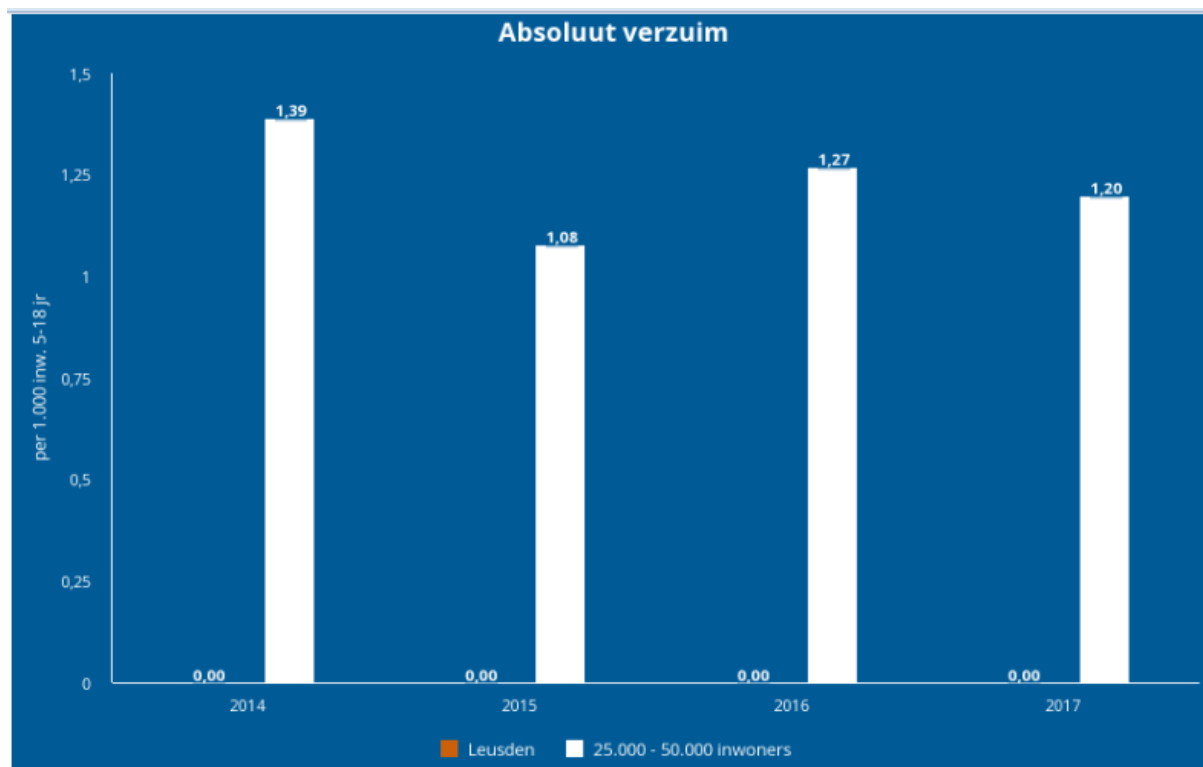
Bron: Verwey Jonkger Instituut - Kinderen in Tel

•% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO): Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat

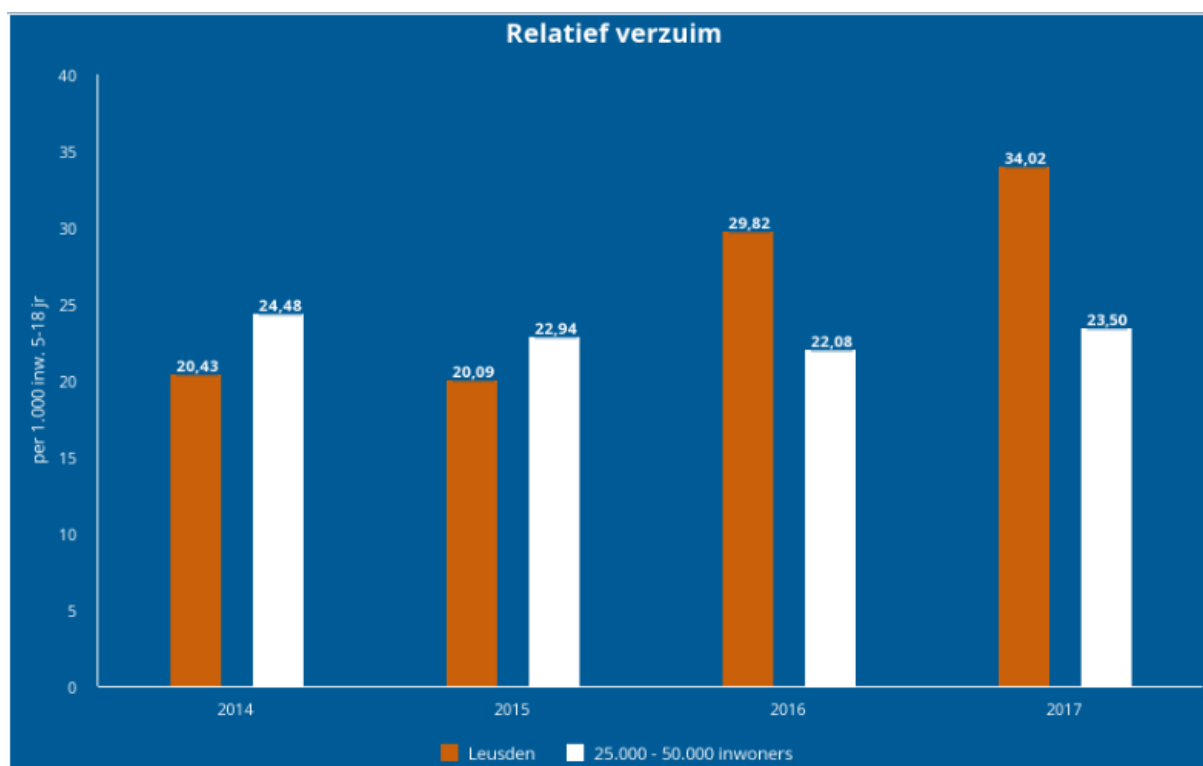

Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs

Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen

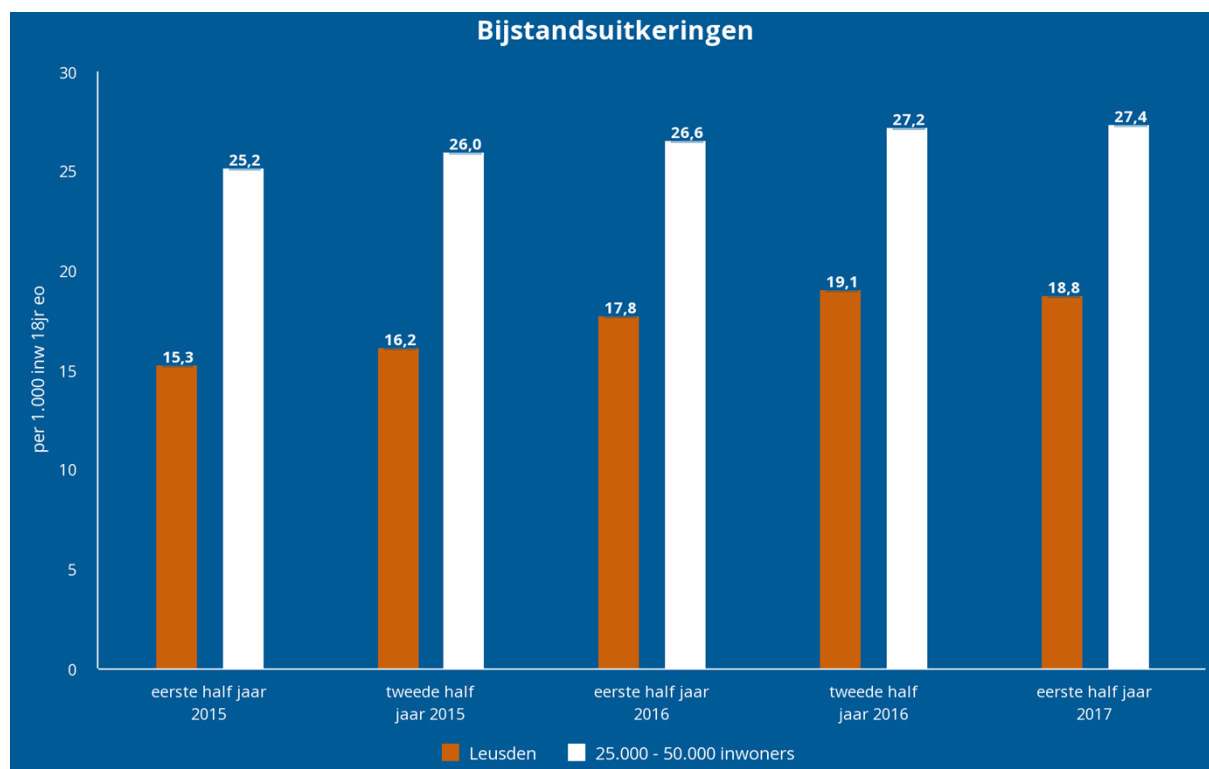
Bron: DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs

Het aantal leerlingen dat wel staat ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen

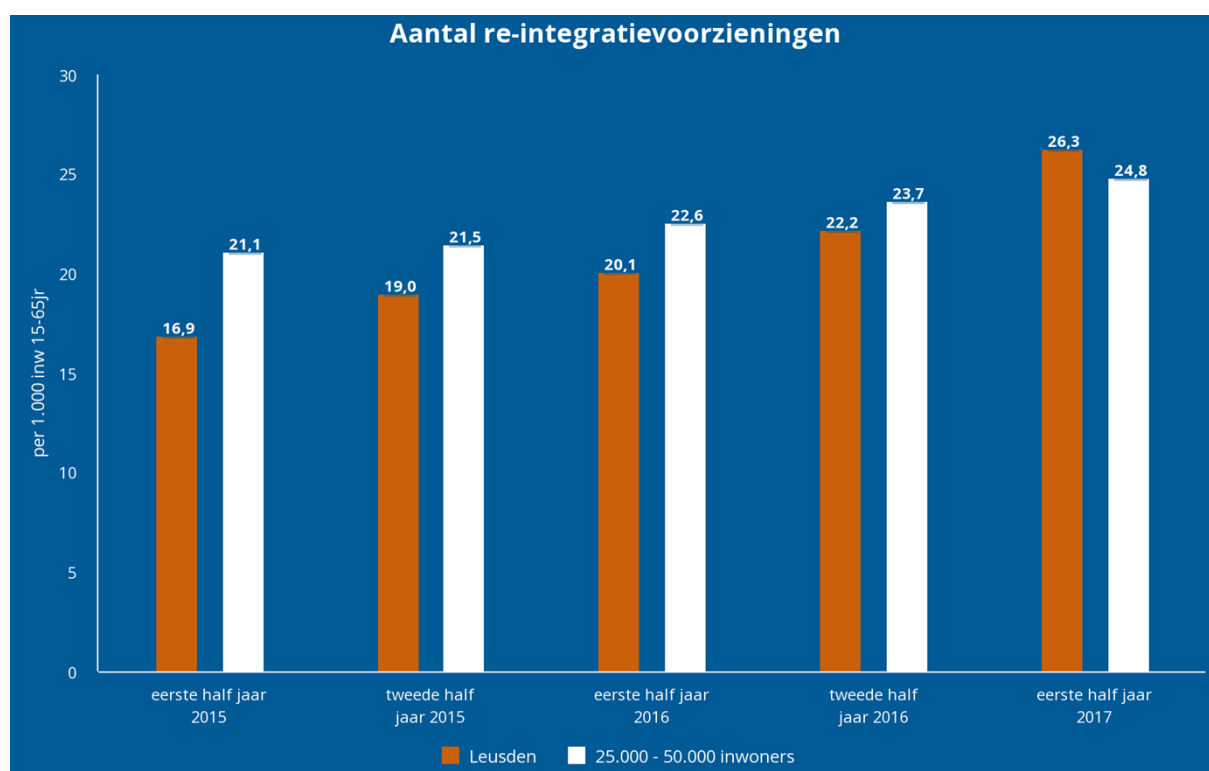

Bron: DUO Dienst Uitvoering Onderwijs

Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners

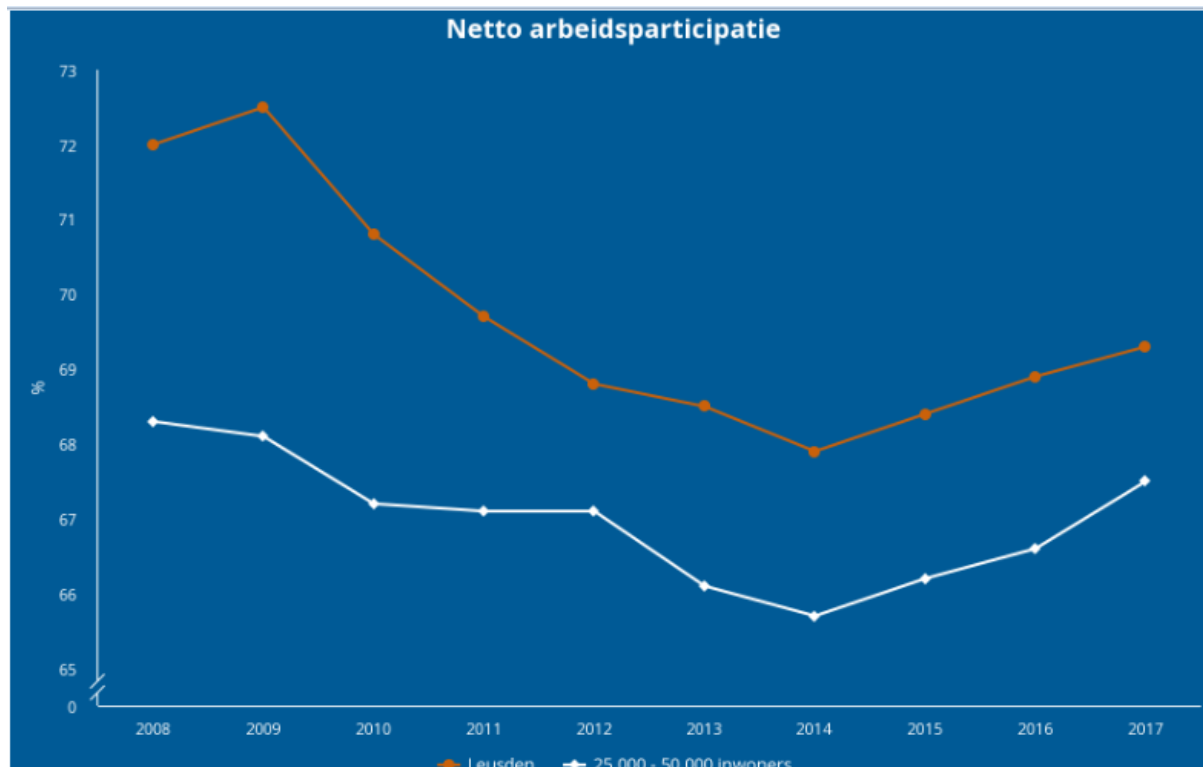
Bron: CBS - Participatie Wet

Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

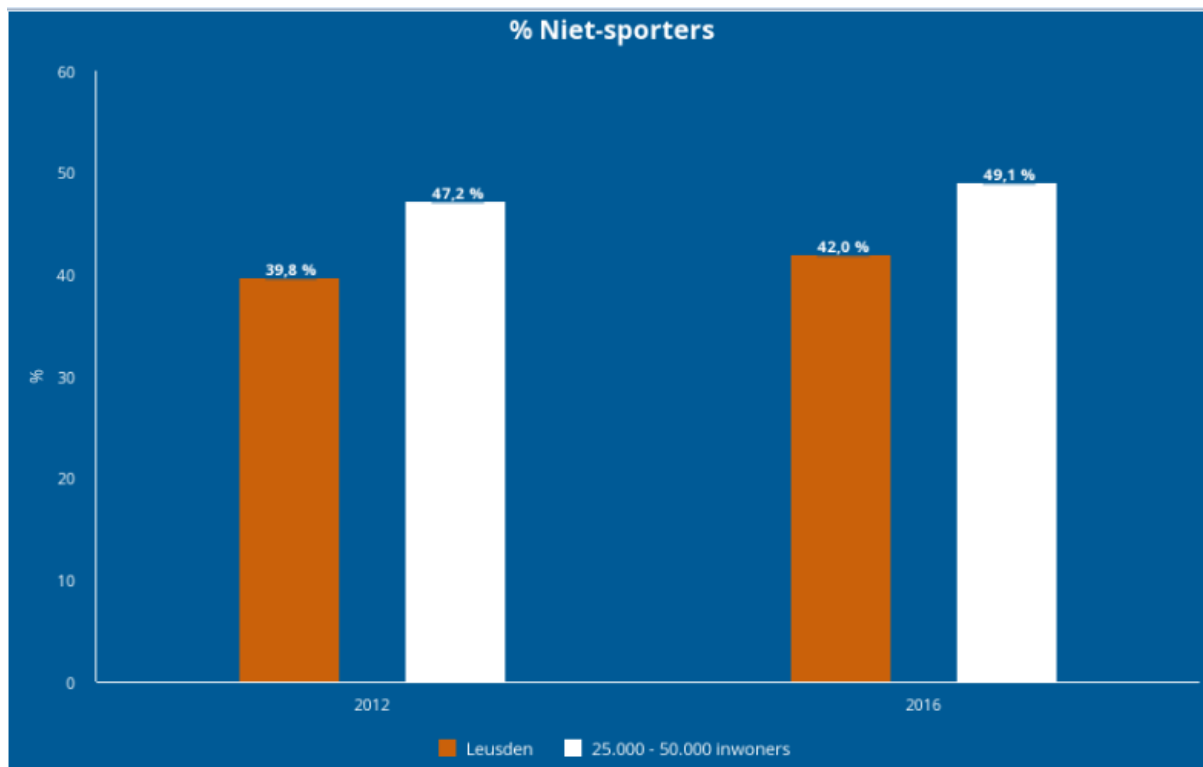
Bron: CBS - Participatiewet

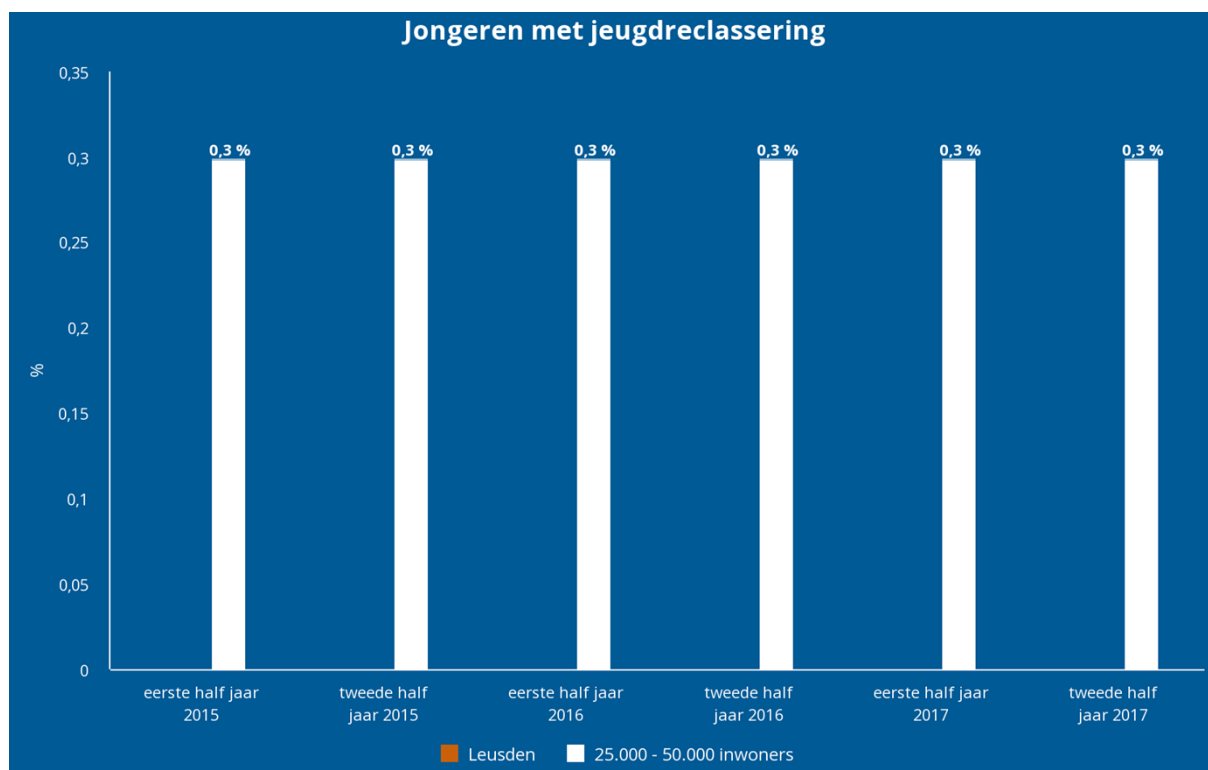
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking

Bron: CBS - Arbeidsdeelname

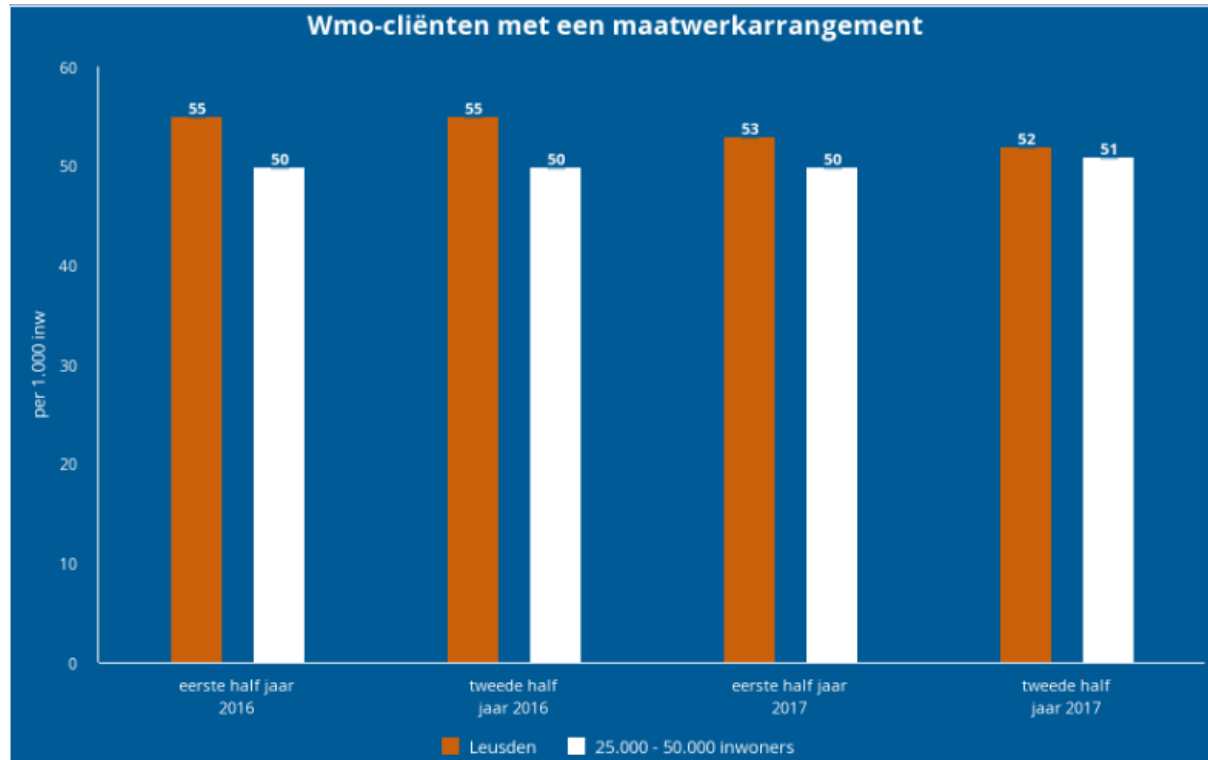
Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners

Bron: RIVM - Zorgatlas

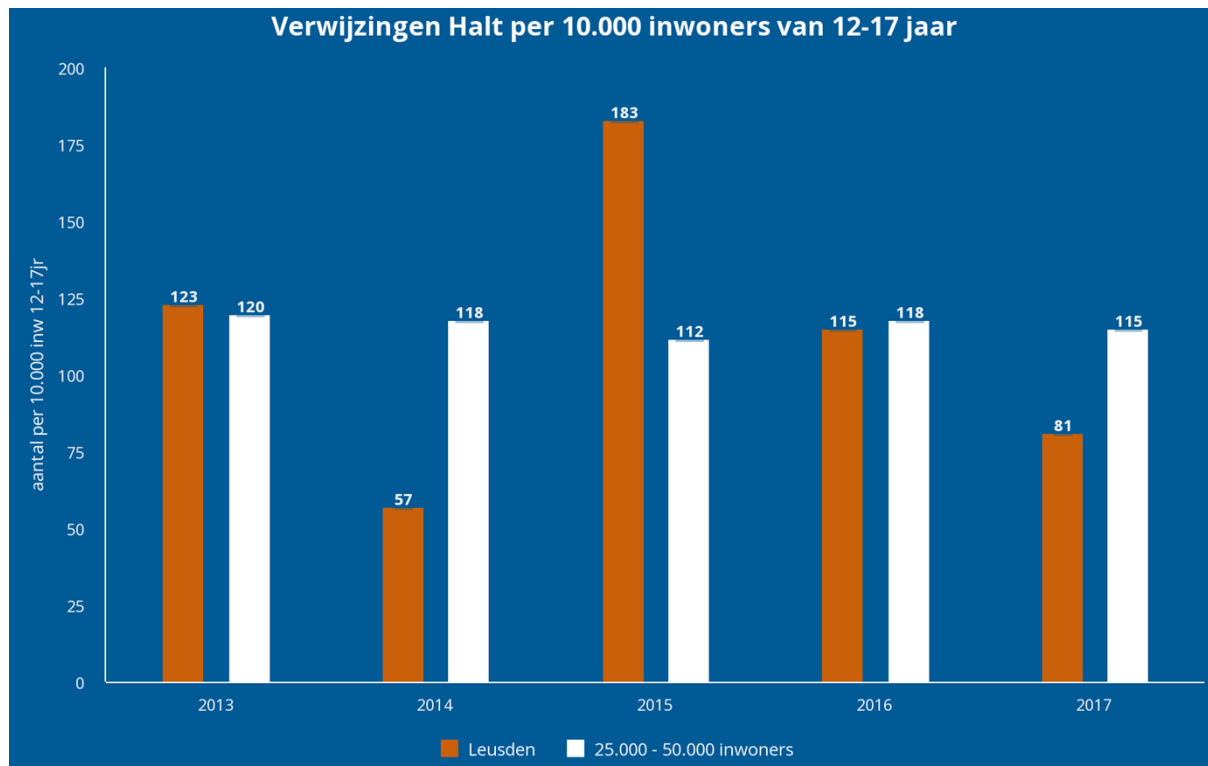
Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).

Bron: CBS-Jeugd

Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat een referentiegemiddelde gebaseerd is op aantal deelnemende gemeenten

Bron: CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron; buro Halt

Domein Ruimte

Domein Ruimte

Leusden is een groene, vitale en dynamische gemeente die, met behoud van deze identiteit, ruimte biedt aan nieuwe opgaven zoals energietransitie, klimaatverandering en beperkte groei.

Ambitie ruimte

Leusden profileert zich sterker op haar kwaliteiten voor wonen, werken en recreëren: met behoud van het dorpse en groene karakter van Leusden ruimte geven aan woningbouw, bedrijvigheid en voorzieningen.

Ambitie wonen

Leusden bouwt door op de kracht van Leusden: dorpse kwaliteiten en regionale dynamiek.

Ambitie verkeer en vervoer

Leusden is goed bereikbaar en veilig voor automobilist, fietser, reiziger openbaar vervoer en voetganger. Nadelige gevolgen van gemotoriseerd verkeer op het leefmilieu en gezondheid worden zoveel mogelijk beperkt.

Ambitie economie

De economie is van belang voor de werkgelegenheid, vitaliteit en identiteit van Leusden. Wij creëren kansen voor en bieden ruimte aan de ontwikkeling van de economische sector.

Ambitie buitengebied

Een mooi en vitaal buitengebied met ruimte voor economisch vitale en duurzame landbouw, natuur- en landschapsontwikkeling en recreatief medegebruik, dat kansen biedt voor de energietransitie en inspeelt op het vraagstuk van klimaatverandering en de groene ontwikkelstrategie voor wonen.

Ambitie cultuurhistorie

Cultuurhistorische waarden in Leusden worden gezien en (h)erkend.

Ambitie omgevingswet

Leusden is op tijd klaar voor de stelselwijziging van de Omgevingswet. We benutten de potentie van deze wet optimaal om onze ambities van werken vanuit de bedoeling, samenleving voorop, maatwerk, uitnodigingsplanologie en inhoudelijke doelen, zoals de energietransitie waar te maken.

1. Ruimte

1. Ruimte

Ambitie

Leusden profileert zich sterker op haar kwaliteiten voor wonen, werken en recreëren: met behoud van het dorps- en groene karakter van Leusden ruimte geven aan woningbouw, bedrijvigheid en voorzieningen.

Context en achtergrond

De regio Amersfoort bestaat uit verschillende gemeenten met ieder een eigen identiteit. De identiteit van Leusden is er één op het raakvlak van dorps woonkwaliteiten en de regionale dynamiek rond de stad Amersfoort. We laten zelfbewust onze eigen kracht en dynamiek zien en nemen daarmee een sterkere positie in de regio in.

Vanuit deze visie op Leusden zijn de volgende hoofdkeuzen gemaakt:

1. na 2025 blijft Leusden beheerst groeien met circa 50 woningen per jaar;
2. de groei na 2025 vindt in eerste instantie plaats door stenig gebied te verdichten, functiemenging mogelijk te maken en door een groene ontwikkelstrategie in te zetten voor extra woningen in buitengebied;
3. er wordt in woningbouwplannen prioriteit gegeven aan meer variatie in het woningaanbod en doorstroming van doelgroepen;
4. er wordt ruimte geboden aan duurzame mobiliteit;
5. het stedelijk groen is van belang voor de identiteit van Leusden en de gezondheid van de inwoners. Daarom kennen we hieraan hoge betekenis toe;
6. om de centra vitaal te houden wordt ruimte geboden voor functiemenging.

Wat willen we bereiken?

- **1. Behouden en versterken van de kernkwaliteiten van de gemeente Leusden.**

In de Omgevingsvisie stedelijk gebied zijn de kernkwaliteiten, zowel thematisch, als naar gebied verwoord. Deze visie geeft op hoofdlijnen het verband aan tussen de ruimtelijk relevante onderdelen van verschillende beleidsvelden. Op een aantal onderdelen moet de visie verder worden uitgewerkt in concrete maatregelen voor behoud en versterking van deze kernkwaliteiten.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.2 (Nieuwe woningbouwlocaties) en 7.4 (Omgevingsvisies stedelijk gebied).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	WSL, bewoners, BKL, midden- en kleinbedrijf, verenigingen, VOILA, natuur- en landbouworganisaties
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R.1.1.1 We geven samen met betrokken partijen uitvoering aan de omgevingsvisie stedelijk gebied en maken hiervoor een uitvoeringsprogramma**

De omgevingsvisie stedelijk gebied bevat maatregelen voor behoud en versterking van de kernkwaliteiten. Samen met betrokken partijen bespreken we wie welke maatregelen kan en wil uitvoeren en vertalen dit in een programma dat in 2019 wordt vastgesteld.

De acties en activiteiten uit de Omgevingsvisie stedelijk gebied zijn neergelegd in een uitvoeringsprogramma.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **R1.1.2 We brengen mogelijke woningbouwlocaties binnen de bebouwde kom voor na 2025 in beeld**

Er zijn eerste verkenningen uitgevoerd naar mogelijke woningbouwlocaties na 2025 binnen het stedelijk gebied. Besluitvorming hierover is gepland voor de 2e helft van 2020.

Portefeuillehouder: Wim Vos

- **R1.1.3 We brengen mogelijke bouwlocaties buiten de bebouwde kom in beeld**

Er zijn eerste verkenningen uitgevoerd naar mogelijke woningbouwlocaties na 2025 buiten het stedelijk gebied. Besluitvorming hierover is gepland voor de 2e helft van 2020.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

Omgevingsvisie stedelijk gebied

Omgevingsvisie landelijk gebied

2. Wonen

2. Wonen

Ambitie

Leusden bouwt door op de kracht van Leusden: dorpse kwaliteiten en regionale dynamiek.

Context en achtergrond

Leusden bestaat uit verschillende kernen met elk een eigen karakter. Typerend voor Leusden in het algemeen is het dorpse, rustige en daarmee veilige woonmilieu.

Sociale samenhang en betrokkenheid bij elkaar is groot. De aantrekkelijkheid en aantrekkingskracht van Leusden voor met name gezinnen wordt hierdoor bepaald. Tot 2025 worden nog circa 1.000 nieuwe woningen opgeleverd. Voor de periode daarna worden locaties gezocht voor een jaarlijkse bouwproductie van circa 50 woningen. Om Leusden aantrekkelijk te houden voor zowel de huidige bewoners als nieuwe woningzoekenden moeten we goed in beeld brengen wat de vraag naar woningen is en ook sturen op het type woningen dat wordt gebouwd.

Wat willen we bereiken?

- **1. Door nieuwe woningbouwprojecten en mogelijke herprogrammering van bestaande woningbouwprojecten voldoen we kwantitatief en kwalitatief aan de Leusdense woningbehoefte.**

Leusden is in verschillende perioden gebouwd en in relatief grote woningaantallen. De variëteit in woningtypen is daardoor beperkt, terwijl de vraag naar diversiteit wel groot is. Ook willen we een onderscheidend en aanvullend woonmilieu in de regio blijven bieden. Door maximaal in te spelen op de lokale vraag naar woningen kunnen Leusdenaren binnen Leusden wooncarrière maken en wordt de doorstroming bevorderd .

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.1 (Realiseren woningbouwprogramma).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Woningstichting Leusden, HLVE, ontwikkelaars, initiatiefnemers voor woningbouwprojecten, zorgaanbieders, SMBL, provincie Utrecht
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R2.1.1 We monitoren de vraag naar en het aanbod aan woningen in Leusden**

Er is door een bureau onderzoek gedaan naar de vraag naar woningen. Daarvoor is onder andere een enquête gehouden onder woningzoekenden.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R2.1.2 We maken concrete afspraken over het te realiseren woningbouwprogramma bij nieuwbouwprojecten en herprogrammering van bestaande bouwprojecten**

Om te zorgen dat het bouwprogramma aansluit op de uit de monitoring voortvloeiende gewenste woningvoorraad, geven we in het programma van eisen voor nieuwe projecten aan voor welke doelgroepen, welke woningtypen en in welke prijsklassen we moeten (laten) bouwen. Er is met name aandacht voor senioren en goedkopere huisvesting. Waar mogelijk regelen we dit in goed overleg in de vorm van bijvoorbeeld een anterieure overeenkomst. Waar nodig zetten we andere instrumenten in om dit te bereiken, zoals bijvoorbeeld het bestemmingsplan.

Met initiatiefnemers voor bouwprojecten worden overeenkomsten gesloten over de voorwaarden waaronder de gemeente hieraan meewerkt. Eén van deze voorwaarden is het aantal en de soort te realiseren woningen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R2.1.3 We actualiseren en vullen het woonbeleid aan op de aspecten wonen, zorg en welzijn**

Er is in 2019 onderzoek gedaan naar de vraag naar woningen die voortvloeit uit vergrijzing en uitstroom uit zorginstellingen. In overleg met lokale zorgaanbieders en regiogemeenten worden deze uitkomsten verder aangevuld. Eind 2020/begin 2021 worden voorstellen voor nieuw beleid voorgelegd.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R2.1.4 We analyseren de beschikbaarheid van de voorraad sociale huurwoningen**

Op het vlak van sociale woningbouw zijn veel ontwikkelingen gaande op het terrein van huurbeleid, duurzaamheid, wachttijden en woningtoewijzing. Daarnaast neemt de vraag naar woningen toe omdat ouderen minder snel naar een verzorgings- of verpleeghuis kunnen verhuizen en langer zelfstandig moeten blijven wonen. Dit vraagt om een nadere beschouwing op de noodzakelijke omvang van de voorraad sociale huurwoningen en (mogelijk) daaruit voortvloeiend een voorstel voor (andere) inzet van instrumenten.

Er is in 2019 onderzoek gedaan naar de vraag naar woningen. Daarvoor is onder andere een enquête gehouden onder woningzoekenden.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R2.1.5 We bevorderen nieuwe en vernieuwende woonconcepten en –vormen die de druk op de woningmarkt verlichten**

Een initiatiefnemer heeft voorgesteld Tiny Houses te realiseren op de voormalige camping aan de Waterlooweg. Tiny Houses zijn voor Leusden een nieuw woonconcept. De raad vond de locatie niet geschikt, maar staat wel open voor dit en andersoortige woonconcepten op geschikter locaties.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **2. We bereiken onze woondoelen ‘doorstroming’ en ‘diversificatie van het woningaanbod’ door beschikbare middelen en instrumenten efficiënt en effectief in te zetten.**

De gemeente staat een palet aan instrumenten ter beschikking om de beleidsdoelen op het gebied van woningbouw inhoud te geven. Een aantal daarvan wordt reeds ingezet, zoals de starterslening. We bekijken of deze instrumenten en de middelen, zoals het fonds “volkshuisvestingsdoeleinden” (meer) ingezet kunnen worden om doorstroming aan te jagen en diversificatie van het woningaanbod te bevorderen.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij

	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	WSL, bewoners, BKL, midden- en kleinbedrijf, verenigingen, VOILA, natuur- en landbouworganisaties
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R2.2.1 We brengen de noodzakelijke omvang van de voorraad sociale huurwoningen in beeld**

Er is onderzoek gedaan naar de vraag naar woningen. Daarvoor is onder andere een enquête gehouden onder woningzoekenden.

We hebben in het onderzoek tevens meegenomen of de omvang van de sociale huur (2.800 woningen) na 2025 nog verder uitgebreid moet worden. De conclusie was dat dit niet nodig is.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R2.2.2 We evalueren het systeem van woonruimteverdeling**

Het systeem van woonruimteverdeling is geëvalueerd. In samenwerking met de regiogemeenten en de regiocorporaties worden voorstellen voor verbetering gedaan. In juli 2019 is de Urgentieverordening Huisvesting Leusden 2019 vastgesteld.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R2.2.3 We (her)overwegen bestaande en nieuwe, aanvullende instrumenten ten behoeve van doorstroming en meer diversificatie**

Mede ten behoeve van de (her)overweging van instrumenten is eerst onderzoek gedaan naar de vraag naar woningen. Nadat de update van het woonbeleid is vastgesteld, vindt in 2021 de evaluatie van bestaande instrumenten plaats en wordt een voorstel voor eventueel in te zetten nieuwe instrumenten gedaan.

Vooruitlopend daarop zijn via Anterieure Overeenkomsten afspraken met de WSL vastgelegd over aantal en (huur)prijzen van woningen voor jongeren en middenhuur.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Relevante beleidsnotities

Omgevingsvisie stedelijk gebied

3. Verkeer en vervoer

3. Verkeer en vervoer

Leusden is goed bereikbaar en veilig voor automobilist, fietser, reiziger openbaar vervoer en voetganger. Nadelige gevolgen van gemotoriseerd verkeer op het leefmilieu en gezondheid worden zoveel mogelijk beperkt.

Context en achtergrond

Een goed bereikbaar Leusden is een randvoorwaarde voor een aantrekkelijk woon-en werkklimaat. Met het doorzetten van het economisch herstel en de daarmee samenhangende groei van de werkgelegenheid neemt ook de mobiliteit toe. Wat het autogebruik betreft lijkt er sprake te zijn van een inhaalslag. Ook op het gemeentelijk wegennet zijn de effecten hiervan merkbaar. Om te zorgen dat Leusden bereikbaar blijft, is het gewenst dat het gebruik van alternatieven voor de auto wordt gestimuleerd.

Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de aspecten milieukwaliteit en gezondheid.

N.B. Dit is onlosmakelijk verbonden met ambitie CUP 4.2 'Duurzame mobiliteit'. (Leusden stimuleert duurzame mobiliteit).

Wat willen we bereiken?

- **1. Afname van het aantal (letsel)ongevallen en het verhogen van het verkeersveiligheidsgevoel.**

We streven naar een afname van het aantal (letsel)ongevallen en het verhogen van het veiligheidsgevoel. Ongevallen met of zonder letsel zijn meetbaar. Het gevoel van veiligheid daarentegen is ook een factor van belang, maar minder concreet. Door de inrichting van de weg, verkeersmaatregelen, aanwijzingen langs de weg, maar ook door gedragsbeïnvloeding, kunnen zowel de objectieve als de subjectieve verkeersveiligheid positief worden beïnvloed.

Met wie werken we samen?

De Fietzersbond, VVN en SMBL zien wij als onze belangrijkste partners. Uiteraard krijgen ook de (dagelijkse) gebruikers van de gebieden waar dit probleem zich voordoet ook gelegenheid hier hun visie op te geven.

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Gebruikers, Fietzersbond, VVN en SMBL
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R3.1.1 We voeren een second- opinion onderzoek uit naar het functioneren 'shared space-gebieden'**

In plaats van een second opinion over de 'shared space-gebieden' in de Biezenkamp is met de belangrijkste belanghebbenden gesproken over de situatie en de knelpunten. Dit heeft geleid tot een maatregelenpakket dat in 2019 is uitgevoerd, waarbij onder meer vaker gecontroleerd wordt door de gemeentelijke opsporingsambtenaren (boa's). Door de mix van maatregelen is de situatie voor het langzaam verkeer in de Biezenkamp verbeterd. Met

de raad is afgesproken dat het effect van de maatregelen begin 2020 geëvalueerd wordt en in de loop van 2020 gepresenteerd.

Ons beeld is dat de bewonerstevredenheid omhoog is gegaan. De Biezenkamp blijft echter wel een aandachtsgebied.

Portefeuillehouder: Wim Vos

• **R3.1.2 We realiseren fietsvoorzieningen op de Hamersveldseweg (tussen Leusbroekerweg en de Grasdrogerijweg)**

Langs de Hamersveldseweg, tussen de Leusbroekerweg en de voormalige spoorwegovergang, is een vrijliggend fietspad aangelegd. Ook op het drukke gedeelte van de weg, tussen de spoorwegovergang en de Grasdrogerijweg, zijn maatregelen genomen. Hier is de rijbaan verbreed en van nieuw asfalt voorzien. Zo wordt de fietsers meer veiligheid en comfort geboden.

Voor dit project heeft de provincie een subsidie toegekend van ongeveer € 300.000,- .

Met dit bedrag kan de helft van de uitvoeringskosten worden betaald.

Portefeuillehouder: Wim Vos

• **R3.1.3 We intensiveren de samenwerking met Veilig Verkeer Nederland (VVN)**

Veilig Verkeer Nederland (VVN) is een onafhankelijke instantie, die ook burgers kosteloos advies geeft om hun omgeving veiliger te maken. Als bewoners daar prijs op stellen legt de gemeente contact tussen VVN en de verontruste bewoners. In 2019 is dit een aantal keren gebeurd. De ervaringen hiermee zijn positief.

Portefeuillehouder: Wim Vos

• **2. Meer mensen op de fiets en uit de auto te krijgen.**

Bevorderen van het fietsgebruik is goed voor de bereikbaarheid, het milieu en de gezondheid. Door een gericht maatregelenpakket willen wij het gebruik van de fiets, met name voor verplaatsingen binnen de gemeente, aantrekkelijker maken. Dit willen wij doen door uitvoering te geven aan de maatregelen genoemd in het Fietsplan.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 10.3 (Snelle fietsroutes).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Provincie Utrecht, bewoners en bedrijven op de Hessenweg
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

• **R3.2.1 We voeren het herinrichtingsplan Hessenweg binnen de kern van Achterveld uit**

Het herinrichtingsplan Hessenweg nadert zijn voltooiing. In 2019 is hard gewerkt om het dorpse karakter van de Hessenweg in Achterveld te versterken. En daardoor kan hier ook veiliger en prettiger worden gefietst. Voor dit project heeft de provincie een subsidie toegekend van ongeveer 1 miljoen euro.

Portefeuillehouder: Wim Vos

• **R3.2.2 We onderzoeken de haalbaarheid van een fietspad langs/naast de Pon-lijn**

Omdat vrij snel duidelijk werd dat realisatie van een fietspad langs de Pon-lijn, tussen de Groene Zoom en de Lockhorsterweg, geen haalbare kaart is, is de haalbaarheid ervan niet onderzocht.

Portefeuillehouder: Wim Vos

• **3. Doorstroming op het hoofdwegennet verbeteren.**

Het woon- en werkklimaat van Leusden is gebaat bij een vlotte doorstroming van het verkeer op de hoofdwegen. Een goede bereikbaarheid is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven en woningzoekenden. Een betere doorstroming draagt bij aan een snellere bereikbaarheid van voorzieningen. Dit kan ook een positief effect hebben op de milieubelasting rond drukke kruispunten.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 10.1 (Openbaar vervoer), CUP10.2 (Entree van Leusden) en CUP 10.4 (verbeteren doorstroming verkeer).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Bedrijven, provincie Utrecht, Rijkswaterstaat
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

• **R3.3.1 We verruimen de capaciteit op de Randweg en maken de entree aantrekkelijker**

De plannen om de capaciteit op de Randweg in 2019 te verbeteren zijn uitgesteld. Dit moet nu alsnog in 2020 gebeuren. De doorstroming kan worden verbeterd door verlenging van een aantal uitvoegstroken.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

Het fietsplan 'Fietsend Leusden' (maart 2018)

Mobiliteitsvisie provincie Utrecht (2014)

Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023

Realisatieplan Fiets 2016-2020 (provincie)

4. Economie

4. Economie

Ambitie

De economie is van belang voor de werkgelegenheid, vitaliteit en identiteit van Leusden. Wij creëren kansen voor en bieden ruimte aan de ontwikkeling van de economische sector.

Context en achtergrond

Economische activiteit in Leusden is een bron van vitaliteit en dat is goed voor alle inwoners. We kiezen voor het vasthouden van stabiele werkgelegenheid, zowel in aantal banen als in de zin dat het makkelijker "klappen kan opvangen". Een robuuster economie die minder gevoelig is voor regionale tendensen en keuzes van grote bedrijven.

Daarvoor willen we zorgen voor:

- een goede mix van lokale en bovenlokale bedrijvigheid Ruimte voor grote bedrijven past bij onze ligging en regionale positie. Zij hebben een stimulerende werking op lokaal ondernemerschap. Lokale ondernemers benutten elkaar steeds meer waardoor nieuwe bedrijvigheid ontstaat. Voor beide groepen blijven we ruimte reserveren.
- een banenindex van ongeveer 75% Voor 75% van de Leusdense beroepsbevolking bestaat (theoretisch gezien) een baan in Leusden (balans wonen-werken).
- een sterke ondernemerscultuur Het bieden van ruimte voor functiecombinaties en bedrijfsverzamelgebouwen, waardoor netwerken versterkt worden. Hierdoor ontstaat nieuwe bedrijvigheid.
- sterke centra als sociale ontmoetingsplekken Inzetten op centra waar winkelen een onderdeel is maar die ook meer ruimte biedt voor functiemenging.

Wat willen we bereiken?

- **1. Realiseren van duurzame vitale werklocaties.**

Ondernemers moeten letterlijk ruimte hebben om te ondernemen. Daarbij gaat het om het bieden van locaties die toekomstbestendig zijn. De locaties moeten aansluiten op de behoeften van de ondernemers: enerzijds betreft het specifiek reserveren van locaties voor werken, anderzijds betreft het streven naar gebieden waarin menging van functies plaatsvindt (bijvoorbeeld doordat de werkfunctie zich daar goed laat verenigen met andere functies als horeca, wonen, leisure, gezondheid etc.).

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 9.1 (Vestigingsmogelijkheden bedrijven) en 9.2 (Kantorenlocatie De Horst)

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Bewoners, ondernemers, vastgoedeigenaren, projectontwikkelaar
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R4.1.1 We stellen een transformatiestrategie op om te komen tot duurzame gebieden waar menging van functies plaatsvindt**

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van een transformatiestrategie. We hebben de over- en ondercapaciteit van kantoren en bedrijventerreinen in beeld gebracht. Op basis hiervan wordt de strategie uitgewerkt tot een helder kader: in welke gebieden kunnen verouderde kantoren van functie veranderen en onder welke voorwaarden? In 2020 wordt dit afgerond.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **R4.1.2 We versterken De Horst als dé kantorenlocatie van Leusden**

De Bedrijvenvereniging Leusden Noord (BVLN) is opgericht. Met de vereniging verkennen we kansen voor verduurzaming van bedrijventerrein De Horst als werkgebied. Verschillende panden zijn verduurzaamd en hebben nieuwe gebruikers gekregen. De werkgelegenheid is sinds 2017 gestegen met ongeveer 400 banen tot ruim 2.900 banen.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **R4.1.3 We bieden bedrijfskavels aan in Noord-West Leusden**

De economie trekt aan. De verkoop van bedrijfskavels verloopt voorspoedig. Aan de Larikslaan zijn in het middengebied nog 2 kavels beschikbaar, waarvan de verkoop nog niet ter hand is genomen. Dit in afwachting van het functioneren van het gebied wanneer de bouw van het Afas Experience Center is afgerond. De Buitenplaats is grotendeels verkocht aan Smartphonehoesjes. De overige kavels zijn deels onder optie. Op de Plantage zijn verschillende kleine bedrijfsunits gerealiseerd, er resteren nog 2 bedrijfskavels en enkele kantoor kavels.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **2. Behoud van stabiele werkgelegenheid in Leusden.**

De afgelopen jaren neemt het aantal banen in Leusden langzaam af. Alleen in 2015 zagen we een toename van het aantal banen (+1000) door de komst van Achmea. Aangekondigd is dat deze banen de komende jaren weer verdwijnen. Op dit moment telt Leusden zo'n 14.500 banen bij ongeveer 3000 ondernemingen. Dat vraagt om actie voor het behoud van werkgelegenheid en om de afname van werkgelegenheid te stoppen.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 9.1 (vestigingsmogelijkheden voor bedrijven).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Ondernemers, makelaars
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R4.2.1 We monitoren jaarlijks de ontwikkelingen in Leusdense economie**

De Economic Board Utrecht (EBU) heeft een monitor uitgebracht, waarin de economische kerncijfers worden gemonitord. De afgelopen jaren groeit de economie van de regio Amersfoort evenredig met het landelijk gemiddelde. De werkgelegenheid is gestegen naar 207.00 banen in de regio, waarvan ruim 15.300 banen in Leusden.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **3. Versterken economische positie en ondernemerscultuur.**

Wij werken samen in de Regio Amersfoort en Utrecht+ aan een vitaal ondernemersklimaat en voldoende vestigingsmogelijkheden. De Regio Amersfoort is een aantrekkelijke regio voor ondernemers, competitief in Europa, centraal gelegen en goed bereikbaar.

Actief accountmanagement draagt bij aan de verankering van bedrijven, het (h)erkennen van uitbreidingsinvesteringen en daarmee het behoud van werkgelegenheid in Leusden.

Dit sluit aan bij CUP 9.4 (Versterken economische positie en ondernemerscultuur).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Regiogemeenten, provincie Utrecht, ondernemersverenigingen, ondernemers, Economic Board Utrecht, onderwijsinstellingen, zorginstellingen.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R4.3.1 We intensiveren het accountmanagement bedrijven**

We hebben een “eerste Ondernemerscongres Leusden” georganiseerd, samen met bedrijvenverenigingen, Rabobank en Stimuleringsprijs Ondernemend Leusden. De opkomst was groot: ruim 200 ondernemers. Sinds eind 201 brengen we een digitale nieuwsbrief uit voor ondernemers “Leusden onderneemt”; We bezoeken bedrijven. Daarbij wordt de focus gelegd op “duurzaamheid / energietransitie” en op het samenlevingsakkoord “Leusden werkt samen”. Dit heeft ertoe geleid dat mensen een werkplek vonden bij Leusdense bedrijven en daardoor uit de bijstand kwamen.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **R4.3.2 We ondersteunen de Regio Amersfoort in het sluiten van een convenant met Economic Board Utrecht (EBU)**

De Regio Amersfoort heeft een convenant gesloten met de Economic Board Utrecht (EBU). Doel hiervan is het versterken van de regionale economie. De evaluatie van dit convenant heeft nog niet plaatsgevonden (voorjaar 2020).

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **4. Winkelgebieden worden verder ontwikkeld tot compacte dorpskernen en ontmoetingsplekken met ruimte voor verschillende functies.**

Levendige, aantrekkelijke winkelgebieden zijn van belang voor de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en de werkgelegenheid in Leusden. Deze winkelgebieden zullen zich in de toekomst ontwikkelen tot sociale ontmoetingsplaatsen, waarvan winkelen een onderdeel is. We stimuleren grotere functiemenging in de dorpskernen (Hamershof, Biezenkamp, Zuidhoek en het centrum van Achterveld). De Hamersveldseweg zien wij niet meer als winkelgebied.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 9.3 (Doorontwikkeling winkelgebieden).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Vastgoedeigenaren, winkeliers, provincie, bewoners
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R4.4.1 We gaan verder met het project Hart van Leusden (revitalisering Hamershof)**

Conform plan is de openbare ruimte van de Hamershof vernieuwd. Oplevering volgt volgens planning in het voorjaar van 2020.

Naast het investeren in de openbare ruimte is er meer nodig om het centrum toekomstbestendig te maken. We hebben de samenwerking van de driehoek “gemeente, vastgoedeigenaren en ondernemers” geïntensiveerd. Dat heeft geleid tot een nieuw marketing- & communicatieconcept én zal in 2020 leiden tot een visie op de doorontwikkeling van de Hamershof, als compact dorpskern.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

- **R4.4.2 We onderzoeken welke instrumenten ingezet kunnen worden om functiemenging in de winkelcentra te stimuleren en de ontmoetingsfunctie te vergroten**

We hebben, met vastgoedeigenaren en ondernemers in de Hamershof, een start gemaakt met het opstellen van een visie voor de doorontwikkeling van het gebied. In 2020 moet dit leiden tot een concreet perspectief voor ruimtelijke initiatieven in en om de Hamershof (andere functies). Daarnaast moet de visie vastgoedeigenaren in staat stellen samen te werken aan een optimale branchering van het centrum.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

• **R4.4.3 We verkennen de mogelijkheden om een verplaatsingscoach in te zetten**

De inzet van een verplaatsingscoach door de provincie Utrecht is verkend. In Leusden doen zich nog geen mogelijkheden voor. Het initiatief hiervoor ligt bij de winkelier die wil verplaatsen. In gesprekken met winkeliers vestigen wij de aandacht hierop.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

• **5. We zetten Leusden op de kaart.**

Via promotie van recreatie en toerisme zetten we Leusden beter op de kaart als gemeente om te recreëren en te genieten van het buitengebied. Promoten van wandelen en fietsen is daarbij een belangrijk onderdeel, dat waar mogelijk wordt gekoppeld aan cultureel erfgoed, evenementen en bezienswaardigheden (o.a bestuursopdracht 6.4).

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 9.5 (Leusden op de kaart).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Lokale ondernemers en partners gericht op recreatie en toerisme en VVV
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

• **R4.5.1 We stimuleren de lokale VVV**

In 2019 hebben we een subsidie verstrekt voor de functie "VVV".

We zijn de mogelijkheden aan het onderzoeken om de zichtbaarheid, vindbaarheid en bereikbaarheid van de VVV te verbeteren en de samenwerkingsvorm opnieuw tegen het licht te houden. Dit krijgt in 2020 zijn beslag.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

• **R4.5.2 We stimuleren evenementen gericht op wandelen en fietsen**

De eerste editie van de Leusdense Wandel- en Fiets Eendaagse was in het voorjaar van 2019. De eendaagse is georganiseerd door de VVV Leusden, in samenwerking met het Leusdense bedrijfsleven. Het succes van dit evenement heeft geleid tot een vervolg in 2020.

Daarnaast zijn in het kader van de verkiezing Fietsstad 2020 diverse evenementen georganiseerd om bewoners, bezoekers en bedrijfsleven enthousiast te maken voor de verkiezing. Dit heeft geleid tot een groot aantal waardevolle ideeën en input voor verbeteringen.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

Gemeente Leusden

- **R4.5.3 We zetten Leusden op de kaart door promotieactiviteiten en communicatie**

Tal van grotere en kleinere evenementen zijn door bewoners, winkeliers en bedrijfsleven georganiseerd. De VVV speelt daarin een centrale rol in, met haar informatiebalie, website, nieuwsbrief, social kanalen en de maandelijkse informatiepagina in de Leusder Krant.

Portefeuillehouder: Patrick Kiel

Relevante beleidsnotities

Visie werklocaties Leusden 2030 (2014)

Thematische structuurvisie kantoren, provincie Utrecht (2015)

Nota detailhandel (2015)

Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening (2016)

Omgevingsvisie stedelijk gebied (2018)

Retail Visie, provincie Utrecht (2018)

5. Buitengebied

5. Buitengebied

Ambitie

Een mooi en vitaal buitengebied met ruimte voor economisch vitale en duurzame landbouw, natuur- en landschapsontwikkeling en recreatief medegebruik, dat kansen biedt voor de energietransitie en inspeelt op het vraagstuk van klimaatverandering en de groene ontwikkelstrategie voor wonen.

Context en achtergrond

Het buitengebied is belangrijk voor de ruimtelijke kwaliteit, identiteit en vitaliteit van Leusden.

Samen met betrokken partijen vertalen we de Leusdense omgevingsvisie landelijk gebied in een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. Dit doen we op basis van een aantal strategische keuzes:

- We kiezen voor een brede economische basis van ons platteland die bijdraagt aan onze groene, cultuurhistorische en landschappelijke kernkwaliteiten.
- Met de landbouw zoeken we een koers die toekomstbestendig en duurzaam is.
- We kiezen voor een sterkere verbinding van stad en platteland en het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid bij het landschap. • Het watersysteem en landschap zijn sturend bij het realiseren of uitbreiden van functies.
- We werken samen om in te spelen op klimaatverandering en energietransitie.
- We blijven ons inzetten voor natuur en ecologie en het versterken van het Groene Valleilint.

Wat willen we bereiken?

- **1. Behoud en de versterking van de kernkwaliteiten van ons buitengebied.**

Het agrarisch cultuurlandschap, de bos- en natuurgebieden, cultuurhistorische elementen, zoals de Grebbelinie en de landgoederen vormen de kernkwaliteiten van ons buitengebied. Het watersysteem en landschap zijn sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Deze sluit aan bij CUP 7.3 (Omgevingsvisie landelijk gebied).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Veel partners zoals stichting De Boom, provincie Utrecht, LTO, De Vallei Horstee, knotploegen, waterschap Vallei en Veluwe, grondbezitters, bewonersgroepen enz.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R5.1.1 We geven, samen met betrokken partijen, uitvoering aan de omgevingsvisie landelijk gebied en maken hiervoor een uitvoeringsprogramma**

Wij hebben de omgevingsvisie buitengebied vertaald naar een uitvoeringsprogramma. Partijen geven hier gezamenlijk uitvoering aan.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.1.2 We bieden ruimere mogelijkheden voor hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing**

We bieden ruimere mogelijkheden door meer te sturen op de bijdrage aan kernkwaliteiten, dan op sloop. We werken mee aan de uitvoering van het programma voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing voor regio Amersfoort en Food Valley.

impressie nieuwbouw in agrarisch gebied

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.1.3 We geven uitvoering aan het Landschapsontwikkelingsplan door samen met partijen projecten uit te voeren**

We voeren het Landschapsontwikkelingsplan uit met diverse partijen. Met het samenwerkingsverband Collectief Oost zijn lanen, poelen en houtwallen aanlegd via het provinciale project voor Kleine Landschapselementen. In samenwerking met landgoed De Boom, zijn broeihopen voor ringslangen gemaakt. Er is 2,2 km bloemrijke bermen ingezaaid. Het Vilderskerkhof aan de Emelaarseweg is gerestaureerd. Er is 1 hectare nieuwe natuur gemaakt bij De Mossel. Er is een start gemaakt met de aanleg van een Voedselbos/Plukbos nabij de Vlindertuin. Er zijn 38 prehistorische grafheuvels gevonden in Leusden en gemeente Utrechtse Heuvelrug en zekergesteld.

Foto: het opzetten van broeihopen voor ringslangen is een LOP-project (Bron: Hans-Peter Reinders).

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.1.4 We leveren kennis aan en adviseren stichting De Boom en toetsen de plannen aan beleid, regelgeving, haalbaarheid en draagvlak**

Het maken van een plan voor versterking van natuur, landbouw en recreatie in het Langesteeggebied door stichting De Boom is vertraagd. Dit komt doordat er geen, of veel minder provinciale subsidie beschikbaar komt dan werd aangenomen. De planologische voorbereiding voor beperkte woningbouw aan de zuidkant van Tabaksteeg kan pas starten nadat er een door de gemeente goedgekeurd groen inrichtingsplan ligt.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden, Wim Vos

- **2. Werken aan duurzaam economisch perspectief voor de Leusdense landbouw.**

De landbouw is de drager van ons cultuurlandschap. Deze groene waarde kan alleen bestaan wanneer er vitale landbouw is. Met de landbouw zoeken we een koers die toekomstbestendig en duurzaam is.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.3 (Omgevingsvisie landelijk gebied).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Vele partijen waaronder Vallei Horstee, LTO Gelderse Vallei, Leader Utrecht-oost, stichting De Boom enz.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R5.2.1 We geven, samen met betrokken partijen, uitvoering aan de omgevingsvisie landelijk gebied en maken hiervoor een uitvoeringsprogramma**

De omgevingsvisie is vertaald naar een uitvoeringsprogramma buitengebied. Partijen geven hier gezamenlijk uitvoering aan. Dit gebeurde o.a. via de uitvoering van diverse projecten, zoals:

- Leader Gelderse Vallei: voor het verbinden van stad en platteland (Leader Gelderse Vallei)
- Regiodeal Food Valley: door te bevorderen dat Leusdense boeren als proefbedrijf mee kunnen doen (bevorderen kringlooplandbouw).

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.2.2 We ondersteunen de landbouw door in het nieuwe omgevingsplan Buitengebied ruimte te houden en te bieden voor een duurzaam economisch perspectief**

Het omgevingsplan buitengebied wordt gemaakt. Dit bestemmingsplan 'nieuwe stijl' zal meer ruimte bieden voor nevenactiviteiten in vrijkomende stallen. Dit kan voor sommige boeren extra economisch perspectief bieden. De agrarische gronden behouden zoveel mogelijk een agrarisch functie.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.2.3 We verlenen onze kennis aan en adviseren stichting De Boom over het planologisch mogelijk maken van het versterken van de grondgebonden melkrundveehouderij**

Het financieel mogelijk maken van het staken van de intensieve veehouderij (varkens) én het tegelijk versterken van de grondgebonden melkrundveehouderij binnen landgoed De Boom, vraagt om de bouw van twee extra woningen. In 2020 verwachten wij hiervoor een aanvraag van Stichting De Boom. Wij adviseren Stichting De Boom over het planologisch mogelijk maken hiervan.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **3. Behouden en versterken van natuur en ecologie.**

Leusden beschikt over veel bos- en natuurgebieden en beken als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland. Het versterken van de natuur en ecologie komt de kwaliteit, aantrekkelijkheid en biodiversiteit van ons buitengebied ten goede.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.5 (andere planopzet Tabaksteeg-zuid).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Veel partners zoals Stichting De Boom, De Vallei Horstee, knotploegen, waterschap Vallei en Veluwe, grondbezitters, bewonersgroepen enz.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R5.3.1 We verlenen onze kennis aan en adviseren stichting De Boom over het planologisch mogelijk maken om 55 hectare grond om te zetten naar nieuwe natuur**

Stichting De Boom heeft tot 2023 de tijd om 55 ha nieuwe natuur binnen haar landgoed te realiseren. De gemeente adviseert de stichting voor het planologisch mogelijk maken van de omzetting van (landbouw-)grond naar natuur.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.3.2 We leveren kennis aan en adviseren stichting De Boom en toetsen de plannen aan beleid, regelgeving, haalbaarheid en draagvlak**

Het maken van een plan voor versterking van natuur, landbouw en recreatie in het Langesteeggebied door stichting De Boom is verstraagd. Dit komt doordat er geen, of veel minder provinciale subsidie beschikbaar komt dan werd aangenomen. De planologische voorbereiding voor beperkte woningbouw aan de zuidkant van Tabaksteeg kan pas starten nadat er een door de gemeente goedgekeurd groen inrichtingsplan ligt.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden, Wim Vos

- **R5.3.3 We geven uitvoering aan het Landschapsonwikkelingsplan door samen met partijen projecten uit te voeren**

We voeren het Landschapsonwikkelingsplan uit met diverse partijen. Met het samenwerkingsverband Collectief Oost zijn lanen, poelen en houtwallen aanlegd via het provinciale project voor Kleine Landschapselementen. In samenwerking met landgoed De Boom, zijn broeihopen voor ringslangen gemaakt. Er is 2,2 km bloemrijke bermen ingezaaid. Het Vilderskerkhof aan de Emelaarseweg is gerestaureerd. Er is 1 hectare nieuwe natuur gemaakt bij De Mossel. Er is een start gemaakt met de aanleg van een Voedselbos/Plukbos nabij de Vlindertuin. Er zijn 38 prehistorische grafheuvels gevonden in Leusden en gemeente Utrechtse Heuvelrug en zekergesteld.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **4. Benutten en versterken van recreatieve mogelijkheden van het buitengebied.**

Leusden heeft een prachtig en afwisselend buitengebied met veel kansen voor recreatie. Deze kansen willen we goed benutten voor een vitaal buitengebied.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.3 (Omgevingsvisie landelijk gebied) en CUP 9.5 (Leusden op de kaart).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Diverse partijen zoals VVV, Vallei Horstee, fietsersbond, boeren enz.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R5.4.1 We geven, samen met betrokken partijen, uitvoering aan de omgevingsvisie landelijk gebied en maken hiervoor een uitvoeringsprogramma**

Wij hebben de omgevingsvisie buitengebied vertaald naar een uitvoeringsprogramma. Daarin is het maken van een Leusdense recreatievisie opgenomen. Met de inbreng van veel partijen werd deze gemaakt.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

- **R5.4.2 We gaan op zoek naar partners voor een gezamenlijke lobby voor de gedeeltelijke openstelling van de Leusderheide voor recreatief gebruik, opwekking duurzame energie, of een combinatie daarvan**

Defensie denkt na over de toekomstige ontwikkeling van haar terreinen op de overgang van Leusden, Amersfoort en Soest. De gemeente Leusden wordt hierbij betrokken en gebruikt dit als ingang om gedeeltelijke openstelling van de Leusderheide voor recreatie en/of energieopwekking te bewerkstelligen.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Gemeente Leusden

Relevante beleidsnotities

Omgevingsvisie landelijk gebied "kwaliteit en vitaliteit voorop"

Bestemmingsplan buitengebied 2009

Landschapsontwikkelingsplan Gelderse Vallei Gemeente Leusden, aangepaste versie 2017

Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en Provinciale Ruimtelijke Verordening

6. Cultuurhistorie

6. Cultuurhistorie

Ambitie

Cultuurhistorische waarden in Leusden worden gezien en (h)erkend.

Context en achtergrond

Leusden kent een lange historie van wonen, werken en recreëren. De nog aanwezige cultuurhistorisch waardevolle objecten en structuren zijn, naast de archeologische waarden (oerbos), hiervan het tastbare bewijs.

Culturele waarden dragen bij aan de kwaliteit van onze leefomgeving. Niet alleen nu, maar ook in de toekomst. Dit besef is van belang in een gemeente die sinds de jaren zeventig snel is gegroeid.

Inzet is het versterken van bewustmaking en -wording door behoud, zichtbaarheid en (h)erkenning van het cultuurhistorisch erfgoed.

Wat willen we bereiken?

- **1. Leusden werkt aan behoud en instandhouding van boven- en ondergronds cultuurhistorisch erfgoed.**

De wordingsgeschiedenis van Leusden is via het cultuurhistorisch erfgoed af te lezen. Dit geldt voor zowel boven- als ondergronds cultuurhistorisch erfgoed. Door het onder de aandacht brengen van het cultuurhistorisch erfgoed, wordt in/binnen de samenleving draagvlak voor behoud en instandhouding gecreëerd dat wat er aanwezig is over te dragen aan komende generaties. Daarbij wordt de gemeente bijgestaan door het Adviesteam Ruimtelijke Kwaliteit dat onafhankelijk advies over het erfgoed geeft.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Scholen in de Kunst, Historische Kring Leusden, andere lokale verenigingen op gebied van cultuur
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R6.1.1 We beschermen cultuurhistorische waarden (niet zijnde rijksmonumenten of gemeentelijk monumenten) en landschapsstructuren in een zogeheten paraplubestemmingsplan**

We beschermen het gebouwde cultuurhistorische erfgoed (niet zijnde aangewezen rijks of gemeentelijk monumenten) in een paraplubestemmingsplan. Dit plan is ter goedkeuring aan de raad voorgelegd in april 2019. De besluitvorming over dit plan is aangehouden. Het plan is aangepast ter inzage gegaan op 20 december 2019. De besluitvorming volgt in 2020.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R6.1.2 We implementeren de cultuurhistorische waardenkaart bij ruimtelijke ontwikkelingen**

De cultuurhistorische waardenkaart wordt intern bij ruimtelijke ontwikkelingen gebruikt.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R6.1.3 We breiden het netwerk van monumenteneigenaren uit**

Door tijdgebrek hebben het netwerk van monumenteneigenaren niet uitgebreid.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **R6.1.4 We wijzen ten minste 1 gemeentelijk monument aan**

Het originele gedeelte van het pand aan de Hamersveldseweg 138 is per 1 april 2019 aangewezen als gemeentelijk monument.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

• **2. De (her)kenbaarheid en zichtbaarheid van monumenten vergroten.**

We creëren draagvlak met het aangaan van gesprekken aan de voorkant. Dit komt de zicht- en herkenbaarheid van de cultuurhistorische waarden ten goede.

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Scholen in de Kunst, Historische Kring Leusden, andere lokale verenigingen op gebied van cultuur
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat gaan we daarvoor doen?

• **R6.2.1 We organiseren en evalueren de gemeentelijke Open Monumentendag en reiken de Erfgoedprijs uit**

We hebben een gemeentelijke Open Monumentendag georganiseerd op het terrein van kasteel Stoutenburg . Dit hebben we samen met de Historische Kring Leusden en het Utrechts Landschap gedaan.

Portefeuillehouder: Erik van Beurden

Relevante beleidsnotities

Gemeente Leusden

Welstandsnota 2018

Erfgoedverordening 2018

Beleidsregels Subsidieregeling monumenten Leusden 2015

Beleidsnota Archeologie 2018

7. Omgevingswet

7. Omgevingswet

Ambitie

Leusden is op tijd klaar voor de stelselwijziging van de Omgevingswet. We benutten de potentie van deze wet optimaal om onze ambities van werken vanuit de bedoeling, samenleving voorop, maatwerk, uitnodigingsplanologie en inhoudelijke doelen, zoals de energietransitie waar te maken.

Context en achtergrond

De Omgevingswet is een grote stelselherziening met waarschijnlijk ingrijpende gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Het motto van de wet is "eenvoudig beter". Het integreren van diverse regelstelsels en introduceren van maatwerk kan voor burgers en bedrijven een vereenvoudiging en verbetering gaan opleveren. In de gemeentelijke organisatie kan de toename van de complexiteit extra werkdruk opleveren. De overgang naar het nieuwe stelsel is veelomvattend. Het gaat niet alleen om een nieuw juridisch stelsel en een herschikking (decentralisatie) van bevoegdheden, maar ook om een wezenlijk andere manier van (samen)werken op alle niveaus.

Wat willen we bereiken?

- **1. Een succesvolle implementatie van de omgevingswet.**

Een succesvolle implementatie van de omgevingswet, door:

- de voorspelbaarheid, consistentie en flexibiliteit van beleid en regelgeving in de fysieke leefomgeving te vergroten;
- de samenleving te faciliteren in het zelf nemen van initiatieven in de fysieke leefomgeving;
- de realisatie van de Leusdense duurzaamheidsambities beter mogelijk te maken;
- tijdig nieuwe afspraken te maken tussen raad en college over kaderstelling, uitvoering en controle van beleid in de fysieke leefomgeving. Snelheid en eenvoud van procedures, maatwerk kunnen leveren binnen de bedoeling en heldere kaderstelling zijn hierbij sleutelwoorden;
- de implementatie van opgave gestuurd werken en het uitvoeren van de samenlevingsakkoorden in de gemeentelijke organisatie te faciliteren;
- integraler te werken in beleidsvorming en -uitvoering in de fysieke leefomgeving: integrale beleidscyclus, niet alleen binnen de gemeentelijke organisatie maar ook met de partners daarbuiten;
- tijdig en efficiënt de informatisering en juridische instrumenten op orde te hebben voor het nieuwe stelsel en passend bij Leusden.

Deze doelstelling sluit aan bij CUP 7.7 (Invoering Omgevingswet).

Met wie werken we samen?

Samenleving Voorop	De gemeente regelt het
	Partner en gemeente staan samen aan de lat
	De gemeente draagt haar steentje bij
	De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	
Verbonden Partijen	Regionale Uitvoeringsdienst; Veiligheidsregio Utrecht

Bijdrage Verbonden Partij	RUD: VTH cyclus aanpassen aan nieuwe stelsel. bouwen en milieu geleidelijk integreren; toekomstige taakverdeling gemeente-RUD vorm geven VRU: nieuwe rolname in het tot stand komen omgevingsdocumenten (Omgevingsvisie & omgevingsplan); behouden rol in nieuw vorm te geven VTH cyclus.
---------------------------	--

Wat gaan we daarvoor doen?

- **R7.1.1 We gaan op de verschillende deelgebieden van de Omgevingswet plannen van aanpak opstellen en die uitvoeren/implementeren**

De invoering van de Omgevingswet in Leusden is vormgegeven als een programma met 8 deelgebieden:

1. We hebben een plan gemaakt voor de omvorming van de in 2018 vastgestelde omgevingsvisie(s) tot een digitaal, makkelijk raadpleegbaar en actueel te houden product. Hiermee zijn we beter in staat om kortcyclische en integrale beleidskaders te actualiseren.
2. We zijn gestart met een nota van uitgangspunten voor het omgevingsplan buitengebied.
3. De voorbereidingen om in 2020 te kunnen koppelen aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zijn uitgevoerd
4. Het is niet gelukt voor Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH) een plan van aanpak voor de implementatie op te stellen. Dat zal nu in 2020 gebeuren. Wel is een beleidsplan voor de uitvoering van de handhavingstaken van bouwen en wonen opgesteld.
5. Het beoogde communicatieplan is niet tot stand gekomen, net als het beoogde plan voor training en opleiding. Dat wordt in 2020 opgepakt.
6. In het najaar 2019 is gewerkt aan visievorming over participatie, zodat in 2020 een Leusdense participatie methode kan worden gemaakt.
7. Met de raad, het college en de organisatie is gewerkt aan visie- vorming, houding en gedrag in het nieuwe stelsel. Hiervoor zijn praktijkproeven ("botsproeven") en interactieve bijeenkomsten georganiseerd.
8. We hebben een inventarisatie en ordening van lokale beleidsregels gemaakt. Dat is een voorbereiding op het geleidelijk maken van het definitieve omgevingsplan vanaf 2021.

Portefeuillehouder: Wim Vos

Relevante beleidsnotities

Omgevingsvisie stedelijk gebied

Omgevingsvisie landelijk gebied

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-13.166	-5.877	-5.000	-3.517	-3.254	-2.800
Baten	14.205	3.412	2.555	1.157	2.208	1.077
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	1.039	-2.465	-2.445	-2.360	-1.046	-1.723
Onttrekkingen	590	338	192	159	569	957
Stortingen	-1.189	-745	0	0	-1.600	-1.329
Mutaties reserves	-599	-407	192	159	-1.031	-372
Gerealiseerd resultaat	440	-2.872	-2.253	-2.201	-2.077	-2.095

Saldo taakvelden

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	-50	-50	-50	-50	-50
2.1 Verkeer en vervoer	-185	-201	-286	-281	-344	-371
2.2 Parkeren	-60	-61	-67	-67	-67	-65
2.5 Openbaar vervoer	-26	-27	-27	-27	-27	-27
3.1 Economische ontwikkelingen	-14	-19	-19	-19	-19	-19
3.2 Fysieke bedrijfs - infrastructuur	-21	460	525	356	-19	-19
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-39	-78	-77	-77	-72	-72
3.4 Economische promotie	8	40	-25	-14	-1	-13
5.4 Musea	-24	-20	-20	-20	-20	-20
5.5 Cultureel erfgoed	-86	-105	-90	-79	-79	-79
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-512	-481	-544	-519	-451	-417
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.371	-459	4.326	-625	-754	-708
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	3.171	-1.199	-5.796	-679	1.116	390
8.3 Wonen en bouwen	164	-267	-296	-261	-261	-253
0.5 Treasury	34	0	0	0	0	0
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	-599	-407	192	159	-1.032	-373
	440	-2.874	-2.254	-2.203	-2.080	-2.096

Nieuw beleid en CUP

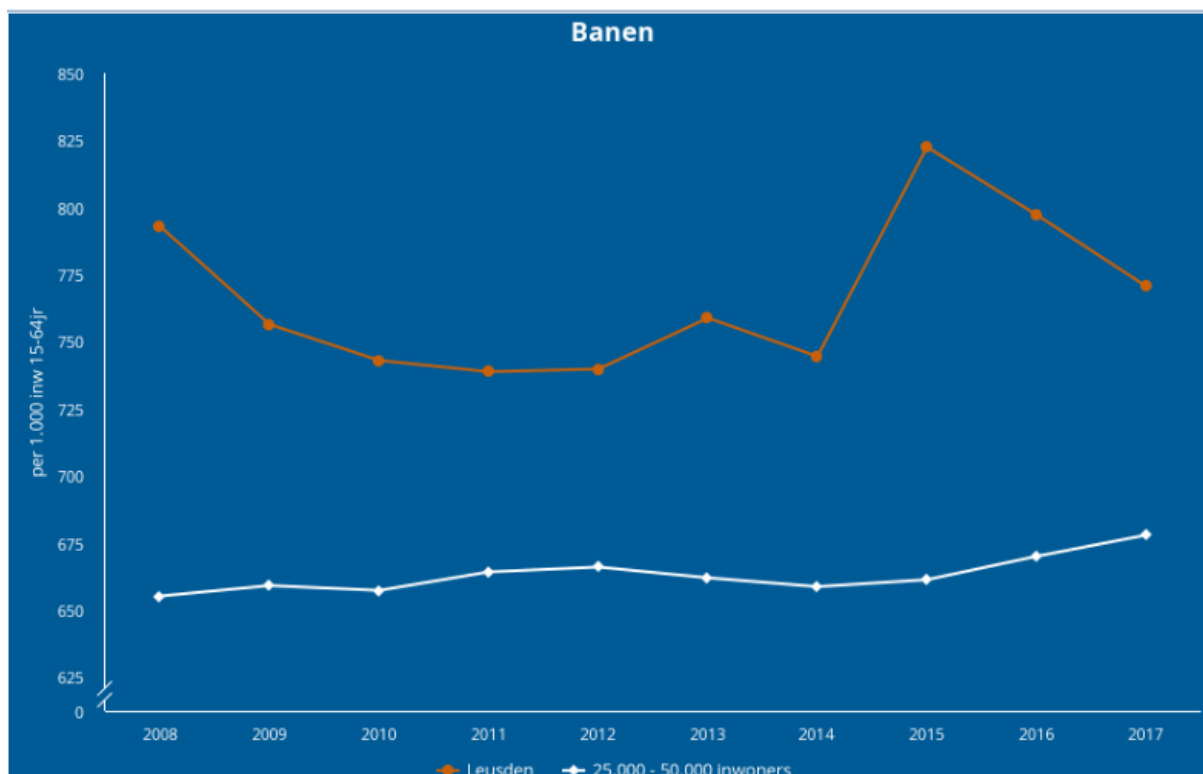
Gemeente Leusden

(bedragen x € 1.000)

	Incidenteel				Structureel			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
CUP 2018-2022:								
5.1 Nota bovenwijkse voorzieningen								
b. financiële draagkrachtvorming infrastructuur					90,0	135,0	180,0	225,0
7.1 Realiseren woningbouwprogramma	25,0				p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
7.2 Nieuwe woningbouwlocaties	10,0				5,0	5,0	5,0	5,0
7.3 Omgevingsvisie landelijk gebied	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
7.4 Omgevingsvisie stedelijk gebied	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.				
7.5 Andere planopzet Tabaksteeg-zuid								
7.6 Openstelling Leuderheide					p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
7.7 Omgevingswet		p.m.			p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
9.1 Vestigingsmogelijkheden bedrijven	25,0							
9.2 Kantorenlocatie De Horst	20,0							
9.3 Doorontwikkeling winkelgebieden	p.m.							
9.4 Versterken economische positie en ondernemerscultuur	30,0	30,0	p.m.					
9.5 Leusden op de kaart								
a. uitbreiding formatie	36,5	36,5	18,3					
b. stimuleren initiatieven projecten recreatie	15,0	15,0	15,0					
c. werkbudget					5,0	5,0	5,0	5,0
10.2 Entree van Leusden	40,0							
10.3 Snelle fietsroutes	10,0							
Nieuw beleid 2019:								
4.1 Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug	50,0	50						
4.2 Uitbreiding klompenpad Schutpad	10,0							

BBV indicatoren

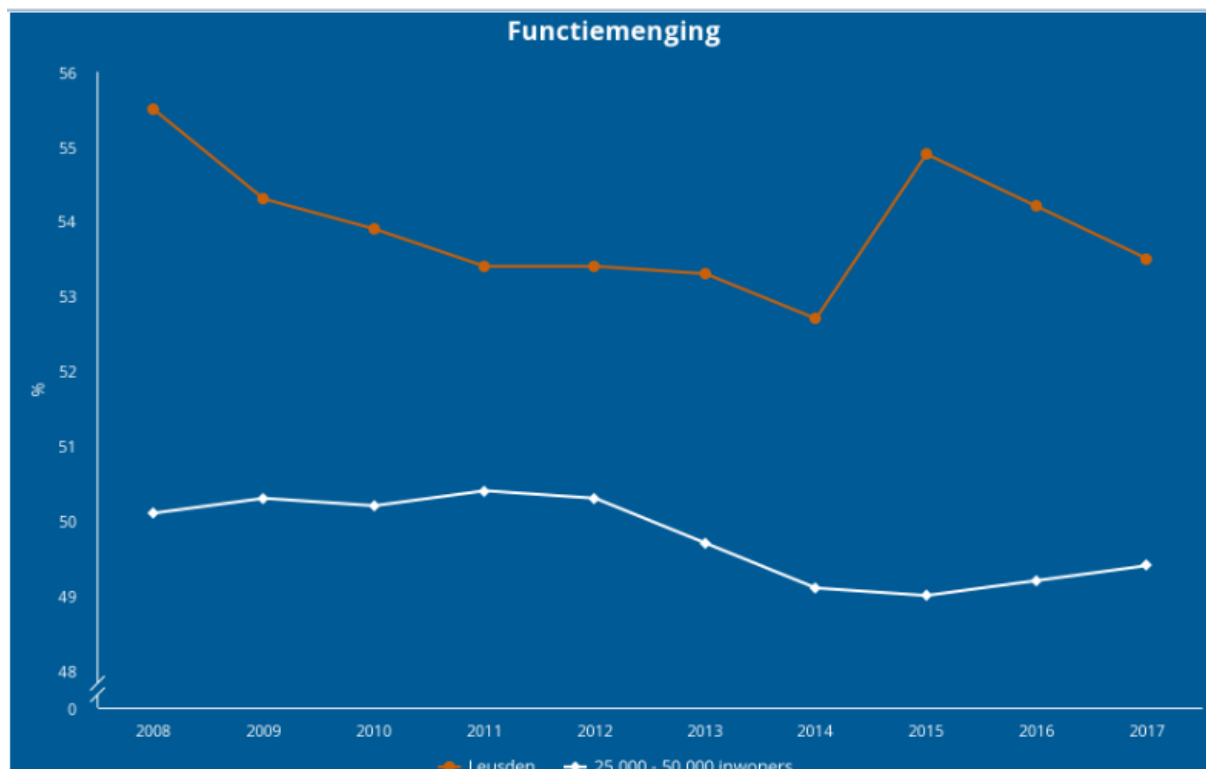
De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

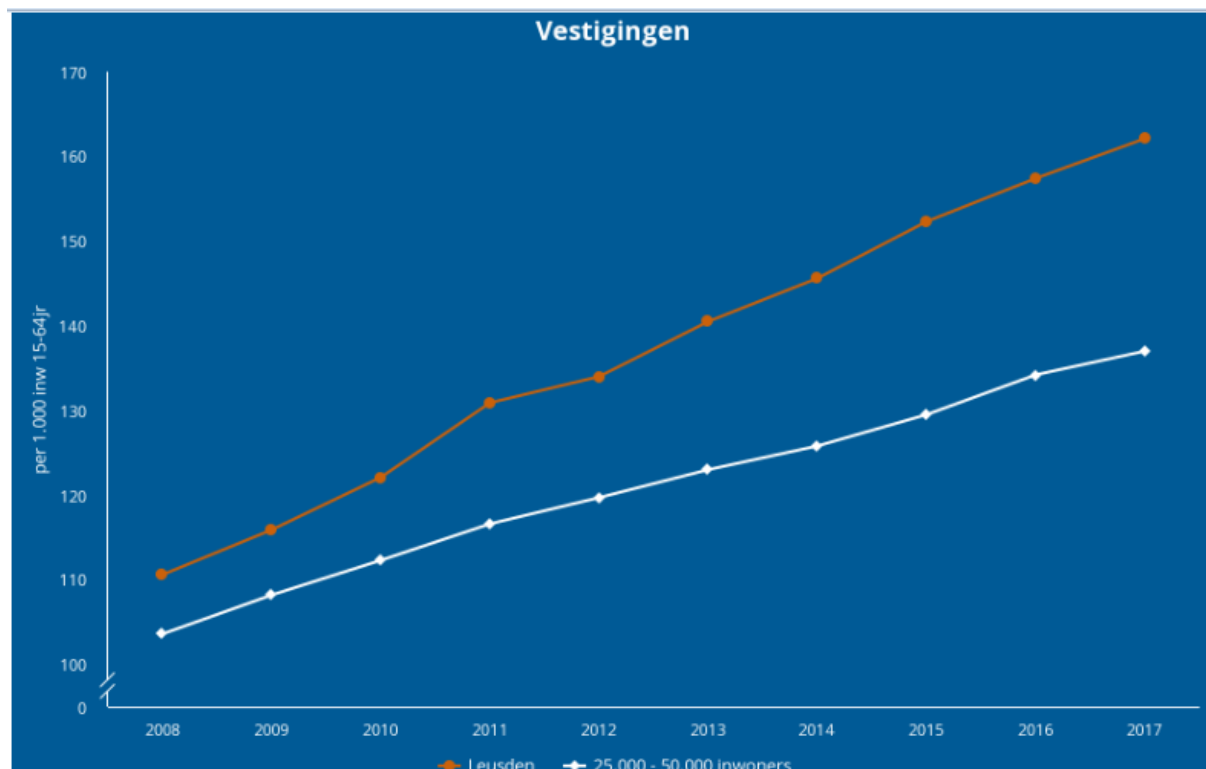
Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Bron: LISA

De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

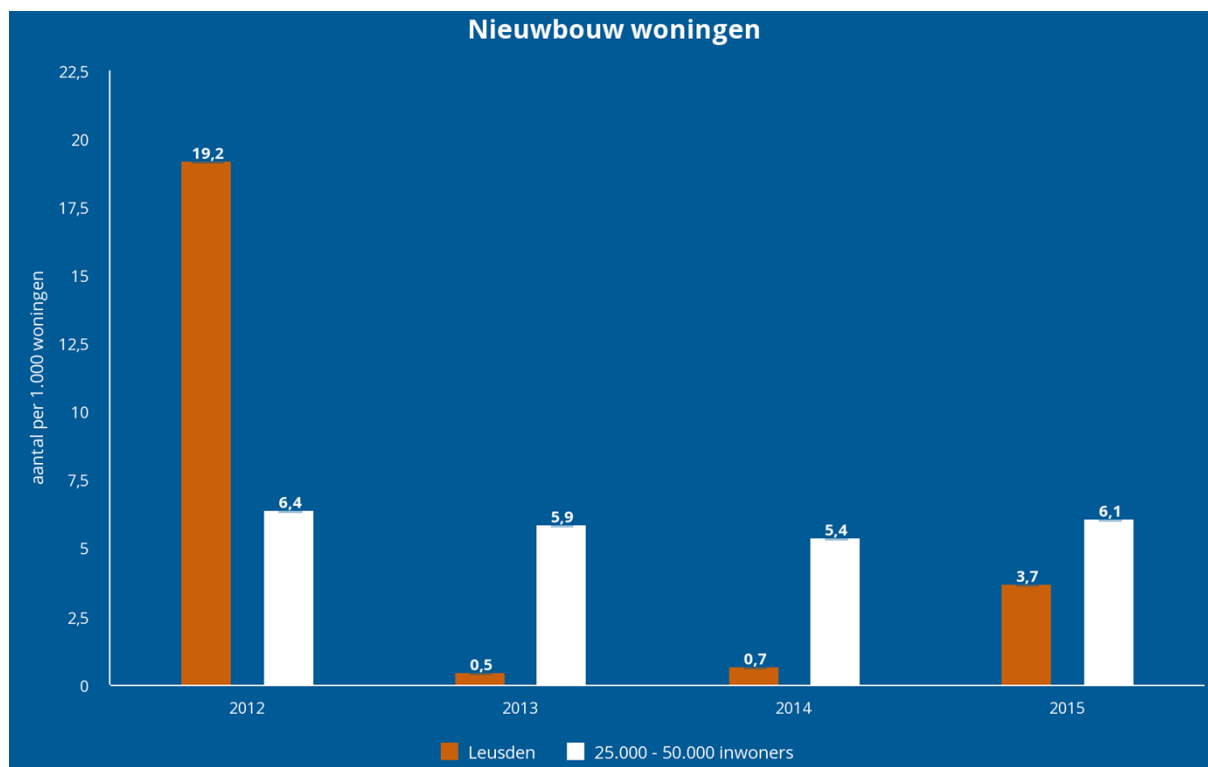
Bron: LISA

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

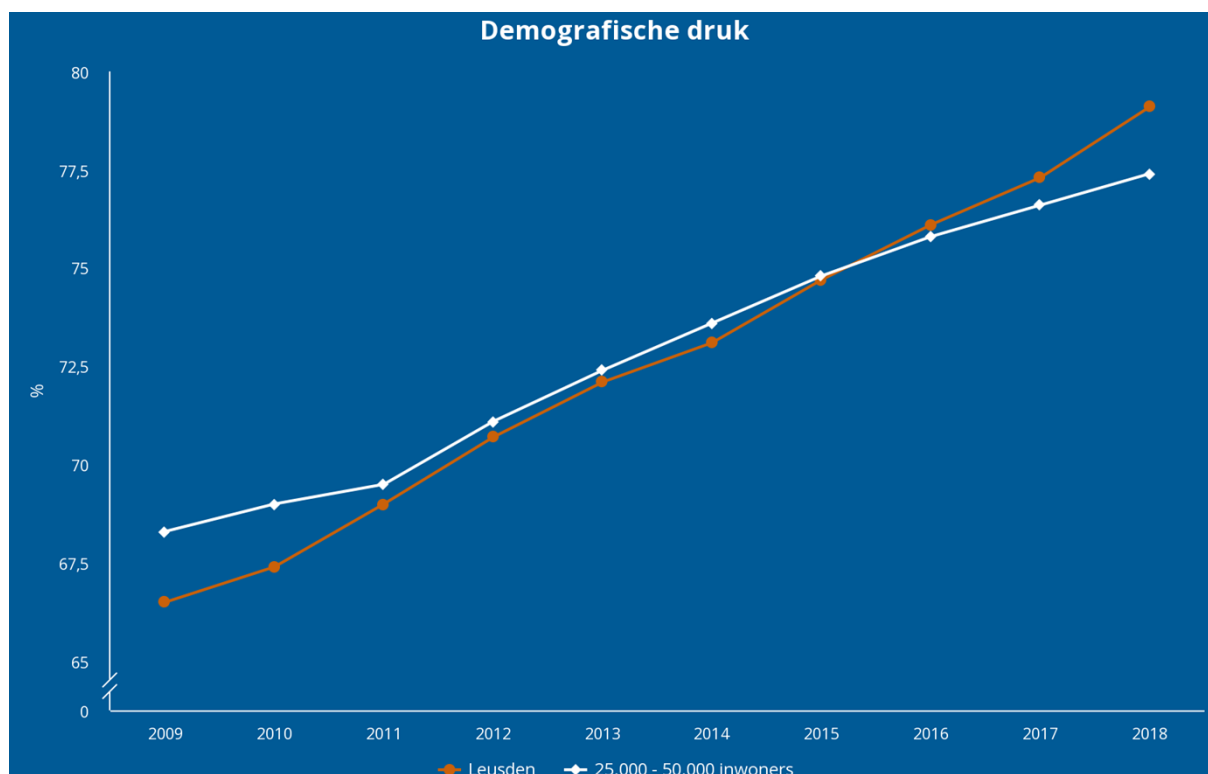
Bron: LISA

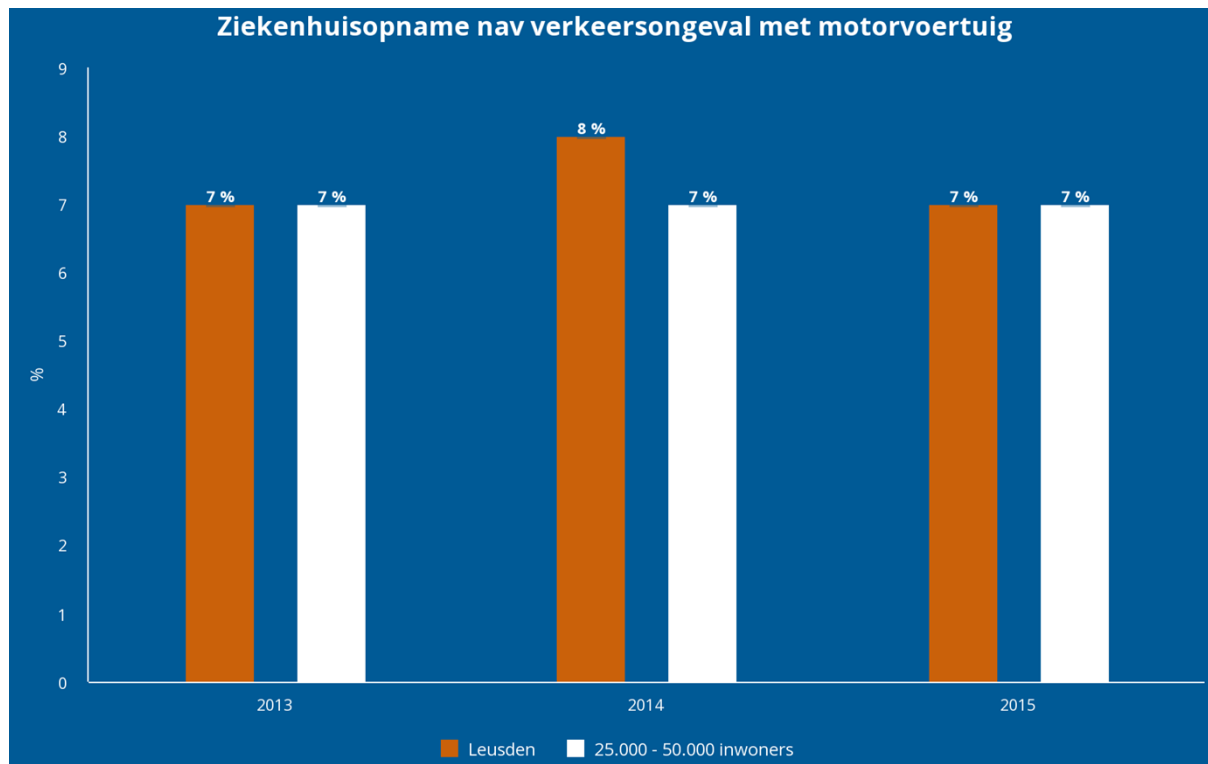
Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen

Bron: ABF - Systeem Woningvoorraad

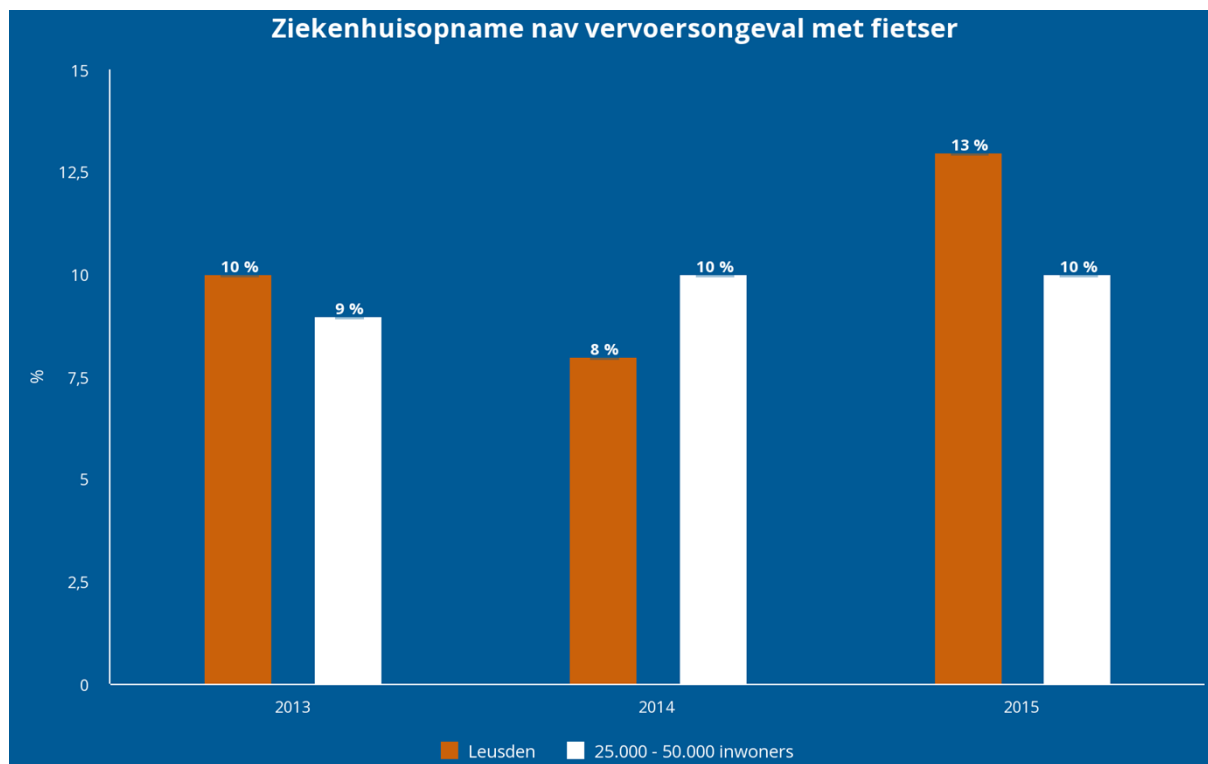
De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Verkeersongevallen met een motorvoertuig als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen

Bron: VeiligheidNL

Verkeersongevallen met een gewonde fietser als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen

Bron: VeiligheidNL

Overhead

Algemeen

Eén van de wijzigingen van het BBV betreft de kosten van overhead. Deze worden met ingang van 2017 niet meer onder de beleidsprogramma's (domeinen) verantwoord maar centraal onder een afzonderlijk taakveld overhead. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoe rekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten. Hierdoor wordt de begroting transparanter en kan de raad beter sturen op de kosten van overhead. Daarnaast kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Het BBV geeft de definitie van overhead die de gemeenten moeten hanteren:

alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Tot de overhead behoren de volgende taken en functies:

- Leidinggevenden primaire proces
- Financiën, toezicht en controle gericht op eigen organisatie
- P&O/HRM
- Inkoop
- Interne en externe communicatie
- Juridische zaken
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken, Wagenpark en Huisvesting
- Document informatievoorziening (DIV)
- Managementondersteuning primaire proces

Deze kosten worden verantwoord op het taakveld overhead. De kosten van personeel in het primaire proces worden rechtstreeks doorberekend aan de betreffende taakvelden.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-7.990	-7.517	-7.580	-7.454	-7.494	-7.490
Baten	663	401	583	507	476	438
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.327	-7.116	-6.997	-6.947	-7.018	-7.052
Onttrekkingen	819	194	30	0	0	0
Stortingen	264	13	0	0	0	0
Mutaties reserves	1.083	207	30	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	-6.244	-6.909	-6.967	-6.947	-7.018	-7.052

Specificatie van de overhead

Hiervoor hebben wij aangeven welke definitie het BBV hanteert voor de overhead en welke taken hiertoe behoren. Deze definitie hebben wij toegepast voor het bepalen van de overhead. Voor het specificeren van de overheadkosten hanteren wij een andere indeling. De personeelskosten splitsen wij niet uit naar bovenstaande onderdelen van de overhead. Wij zien hier geen toegevoegde waarde in omdat deze uitsplitsing zonder tijdregistratie niet zuiver is te maken. Wij kiezen er daarom voor om de personeelskosten van de overhead te totaliseren en de overige kosten per overhead onderdeel te specificeren.

Personeel Het betreft hier de loonkosten van het personeel die niet direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend, zoals alle leidinggevenden aan het primaire proces, financiën, P&O, ICT, Inkoop, Juridische zaken, Bestuurszaken en ondersteuning.

P&O/HRM	Het betreft kosten die gemaakt worden voor het personeelsbeheer, zoals opleidingskosten, reis- en verblijfskosten, stagevergoedingen, piketdienst, trainingen, werving en selectie, arbodienst, catering en het voeren van de administratie.
Facilitaire zaken	Het betreft kosten die betrekking hebben op verzekeringen, waterverbruik, abonnementen, telefoonkosten, reproductiekosten, kantoorbenodigdheden.
Huisvesting	Het betreft kosten die betrekking hebben op kantoorruimten die voor algemene gemeentelijke taken worden gebruikt, zoals de gemeentehuis, receptie, kantine, fietsenstalling, schoonmaakkosten en daarnaast het onderhouden/aanschaffen van meubilair.
Automatisering en ICT	Het betreft kosten die gemaakt worden voor het aanschaffen van hardware- en software, licenties, onderhoud, systeem- en netwerk beheer, helpdesk, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hiervoor zijn alle automatisering en ICT kosten doorgelopen en indien van toepassing direct toegerekend aan een taakveld. De overgebleven kosten zijn verantwoord onder overhead.
Juridische Zaken	Het betreft kosten die betrekking hebben op juridische zaken, zoals juridische advieskosten, proceskosten en schadevergoeding.
Communicatie	Betreft de kosten die worden ingezet ten behoeve van de interne en externe communicatie

Toerekening grondexploitaties en investeringen

In het BBV is voor de grondexploitaties en investeringen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoord. Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van de overhead zou leiden tot een nadelig resultaat. De jaarlijkse last zou dan namelijk ineens ten laste van het begrotingsresultaat moeten worden gebracht in plaats van deze toe te rekenen aan het grondbedrijf, de onderhoudsvoorzieningen en de investeringen. De overhead die door wordt berekend aan deze externe kostendragers bedraagt € 0,5 miljoen. Ten opzichte van voorgaand jaar is dit een stijging van € 0,1 miljoen.

Aan de leges en tarieven worden op de taakvelden geen overheadkosten toegerekend. Wel worden de overheadkosten extracomptabel toegerekend ten behoeve van de tariefstelling en om aan te tonen dat de gemeente met deze heffingen geen winst maakt. Hierbij wordt hetzelfde overheadpercentage gebruikt als voor de toerekening aan grondexploitaties en investeringen.

Overheadpercentage

De kosten van overhead kunnen worden uitgedrukt in een percentage. Het BBV schrijft voor dat hiervoor een indicator moet worden opgenomen in de begroting. Deze indicator (zie ook onderdeel BBV indicatoren) drukt de totale overheadkosten in het percentage van het totaal van de lasten exclusief toevoegingen aan reserves. Dit levert een percentage op van 12,12%. Ten opzichte van voorgaand jaar is dit percentage met 0,05% gedaald.

Dit is echter niet het percentage dat wordt toegepast voor de toerekening van de overhead. De overheadkosten bedragen € 6.997.185 hiervan wordt € 29.700 onttrokken aan de reserves het resultaat van de overheadkosten van Leusden bedraagt € 6.967.485. De direct aan de taakvelden toe te rekenen kosten bedragen € 6.835.966. Het overheadpercentage komt hiermee op 102,4%. Dit is een daling van 2% ten opzichte van voorgaand jaar. De kosten van de overhead zijn per saldo gestegen met € 340.000 en de kosten toe te rekenen aan de taakvelden binnen het primaire proces zijn gestegen met € 460.000. Naar verhouding zijn de kosten van de overhead minder gestegen dan in het primaire proces waardoor het percentage daalt, zie ook paragraaf E Bedrijfsvoering voor de verantwoording van de apparaatskosten binnen het primaire proces.

Tabel specificatie overhead

Specificatie overhead (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Personeel	-5.721	-4.706	-4.790	-4.657	-4.657	-4.658
P&O/HRM	-299	-471	-429	-409	-397	-399
Facilitair	-378	-540	-527	-528	-532	-531
Huisvesting	-564	-730	-628	-661	-675	-701
ICT	-724	-1.012	-1.001	-994	-1.027	-997
Juridisch	-125	-24	-30	-30	-30	-30
Communicatie	-32	-34	-63	-63	-63	-63
toerekening aan grondexploitaties/investeringen	516	400	471	395	364	327

BBV indicatoren

De vanaf 2017 verplicht op te nemen beleidsindicatoren komen voor de programma's van de bron waarstaatjegemeente.nl. Voor het onderdeel bestuur en organisatie zijn ook vijf indicatoren ontwikkeld die echter door de gemeente uit de eigen gegevens of de eigen begroting overgenomen moeten worden omdat er geen landelijke bron beschikbaar is. De indicatoren met betrekking tot de formatie hebben wij opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. De overige twee indicatoren zijn hieronder opgenomen. Het percentage van de externe inhuur is gedaald met 0,66% ten opzichte van voorgaand jaar. Door vaste formatie flexibel in te zetten is minder externe inhuur nodig.

Indicator	Eenheid	Leusden
Externe inhuur	kosten externe inhuur als % van totaal loonsom	3,34%
Overhead	overhead in % van totale lasten	12,12%

Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien

Algemeen

In de vier programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft de gemeente ook lasten en baten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het betreft de algemene uitkering, de algemene belastingen, de financiering, de onvoorziene uitgaven en de stelposten en de vennootschapsbelasting. Deze nemen we op bij de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Onderstaand geven wij het totale overzicht en een toelichting per taakveld.

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Werkelijk 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Lasten	-900	-1.549	-1.011	-1.441	-1.874	-2.175
Baten	37.694	38.946	40.447	41.365	42.084	42.654
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	36.794	37.397	39.436	39.924	40.210	40.479
Onttrekkingen	6.551	479	936	504	261	131
Stortingen	-6.045	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	506	479	936	504	261	131
Gerealiseerd resultaat	37.300	37.876	40.372	40.428	40.471	40.610

Saldo taakvelden

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0.5 Treasury	195	96	130	216	198	199
0.61 OZB woningen	3.756	3.757	4.027	4.064	4.140	4.177
0.62 OZB niet-woningen	2.293	2.520	2.548	2.569	2.591	2.613
0.64 Belastingen overig	224	212	199	199	199	199
0.7 Alg. uitk. en overige uitk. gemeentefonds	29.519	31.528	33.518	34.782	35.913	36.944
0.8 Overige baten en lasten	732	-670	-1.030	-1.952	-2.912	-3.735
0.9 Vennootschapsbelasting	17	-121	0	0	0	0
3.4 Economische promotie	182	159	164	164	164	164
6.3 Inkomensregelingen	-107	-82	-117	-117	-82	-82
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	489	479	936	504	261	131
	37.300	37.878	40.375	40.429	40.472	40.610

0.5 Treasury

Op het taakveld treasury worden de rentelasten- en baten verantwoord. Met de aanpassing van het rentebeleid worden alleen de werkelijke rentelasten en –baten geraamd. Dit betreft de renteopbrengst schatkestbankieren, de rentelasten van geldleningen en de dividenduitkering Vitens. De raming voor 2019-2022 is als volgt:

Gemeente Leusden

(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Opbrengst schatkistbankieren				
a. Beleggingsvolume begin boekjaar	13.700	15.900	14.300	14.600
b. Rendement	0,5%	1,0%	1,0%	1,0%
Raming rentebaten (a x b)	69	159	143	146
Verlaging rente vanwege investeringen CUP	<u>-4</u>	<u>-8</u>	<u>-10</u>	<u>-12</u>
	65	151	133	134
Rente geldleningen (MFC Atria en Hart van Leusden)	-178	-171	-163	-155
Doorberekening in kapitaallasten	178	171	163	155
Dividenduitkering Vitens	<u>65</u>	<u>65</u>	<u>65</u>	<u>65</u>
Totaal	130	216	198	199

0.61 en 0.62 Onroerende zaakbelasting

Voor de begroting 2019 wordt geen beleidsmatige tariefwijziging voorgesteld. De tarieven worden wel verhoogd met de in de kaderbrief vastgelegde inflatiecorrectie van 3%. De inflatiecorrectie op belastingtarieven dient om loon- en prijsstijgingen in de begroting op te kunnen vangen.

	(bedragen x € 1.000)
Raming 2018	6.561
Hogere raming wegens nieuwbouw	128
Inflatiecorrectie 3%	<u>200</u>
Totaal OZB	6.889
Uitvoering OZB, heffing en waardering (GBLT)	<u>-315</u>
Raming 2019	6.576

0.64 Overige belastingen

Bij de behandeling van de kaderbrief in de raadsvergadering van 13 september 2018 heeft de raad besloten de hondenbelasting gefaseerd af te schaffen (zie toelichting in paragraaf lokale heffingen). De opbrengst hondenbelasting is hierdoor met € 20.000 verlaagd.

Het tarieven voor hondenbelasting en precariobelasting zijn daarnaast aangepast met 3% inflatiecorrectie.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

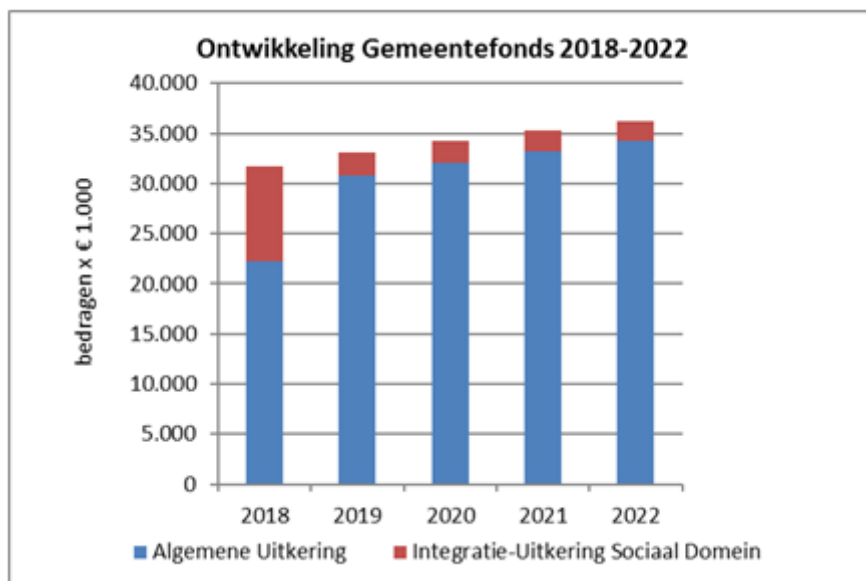
Algemeen

De algemene uitkering vormt de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De totale omzet in deze begroting wordt geraamd op € 56,2 miljoen. Het aandeel van de algemene uitkering hierin is circa 55%. Ter vergelijking: de algemene belastingen zorgen voor circa 14% van de inkomsten. Deze verhoudingen geven aan dat de afhankelijkheid van gemeenten van de algemene uitkering groot is. Op dit taakveld wordt voor 2019 een bedrag geraamd van € 33.518.400. Dit bedrag bestaat uit de algemene uitkering van € 30.842.600, de Integratie-Uitkering Sociaal Domein van € 2.239.400 en een negatieve stelpost van € 436.400 voor taakmutaties algemene uitkering (voorschotregeling BCF, Eigen bijdrage maatregel).

Meerjarenperspectief algemene uitkering

De algemene uitkering voor 2019 wordt geraamd op € 30.842.600. Het meerjarenperspectief over de periode 2019-2022 laat zien dat de algemene uitkering verder stijgt. De stijging in meerjarenperspectief wordt met name veroorzaakt door een stijging van het accres en de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. Daarnaast heeft de "inweving" van de Integratie-Uitkering Sociaal Domein in de Algemene Uitkering vanaf 2019 geleid tot een verdere toename ten opzichte van 2018.

De komende jaren vinden de trajecten rond de heroverweging van de financiële verhouding en de herziening van de verdeelmodellen sociaal domein plaats. Deze zijn gericht op een invoering van een nieuwe verdeling van het gemeentefonds per 2021. Daarbij zullen er ook herverdeeffecten binnen het Gemeentefonds ontstaan.

Meicirculaire 2018

De raming van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2018. Wij hebben u medio juni middels een aparte memo al geïnformeerd over de uitkomsten van deze circulaire. De meicirculaire verscheen na het opstellen van de Voorjaarsnota 2018. De septembercirculaire 2018 verschijnt na het opstellen van deze begroting. De raad zal hier separaat over worden geïnformeerd.

In de meicirculaire 2018 is ook de "inweving" van de Integratie-uitkering Sociaal Domein in de Algemene Uitkering vanaf 2019 verwerkt. De Algemene uitkering neemt 2019 de komende jaren verder toe met € 1,2 miljoen in 2020 oplopend tot € 3,4 in 2022. De toename wordt veroorzaakt door het hogere accres en een verbreding van de uitkeringsbasis met de rijksuitgaven voor Sociale Zekerheid en Zorg. Bij de uitwerking van het CUP, waarbij op lokaal niveau ook de aansluiting is gezocht met de thema gerichte opgaven van het Inter Bestuurlijk Programma (IBP), is een groot deel van de hogere accessen van het gemeentefonds aangewend.

Daarnaast hebben wij vanuit het hogere accres een deel van de aanvullende middelen op een stelpost geraamd om de verwachte volume- en prijsstijgingen van de zorgkosten binnen het Sociaal Domein op te kunnen vangen. De ontwikkeling van de uitkeringsbasis en de ontwikkeling van het accres leveren ten opzichte van de voorjaarsnota (maartcirculaire) per saldo een nadelig resultaat op voor Leusden. Per saldo zijn de effecten voor Leusden als volgt:

X € 1.000	2019	2020	2021	2022
Ontwikkeling accres en ontwikkeling uitkeringsbasis	-353	-483	-599	-931
Voorschotregeling BCF	-441	-560	-632	-752
Decentralisaties Sociaal Domein	276	281	263	314
Reserveringen taakmutaties	199	181	162	164
Totaal	-319	-581	-806	-1.205

In bovenstaande tabel worden de verschillen tussen de maart- en meicirculaire weergegeven. De algemene uitkering daalt dus met € 319.000 in 2019 oplopend tot € 1.205.000 in 2022. De verlaging wordt grotendeels veroorzaakt door daling van het accres als gevolg van lagere loon- en prijsontwikkeling. Deze verlaging hebben we doorberekend in de stelpost loon- en prijsstijgingen die (oplopend tot 2022) met € 560.000 is verlaagd. De middelen voor decentralisaties sociaal domein en taakmutaties worden gereserveerd op de betreffende taakvelden.

Voorschot BCF

In de meicirculaire is door het Rijk een wijziging in de werkwijze opgenomen in de omgang met het voorschot Btw-compensatiefonds (BCF). Het BCF is in gevoerd in 2003. Gemeenten kunnen (een groot deel) van hun BTW kosten declareren bij het BCF. In de septembercirculaire 203 is met ingang van het uitkeringsjaar 2015 een plafond ingebouwd voor het BCF. Als de gemeenten onder het plafond blijven worde de onderschrijding aan toegevoegd aan het gemeentefonds. Bij een overschrijding wordt een bedrag ter grootte van de overschrijding onttrokken aan het gemeentefonds. Het Rijk haalt nu het vanaf 2015 geraamde voorschot BCF uit het

gemeentefonds. De gemeenten worden nu geconfronteerd met een structurele tegenvaller die voor Leusden € 752.000 bedraagt.

Wij zijn van mening dat we deze tegenvaller kunnen compenseren met het opnemen van een stelpost voor hetzelfde bedrag. Materieel verandert er namelijk niets. De gemeenten krijgen nog steeds waar ze recht op hebben. De provincie heeft zich op het standpunt gesteld dat het opnemen van een stelpost wordt toegestaan maar dat de hoogte van de stelpost moet worden onderbouwd. Wij kiezen hierbij voor de volgende benadering. Wij zijn het eens met de provincie dat we een reële raming moeten maken. Ook wij zien dat het voorschot is opgebouwd vlak na de crisis jaren en dat we mede daarom als gemeenten onder het plafond zijn gebleven. Het voor 100% opnemen van een stelpost vinden ook wij niet realistisch. Wij kiezen voor een benadering waarbij we geen inschatting maken van de ontwikkeling van het BCF omdat we geen hier geen goede informatie over hebben en dus ook geen

inhoudelijke onderbouwing kunnen geven van de raming. Wij kiezen voor een geleidelijke afbouw van het voorschot. De weg van de geleidelijkheid levert geen grote schoksgewijze mutaties in onze begrotingspositie op en geeft ons de ruimte om de budgettaire consequenties te kunnen opvangen, bijvoorbeeld uit eventuele toename van de accessen. De eerste stap die we zetten is -20% en derhalve het ramen van een stelpost van 80% van het voorschot BCF.

Deze stelpost nemen we nu zo op in de begroting 2019-2022. Jaarlijks worden de gemeenten bij de septembercircularie geïnformeerd over de actuele stand en de ruimte onder het plafond en de (voorlopige) uitgaven uit het BCF voor de komende jaren.

De accrespercentages in de meicircularie 2018 zijn als volgt:

	2019	2020	2021	2022
Nominaal accres in bedragen (bedragen x € 1 miljoen)	1.025	1.019	862	971
Nominaal accres in procenten	5,79%	3,94%	3,21%	3,52%
Prijsontwikkeling BBP (raming Centraal Planbureau)	2,4%	2,0%	1,8%	1,9%
Reëel accres in procenten	3,39%	1,94%	1,41%	1,62%

De tabel toont aan dat er in de periode 2019-2022 sprake is van een toename van het reëel accres. Een reëel accres betekent dat de algemene uitkering harder groeit dan de prijsontwikkeling. Naar verwachting kunnen we de prijsontwikkeling in de komende jaren dus volledig opvangen met de groei van de algemene uitkering.

0.8 Overige baten en lasten

Onder dit taakveld vallen de stelposten, waaronder de taakstellende bezuinigingen en ruimte nieuw beleid, de post onvoorzijene uitgaven algemeen en de incidentele baten en lasten.

Stelposten

In de begroting is een aantal stelposten opgenomen. Onderstaand geven wij u een totaaloverzicht.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
1. Loon- en prijsstijgingen	435	1.163	1.786	2.455
2. Ruimte nieuw beleid	0	50	100	150
3. Gerealiseerde bezuinigingen	150	189	301	266
4. Centraal knelpuntenbudget (personeelslasten)	142	142	142	142
5. 1% buffer (personeelslasten)	86	192	298	405
6. Overige stelposten	217	216	283	317
Totaal stelposten	1.030	1.952	2.912	3.735

De belangrijkste stelposten lichten wij onderstaand kort toe:

ad 1. In de begroting is een stelpost opgenomen om loon- en prijsstijgingen te kunnen opvangen. Een dergelijke stelpost is noodzakelijk omdat in de accresramingen van de algemene uitkering compensatie is opgenomen voor loon- en prijsstijgingen. In deze stelpost is ook rekening gehouden met de indexeringen binnen het Sociaal Domein.

ad 2. Het voor 2019 gehonoreerde nieuw beleid (€ 50.000) is functioneel geraamd in de begroting. De nog resterende ruimte nieuw beleid is op deze stelpost blijven staan met een jaarlijkse verhoging van de ruimte met € 50.000.

ad 3. De in de begroting geraamde stelpost voor bezuinigingen betreffen de gerealiseerde taakstellingen vanuit de eerder gevoerde interne kerntakendiscussie en vermindering toerekening externe kostendragers. Er zijn meer bezuinigingen gerealiseerd dan de taakstelling. Dit was ook de doelstelling. Hiermee wordt voor de bedrijfsvoering en inzet voor externe kostendragers een flexibele schil gecreëerd.

ad 4./5. Het betreft hier in de begroting opgenomen stelposten voor het opvangen van personele knelpunten als gevolg van vacatures, ziekte of capaciteitstekort (centraal knelpuntenbudget) en het opvangen van autonome loonstijgingen (periodieken) e.d. waarvoor een stelpost van 1% van de loonsom is opgenomen.

Ad 6. Het gaat hier voornamelijk om de in de begroting geraamde stelposten taakmutaties Algemene Uitkering op grond van de meircirculaire (onder andere aanpassing WOZ rekkentarieven € 189.000) en eerder verschenen circulaire van het gemeentefonds, die op een stelpost zijn opgenomen en de stelpost onvoorzien algemeen.

Onvoorzien uitgaven algemeen

Deze stelpost is bedoeld voor incidentele aanwending gedurende het begrotingsjaar. De raming 2019 is gebaseerd op een bedrag van € 2 per inwoner en bedraagt afgerond € 60.900 (30.440 inwoners x € 2).

0.9 Vennootschapsbelasting

Onder dit taakveld worden de geraamde lasten vennootschapsbelasting opgenomen naar aanleiding van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheden per 1 januari 2016. De raming die is opgenomen is de verwachten vennootschapsbelasting over grondexploitaties. De geraamde vennootschapsbelasting voor alle grondexploitaties is nihil over de periode 2019-2022. Zie voor een nadere uitleg hierover in de paragraaf grondbeleid van deze begroting.

3.4 Economische promotie

Tot dit taakveld behoort ook de toeristenbelasting. De tarieven van de toeristenbelasting zijn voor 2019 aangepast met 3% inflatiecorrectie.

6.3 Inkomensregelingen

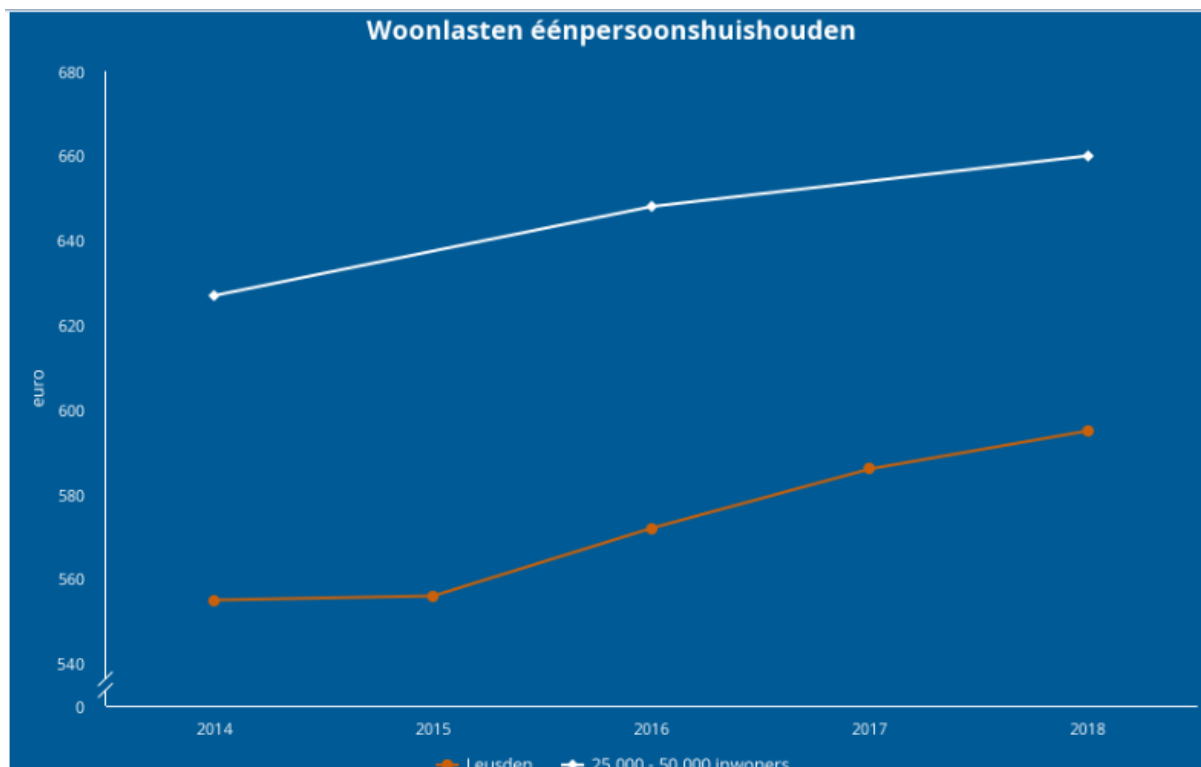
Het betreft hier de kosten voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

0.10 Toevoeging/onttrekking reserves

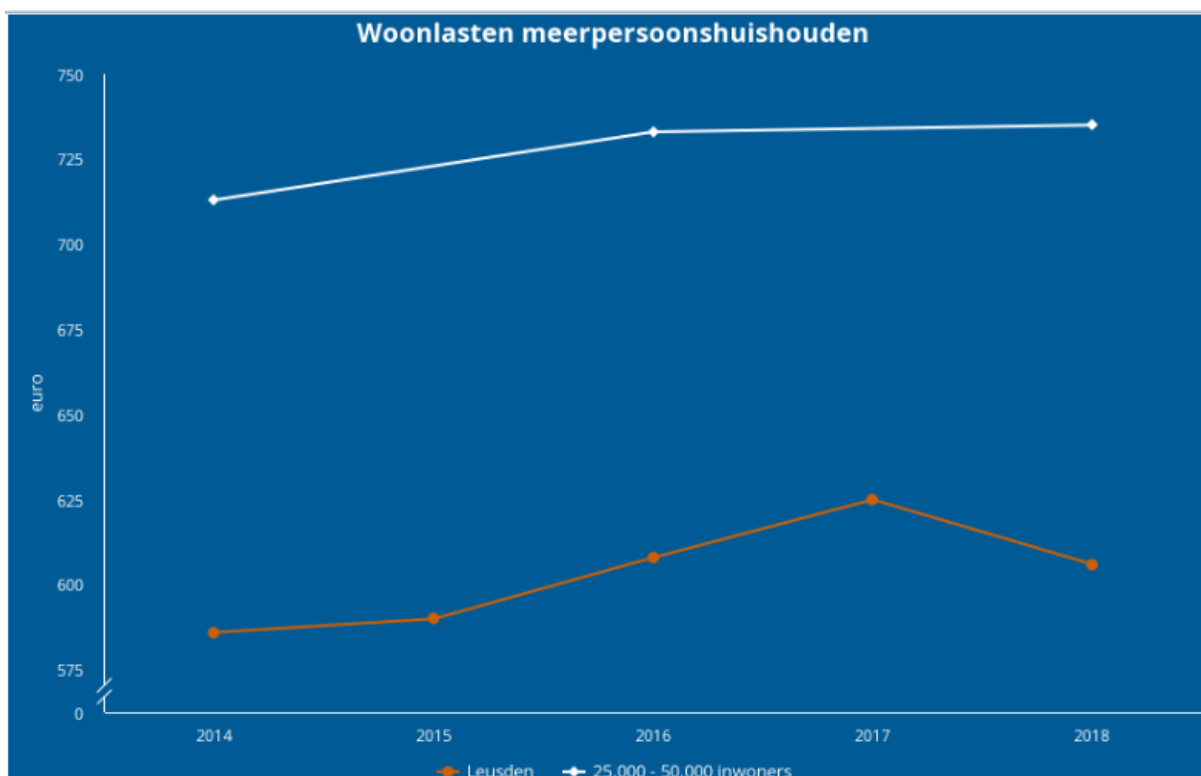
De hier geraamde onttrekkingen zijn grotendeels een gevolg van de investeringen in het CUP die in deze begroting zijn verwerkt. Een toelichting op de verschillende toevoegingen en onttrekkingen is opgenomen bij het onderdeel overzicht baten en lasten.

BBV indicatoren

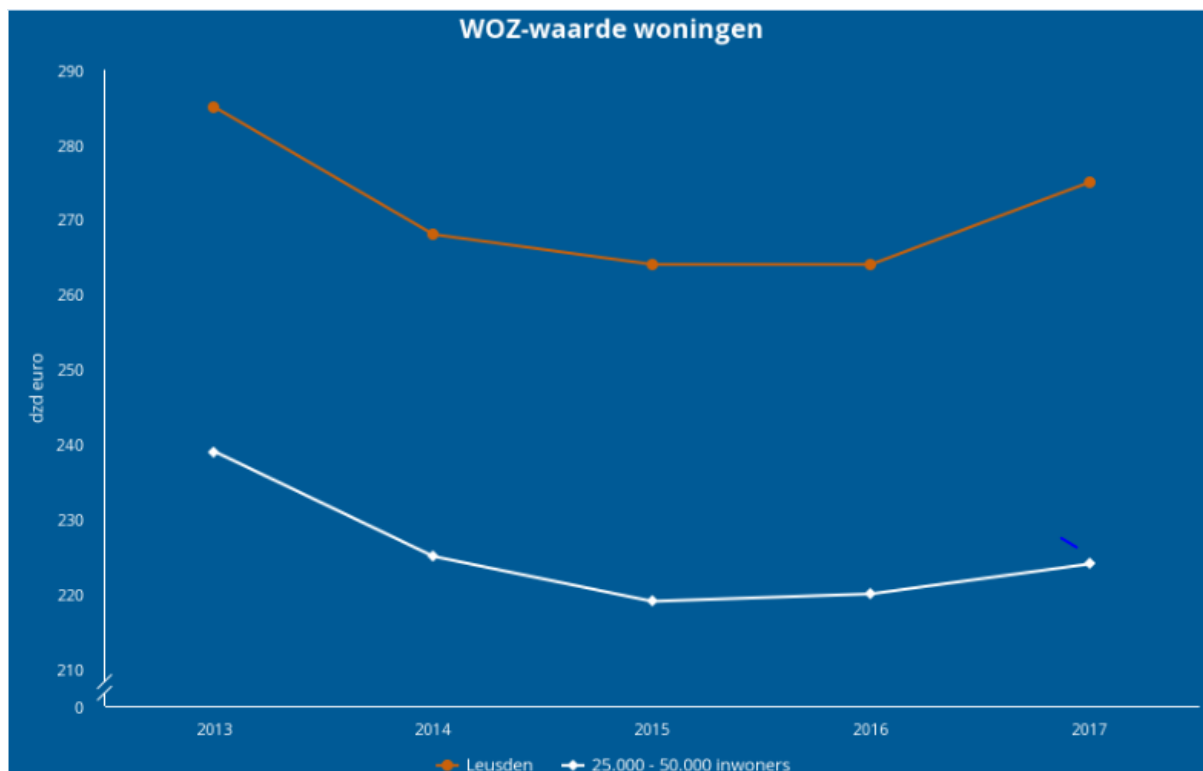
De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bron COELO, Groningen

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bron COELO, Groningen

De gemiddelde WOZ waarde van woningen

Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Gemeente Leusden

Paragrafen

Paragraaf A Lokale heffingen

Kader

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke lokale heffingen de gemeente aan de inwoners en bedrijven mag opleggen. Leusden kent de volgende heffingen, op basis van door de raad vastgestelde verordeningen:

- Belastingen waarvan de opbrengst vrij besteedbaar is. Hiertoe behoren de onroerendezaakbelastingen (OZB), hondenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting;
- Belastingen om kosten mee te verhalen: de heffingen en rechten. De opbrengst is niet vrij besteedbaar maar is gerelateerd aan de betreffende gemeentelijke zorgplicht of specifieke dienstverlening. Hiertoe behoren de rioolheffing, afvalstoffenheffing, reinigingsrecht, rioolaansluitrecht, leges en lijkbezorgingsrechten.

Zie de bijlage voor een korte beschrijving van deze belastingen en heffingen.

In het Coalitieakkoord 2018 – 2022 is vastgelegd dat de gemeentelijke belastingen in beginsel niet worden verhoogd. Inflatiecorrectie is wel toegestaan. Voor gemeentelijke dienstverlening en de activiteiten waarbij dat van toepassing is blijft het principe van kostendekkendheid het uitgangspunt.

Tarieven 2019

In de Kaderbrief 2019 zijn de volgende uitgangspunten genoemd:

- Inflatie: de ontwikkeling van de inflatie leidt tot aanpassing van belastingen en heffingen met 3% (inclusief rioolheffing);
- Afvalstoffenheffing: 100% kostendekkend tarief.

In de tabel wordt de ontwikkeling van een aantal tarieven aangegeven.

	2018	2019
OZB, % van de WOZ-waarde *):		
- eigendom woningen	0,1104%	0,1137%
- eigendom niet-woningen	0,2607%	0,2685%
- gebruiker niet-woningen	0,2101%	0,2164%
Reinigingsheffingen:		
afvalstoffenheffing, vast deel	€ 145,00	€ 147,00
afvalstoffenheffing, variabel deel:		
inwerptrommel 30 liter	€ 0,72	€ 0,72
inwerptrommel 60 liter	€ 1,44	€ 1,44
mini-container 240 liter	€ 5,76	€ 5,76
reinigingsrecht bedrijven, vast deel (incl. btw)	€ 175,45	€ 177,87
Rioolheffing, per aansluiting	€ 113,80	€ 117,20
Hondenbelasting,		
1 ^e hond	€ 83,80	€ 77,70
2 ^e hond	€ 116,80	€ 108,30
Toeristenbelasting, per overnachting:		
- in hotels, vakantiewoningen, chalets	€ 1,57	€ 1,61
- in overige onderkomens/verblijfaccommodaties	€ 1,05	€ 1,08

*) De percentages voor de OZB wijzigen nog als gevolg van de WOZ-herwaardering (deze was nog niet gereed ten tijde van het samenstellen van deze begroting). Het voorstel met de herrekenende tariefpercentages wordt aan de raad aangeboden, ter vaststelling in december 2018.

Afschaffen hondenbelasting

Bij de behandeling van de Kaderbrief heeft de raad op 13 september 2018 een motie aangenomen waarin het college wordt opgeroepen om voorbereidingen te treffen om de hondenbelasting vanaf 2019 in maximaal 10 jaar gefaseerd af te schaffen. Voor 2019 voeren wij de eerste tranche van de afschaffing van de hondenbelasting uit. De tarieven voor de hondenbelasting hebben we met 10% verlaagd (na inflatiecorrectie).

Het tarief voor de 1^e hond bedraagt hierdoor € 77,70 in plaats van € 86,30. De opbrengst daalt met structureel € 20.000, waarvoor in deze begroting nog financiële ruimte is.

De raad heeft in de motie geen dekking aangegeven voor de afschaffing van de hondenbelasting. Wij beschouwen de afschaffing van de hondenbelasting als een inspanningsverplichting. In komende jaren zal bij de begrotingsopstelling worden gezien of, en in welke mate verdere afschaffing tot de financiële mogelijkheden behoort in relatie tot de ontwikkeling van de begrotingspositie. In de Kaderbrief zullen wij de raad hierover jaarlijks een voorstel doen.

Kostenonderbouwingen heffingen

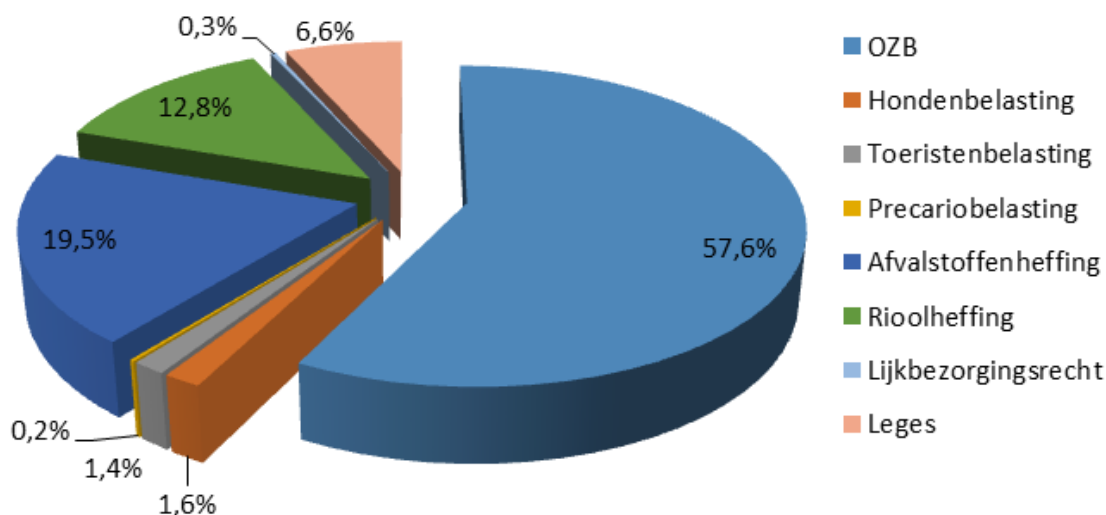
Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf een overzicht van baten en lasten wordt opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. De kostenonderbouwingen en gehanteerde uitgangspunten vindt u hier.

Opbrengst

	Begroting 2019:	af: beleidsmatige aanpassing:	af: kwijtschelding:	Opbrengst:
Belastingen:				
- OZB	6.889.200			6.889.200
- Hondenbelasting	197.000	20.000	4.000	173.000
- Toeristenbelasting	164.000			164.000
- Precariobelasting	22.000			22.000
Heffingen en rechten:				
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht	2.371.500		46.000	2.325.500
- Rioolheffing	1.565.700		32.000	1.533.700
- Rioolaansluitrecht	5.000			5.000
- Lijkbezorgingsrechten	35.000			35.000
- Leges	787.600			<u>787.600</u>
Totaal:				11.935.000

Procentuele verdeling lokale heffingen

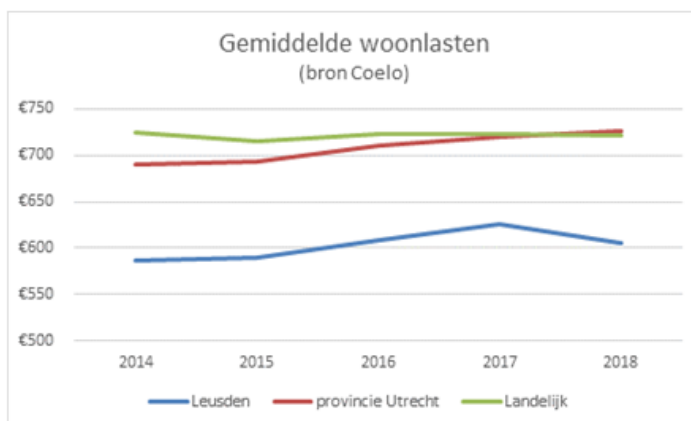

Ontwikkelingen lokale lastendruk

Tot de gemeentelijke woonlasten worden gerekend de bedragen die huishoudens betalen aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De woonlastendruk in Leusden kan als 'gematigd' en 'beneden gemiddeld' worden getypeerd.

Onderzoeken en publicaties bevestigen dat Leusden zowel op landelijk als op provinciaal niveau tot de goedkopere gemeenten behoort. Bureau Coelo van de Rijksuniversiteit Groningen houdt een landelijke ranglijst bij van 'goedkope gemeenten'. In 2018 neemt Leusden op deze lijst met gemiddelde woonlasten van € 606 voor meerpersoonshuishoudens de 23e positie in van in totaal 380 gemeenten. Er zijn dus 22 gemeenten met lagere woonlasten en 357 gemeenten met hogere woonlasten. De landelijk en provinciaal gemiddelde woonlasten bedragen in 2018 respectievelijk € 721 en € 726.

In de tabel wordt de ontwikkeling van de lastendruk van 2018 naar 2019 aangegeven.

Woonlastendruk	2018	2019	%
OZB (gemiddelde WOZ-waarde € 290.000)			
- woningeigenaren:	€ 320,16	€ 329,73	
Afvalstoffenheffing			
- meerpersoonshuishoudens:	€ 190,40	€ 183,00	
Rioolheffing:	€ 113,80	€ 117,20	
Totaal:			
1. Woninggebruikers:	€ 304,20	€ 300,20	-1,3%
2. Woningeigenaren/-gebruikers:	€ 624,36	€ 629,93	+0,9%

Op basis van de aangegeven cijfers stijgen de woonlasten voor Leusdense gezinnen in 2019 gemiddeld met 0,9%.

In 2019 blijven de gemiddelde woonlasten in Leusden ruim beneden het landelijk en provinciaal gemiddelde.

Toelichting:

Bij de afvalstoffenheffing gelden vanaf 2018 gedifferentieerde tarieven (diftar). Huishoudens betalen een vast bedrag per jaar, en een klein variabel bedrag per keer dat zij restafval aanbieden. Wie het afval goed scheidt, houdt minder restafval over en betaalt een lager bedrag aan variabele heffing. Per huishouden zijn de woonlasten hierdoor verschillend.

In 2017 bedroeg het gezinstarief € 195. In verband met de introductie van het nieuwe inzamelen is in de begroting 2018 de totale heffing voor een gemiddeld huishouden becijferd op € 190,40, uitgaande van 75 kg restafval per inwoner per jaar. Op basis van tussenresultaten over het 1e halfjaar 2018 wordt inmiddels verwacht dat de ingezamelde hoeveelheid restafval over geheel 2018 zal uitkomen op circa 71 kg per inwoner. Ook wordt verwacht dat huishoudens gemiddeld € 16 minder aan heffing hoeven te betalen ten opzichte van 2017.

In de afvalbegroting 2019 zijn diverse kosten- en opbrengstontwikkelingen verwerkt:

- De inzamelkosten dalen door een gunstig verlopen aanbesteding, met effect van circa € 10 per huishouden;
- De kosten voor verwerking van restafval dalen door een lager tonnage. De kosten voor de verwerking van gft stijgen door een hoger tonnage. De stijging van het tonnage gft is kleiner dan de daling van het restafval, bovendien is het verwerkingstarief voor gft lager dan voor restafval. Daardoor dalen de verwerkingskosten, effect circa € 5 per huishouden;
- De toename van het tonnage PMD leidt tot zowel een toename in de kosten van inzameling, sortering en vermarkting, als een toename van de daarvoor ontvangen vergoedingen. Deze houden gelijke tred;
- Kwd-bedrijven die gebruik maken van de gemeentelijke afvalinzameling bieden minder restafval aan dan eerder was ingeschat, en dragen minder reinigingsrechten bij aan de afvalbegroting, verwacht effect circa € 2 per huishouden;
- Door het nieuwe inzamelen en genoemde kostendalingen wordt minder variabele afvalstoffenheffing ontvangen, gemiddeld € 16 per huishouden.

Evenals voorgaande jaren kan er in 2019 geen overschot in de egalisatievoorziening via tariefsverlaging aan de inwoners worden teruggegeven.

Voorgesteld wordt om de variabele tarieven ongewijzigd te laten. Uitgaande van 100% kostendekking zoals vermeld in de Kaderbrief komt het tarief voor het vaste deel dan uit op € 147. Dat is € 2 hoger dan in 2018. Daarmee wordt het diftar-systeem overigens niet duurder maar minder goedkoper: in 2018 zijn huishoudens gemiddeld immers beduidend goedkoper uit dan in 2017. In 2019 zijn huishoudens gemiddeld nog steeds goedkoper uit dan bij het oude inzamelsysteem, zij het iets minder dan in 2018. Bij de voorgestelde tarieven betaalt een gemiddeld huishouden in 2019 naar verwachting in totaal € 183 (gemiddeld 25 aanbiedingen x 1,44 = € 36 + € 147). Zonder de invoering van diftar zou het tarief in 2018 € 205 zijn geweest (zie paragraaf lokale heffingen begroting 2018).

De gedifferentieerde tarieven worden in december 2018 door de raad vastgesteld. Het vaste bedrag komt op de belastingaanslag van februari 2019 te staan. De afrekening voor het variabele bedrag volgt een jaar later in februari 2020, ook via een belastingaanslag.

Kwijtschelding

Voor de inwoners met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid om voor kwijtschelding in aanmerking te komen. Gehele of gedeeltelijke kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing, hondenbelasting en rioolheffing.

De gemeente voert een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid. Daar waar de wetgever verruiming toestaat, zoals bijvoorbeeld voor kleine ondernemers/ZZP-ers, passen we die in Leusden toe (zie het raadsbesluit verruiming kwijtscheldingsbeleid).

Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is te omschrijven als 'de mate waarin de gemeente Leusden in staat is middelen vrij te maken om (incidentele) financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid inzake de gemeentelijke dienstverlening'. Het weerstandsvermogen is een financieel vangnet voor optredende gevolgen van risico's die niet goed kunnen worden afgedekt op basis van het gevoerde risicomanagement. In deze paragraaf geven wij u inzicht in risico's van de gemeente, het beschikbare en het benodigde weerstandsvermogen.

Beleidskader

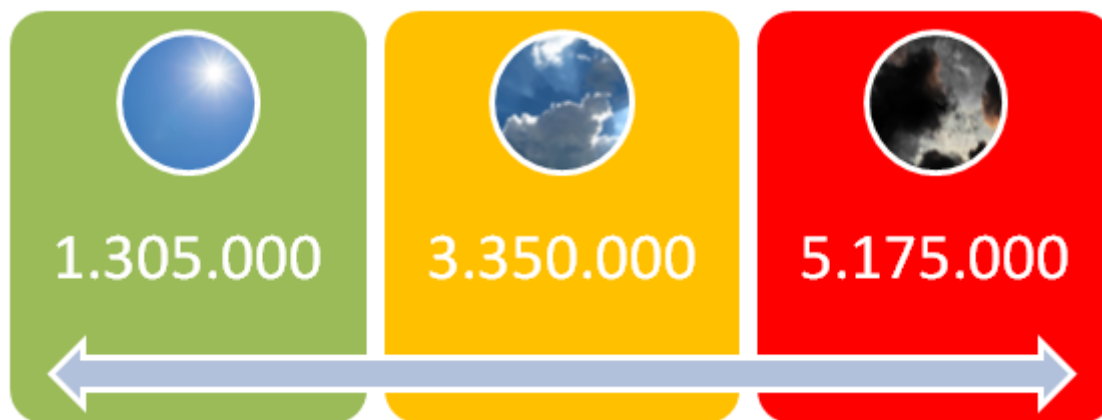
Het beleid is vastgelegd in de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2010. Er wordt onderscheid gemaakt in risico's van de algemene dienst en die van het grondbedrijf. In het voorjaar van 2019 zullen wij de raad een voorstel tot actualisering van deze nota aanbieden.

Risicomanagement

Bewustwording van risico's is een belangrijke stap in het beheersen van risico's. Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg staan en het gesprek hierover te organiseren. Onze risico's worden systematisch in beeld gebracht en op mogelijke consequenties beoordeeld. Tweemaal per jaar wordt een monitor samengesteld waarbij risico's worden geïnventariseerd dan wel geactualiseerd. Daarnaast zijn risico's en risicobeheersing een vast onderdeel van de planning en control gesprekken in onze organisatie. Risicomanagement draagt zo bij aan een grotere weerbaarheid en wendbaarheid. En dat is goed voor de continuïteit van de gemeente als het gaat om de uitvoering van taken en verantwoordelijkheden in de samenleving.

Risico's Algemene Dienst

Op basis van de tweede risicomonitor 2018 zijn de belangrijkste risico's van de algemene dienst in beeld gebracht aan de hand van een drietal scenario's, namelijk het optimistische scenario (groen), het pessimistische scenario (rood) en het midden scenario (oranje).

	Risico	optimistische scenario	midden scenario	pessimistisch scenario
1.	Algemene uitkering Gemeentefonds	330.000	715.000	935.000
2.	Jeugdhulp	225.000	700.000	1.400.000
3.	Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen	210.000	590.000	630.000
4.	Bedrijfsvoering risico's	150.000	305.000	460.000
5.	WMO	65.000	260.000	450.000
6.	Omgevingswet	PM	PM	PM
7.	Aansprakelijkheid en juridische procedures	50.000	130.000	250.000
8.	Informatisering	25.000	130.000	250.000
9.	Verstreckte leningen en garanties	45.000	100.000	175.000
10.	Werk, inkomen en participatie	50.000	100.000	150.000
	Overige risico's in monitor 2018-02	135.000	280.000	425.000
	Totaal	1.305.000	3.350.000	5.175.000

Weerstandsvermogen Algemene Dienst

Benodigd weerstandsvermogen Algemene dienst

Het benodigde weerstandsvermogen is genormeerd op 10% van de omzet van de algemene dienst. De (begrote) omzet van de algemene dienst voor 2019 bedraagt: € 56.167.000. Het benodigde weerstandsvermogen is genormeerd op € 5.617.000.

Omdat het totaal van de geïnventariseerde risico's aan de hand van het midden scenario (€ 3.350.000) lager is dan het genormeerd benodigd weerstandsvermogen wordt bij berekening van het weerstandsvermogen uitgegaan van het genormeerd benodigd weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandsvermogen Algemene dienst

Het beschikbare weerstandsvermogen voor het afdekken van de risico's bij de algemene dienst wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve (basisdeel). Het (begrote) beschikbare weerstandsvermogen voor 2019 bedraagt € 5.182.000. Dit betreft de geprognostiseerde stand van de algemene reserve; basisdeel per 31 december 2019.

Naast dit deel is voor het opvangen van risico's in het sociaal domein een afzonderlijke reserve sociaal domein is ingesteld. De geprognostiseerde stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2019: € 592.000.

Ratio weerstandsvermogen Algemene dienst

Wij drukken het weerstandsvermogen uit in een ratio. Met behulp van dit verhoudingsgetal wordt bepaald of het weerstandsvermogen toereikend is. De gemeente streeft naar een ratio van 1,0 met als toegestane bandbreedte een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8. Komt de ratio buiten de bandbreedte dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen of te verlagen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie:

De ratio van 0,92 (afgerond op 2 decimalen) valt binnen de bandbreedte. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Ons risicoprofiel bestaat voor een groot deel uit risico's binnen het sociaal domein. Onze reserve sociaal domein is primair bedoeld is om deze risico's (deels) op te vangen. Als we de reserve sociaal domein meenemen in onze berekening zou de ratio uitkomen op 1,03.

Risico's grondexploitatie

Tijdens de looptijd van de projecten met een grondexploitatie kunnen zich onvoorziene omstandigheden voordoen die een positief of negatief effect hebben op het plansaldo. Deze kansen en bedreigingen kunnen voortkomen uit opbrengst- en/of kostenstijgingen/dalingen, maar ook uit vertraging of versnelling van het plan.

In de Actualisatie van de diverse grondexploitaties 2018 zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van grondexploitaties.

Leusden voert een behoedzaam financieel beleid als het gaat om de grondexploitaties. Daarom zijn er financiële buffers beschikbaar voor het afdekken van de financiële risico's in het grondbedrijf. Voor negatief sluitende grondexploitaties zijn de risico's afgedekt door middel van een voorziening van in totaal € 4.118.000. Dit geldt voor alle grondexploitaties van dit type en voor het volledige verlies. Voor specifieke risico's binnen de grondexploitaties zijn deze zoveel mogelijk verwerkt in de grondexploitaties zelf. Voor de meer algemene risico's wordt voor het grondbedrijf een weerstandsvermogen aangehouden.

Weerstandsvermogen Grondbedrijf

Benodigd weerstandsvermogen Grondbedrijf

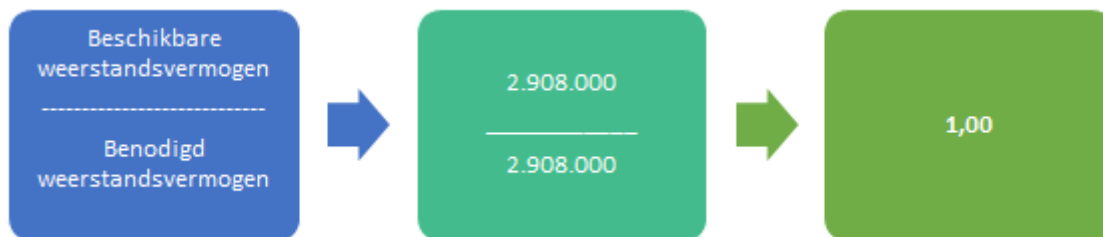
In de Nota Risicomangement en Weerstandsvermogen is beschreven hoe de norm voor het benodigde weerstandsvermogen wordt berekend. Op basis van de grondexploitaties zoals opgenomen in de Actualisatie 2018 wordt het benodigde weerstandsvermogen grondbedrijf genormeerd op € 2.908.000.

Beschikbare weerstandsvermogen Grondbedrijf

Het beschikbare weerstandsvermogen grondbedrijf wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserve Grondbedrijf. De omvang van deze reserve per begin 2018 bedraagt € 2.908.000 (na bestemming resultaat grondexploitatie).

Ratio weerstandsvermogen Grondbedrijf

Evenals voor de Algemene Dienst wordt ook voor het Grondbedrijf uitgegaan van een ratio van minimaal 1,0 met als toegestane bandbreedte een bovengrens van 1,2 en een ondergrens van 0,8. Komt de ratio buiten de bandbreedte dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen of te verlagen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie:

Met een weerstandsratio van 1 is, afgezet tegen het gemeentelijke beleid zoals vastgelegd in de Nota risicomangement & Weerstandscapaciteit meer dan voldoende weerstandsvermogen aanwezig.

Kengetallen financiële positie

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de rekening of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen.

Bij de beoordeling van de kengetallen maken we gebruik van 'zogeneten signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+gemeenten en die door meerdere gemeenten worden gehanteerd. In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren. Wij zullen de kengetallen opnemen en indelen in onderstaande drie categorieën waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetallen:	Signaalwaarden kengetallen		
	Categorie A	Categorie B	Categorie C
netto schuldquote	< 90 %	< 90 -130 %	> 130 %
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	< 90 -130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20%
structurele exploitatieruimte	> 0 %	0 %	< 0 %
grondexploitatie	< 20%	20 – 35%	>35%
belastingcapaciteit	< 95%	95 – 105 %	> 105 %

In de hierna opgenomen tabel zijn de voorgeschreven kengetallen vermeld en zijn de berekende waarden alsmede het verloop van deze waarden ingevuld. Daarna volgt per kengetal een korte uitleg en wordt op de uitkomst en situatie voor Leusden ingegaan.

Kengetallen:	Verloop van de kengetallen									
	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022				
netto schuldquote	-/- 5,5%	-/- 5%	3,7%		16,9 %		10,6 %		17,3%	
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-/- 7,4%	-/- 6%	1,3%		14,4 %		8,2%		14,8 %	
solvabiliteitsratio	50,4%	46%	46,6%		42,9%		43,8 %		42 %	
structurele exploitatieruimte	3,2%	0,16%	0%		0,0%		0,2%		0,4%	
grondexploitatie	11,3%	9%	2,5 %		0%		-/- 1,8%		-/- 1,9%	
belastingcapaciteit	90%	90%	87.4%		87,4%		87,4%		87,4%	

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote neemt in meerjarenperspectief toe omdat onze liquide middelen sterk afnemen door een aantal investeringsprojecten. Toch blijft onze netto schuldpositie van Leusden laag en financieel gezond.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat er bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terugbetaald worden geeft dit kengetal inzicht in wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen. Het aandeel doorgeleende gelden is voor Leusden relatief beperkt waardoor de uitkomst van dit kengetal niet of nauwelijks afwijkt van de netto schuldquote. Dit geeft aan dat het 'terugbetalingsrisico' gering is.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen hoe gezonder de gemeente. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 30% en 80%. Leusden bevindt zich met een solvabiliteitsratio voor de begroting 2019 van 46,6% binnen deze bandbreedte. Dit betekent dat onze bezittingen zijn gefinancierd met 46,6% eigen vermogen (reserves) en 53,4% vreemd vermogen (voorzieningen, langlopende schulden en kortlopende schulden).

De solvabiliteitsratio heeft als signaleringswaarde B. Dit wordt mede veroorzaakt door het grote aandeel van onderhoudsvoorzieningen in onze balans. Wanneer rekening wordt gehouden met deze voorzieningen, door deze

uit het balanstotaal van de vaste en vlottende passiva te halen, dan komt de solvabiliteitsratio uit op 62,6% voor begrotingsjaar 2019. Hieruit blijkt dat Leusden in staat is zeer goed te voldoen aan zijn financiële verplichtingen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Het kengetal geeft hiermee aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Het kengetal voor de structurele exploitatieruimte heeft als signaleringswaarde B voor het begrotingsjaar 2019 maar gaat in meerjarenperspectief naar signaleringswaarde A.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeentes. De boekwaarde van de voorraad gronden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten. Hoe lager het kengetal, hoe beter. In meerjarenperspectief neemt ons kengetal af omdat de grondexploitaties langzaam aflopen. Dit is een gunstige ontwikkeling.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen om bijvoorbeeld opgetreden risico's op te vangen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Voor de begroting 2019 komt het kengetal voor de belastingcapaciteit uit op 87,4%. De belastingcapaciteit ligt onder het landelijk gemiddelde.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het weerstandsvermogen van de Gemeente Leusden is toereikend waardoor er voldoende ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen. Daarnaast geven de financiële kengetallen aan dat Leusden een sterke financiële positie heeft. De schuldenlast van Leusden ten opzichte van de eigen middelen is relatief laag. Hierdoor is de druk van de rentelasten en de aflossing van geldleningen op de exploitatie laag te noemen. Ook is onze belastingdruk laag te noemen ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Voor Leusden is in het meerjarenperspectief sprake van een structurele vrije ruimte binnen onze begroting. Hiermee hebben we ruimte om structurele risico's op te vangen. Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat wij nog boekwaarden aan voorraad gronden hebben die door middel van verkopen moeten worden goedge maakt. In meerjarenperspectief neemt dit sterk af. Ook beschikken we voor onze grondexploitaties over ruim voldoende weerstandsvermogen om eventuele financiële tegenvallers op te vangen.

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Op het gebied van kapitaalgoederen worden twee fasen onderscheiden:

- het verkrijgen (aanschaf) of vervaardiging van kapitaalgoederen;
- het onderhoud van kapitaalgoederen.

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de actuele ontwikkelingen rond het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen, wat er in de begrotingsperiode aan uitvoering gaat plaatsvinden en welke middelen hiermee zijn gemoeid. Het onderhoud en beheer van kapitaalgoederen is van groot belang voor het goed functioneren van de gemeente. Het onderhoud van kapitaalgoederen bestaat uit twee soorten onderhoud: het dagelijks klein onderhoud, waarvan de kosten ten laste van de exploitatie komen en het groot onderhoud, waarvan de kosten ten laste worden gebracht van de gemeentelijke onderhoudsvoorzieningen.

Evenals in voorgaande jaren zal aan het einde van de paragraaf kort worden ingegaan op een aantal projecten met betrekking tot (het verkrijgen/vervaardigen van) kapitaalinvesteringen op het beleidsterrein van Verkeer en Vervoer.

Beleidskader

Het beleidskader voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is in het jaar 2012 vastgelegd in de IBOR rapportage (Integraal Beheer Openbare Ruimte). Middels de rapportage Groot Onderhoud 2016-2019 zijn de diverse onderhoudsplannen per discipline financieel geactualiseerd. Bij het uitvoeren van het groot onderhoud wordt de kwaliteitsambitie 'basis' (B) nagestreefd. Het dagelijkse, kleinschalige onderhoud is als een maatregel van de Kerntakendiscussie 2013 vastgesteld op kwaliteitsniveau C met ingang van het jaar 2015. Vanaf het jaar 2017 zijn structureel middelen in de begroting opgenomen om delen van het verzorgende onderhoud terug op niveau B te brengen.

Kapitaalgoederen in Leusden

180 km wegen

5 hectare water

1.330.000 m² groen

27.000 m² gebouwen

227 km riolering

Het dagelijks- en het groot onderhoud van deze kapitaalgoederen vergt circa 20% van de (jaarlijkse) gemeentelijke lasten.

Ontwikkelingen

Actualisatie groot onderhoud

Eind 2016 is een geactualiseerd groot onderhoudsperspectief ter besluitvorming voorgelegd aan het college voor de periode 2016-2019. De actualisatie vormt de basis voor de in de begroting opgenomen onderhoudsuitgaven. Uitgangspunt hierbij blijft, dat het groot onderhoud op de kwaliteitsambitie 'basis' uitgevoerd wordt.

Ontsparingsmaatregel onderhoudsvoorzieningen

Als onderdeel van de Kerntakendiscussie 2013 is besloten om jaarlijks minder te sparen voor groot onderhoud. Dit betreft een financieel-technische 'ontsparingsmaatregel' waarbij jaarlijks € 425.000 minder aan de onderhoudsvoorzieningen wordt toegevoegd c.q. minder gespaard wordt voor het groot onderhoud van de infrastructuur. Met deze maatregel is de onderhoudsperiode waarvoor vanuit de onderhoudsvoorziening gespaard is verkort van 16 naar circa 12 jaar. Voor het feitelijke onderhoud heeft deze technische maatregel geen gevolgen. Het betekent wel dat de gemeente na verloop van tijd extra zal moeten sparen om het noodzakelijke groot onderhoud te kunnen uitvoeren. De lasten van toekomstig onderhoud worden doorgeschoven naar toekomstige jaren en zullen in de toekomst vragen om de beschikbaarstelling van aanvullend budget.

Voorzieningen ondergrondse afvalinzameling

In het jaar 2018 is de invoering van het Nieuwe inzamelen afgerond. Er zijn nu 120 restafvalcontainers en 29 PMD containers. Deze zijn allen voorzien van paslezers. Vanaf 2019 worden de afgeschreven containers vervangen. Hierbij wordt ook gekeken naar het actualiseren van de gft zuilen. De oude- en afgeschreven zuilen worden vervangen door moderne, meer gebruiksvriendelijke zuilen. In 2019 worden maatregelen genomen om bij hoogbouwlocaties de inzameling van PMD beter te laten plaatsvinden. Dit vindt plaats in overleg met de bewoners. Besluitvorming hierover wordt aan de raad voorgelegd.

Openbare Verlichting

In april 2015 is het Beleidsplan Openbare Verlichting door de raad vastgesteld. Eind 2016 is een all-in contract voor onderhoud en vervangingswerkzaamheden voor een contractperiode van 15 jaar afgesloten. In 2017 is gestart met een grootschalige vervanging van armaturen. Op dit moment bevindt de vervanging zich in een afrondende fase. In financiële zin levert het nieuwe contract naar verwachting een besparing op ten opzichte van de kaders van het Beleidsplan Openbare Verlichting. Naar huidige inzichten zal in het jaar 2019 volledig inzichtelijk zijn hoe hoog de feitelijke besparingen op investeringslasten en exploitatie lasten liggen. Tot die tijd vormt de financiële uitwerking van het Beleidsplan Openbare Verlichting het kader dat in de gemeentebegroting wordt opgenomen.

Groot onderhoud 2016-2019

Eind 2016 is de groot onderhoudsrapportage 2016-2019 opgesteld op basis van een uitgebreide inspectie. Deze rapportage vormt de basis voor de in de programmabegroting 2019 opgenomen onderhoudsbudgetten. Onderstaand wordt per onderhoudsdiscipline ingegaan op de voorziene activiteiten in het jaar 2019.

Onderhoudsplan 2019

Riolering

Uitvoeringsplan: Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023

Stand van zaken: In 2019 wordt een nieuw GRP vastgesteld voor de planperiode van 2019-2023. In het GRP zijn de zorgplichten voor de omgang met hemel-, grond- en afvalwater verwoord en is een meerjarenplanning opgenomen voor zowel onderzoeken als vervangingen en renovaties. Ook wordt aandacht aan maatregelen voor de klimaatadaptatie.

In 2019 wordt met de buurgemeenten Amersfoort, Nijkerk en Bunschoten in een aantal gezamenlijke werken riolering geïnspecteerd en vernieuwd. Daarnaast worden er verbetermaatregelen doorgevoerd aan de rioleringsstelsels van Leusden Zuid en Oud Hamersveld. In 2019 wordt gestart met de uitvoeringswerkzaamheden voor de vervanging van 3.000 meter riolering in de Hessenweg in Achterveld. Daarbij worden ook maatregelen getroffen voor de in ontwikkeling zijnde Zuiveringskas in De Glind in onze buurgemeente Barneveld. De gemeente Leusden draagt bij door het vuilwater van Achterveld via een persleiding naar de Zuiveringskas aan te leveren. De eerste werkzaamheden voor de aanleg van de persleiding worden vooruitlopend op de ontwikkeling van de Zuiveringskas nu al meegenomen in de werkzaamheden van de Hessenweg.

Water

Uitvoeringsplan: Baggerplanning stedelijk gebied Leusden 2014-2023, onderhoudsplan stedelijk water 2011-2016, Groot onderhoud 2016-2019.

Stand van zaken: Op basis van slibmetingen in Leusden en Achterveld is een nieuwe baggerplanning en prioritering opgesteld. De eerste baggerwerken vonden plaats in 2018 en worden in 2019 voortgezet. Naast baggerwerk worden in de wijk Valleipark de wadi's definitief ingericht en landschappelijk ingepast. Tot slot worden er lokaal beschoeiingen en damwanden vernieuwd of gerenoveerd.

Wegen

Uitvoeringsplan: Groot onderhoud 2016 - 2019

Stand van zaken: Begin 2014 is er een weginspectie uitgevoerd. Deze vormt de basis voor het huidige grootonderhoudsplan. Geconstateerd is dat er nagenoeg geen sprake is van achterstallig onderhoud.

Activiteiten 2019: In 2019 wordt het regulier groot onderhoud uitgevoerd.

- o uitvoering regulier onderhoud asfalt verhardingen;
- o uitvoering regulier onderhoud elementen verhardingen.

Voor regulier onderhoud staat er voor het jaar 2019 een uitgave van € 800.000 in de planning op basis van de in 2014 uitgevoerde verhardingsinspectie. In 2018 wordt er een nieuwe weginspectie uitgevoerd. Als de resultaten uit deze inspectie hiertoe aanleiding geven, kunnen er op grond hiervan aanpassingen in het uitvoeringsprogramma worden gedaan. Voor asfalt en elementen dient ook meer kleinschalig onderhoud te worden uitgevoerd. Hiervoor is circa € 50.000 benodigd. Voor de aanleg van enkele nieuwe parkeervakken en kleine reconstructies wordt een uitgave van € 30.000 benodigd. Voor de actualisering van het wegenbeheerplan is incidenteel € 50.000 opgenomen. Naast eerder genoemde activiteiten staan er onderhoudswerken- en bijdragen aan diverse projecten voor 2019 genoteerd, te weten de volgende werken en locaties:

- Hessenweg reconstructie van de Hessenweg in Achterveld.
- Leusden Zuid herinrichting en riool vervanging.
- Hart van Leusden herinrichting openbare ruimte winkelcentrum.
- Hamersveldseweg-zuid herinrichting en aanleg fietspad
- Horsterbrug vervanging verkeersbrug. Uitvoering start in november 2018.
- Horsterweg-Plesmanstraat kleine aanpassingen wegprofiel en vervangen asfaltdeklaag.
- Ursulineweg herinrichting en rioolvervanging.

Deze werken worden verder voorbereid en aanbesteed in het jaar 2019. Uitvoering van de werkzaamheden vindt naar verwachting hoofdzakelijk in het jaar 2019 plaats maar kent ook een gedeeltelijke overloop naar het jaar 2020. Afhankelijk van de voortgang van het werk zullen uitgavenbudgetten voor het jaar 2019 bijgesteld worden

bij de voorjaarsnota of de najaarsnota. Groot onderhoudsuitgaven vanuit de discipline wegen vinden plaats binnen de financiële kaders van de meerjarige onderhoudsraming 2016-2019.

Wegenbouwkundige Kunstwerken

Uitvoeringsplan: Groot onderhoud 2016 - 2019

Stand van zaken: Het vervangen/renoveren van civiele kunstwerken (bruggen) is in voorbereiding en de uitvoering daarvan vindt eind 2018, begin 2019 plaats. Naar aanleiding van een brandbrief van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu over de constructieve veiligheid van bestaande bruggen zijn de bruggen over het Valleikanaal getoetst op constructieve veiligheid. Hieruit is naar voren gekomen dat de brug over de Horsterweg dient te worden vervangen en verbreed (op basis van geconstateerde schade/aantasting). Middels de najaarsnota 2018 wordt aanvullend krediet aangevraagd bij de raad. Bij de vervanging wordt ook gekeken naar de beeldkwaliteit als onderdeel van de Grebbelinie en van de Entree van Leusden. Ook de bruggen bij de Asschatterweg en de Langesteeg zullen mogelijk extra versterkt moeten worden. Naar verwachting kan medio 2019 bepaald worden in hoeverre er additionele middelen nodig zijn teneinde de laatste twee bruggen in stand te houden.

Onderhoud aan de parkeergarages is doorgeschoven tot na de oplevering van het Huis van Leusden. In 2019 wordt onderzocht wat nodig is om de parkeergarage weer op niveau te krijgen. Renovatie van kademuren in de Hamershof wordt gekoppeld aan de besluitvorming van het project Hart van Leusden.

Verkeersregelinstallaties

Uitvoeringsplan: Groot onderhoud 2016-2019

Stand van zaken: Voor de verkeersregelinstallaties (VRI's) is zowel jaarlijks storingsonderhoud als grootschalig vervangings- of renovatiebeheer van belang. Het storingsonderhoud wordt gezamenlijk uitgevoerd met de buurgemeenten Amersfoort en Soest. In 2019 wordt deze samenwerking voortgezet en een nieuwe aanbesteding voorzien zodat het meerjarig onderhoud geborgd blijft. Op het gebied van groot onderhoud staat er een vervanging gepland van de VRI bij de Horsterweg ter hoogte van de Plesmanstraat. In een gezamenlijk project met de disciplines verkeer en wegbeheer wordt bezien of dit vervangingsmoment aanleiding geeft tot aanpassing aan de inrichting van de weg en de fietsoversteek. Tot slot wordt in 2019 op globaal niveau de werking en functionaliteit van de VRI's beschouwd zodat afgewogen kan worden of er aanpassingen aan de VRI's plaats dienen te vinden of dat het aantal VRI's op termijn kan worden beperkt. In aanvulling op deze globale verkenning wordt er een nadere analyse uitgevoerd van de verwerkingscapaciteit van de verkeerslichten aan de Randweg.

Openbare Verlichting

Uitvoeringsplan: Beleidsplan Openbare Verlichting 2015 – 2024 en Groot onderhoud 2016-2019

Stand van zaken: In april 2015 is het Beleidsplan Openbare Verlichting door de raad vastgesteld.

Een nieuw all-in contract voor onderhoud en vervangingswerkzaamheden is in 2016 afgesloten. In 2019 vinden vervangingsinvesteringen plaats conform het beleidsplan. Dit dient bij te dragen aan een verdere reductie van de jaarlijkse exploitatielasten van de Openbare Verlichting zoals beschreven in het Beleidsplan Openbare Verlichting.

Gebouwen

Uitvoeringsplan: Groot onderhoud 2016-2019

Stand van zaken: De uitvoeringsplanning voor het groot onderhoud van 2019 is gebaseerd op de inspectie vanuit het prestatiecontract (van de aannemers Bloemendal en Croon) per voorjaar 2015 en is bijgewerkt met het daadwerkelijk uitgevoerde onderhoud tot en met 2017. Bij panden waar een keuze tot renovatie voorligt worden geplande onderhoudsmaatregelen voorlopig uitgesteld.

Vanwege de geplande aanbesteding van het prestatie contract en een hieruit mogelijk volgende wisseling van aannemer is de verwachting dat het uit te voeren groot onderhoud in 2019 beperkt zal zijn. Bij de aankomende aanbesteding van het prestatie contract voor het preventieve (jaarlijkse) onderhoud wordt bekeken of- en voor welk deel de voorziene groot onderhoudsmaatregelen hierin meegenomen kunnen worden.

Voor een aantal relatief 'nieuwe gebouwen' zijn nog gemiddelde jaarbedragen opgenomen in de uitgavenplanning. Dit betreft bijvoorbeeld het Huis van Leusden en ook de gymzaal van MFC Atlas. De in de begroting van 2019 voor deze panden opgenomen bedragen zullen naar verwachting niet gespendeerd worden maar dienen uiteraard wel beschikbaar te blijven in de onderhoudsvoorziening. Overwegend zijn er dan ook veelal kleinere maatregelen in uitvoering in het jaar 2019. Belangrijke activiteiten in het jaar 2019:

- als gevolg van nieuwe regelgeving is de gemeente verplicht om een ventilatiesysteem aan te brengen in de sportzaal Achterveld. Dit doordat nieuwe regelgeving warmteterugwinning eist (per 1 januari 2017). De gevolgen van de nieuwe regelgeving voor de gemeentelijke panden worden nog in beeld gebracht worden. Indien noodzakelijk zullen hiertoe aanvullend benodigde middelen bij de Raad worden aangevraagd;
- het vervangen van de luchtbehandelingskast bij de gebouwen Fort33 en bibliotheek LC;
- de vervanging van de dakbedekking bij de Moespot;
- het maken van nadere onderhoudsafspraken rond het Huis van Leusden (deels vanuit de vereniging van eigenaren);

Voorziene projecten in 2019:

- het opknappen van locatie van de voormalige bibliotheek in Achterveld voor de nieuwe broedplaats;
- voorbereiding op- dan wel feitelijke renovatie van MFA de Korf, afhankelijk van besluitvorming hier over door de raad.

Groen

Uitvoeringsplan: Groenbeleidsplan gemeente Leusden 'Groene rijkdom in beeld' (2005),
Oplegnotitie Prioritering Groenbeleid gemeente Leusden,
Bomenplan 2012-2021

Stand van zaken: Het groot onderhoud groen is vanaf 2015 gedeeltelijk opgenomen in het woonomgevingsbestek voor de openbare ruimte. In dit bestek is een jaarlijks bedrag van € 40.000 opgenomen voor groenrenovaties in de directe woonomgeving. In het kader van "de samenleving voorop" kunnen bewoners initiatieven indienen voor onderhoud en inrichting van het openbaar groen. Door middel van het beschikbaar gestelde budget kunnen plannen die door de groenaannemer en bewoners worden uitgewerkt - na gemeentelijke goedkeuring- worden uitgevoerd. Het overige budget wordt met name gebruikt voor renovaties in de groene hoofdstructuren van de gemeente Leusden. Uitgangspunt voor deze renovaties is met name het Groenbeleidsplan en de oplegnotitie prioritering Groenbeleid gemeente Leusden.

In 2019 moeten de uitgangspunten uit deze twee beleidsdocumenten verwerkt zijn en een groenbeheerplan voor de gemeente Leusden. Doel van dit beheerplan is om inzicht te geven in de manier waarop de openbare ruimte duurzaam in stand wordt gehouden. Het beschrijft de omvang en de gewenste kwaliteit van de te beheren arealen en de (financiële) middelen die daarvoor nodig zijn.

Speelvoorzieningen

Uitvoeringsplan: Speelruimteplan 2011-2021
Groot onderhoud 2016-2019
Uitvoeringsplan Spelen 2017-2025

Stand van zaken: In maart 2012 is het Speelruimteplan 2011-2021 vastgesteld. Volgens dit plan gaat de gemeente het aantal speeltoestellen verminderen om op onderhoudskosten te besparen. Als onderdeel van het Uitvoeringsplan Spelen 2017-2025 is een systematiek ontwikkeld die als leidraad dient bij het realiseren van de bezuiniging. Met deze systematiek zetten we in 2019 actiever in op het reduceren van het aantal speeltoestellen. De wensen van direct omwonenden worden zo goed mogelijk betrokken bij de nieuwe inrichting van pleinen waar speeltoestellen worden verwijderd. De bij Nieuw Beleid 2017 door de raad beschikbaar gestelde geldelijke impuls van € 25.000 per jaar wordt met name hiervoor ingezet. Er is niet altijd een speeltoestel nodig om kinderen uit te dagen buiten te spelen of om mensen aan te moedigen elkaar te ontmoeten. In gesprek met omwonenden zoeken we naar alternatieven om deze functies toch een plek te geven op de Leusdense veldjes en pleinen. De manier van omgaan met buurtinitiatieven (Samenleving Voorop) zetten we in 2019 voort. Binnen de kaders van het Uitvoeringsplan Spelen 2017-2025 zoeken we naar mogelijkheden om invulling te geven aan de wensen van inwoners. Eigen inzet van bewoners in de vorm van meedenken, zoeken van draagvlak, zo mogelijk een financiële bijdrage, uitvoering van werkzaamheden, sponsoring, is daarbij een voorwaarde. Bij het opnieuw inrichten van pleinen hebben we bijzondere aandacht voor de sociale functie die ze kunnen vervullen voor meerdere generaties in de wijk.

Sportterreinen

Uitvoeringsplan: Groot onderhoud 2016-2019: meerjarenplanning Buitensportaccommodaties

Stand van zaken: In 2016 is in samenwerking met ingenieursbureau Kybys een nieuw model opgesteld voor het onderhoud van de buitensportaccommodaties. Deze nieuwe meerjarenplanning sluit nog beter aan op de praktijksituatie en in het model zijn de meest recente (kostentechnische) inzichten meegenomen. In het nieuwe model zijn alle kosten tot en met het jaar 2040 inzichtelijk gemaakt zodat duidelijk is welke financiële middelen gereserveerd dienen te worden om alle buitensportaccommodaties duurzaam in stand te houden. Voor het jaar 2019 staan alleen een aantal kleinere onderhoudsmaatregelen gepland. Voor 2020 staan kunstgrasvelden 3 en 4 van Roda'46 in de planning voor de renovatie van de toplaag. Momenteel worden met Roda'46 de mogelijkheden verkend voor de omvorming van natuurgrasveld 2 naar een (semi)kunstgrasveld. Roda'46 dient deze wens tot omvorming zelf te bekostigen.

Budgetten

Onderstaande tabel geeft inzicht in de totale kosten voor het groot onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals opgenomen in de diverse programma's van de begroting. De uitgaven zijn inclusief indirecte kosten en BTW, daar waar de BTW kostprijsverhogend doorwerkt in de budgetten. De uitgavenbudgetten zijn gebaseerd op de groot onderhoudsactualisatie 2016-2019 van de onderhoudsvoorzieningen.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Domein Leefomgeving				
- Onderhoud wegen	2.494	2.239	2.576	3.182
- Onderhoud kunstwerken en parkeerdekken	132	384	115	135
- Openbaar Groen	128	129	131	132
- Speelvoorzieningen (incl. middelen nieuw beleid '17)	113	114	115	116
- Waterbeheer	56	103	56	57
- Brandweergarage	12	69	9	92
- Bibliotheek	2	25	2	2
- Binnensportaccommodaties	100	292	130	133
- Buitensportaccommodaties	39	408	385	243
- Onderhoud zwembad	514	424	113	172
- Multifunctionele Accommodaties	116	264	117	99
- Aula en Toren begraafplaats	0	23	17	6
- Jeugd- jongerencentra	0	52	31	4
- Verhuurde panden	10	36	17	16
- Verkeersregelinstallaties	108	108	222	266
- Onderwijsgebouwen	0	0	0	0
	3.824	4.670	4.036	4.655
Domein Bestuur				
- Gemeentehuis	87	87	87	87
- Gemeentewerf	0	82	16	13
- Milieustraat	7	37	14	1
	94	206	117	101
Totaal	3.918	4.876	4.153	4.756

Onderhoudsfondsen

Het groot onderhoud aan de kapitaalgoederen wordt gedekt uit diverse onderhoudsvoorzieningen. Naar huidige inzichten zijn er voor de instandhouding van de verschillende kapitaalgoederen per 1 januari 2019 de volgende bedragen beschikbaar in de (onderhouds)voorzieningen (x€ 1.000):

Wegbeheer, deklagen	€	1.640
Wegbeheer, elementen	-	607
Waterbeheer	-	74
Gebouwenbeheer	-	1.081
Groenbeheer	-	1.759
Riolering	-	2.948
Sportterreinen	-	2.747
Totaal voorzieningen	€	10.856

Toevoegingen aan de voorzieningen

Via de exploitatie worden jaarlijks middelen toegevoegd aan de diverse onderhoudsfondsen.

De structurele toevoeging aan de onderhoudsvoorziening (exclusief riolering) loopt in de meerjarenbegroting op naar € 3,2 miljoen in het jaar 2022. De jaarlijkse dotatie is hierbij verlaagd met € 425.000 als gevolg van de eerder vermelde technische maatregel uit de kerntakendiscussie 2013 waarbij jaarlijks minder wordt gereserveerd ten behoeve van toekomstig groot onderhoud.

De middelen in de voorzieningen in combinatie met de jaarlijks toevoegingen die cumulatief toenemen garanderen de uitvoering van het onderhoud zoals vastgelegd in de meerjarenonderhoudsplannen.

Kapitaalsinvesteringen beleidsplan Verkeer en Vervoer

Het vigerende Beleidsplan verkeer en vervoer is gedateerd. Dat geldt ook voor het uitvoeringsprogramma dat daarop gebaseerd is. Daarom wordt gestart met het opstellen van een nieuw Mobiliteitsplan. Ook dit plan krijgt een uitvoeringsprogramma waarin staat welke maatregelen nodig zijn om Leusden op langere termijn bereikbaar, leefbaar en veilig te houden. Daarbij wordt een prominente rol toegekend aan het onderwerp duurzaamheid. Aan de hand van het nieuwe Mobiliteitsplan wordt bepaald welke maatregelen nodig zijn, op welk moment en in

welke volgorde deze uitgevoerd moeten worden.

Belangrijke aandachtspunten zijn:

- de ontsluitingswegen moeten voldoende capaciteit hebben om het verkeersaanbod te kunnen verwerken om daarmee sluipverkeer door woonwijken zoveel mogelijk te beperken;
- er wordt doorlopend slim gebruik gemaakt van de technische mogelijkheden om de doorstroming te waarborgen, bijvoorbeeld door een optimale afstemming van verkeerslichten;
- waar technische mogelijkheden niet toereikend zijn om de groei van het autoverkeer op te vangen, is uitbreiding van de beschikbare capaciteit nodig. Dit komt neer op het aanbrengen van extra asfalt;
- de mogelijkheden en toegevoegde waarde van het openbaar vervoer worden meegenomen in het Mobiliteitsplan.

De uitvoeringsmaatregelen uit het nieuwe Mobiliteitsplan worden in eerste instantie gedekt vanuit de nog binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen vrij aanwendbare middelen. Hierop aanvullend is in het CUP 2018 – 2022 een extra investeringsvolume opgenomen van € 3,75 mln. (€ 0,75 mln. per jaar). Nieuwe initiatieven en projecten vanuit het Mobiliteitsplan zullen vanuit de beide dekkingsbronnen worden bekostigd.

Vooruitlopend op het Mobiliteitsplan geven wij een overzicht van de projecten die inmiddels zijn opgestart of die komend jaar in gang worden gezet.

Verkeersplan Achterveld

In het eerste kwartaal van 2019 willen we starten met de herinrichting van de Hessenweg in de kern Achterveld. Directe aanleiding is de vervanging van het in deze weg gelegen hoofdriool. In overleg met de Denktank is een herinrichtingsplan opgesteld dat nu nader wordt uitgewerkt. De insteek is om de Hessenweg veiliger en leefbaarder te maken en weer een dorps karakter te geven. Een belangrijk deel van de kosten wordt gedekt uit een provinciale subsidie (Actieplan Fiets).

Aanleg fietsvoorzieningen Hamersveldseweg-zuid

Langs de westzijde van de Hamersveldseweg-zuid wordt een vrijliggend fietspad aangelegd. Omdat de ruimtelijke mogelijkheden beperkt zijn worden in het gedeelte tussen de Grasdrogerijweg en de voormalige spoorwegovergang langs weerszijden van de weg rode fietsstroken aangelegd. Ter verhoging van de verkeersveiligheid wordt laatstgenoemd deel van de Hamersveldseweg aangewezen en ingericht als 30 km-gebied.

Fietsplan Leusden

We willen uitvoering geven aan een aantal in het onlangs vastgestelde Fietsplan genoemde maatregelen, waaronder de start van een haalbaarheidsstudie naar de aanleg van een fietspad langs de Pon-lijn en de aanleg van fietsvoorzieningen langs de Leusbroekerweg (tussen Hamersveldseweg en de Arnhemseweg).

Paragraaf D Financiering

Treasury-functie

De gemeentelijke treasury-functie heeft als doel het financieren van het gemeentelijk beleid (zorgen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende geldmiddelen) en het uitzetten van de overtollige geldmiddelen. De risico's en kosten worden daarbij geminimaliseerd en het renteresultaat geoptimaliseerd. De functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO, de ministeriële regeling Ruudo en de Treasuryverordening 2016.

Financieringsbeleid

De gemeente zet de overtollige geldmiddelen uit bij de Nederlandse Staat (schatkistbankieren). Om het renteresultaat te optimaliseren wordt financiering met externe middelen beperkt door eerst de eigen liquide financieringsmiddelen te gebruiken. Als deze laatste ontoereikend zijn kunnen externe middelen in de vorm van projectfinanciering worden aangetrokken.

Financieringspositie

Om de financieringsbehoefte te bepalen wordt gekeken in welke mate de boekwaarde van de vaste activa en de bouwgrondexploitaties worden gefinancierd met eigen vermogen (reserves) en lang vreemd vermogen (voorzieningen en langlopende leningen). Hierbij is rekening gehouden met projectfinanciering voor Hart van Leusden, IKC Berkelwijk en IKC Groenhouten. De berekening wordt in onderstaande tabel weergegeven. Uit de tabel blijkt dat er de komende jaren geen aanvullende financieringsbehoefte is.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
1. Financieringsbehoefte (boekwaarde)	58.856	63.306	59.760	62.179
2. Financieringsmiddelen (eigen en vreemd vermogen)	68.823	74.104	72.834	76.302
3. Financieringsbehoefte (1-/-2); <i>overschot</i>	-/-9.967	-/-10.798	-/-13.074	-/-14.123

Indicatoren

Om vooral de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, staan in de Wet FIDO twee instrumenten: renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald. De provincie toetst of de gemeente aan deze normen voldoet.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de langlopende lening portefeuille te komen zodat het renterisico wordt beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In 2015 is een 25-jarige BNG-lening van € 6,0 miljoen aangetrokken voor MFC Atria. In de begroting 2019 is gerekend met een 25-jarige lening van € 5,7 miljoen voor Hart van Leusden per 1-1-2018. Het daadwerkelijke moment van aantrekken is afhankelijk van de renteontwikkelingen en de beschikbaarheid van eigen financieringsmiddelen.

De jaarlijks verplichte aflossingen van deze leningen vallen ruim binnen de gestelde norm.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. Gemeenten mogen hun financieringsbehoeften slechts voor een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) financieren. In de wet Fido is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar) per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De norm is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

De Gemeente Leusden heeft op dit moment geen schulden met een looptijd korter dan een jaar (kort geld).

Drempelbedrag schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht overtollige middelen aan te houden bij het Ministerie van Financiën (schatkist). Om het dagelijkse kasbeheer doelmatig uit te kunnen voeren is een drempelbedrag bepaald wat buiten de schatkist mag worden gehouden: een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal. Wij mogen in 2019 dus een positief rekening-courantsaldo bij de banken hebben van € 431.000; al het meerdere zal dagelijks naar de schatkist worden overgemaakt.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
1. Begrotingstotaal (incl. grondbedrijf)	57.482	55.875	56.088	55.888
2. Renterisiconorm 20% (van 1)	11.496	11.175	11.218	11.178
3. Verplichte aflossing leningen	468	468	468	468
4. Kasgeldlimiet 8,5% (van 1)	4.886	4.749	4.767	4.750
5. Drempelbedrag schatkistbankieren 0,75% (van 1)	431	419	421	419

Rente en beleggingsvolume

Rentebeleid

In lijn met de BBV-richtlijnen verantwoordt de gemeente in de begroting alleen de (verwachte) werkelijk te betalen en te ontvangen rente. Op het taakveld Treasury worden de rentelasten van de investeringen meerjarig geraamd op basis van de liquiditeitsprognose. Aan activa worden de werkelijke rentelasten van externe leningen toegerekend. In de Leusdense begroting is dit alleen het geval bij de rente van projectfinanciering (zie hierna bij 'Betaalde rente'). Voor de overige activa zijn geen leningen aangetrokken, waardoor er alleen afschrijvingslasten worden toegerekend.

De fictieve renteboeking (bespaarde rentevergoeding over het eigen vermogen en interne rekenrente) zijn vanaf 2018 afgeschaft.

Betaalde rente

- Het tarief van de in 2015 aangetrokken geldlening bij de BNG van € 6 miljoen is 1,705% voor de hele looptijd (25 jaar). Deze geldlening wordt gebruikt voor de financiering van het project MFC Atria. De rentelast van deze geldlening wordt toegerekend aan dit MFC.

- In de begroting 2019 is gerekend met een 25-jarige lening van € 5,7 miljoen voor Hart van Leusden per 1-1-2018 met een rentepercentage van 1,65%. Het daadwerkelijke moment van aantrekken is afhankelijk van de renteontwikkelingen en de beschikbaarheid van eigen financieringsmiddelen.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
1. Aflossing BNG – MFC Atria lening € 6 mln.	240	240	240	240
2. Rentelast BNG – MFC Atria lening € 6 mln. (1,705%)	88	84	80	76
3. Aflossing aan te trekken lening Hart van Leusden € 5,7 mln.	228	228	228	228
4. Rentelast lening Hart van Leusden (raming 1,65%)	90	87	83	79

Rentevisie

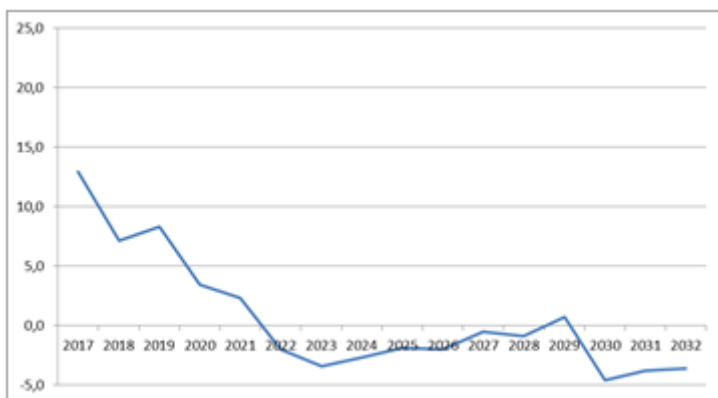
Uit diverse rentenotities blijkt dat de banken en financiële instellingen nog niet verwachten dat de rente op korte termijn gaat stijgen. De Europese Centrale Bank heeft aangekondigd dat het obligatieaankoopprogramma vanaf december 2018 stop wordt gezet en verwacht dat renteverhogingen pas na de zomer 2019 aan de orde zullen zijn. De renteontwikkelingen in de Verenigde Staten zijn van invloed op de renteontwikkeling in de Eurozone. Ook

in de VS blijft een noemenswaardige stijging van de lange rente uit, de korte rente is daar wel onder druk gezet door het vooruitzicht van waarschijnlijke renteverhogingen door de Amerikaanse Federal Reserve (de FED is de centrale bank van de VS). De korte rente (sept 2018: 6 maands euribor +/- 0,27 %) en de lange rente (sept 2018: 10 jaars rente 0,48 %). Bij de invoering van schatkistbankieren gingen we uit van een structureel rendement van 1%. Door de rendementsontwikkelingen staat dit uitgangspunt onder druk, zeker voor de korte termijn. Wat betreft de rentebaten gaan we in de begroting 2019, net als in 2016, 2017 en 2018, uit van een rendement van 0,5%. Dit is conform de Kaderbrief 2018. In meerjarenperspectief handhaven we het rendement op 1%.

Liquiditeitsprognose

Uitgaande van de investeringsplanning maken we een liquiditeitsprognose waarmee op basis van het gekozen rendement een opbrengstraming in de begroting wordt opgenomen. Het belang van de liquiditeitsprognose is toegenomen omdat we geen bespaarde rente meer rekenen over onze reserves. Er valt dus geen last (de bespaarde rente) meer vrij in onze begroting indien een reserve wordt aangewend om een investering te dekken. Er is alleen sprake van een wegvallende renteopbrengst. Daarom is het van belang dat elke investering wordt opgenomen in de liquiditeitsprognose en de planning regelmatig wordt bijgesteld. Op basis van de door de raad genomen besluiten over investeringen en andere geplande investeringen is de actuele liquiditeitsprognose als volgt:

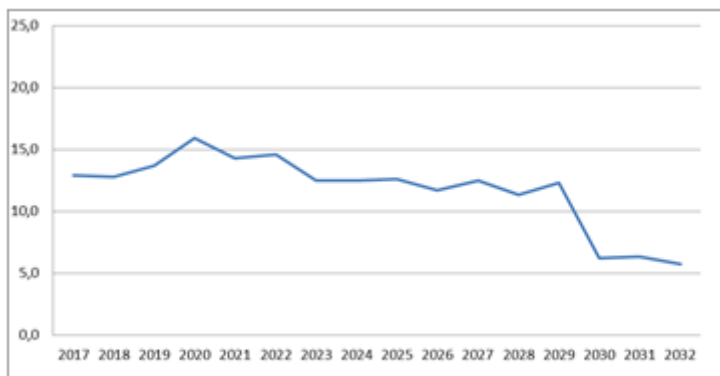
Grafiek 1 Liquiditeitsprognose 2017-2032

Projectfinanciering (aantrekken geldlening)

Uit de voorgaande liquiditeitsprognose blijkt dat het liquiditeitsoverschot vanaf 2022 omslaat in een liquiditeitstekort. Om het financieringsoverschot beschikbaar te houden voor het onderhoud van de infrastructuur is het instrument projectfinanciering in 2015 geïntroduceerd. Op basis van de hiervoor geformuleerde kaders wordt voor de volgende projecten externe financiering aangetrokken:

- Hart van Leusden € 5,7 miljoen (volgens beschikbaar gesteld krediet in 2018)
- IKC Berkelwijk € 4,7 miljoen (volgens raming in 2020)
- IKC Groenhouten € 5,1 miljoen (volgens raming in 2022)

Bij aantrekken van projectfinanciering voor deze drie investeringen wordt de liquiditeitsprognose als volgt:

Grafiek 2 Liquiditeitsprognose 2017-2032 na externe financiering

Beleggingsvolume en –opbrengst

Het totaal aan liquide middelen bij schatkist en banken bedraagt per ultimo 2019 naar verwachting € 13,7 miljoen. In de begroting 2019 wordt uitgegaan van een beleggingsopbrengst van € 68.500. Gerelateerd aan het beleggingsvolume van € 13,7 miljoen is dit een verwacht rendement van 0,5%.

x € 1.000	2019	2020	2021	2022
1. Beleggingsvolume	13.700	15.900	14.300	14.600
2. Rendement	0,5 %	1 %	1 %	1 %
3. Beleggingsopbrengst	68,5	159	143	146

Beleggingsstrategie

Op basis van liquiditeitsprognose en rentevisie worden geen overtollige liquide middelen voor korte of (middel)lange termijnen in deposito bij de Staat (schatkist) weggezet.

Renteschema

In onderstaand schema wordt uiteen gezet hoe de rentetoerekening in de begroting 2019 plaatsvindt:

a.	externe rente lasten over korte en lange financiering		178.400
b.	externe rente baten		68.500
	Saldo rente lasten en rentebaten		€ 109.900
c1.	rente die aan grondexploitatie wordt doorberekend	0	
c2.	rente van projectfinanciering die aan betreffende taakvelden moet worden doorberekend	178.400	
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		68.500
d1.	rente over eigen vermogen		-
d2.	rente over voorzieningen		-
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 68.500
e.	aan taakvelden toegerekende rente		-
	Positief renteresultaat op het taakveld treasury		€ 68.500

De externe rente lasten (a.) betreffen de rentelasten van de lening die is aangetrokken voor MFC Atria en van de lening die nog wordt aangetrokken voor het project Hart van Leusden. Dit betreft projectfinanciering die wordt toegerekend aan de betreffende taakvelden (c2). Aangezien Leusden geen andere leningen heeft wordt er geen rente doorberekend aan de grondexploitatie (c1) en ook niet aan de overige taakvelden (e). Conform het vernieuwde rentebeleid wordt er geen rente meer berekend over reserves en voorzieningen.

Overig

Starters- en Duurzaamheidsleningen

De gemeente Leusden heeft € 551.700 eeuwig durend beschikbaar gesteld voor het verstrekken van startersleningen (aanvullende lening voor de aankoop van de eerste woning) en € 75.000 voor duurzaamheidsleningen (lening voor investering in energiebesparende maatregelen in de eigen woning). Het fonds voor de startersleningen is in 2014 uitgebreid met € 150.000 (eeuwig durend revolverend). Het fonds voor de duurzaamheidsleningen was tot en met 2016 uitgebreid naar totaal € 200.000. Bij de behandeling van de kaderbrief 2017 is ingestemd met een verdere uitbreiding naar totaal € 400.000 tot en met 2030 (looptijd van de duurzaamheidsagenda). Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) verzorgt het financiële beheer van de leningen.

Beide fondsen werken volgens het zogenaamde 'revolving fund' principe, dit betekent voor de looptijd van de fondsen een onafgebroken financieel hergebruik van de euro's die de gemeente eenmalig in de fondsen heeft gestort.

Garantstelling geldleningen

De gemeente Leusden heeft zich in het verleden garant gesteld voor geldleningen die door diverse stichtingen en verenigingen zijn aangetrokken. Per 1 januari 2019 zijn er negen lopende gemeentegaranties met een geborgd volume van afgerond € 2,6 miljoen. In 2018 zijn er twee nieuwe gemeentegaranties verstrekt. Ten eerste aan

Gemeente Leusden

stichting De Vallei voor een bedrag van € 250.000 ten behoeve van de aanschaf van een blaashal. En ten tweede aan de Vereniging van Eigenaren van bewoners in het Hoofdcentrum in Leusden voor € 1,7 miljoen in verband met het renoveren en verduurzamen van 97 woningen in de Hamershof. Voor de verleende garantie aan stichting De Vallei heeft de Stichting Waarborgfonds Sport zich ten behoeve van de gemeente voor 50% mede borg gesteld.

Achtervang sociale woningbouw

De leningen van in Leusden werkzame woningbouwcorporaties worden primair geborgd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). In totaal betreft dit een leningsbedrag van € 95 miljoen. De gemeente heeft samen met het Rijk een achtervangpositie in het WSW, en staat daardoor op indirecte wijze garant.

Eigen woningbezit

De Nationale Hypotheekgarantie is een borgstellingsinstrument dat wordt uitgevoerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Per 2011 is de achtervangpositie van de gemeente Leusden in het WEW beëindigd voor nieuwe hypotheekgaranties. Sindsdien neemt het Rijk de volledige achtervang voor nieuwe hypotheekgaranties op zich. Voor de tot en met 2010 verstrekte, nog lopende garanties blijft de gemeentelijke achtervang in stand. In Leusden betreft het 740 hypotheekgaranties van in totaal € 136 miljoen.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Doel en inleiding

De gemeente heeft veel ambities. Dat zien we terug in de taken (bijvoorbeeld ophalen huisvuil), de verantwoordelijkheden (bijvoorbeeld sociale zorg) en de (nieuwe) doelstellingen op de programma's voor dat jaar. Om die ambities te realiseren is het van belang dat de organisatie goed is toegerust. Daarvoor is een goede bedrijfsvoering nodig. Een goede bedrijfsvoering is geen doel op zich, maar draagt op effectieve en efficiënte wijze bij aan het realiseren van de ambities. Bedrijfsvoering gaat over de manier waarop de processen in onze gemeente zijn georganiseerd en worden aangestuurd, maar ook op welke wijze de bedrijfsmiddelen worden ingezet.

De paragraaf bedrijfsvoering geeft op hoofdlijnen inzicht in de stand van zaken en beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering in onze gemeente voor het jaar 2019. Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn: personeel, organisatie, informatisering, automatisering, huisvesting, planning en control enzovoorts.

Beleidskaders

Voor beleid van de bedrijfsvoering geldt een aantal kaders:

- Informatieplan
- Vernieuwing P & C

Personeel en organisatie

Organisatie-doelstellingen

De wereld om ons heen verandert. Daarbij gaan de ontwikkelingen zo snel, dat we aan de slag moeten om hierop in te spelen. Kern van de in 2017 opgestelde organisatievisie is dat we de wendbaarheid van de organisatie vergroten, waardoor we in staat zijn in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. We werken aan 3 sporen:

- Vanuit de ervaringen met Samenleving Voorop zetten we in op het opgavegericht werken. Kern van het opgavegericht werken is het centraal stellen van het maatschappelijk vraagstuk en het bundelen van krachten van externe en interne partijen om samen meer te realiseren. We zetten in op samenwerken en staan zoveel mogelijk 'samen aan de lat' met partners en inwoners
- We denken en werken vanuit de bedoeling van onze organisatie. We kunnen niet leven en werken zonder regels, procedures en beleid (de systeemwereld). Maar systemen mogen niet tot doel worden verheven, waardoor we de reden waarom we het doen uit het oog verliezen.
- We zetten in op de zelfstandigheid, flexibiliteit en de gezonde werkbalans van onze ambtenaren. Onze mensen zijn het belangrijkste kapitaal en daarmee de sleutel tot succes.

Bij de eerste twee sporen werken we met pilots. Daar hebben we in 2018 de eerste ervaringen in opgedaan. Het derde spoor stond in 2018 vooral in het teken van de verhuizing naar het Huis van Leusden. We hebben ingezet op het Activiteit Gericht Werken (AGW) en hebben verschillende trainingen aangeboden om de overgang naar het Huis van Leusden soepeler te laten verlopen. In 2019 zetten we blijvend in op bovengenoemde sporen.

Formatie-uitbreidingen

De Leusdense organisatie is de laatste jaren ingekrompen. Er is fors bezuinigd op het personeel. In 2013 is een taakstelling 9 fte opgelegd en vervolgens nog een keer 9 fte bij de interne kerntakendiscussie. Deels is deze formatiereductie omgezet in een flexibele schil. We merken echter dat we de flexibele schil continue volledig inzetten en dat we daarmee nog niet uitkomen. We zien de capaciteitsvraag toenemen en hebben de afgelopen jaren veel ingehuurd. Enerzijds komt dit door nieuwe wettelijke taken en anderzijds door eigen lokale ambities. In de Voorjaarsnota is een aantal structurele en incidentele formatie-uitbreidingen opgenomen. Middels een amendement heeft de raad wel ingestemd met de uitbreidingen op de AVG en de projectleider. In de kaderbrief 2018 zijn de overige formatie-uitbreidingen opgenomen. De formatie-uitbreidingen zijn nu verwerkt in deze begroting. Het gaat om de volgende beleidsterreinen:

(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Informatie analist	49,2	49,2	49,2	49,2
Privacy officer AVG	41,1	41,1	41,1	41,1
ICT-specialist	76,8	76,8	76,8	76,8
Medewerker Documentatie informatie management	51,2	51,2	51,2	51,2
- dekking flexibele schil	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2
Financieel adviseur	73,0	73,0	73,0	73,0
- dekking flexibele schil	-73,0	-73,0	-73,0	-73,0
Projectleider 2018-2020	77,7	77,7	-	-
- dekking grexen/overeenkomsten	-77,7	-77,7	-	-
NGT/BAG/BOR/strategisch adviseur	34,2	34,2	34,2	34,2
Hospitality Huis van Leusden	65,0	-	-	-
Totaal	266,3	201,3	201,3	201,3

HRM-beleid

Zoals in bovenstaande bij de organisatiedoelstellingen weergegeven zetten we in 2019 in op de drie sporen uit de organisatievisie. Daarnaast blijven we de focus houden op de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. De beleidsontwikkeling op dat gebied wordt zoveel mogelijk in samenwerking met de BLNP gemeenten gezocht.

Risico Inventarisatie en evaluatie/Medewerkers tevredenheidsonderzoek

De inhuizing in het nieuwe Huis van Leusden is in september 2018 een feit. Een Risico Inventarisatie en evaluatie (RI&E) is daarom noodzakelijk. Dit om de veiligheid en gezondheid van onze medewerkers ook in het nieuwe gebouw te waarborgen/bevorderen. De nieuwe manier van werken in het Huis van Leusden: Activiteit Gerelateerd Werken, waarbij medewerkers afhankelijk van de werkzaamheden die ze uitvoeren een werkplek kiezen, zal invloed hebben op de manier van werken. Het nieuwe gebouw is ingericht om deze manier van werken optimaal te ondersteunen. Omdat alle medewerkers een aantal maanden aan de nieuwe situatie moeten wennen, staat de RI&E gepland in het eerste kwartaal 2019. Aansluitend worden de uitkomsten van de RI&E besproken en noodzakelijke aanpassingen gedaan. In 2019 wordt een planning gemaakt voor het eerstvolgende MTO. Vermoedelijk wordt dit MTO in 2020 uitgevoerd.

Kengetallen organisatie

BBV indicatoren bedrijfsvoering

Naast de verplichten BBV indicatoren die zijn opgenomen op waarstaatjegemeente.nl zijn er ook vijf indicatoren voor het onderdeel bestuur en organisatie die door de gemeente uit de eigen gegevens of de eigen begroting overgenomen moeten worden. Deze indicatoren hebben wij opgenomen bij het onderdeel overhead en in deze paragraaf bedrijfsvoering:

Indicator	Eenheid	Leusden
Formatie	fte per 1.000 inwoners	4,732
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	4,404
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 454,44

Sturing en verantwoording

Bestuurlijke planning en control

De in het College Uitvoeringsprogramma 2018 – 2022 opgenomen ambities voor een sociaal en duurzaam Leusden worden gecombineerd met een solide financieel beleid. De financiële bestuursstijl is gericht op een zorgvuldige omgang met de beschikbare budgetten en beheersing van de uitgaven. Inzichtelijk moet worden gemaakt hoe Leusden er financieel voor staat. Hiervoor wordt een monitoringinstrument ontwikkeld dat actuele informatie over de financiële positie verschaft en waarmee de grip op de gemeentefinanciën kan wordt verstevigd. Het college zal de raad middels de raads werkgroep Financiële Verantwoording te verzoeken de randvoorwaarden op te stellen om de bestaande en eventueel nieuw te ontwikkelen Planning & Control-instrumenten effectiever en efficiënter in te kunnen zetten.

Verder zal in 2019 de aandacht gericht zijn op het synchroniseren van de (digitale) begroting en jaarrekening en zullen aan de begrotingsapp 2 tegels worden toegevoegd waarin de balans en de paragrafen (nu nog onder de knop “meer”) worden opgenomen.

Softcontrols

Eind 2017 is, naar aanleiding van de aanbeveling van de accountant om een overkoepelend anti-corruptiebeleid op te stellen en te implementeren, besloten om ons hierop verder te beraden. Onderzocht wordt of:

- een regelarme oplossing voor fraudebestrijding/integriteitsbevordering getroffen kan worden, omdat alleen beleid met meer regels niet per definitie leidt tot minder kans op ongewenst gedrag/incidenten. Het stimuleren van het nemen van eigen en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor gedrag en werkzaamheden is krachtiger en past beter bij de geldende organisatieprincipes;
- het sturen op bevordering van integriteit binnen de gremia van de BLNP-samenwerking kan worden opgepakt. Wanneer deze aansluiting binnen BLNP niet gevonden kan worden, kan dit onderwerp als actiepunt worden opgepakt binnen bedrijfsvoering;
- gelijktijdig wordt gewerkt aan het actualiseren van verouderde afsprakenkaders: regeling Klokkenluiders 2003 (vanwege de nieuwe Wet huis voor klokkenluiders 2016), algemeen beleidskader Integriteit 2003 en de Gedragscode;
- binnen de bestaande interne control werkzaamheden aandacht kan worden besteed aan corruptie- en omkopingsrisico's door in te zetten op zogenaamde softcontrols. Dit zijn beheersingsmaatregelen die van invloed zijn op bijvoorbeeld de motivatie, loyaliteit, integriteit, inspiratie en normen en waarden van medewerkers.

Informatisering en automatisering

Informatievoorziening

Digitaal werken maakt een steeds groter deel uit van onze werkzaamheden. In het Huis van Leusden willen we hierin opnieuw een flinke stap zetten. Om de organisatie digitaal toekomstbestendig te maken is het nodig kennis, capaciteit, kunde en infrastructuur hierop in te richten. Daartoe heeft Leusden het Informatieplan 2016-2019 opgesteld en wordt er in 2019 opnieuw een aantal projecten uit het Informatieplan Leusden uitgevoerd.

Het zijn o.a. de volgende projecten:

1. Inrichten gegevensmanagement van basisregistraties en koppelingen.
2. Digitaliseren van het proces van Vergunningenverstrekking en handhaving (onder andere de koppeling tussen de bouwvergunningapplicatie en het zaaksysteem).
3. Professionalisering i-organisatie en i-voorziening.
4. Ontwikkelen informatievoorzieningen voor de omgevingswet.
5. Inrichten van de informatievoorzieningen voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming en Privacy.

Daarnaast wordt in de samenwerking met Bunschoten, Nijkerk en Putten gezamenlijk uitvoering gegeven aan het "Informatiebeleidsplan BLNP 2017-2020". In dit BLNP-plan zijn 12 thema's geïdentificeerd waarvoor maximale synergie tussen de 4 gemeentes geprobeerd wordt te verkrijgen.

AVG en privacy

Sinds 25 mei 2018 is de (Europese) Algemene Verordening Gegevensbeheer (AVG) van toepassing. De AVG heeft de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) vervangen. Inmiddels is in BLNP-verband door een projectteam, ondersteund door BMC, een aantal voorzieningen getroffen om persoonsgegevens behoorlijk, rechtmatig en transparant te kunnen verwerken en beschermen. Voor de vier gemeente gezamenlijk is een (wettelijk verplichte) Functionaris Gegevensbescherming (FG) aangesteld (in totaal 32 uur pw).

De AVG zal een grote impact hebben op het werk binnen de gemeente en in relatie tot organisaties waarmee de gemeente samenwerkt.

In 2019 wordt geïnvesteerd in verdere de bewustwording ten aanzien van bescherming van persoonsgegevens en met name het daadwerkelijk onderkennen en toepassen van privacybeschermende maatregelen binnen de eigen taakvelden/de organisaties, onder meer door:

- kunnen anticiperen op verzoeken van betrokkenen die hun (privacy)rechten willen doen gelden;
- uitvoeren van PIA's (privacychecks);
- waar nodig aanpassen van taken, procedures en werkprocessen;
- zorgen voor gerichte opleiding van diverse medewerkers;
- maken en vastleggen van afspraken met derden en ketenpartners;

- het respecteren van (wettelijke) bewaartermijnen van persoonsgegevens.

Huisvesting

Gemeentehuis

Naar verwachting wordt in september 2018 het Nieuwe Huis van Leusden in gebruik genomen door de gemeente Leusden en haar medegebruikers Larikslaan2, Voila en Futurum. In het Huis van Leusden wordt gewerkt via de principes van het activiteit gerelateerd werken (AGW). Activiteit gerelateerd werken houdt in dat dié werkplek gekozen wordt welke het beste past bij de werkzaamheden die gedaan moeten worden. Het inrichtingsplan van de nieuw werkomgeving is gebaseerd op AGW. De werkvorm 'activiteit gerelateerd werken' wordt gefaciliteerd vanuit een ICT werkplekconcept dat in de lijn ligt met de eerder gemaakte keuzes in de visie en de ontwikkeling van het Huis van Leusden. De raad heeft in januari 2018 aanvullend budget beschikbaar gesteld voor de benodigde ICT inrichting van het huis van Leusden.

Bij intrek in het Huis van Leusden wordt ook het nieuwe eet-werk café in gebruik genomen. Het eet-werk café biedt medewerkers, bezoekers en gasten de gelegenheid om elkaar in een plezierige setting te ontmoeten, (informeel) te overleggen, te werken en te eten. De inrichtingskosten van het eet-werk café worden in rekening gebracht bij de exploitant van het eet-werk café.

Het jaar 2019 staat in het teken van het borgen van het beheer en onderhoud- en facilitair management van de nieuwe accommodatie. Het financieel kader voor de gebouw gebonden kosten bestaat hierbij uit de bepalingen van de businesscase behorende van de herontwikkeling. Onderliggend uitgangspunt- en opgave hierbij is dat de gebouw gebonden kosten van de nieuwe gemeentelijke accommodatie niet hoger mogen liggen dan de huisvestingslasten van de oude accommodatie.

Intergemeentelijke samenwerking bedrijfsvoering

Per 1 januari 2017 werken de gemeente Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten samen op het gebied van bedrijfsvoering. De samenwerking is aangegaan omdat er voordelen en resultaten kunnen worden behaald op de zogenaamde 4K's:

- een betere kwaliteit van dienstverlening;
- een minder kwetsbare positie bij een toenemend takenpakket en de eisen die daaraan gesteld worden;
- een kostenbesparing door gezamenlijke inkoop, standaardisatie en harmonisatie van werkzaamheden;
- een grotere kans voor het personeel in (door-) ontwikkeling en breedte en diepte in het takenpakket.

Samenwerking vindt plaats op de volgende taakvelden.

De businesscase voor de samenwerking is opgesteld in 2015. We zien in de verantwoording over 2016 en 2017 en de doorkijk naar 2018 en verdere jaren dat de ingeboekte besparingen onder druk staan. De wereld heeft niet stil gestaan sinds 2015. We zien bij de taakvelden ICT, juridisch en financiën dat de taken en eisen die (al dan niet wettelijk) worden gesteld sterk toenemen. Dit betekent dat besparingen die zijn ingeboekt worden achterhaald doordat we juist moeten intensiveren op deze taakvelden. Door dit binnen de samenwerking te doen besparen we wel maar niet op de ingeboekte taakstellingen.

Financiën

De samenwerking op het taakveld financiën krijgt langzaam vorm. De basis is gelegd is met het operationeel maken van de gezamenlijke financiële applicatie en het ontwikkelen van een gezamenlijk rekeningschema. Door één rekeningschema zijn we beter in staat om processen te harmoniseren en de financiële administratie gezamenlijk uit te voeren. Ook op andere financiële taken wordt de samenwerking gezocht waarbij op dit moment veel wordt ingezet op kennisdeling waardoor de kwaliteit wordt verhoogd. In 2019 moeten de volgende stappen worden gezet De focus binnen het taakveld moet van werken voor één gemeente naar werken voor vier gemeenten. Concrete resultaten die in 2019 moeten worden behaald zijn:

- Mogelijk maken van het ontvangen van E-facturen
- Gezamenlijke aanbesteding van de brandverzekering
- Uitvoering aan het gezamenlijke interne controle plan
- Financiële administratie op orde houden
- Samenstellen P&C producten op elkaar afstemmen en processen waar mogelijk harmoniseren
- Beleidsontwikkelingen en wetgeving die van invloed is op het financiële beleid en beheer gezamenlijk oppakken

ICT

In 2018 is het BLNP informatiseringsbeleid vastgesteld voor de komende jaren. Uit dit beleid komen de volgende projecten voort. Binnen de samenwerking BLNP worden de volgende projecten de komende tijd opgepakt:

- Gezamenlijk opzetten van een BLNP Office 365 cloud.
- Inrichten van een gezamenlijke ICT Helpdesk (Topdesk).
- Het groeien naar een gezamenlijke systeembeheerders afdeling.
- Het harmoniseren van meer applicaties tussen de BLNP gemeenten.
- De uitwijk realiseren tussen de gemeente Bunschoten en Putten.
- Op strategisch niveau worden de landelijke programma's van de Digitale Agenda (DA2020) gevolgd en tijdig opgepakt.
- Voor het informatiebeheer (archiefbeheer en digitalisering archieven) gaan we toewerken naar een uniform

beleid.

- Ten aanzien van de ontwikkelingen in het GEO beheer gaan we een gezamenlijk traject oppakken. Dit ook mede gezien ter voorbereiding van de stappen die gemaakt moeten worden voor de implementatie van de omgevingswet.
- Er is een visie document vastgesteld door de regiegroep. De komende jaren zal dat nader worden ingevuld.

P&O

In 2017 en 2018 is ingezet op de implementatie van het E-hrm pakket in de BLNP gemeenten. Eind 2019 zal YouForce volledig ingericht en operationeel zijn. YouForce faciliteert medewerkers en leidinggevenden optimaal bij de uitvoering van de personeels- en salaris administratie (PSA). In 2019 wordt aan de volgende resultaten gewerkt:

- Doorontwikkeling digitaal salarisbureau
- Doorontwikkeling personeelsadministratie
- Invoeren Skillsmanagement (zoals vaardigheden en opleidingen)
- Invoeren Performance-management (waaronder de gesprekscyclus)
- Uitvoering geven aan weg normalisering rechtspositie ambtenaren
- Komen tot een eenduidige arbodienstverlening

Juridisch

Volgens de afspraken verricht ieder vakgebied/team binnen BLNP vast omschreven taken uit voor de 4 gemeenten. Deze zijn beschreven in de Gemeenschappelijke regeling. Per genoemde taak wordt voor het vakgebied Juridische Zaken gepland dat de volgende werkzaamheden voor de vier gemeenten samen worden verricht:

Juridische advisering

- Juridische adviezen worden aan bestuurders en ambtenaren gegeven
- Verzoeken Wet openbaarheid bestuur worden gecoördineerd.

Secretariaat commissie bezwaarschriften en coördineren afdoening klachten (AWB)

- Bezwaarschriften voor de vier gemeentes worden behandeld
- Klachten voor de vier gemeentes worden gecoördineerd.

Juridische kwaliteitszorg

Het systeem Juridische kwaliteitszorg is al opgezet, er wordt niet verwacht dat in 2019 veranderingen in het systeem nodig zijn. Door het team wordt één plan Juridische kwaliteitszorg uitgevoerd voor de vier gemeenten. Voor 2019 wordt dit plan in samenspraak met het bestuur van iedere gemeente meer gedetailleerd vormgegeven. Dit is afhankelijk van de bestuurlijke wensen die voor 2019 zijn ingebracht en de beschikbare capaciteit.

Voor nu is de verwachting dat in 2019:

- cursussen worden gegeven (aan medewerkers/bestuurders van de vier gemeenten gezamenlijk)
- expertmeetings met vakambtenaren uit de vier gemeentes over specifieke juridische deelonderwerpen worden georganiseerd
- nieuwe handreikingen aan de 4 gemeentes ter beschikking worden gesteld.
- een juridische audit bij de vier gemeenten wordt verzorgd.

Verzoeken om juridische inhuur worden gecoördineerd.

Naast het uitvoeren van de eigenlijke taken worden ook activiteiten verricht om deze taken goed of beter uit te voeren. In 2019 wordt een goede centrale digitale voorziening in gebruik genomen waar bestuurders, collega's van de vier gemeentes en wij elkaar op juridisch gebied makkelijker kunnen bereiken. Er wordt een verdere ontwikkeling in zelfsturing tot stand gebracht (onder meer met gebruikmaking van externe expertise). Opgemerkt wordt dat het grootste deel van de in de businesscase genoemde randvoorwaarden al is gerealiseerd en dat we daar geen wijziging in verwachten. Zo is al een overeenkomst gesloten met één gezamenlijke huisadvocaat voor de vier gemeenten en is er één gemeentelijke ombudsman voor drie gemeenten (gemeente Leusden heeft afgezien van aansluiting).

Lasten en baten bedrijfsvoering

Apparaatskosten € 13.833.151					
Primaire proces	Domein	Personeel	ICT	Huisvesting	Inhuur
	1. Bestuur	€ 1.333.900	€ 38.000	€ -	€ -
	2. Leefomgeving	€ 1.937.200	€ 19.900	€ 50.900	€ 64.200
	3. Samenleving	€ 1.157.700	€ 6.400	€ -	€ -
	4. Ruimte	€ 1.932.100	€ 62.600	€ -	€ 233.066
	Totaal	€ 6.360.900	€ 126.900	€ 50.900	€ 297.266
Overhead	voor specificatie van de kosten zie onderdeel Overhead				
	Totale kosten € 6.997.185				

Apparaatskosten zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van onder andere personeel, organisatie, automatisering (ICT), huisvesting, externe inhuur en dergelijke voor de uitvoering van organisatorische taken. Het zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

In bovenstaande tabel staan de totale apparaatskosten vermeld. Hierin is een onderverdeling gemaakt van kosten voor het primaire proces en de overhead. De kosten van de overhead worden toegelicht bij het betreffende onderdeel binnen de begroting. De kosten van het primaire proces zijn verdeeld over de domeinen.

De totale apparaatskosten zijn met € 800.000 gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Binnen het primaire proces is de kostenstijging € 460.000 voor de overhead is dit € 340.000 en wordt met name veroorzaakt door een stijging in de personele kosten. In de najaarsnota 2017 is besloten om op een aantal tijdelijke en structurele knelpunten binnen de diverse taakvelden extra personele capaciteit in te zetten. Dit betreft inzet in de ruimtelijke en gebiedsontwikkeling, openbare ruimte en publieke dienstverlening. Daarnaast is in de kaderbrief besloten om formatie structureel en incidenteel uit te breiden. Dit betreft onder andere inzet op duurzaamheid, veiligheid, Sociaal domein. Ook is er structurele en incidentele formatie uitbreiding binnen de overhead waaronder ICT, Privacy, Informatie management.

De externe inhuur in 2019 bedraagt € 362.000. Hiervan is incidenteel € 65.000 voor Hospitality wat binnen de kosten van de overhead valt en € 297.000 betreft inzet binnen het primaire proces. Er wordt € 233.000 ingezet binnen het domein Ruimte. In dit domein zijn ook de projecten van het Grondbedrijf opgenomen. De inzet binnen dit domein is volledig voor deze projecten en daarmee toe te rekenen aan deze projecten. De externe inhuur binnen het primaire proces is gedaald met € 100.000 ten opzichte van voorgaand jaar. Dit is een daling van 1,26%. Door vaste formatie flexibel in te zetten is minder externe inhuur nodig.

Sub-paragraaf informatieveiligheid

Informatieveiligheid is in één van de belangrijke thema's van deze tijd. De verdergaande digitalisering maakt de overheid efficiënt maar ook kwetsbaar. We gaan daarom verder met de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Dit is het landelijke normenkader voor de gemeentelijke informatiebeveiliging. Ons doel is het bereiken van volwassenheid op het gebied van informatieveiligheid. We leggen de lat elk jaar een stukje hoger.

- We voeren een risico-analyse uit en stellen op basis hiervan een verbeterplan op om de veiligheid van onze informatie op baselineniveau te krijgen.
- We laten een penetratietest uitvoeren op ons gemeentelijk netwerk en lossen de gevonden kwetsbaarheden op.
- We blijven privacybewustwording onder medewerkers stimuleren.
- We doen er alles aan om datalekken te voorkomen. Als we toch een ernstig datalek hebben dan melden we dit indien nodig aan de Autoriteit Persoonsgegevens en eventueel aan de betrokkenen.
- We leggen verantwoording af over de kwaliteit van onze informatieveiligheid via de verplichte Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) en de jaarrekening.
- We werken op het thema informatieveiligheid zo veel mogelijk samen met de gemeenten Bunschoten, Nijkerk en Putten.

Paragraaf F Verbonden Partijen

De Verbonden Partij; een specifieke samenwerkingspartner

Om verschillende redenen voert de gemeente Leusden diverse gemeentelijke taken niet zelf uit, maar laat dit door een derde rechtspersoon doen. Vaak vanwege schaalvoordelen, soms vanwege de noodzaak om slagvaardiger te kunnen handelen. De vorm waarin de samenwerking wordt gegoten – een (publiekrechtelijke) gemeenschappelijke regeling waarin wij samenwerken met andere overheden of een publiek-private samenwerking met private partijen – is afhankelijk van de aard van de uitbestede taak. Soms kan de gemeente niet vrij kiezen om een taak zelf uit te voeren en is zij op grond van wetgeving min of meer verplicht om een gemeenschappelijke regeling aan te gaan (bijvoorbeeld VRU en RUD). Alle rechtspersonen waarin wij samenwerken noemen wij verbonden partijen.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording zijn Verbonden Partijen externe organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk belang als een financieel belang heeft. Het gaat dan om Gemeenschappelijke Regelingen op grond van de Wgr en om deelnemingen in vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van de verbonden partij, of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële consequenties van problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente (overigens geldt dit niet bij deelnemingen in een NV).

Verbonden partijen dienen een publiek, openbaar belang en dragen bij aan de realisatie van beoogde doelstellingen van de beleidsprogramma's. De gemeente blijft uiteindelijk (mede)verantwoordelijk voor het realiseren van deze beleidsprogramma's. De raad heeft een kader stellende en controlerende taak en ziet erop toe dat de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen in de programma's.

Coalitieakkoord 2018-2022

In het coalitieakkoord 2018-2022 zetten we, waar dat bewezen de best denkbare vorm is, ook in de regio in op samenwerking en partnerschap. We zoeken op alle mogelijke terreinen naar schaalvoordeel en we willen samenwerken om de efficiency en innovatie van beleid en uitvoering te verbeteren. Onze eigen effectief gebleken werkmethodes (best practices) delen wij met onze partners in en buiten de regio.

Grip en invloed op Verbonden Partijen

Het laten uitvoeren van gemeentelijke taken door Verbonden Partijen heeft het risico dat de democratische controle niet optimaal is. Bij de realisering van beoogde gemeentelijke doelen is een optimale borging van het publieke belang echter essentieel.

Sinds 2015 is (op initiatief van de Leusdense raad) daarom een regionale werkwijze voor de sturing en controle op verbonden partijen van kracht. Deze werkwijze is ook beschreven in de Nota Verbonden Partijen (2013). De werkwijze is in 2014 regionaal opgenomen in het Manifest Verbonden Partijen, dat is ondertekend door 10 gemeenteraden uit de regio Zuid-Oost Utrecht. De werkwijze haakt in op de aangescherpte Wet

Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) 2015. Krachtens de Wgr dienen verbonden partijen jaarlijks vóór 15 april een kadernota met algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het volgende begrotingsjaar aan de raad aan te bieden. Dit is vooral van groot belang bij voorgenomen inhoudelijke of financiële wijzigingen. In de regionale werkwijze worden de verbonden partijen verzocht hun kadernota uiterlijk op 31 januari in te dienen, zodat de raad nog een zienswijze op voorgestelde wijzigingen kan indienen vóórdat het AB van de verbonden partij de concept-begroting vaststelt. Zo wordt het zwaartepunt van sturing door de raad meer vooraan in de beleids- en begrotingscyclus geplaatst.

De raad heeft per verbonden partij twee “rapporteurs” benoemd. Zij volgen namens de hele raad de ontwikkelingen bij de verbonden partij nauwgezet en informeren de raadsfracties.

Toetsing en monitoring Verbonden Partijen

De gemeente monitort de verbonden partijen door het beoordelen van management- en bestuursrapportages en de begrotingen en jaarrekeningen van de betreffende instellingen. Het college rapporteert de raad gedurende het jaar in de P&C-documenten over relevante ontwikkelingen zoals het aangaan of beëindigen van verbonden partijen, wijzigingen in de doelstellingen, nieuwe financiële risico's en beleidswijzigingen in de uitvoering van de taken.

Het Coalitieakkoord 2018-2022 en de Nota Verbonden Partijen van 2013 zijn daarbij kaders. Sturing en controle op verbonden partijen is en blijft belangrijk voor de raad. Daarom is het goed om met de nieuwe raad na te gaan of de huidige nota niet moet worden geactualiseerd.

Overzicht Verbonden Partijen

Naam verbonden partij	Programma begroting	Juridische rechtsvorm	Bijdrage 2019
1. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	Bestuur	Gem.Regeling	€ 1.506.000
2. GGD regio Utrecht (GGDrU)	Bestuur en Samenleving	Gem.Regeling	€ 975.000
3. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	Leefomgeving	Gem.Regeling	€ 742.166
4. GBLT (belastingen)	Bestuur	Gem.Regeling	€ 416.000
5. Regionale uitvoeringsdienst (RUD)	Bestuur en Leefomgeving	Gem.Regeling	€ 301.000
6. Reg. Werkvoorziening Amersfoort e.o.	Samenleving	Gem.Regeling	€ 247.000
7. Amfors Holding BV	Samenleving	Vennootschap (BV)	€ 0
8. Inkoopbureau Midden Nederland	Bestuur	Stichting	€ 84.914
9. Samenwerking Bedrijfsvoering BNL	Bestuur	Regeling zonder meer	€ 0
10. Vitens	Bestuur	Vennootschap (NV)	€ 0

Bestuurlijke ontwikkelingen binnen de Verbonden Partijen

GGD regio Utrecht

Het geactualiseerde ombuigingsplan 2018 dat in het Algemeen Bestuur van 28 maart 2018 is vastgesteld is, geeft in het meerjarenperspectief een sluitende begroting voor 2019 en heeft als ambitie om de organisatie en dienstverlening te verbeteren en draagt bij aan een eigentijdse dienstverlening. Na de actualisatie van het ombuigingsplan blijkt dat de GGDrU nog steeds op koers zit. De ombuigingen van 1.3 miljoen structureel vanaf 2022 en tussen de 1.4 miljoen en 1.6 miljoen per jaar tot 2022 kunnen met inzicht van nu binnen het bestaande financiële kader plaatsvinden. Hieruit blijkt dat de GGDrU in control is.

AVU

De transitie naar een bedrijfsvoeringsorganisatie, college-regeling conform de Wgr 2015, heeft zijn beslag gekregen in 2018.

RUD

De RUD Utrecht is per 2018 overgegaan op een systematiek van output financiering. De gemeente Leusden heeft een op deze systematiek gebaseerd nieuwe dienstverleningsovereenkomst 2018-2021 met de RUD Utrecht gesloten.

RWA en Amfors

RWA en Amfors bevinden zich in een transitiefase. Het traditionele SW-bedrijf wordt omgevormd naar een 'mens-ontwikkel-bedrijf'.

Ontwikkelingen/voornemens Vitens

De Waterschappen (waaronder Vitens) hebben samen met de gemeenten en provincies meegewerkt aan de totstandkoming van het Inter Bestuurlijk Programma (IBP). Met name de opgaven "Samen aan de slag voor het klimaat" en "Naar een vitaal platteland" zijn daarbij relevant zijn voor water.

Samenwerking Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT)

Op 10 april 2018 is besloten de samenwerking Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) als projectorganisatie voort te zetten tot eind 2020. Deze organisatie heeft niet het karakter van een verbonden partij maar er wordt door de deelnemende gemeenten (Woudenberg, Scherpenzeel en Barneveld wel samengewerkt op de taakveld)

Actuele informatie per Verbonden Partij

1. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling gevestigd te Utrecht
<i>Programma in begroting</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 1.506.000
<i>Deelnemers</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht en de Meldkamer Ambulancezorg (MKA). De politie Eenheid Midden Nederland is aan de veiligheidsregio verbonden door een convenant.
<i>Doel deelname</i>	Uitvoering brandweezorg, organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening bij rampen en noodhulpverlening in de regio Utrecht.
<i>Openbaar belang</i>	Adequate brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Alle burgemeesters van de 26 Utrechtse gemeenten hebben zitting in het AB. Voor Leusden is burgemeester G.J. Bouwmeester in het AB benoemd.
<i>Financieel belang</i>	Jaarlijkse inwonersbijdrage op basis van verhoudingen van budgetten binnen het gemeentefonds, de zgn. "Ijkpuntsscores".
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	1,9 %
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	€ 0, i.c. sluitende begroting na bijdragen deelnemende gemeenten
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 6.915.000, incl. nog te bestemmen resultaat (eind 2017)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 29.980.000 (eind 2017)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Frictie- en ontvlechtingkosten die door de overgang naar een landelijke meldkamer achterblijven bij de VRU. Formatie en/of frictiekosten door de komst van de Omgevingswet.

2. GGD regio Utrecht (GGDrU)

<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke Regeling gevestigd te Zeist
<i>Programma in begroting</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 975.000
<i>Deelnemers</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht
<i>Doel deelname</i>	Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeente op het gebied van openbare gezondheidszorg. De dienst voert wettelijke "basistaken" en op lokaal beleid gebaseerde "keuzetaken" uit.
<i>Openbaar belang</i>	<p>Invulling geven aan de wettelijke rol bij crises en rampen. Het bevorderen van een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners, onder meer door preventie.</p>
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiger</i>	Elke gemeente is met een lid vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en (met uitzondering van gemeente Utrecht) ook in de bestuurscommissie. Het AB benoemt het DB. Voor Leusden is wethouder P. Kiel in het AB benoemd.
<i>Financieel belang</i>	De kosten van de wettelijke basistaken worden bij alle deelnemers in rekening gebracht; keuzetaken/maatwerk alleen bij de gemeenten waarvoor de taken zijn uitgevoerd. Een voordelig of nadelig saldo over het begrotingsjaar wordt over de deelnemende gemeenten omgeslagen op basis van het aantal inwoners per 1 januari van dat jaar.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	ca 3%
<i>Financieel resultaat VP</i>	-/- € 512.000, dekking vanuit het Eigen Vermogen
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 1.576.000
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 15.464.000
<i>Risico's voor financiële positie gemeente</i>	De verhouding tussen de vaste (inwoner)bijdrage en de maatwerk-opbrengsten moet zodanig zijn, dat de GGDrU in de financieringsstructuur een eventuele daling van maatwerkinkomsten zelf kan opvangen. Afwentelen overhead als gevolg van bezuinigingen op overige deelnemers.

3. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)

<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving – programma Duurzaamheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 742.166
<i>Deelnemers</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht
<i>Doel deelname</i>	Het op een doelmatige en uit oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde manier sturing en uitvoering geven aan het afvalstoffenbeleid in provincie Utrecht
<i>Openbaar belang</i>	Zorgen voor goede, reguliere en milieu verantwoorde transport, overslag, bewerking en verwerking van huishoudelijk afval uit de deelnemende gemeenten. Tevens kennisuitwisseling en –vergroting op het gebied van efficiënte afvalinzameling en afvalverwerking.
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiging</i>	Elke gemeente is met een lid vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur. Voor Leusden is wethouder E. van Beurden benoemd in het AB.
<i>Financieel belang:</i>	Baten en lasten worden 100% aan de deelnemers doorberekend. De GR heeft een 100% belang in de NV Afvalverwijdering Utrecht (en is zo hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele omzetbelastingsschulden van de NV), en een minderheidsbelang in de NV Rova Holding.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	2,6 %
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	€ 0
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 539.283 (eind 2017)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 14.911.578 (eind 2017))
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Normale bedrijfsrisico's zoals rente-, krediet-, debiteuren- en investeringsrisico's

4. Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling gevestigd te Zwolle
<i>Programma in gemeentebegroting</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerking
<i>Deelnemers</i>	Vijf waterschappen en zes gemeenten, te weten Bunschoten, Dalfsen, Dronten, Nijkerk, Leusden en Zwolle.
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 416.000
<i>Doel deelname</i>	Een efficiënte en effectieve heffing en invordering van gemeentelijke belastingen (en waterschapsbelastingen) en uitvoering van WOZ-taken op een hoog kwaliteitsniveau tegen zo laag mogelijke kosten.
<i>Openbaar belang</i>	Juiste en klantgerichte uitvoering van gemeentelijke belastingverordeningen en kwijtscheldingsregels en waardering onroerende zaken.
<i>Bestuurlijk belang en bestuurlijk vertegenwoordiger</i>	Elke deelnemer heeft met één bestuurslid zitting in het AB. In Leusden is dat Wethouder W. Vos.
<i>Financieel belang</i>	De grondslagen voor de gemeentelijke bijdrage zijn ontleend aan de Basisregistratie Personen en de WOZ-basisregistratie (aantallen inwoners en WOZ-objecten).
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	2,3 %
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	€ 1.416.000 (eind 2017)
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 580.000 (eind 2017)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 6.476.000 (eind 2017)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente</i>	Geen bijzondere risico's. GBLT beschikt in principe niet over een eigen (weerstand)vermogen. Financiële resultaten worden verrekend met de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling. Wel zijn er twee bestemmingsreserves gevormd, bedoeld om eventuele frictiekosten te dekken die ontstaan door formatiereductie als gevolg van bezuinigingsdoelstellingen, en voor het opvangen en egaliseren van WOZ-proceskostenvergoedingen.

5. Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling gevestigd te Utrecht
<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid Domein Leefomgeving – programma Duurzaamheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 301.000
<i>Deelnemers</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht, Woudenberg, alsmede de provincie Utrecht
<i>Doel deelame</i>	Uitvoeren van milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving voor de deelnemende gemeenten
<i>Openbaar belang</i>	Het behartigen van de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het zorgdragen van een goede, klantvriendelijke en efficiënte uitvoering van de opgedragen milieutaken.
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiging</i>	Elke deelnemende gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur. Voor Leusden is wethouder E. van Beurden benoemd in het AB.
<i>Financieel belang</i>	De gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit een vaste bijdrage in de overhead (o.b.v. aandeel in de RUD) en variabele kosten op basis van de dienstverleningsovereenkomst. Afrekening vindt voor het variabele deel plaats op basis van de werkelijk productie.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	2,4%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	€ 48.000
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 612.000 (eind 2017)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 1.810.000 (eind 2017)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Outputfinanciering (productie, kengetallen en innovatie), ziekteverzuim, bedrijfsvoering.

6. Regionale werkvoorziening Amersfoort e.o. (RWA)

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Programma in begroting</i>	Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke Bijdrage 2019</i>	€ 247.000
<i>Deelnemers</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg
<i>Doel deelname</i>	Het uitvoeren van alle gemeentelijke taken die voortvloeien uit de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.
<i>Openbaar belang</i>	Het realiseren van voldoende passend werk voor mensen met een SW-indicatie..
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiging:</i>	Elke deelnemende gemeente is in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Werk en Inkomen. Voor Leusden is wethouder P.Kiel benoemd in het AB.
<i>Financieel belang:</i>	De gemeente stelt de ontvangen rijksbijdrage WSW volledig ter beschikking aan RWA. Daarnaast draagt elke gemeente naar rato bij in een eventueel negatief exploitatiesaldo.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	6,5%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	Begroot exploitatietekort € 5.889.000, gedekt door Amfors met € 2.026.000 en door gemeenten met € 3.863.000
<i>Eigen vermogen VP</i>	0
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 15.265.000 (eind 2017)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Het aantal SW-ers binnen RWA zal jaarlijks afnemen, maar deze uitstroom is lager dan de uitstroom waarop het macrobudget van de rijkssubsidie is gebaseerd. Dit betekent een afnemende rijksbijdrage per SW-er en een nadeliger subsidieresultaat, wat moet worden opgevangen door een hoger netto resultaat van Amfors en waar nodig een hogere gemeentelijke bijdrage. Landelijke wijzigingen rondom het lage inkomensvoordeel en de COA van SW-medewerkers maken hier onderdeel van uit.

7. Amfors Holding BV

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Besloten Vennootschap (met gemeentelijke deelneming) gevestigd te Amersfoort
<i>Programma in begroting</i>	Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke Bijdrage 2019</i>	€ 0
<i>Deelnemers</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg.
<i>Doel deelname</i>	Instandhouding van werkbedrijven waarheen werknemers van RWA gedetacheerd worden om te (leren) werken.
<i>Openbaar belang:</i>	Het realiseren van voldoende passend werk voor mensen met een SW-indicatie.
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiging</i>	De portefeuillehouders Financiën uit de deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder van Amfors Holding. Zij controleren begroting, jaarrekening en beleidsplannen. Wethouder P. Kiel vertegenwoordigt de gemeenten Leusden als aandeelhouder. Daarnaast is er een Raad van Commissarissen bestaande uit personen zonder bestuurlijke binding met de gemeenten.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Leusden bezit aandelen Amfors.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	6,5% (2018)
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	Exploitatieoverschot € 2.026.000 en na aanzuivering tekort aan RWA met € 2.026.000 een financieel resultaat van € 0.
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 2.500.000 (eind 2017)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 3.800.000 (eind 2017)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente</i>	Door het dalende aantal SW-ers bij RWA en een afnemende rijksbijdrage moeten de toenemende kosten bij RWA worden opgevangen door een hoger netto resultaat van Amfors. De gemeente is erg afhankelijk van het behalen van de operationele resultaten van Amfors, die ter aanvulling van het negatief subsidieresultaat RWA nodig is om zodoende de gemeente niet meer te laten bijdragen.

8. Inkoop Bureau Midden Nederland

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Stichting gevestigd te Vianen.
<i>Programma in begroting</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerking.
<i>Deelnemers</i>	De gemeenten Montfoort, Scherpenzeel, Woudenberg, Vianen, IJsselstein, Leusden, Giessenlanden, Leerdam en Zederik.
<i>Gemeentelijke Bijdrage 2019</i>	€ 84.914
<i>Doel deelname</i>	Het behalen van financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen door de leden, door inkoop in te zetten als strategisch en tactisch instrument voor waarde creatie.
<i>Openbaar belang</i>	Professionalisering inkoopproces voor deelnemende gemeenten
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijk vertegenwoordiger</i>	In het bestuur van de stichting wordt de gemeente vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris. Voor Leusden neemt directeur-gemeentesecretaris W.H de Graaf-Koelwijn deel aan het AB.
<i>Financieel belang</i>	Op basis van de afgesloten dienstverleningsovereenkomst worden – rekening houdend met de minimum afnameverplichting - uren op basis van feitelijke afname vergoed aan het IBMN.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	De gemeente Leusden draagt circa 12% bij in de totale begroting van het IBMN. (begroting 2019)
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar</i>	€ 22.519 (eind 2016))
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 85.630 (eind 2016)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 203.271 (eind 2016)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente</i>	Niet realiseren van doelstelling van kostendeckendheid organisatie IBMN (regulier bedrijfsvoeringsrisico IBMN)

9. Samenwerking Bedrijfsvoering BLNP

<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Regeling zonder meer
<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerken
<i>Gemeentelijke bijdrage 2019</i>	€ 0
<i>Deelnemers</i>	De gemeenten Bunschoten, Nijkerk, Leusden en Putten.
<i>Doel deelname</i>	Doel is om op een aantal bedrijfsvoeringgebieden (Financiën, Juridische Zaken, HRM en ICT) structureel samen te werken.
<i>Algemeen belang</i>	Ondersteuning van een passende dienstverlening door de deelnemende gemeenten.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	De Regeling zonder meer heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid, bestuur en begroting. Wel kent de organisatie een stuurgroep waarin de burgemeesters zitting hebben en een regiegroep waarin de gemeentesecretarissen deelnemen.
<i>Financieel belang:</i>	De verdeelsleutel voor de BLNP-samenwerking is de verhouding van de optelsom van de omvang van het begrotingsdeel in hun huidige gemeentelijke begroting op de vier samenwerkingstaken ten aanzien van personeelskosten, kosten inhuur derden en ICT-kosten.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	Zie de toelichting bij financieel belang. De verdeelsleutel voor Leusden is 28,95%. Dit percentage geldt als aandeel in de kosten van investeringen, jaarlijkse lasten en op te realiseren besparingen binnen de samenwerking.
<i>Financieel resultaat VP</i>	De samenwerking geschiedt in de vorm van een Regeling zonder meer. Deze vorm kent geen eigen begroting en rekening. Daarom is er geen sprake van een financieel resultaat zoals dat wordt bedoeld bij verbonden partijen".
<i>Eigen vermogen VP</i>	De samenwerking heeft geen eigen vermogen, hiervoor dient het eigen vermogen van de afzonderlijke gemeente.
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	De samenwerking heeft geen rechtspersoonlijk, kan daarom geen geldleningen sluiten en er is dus geen sprake van vreemd vermogen.
<i>Risico's voor financiële positie gemeente :</i>	In de samenwerking zijn voor de vier taakvelden businesscases opgesteld. Daarin is becijferd dat de samenwerking een gezamenlijke besparing kan opleveren van € 384.000. Het aandeel van Leusden hierbij bedraagt € 100.000. Deze besparing is bij de Voorjaarsnota 2016 ingeboekt. Indien de besparing niet of deels wordt gerealiseerd is er een financieel risico van maximaal € 100.000.

10. Vitens NV

<i>Juridische rechtsvorm</i>	Naamloze Vennootschap gevestigd te Zwolle
<i>Programma in begroting</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerking (voorstel)
<i>Deelnemers</i>	Vitens heeft honderdtien aandeelhouders, die gezamenlijk 5.777.247 aandelen bezitten.
<i>Doel deelname</i>	Zeggenschap op basis van het aantal aandelen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
<i>Openbaar belang</i>	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland en verzorgt de drinkwatervoorziening in de gemeente Leusden. Vitens is in 2006 ontstaan uit fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven.
<i>Bestuurlijk belang en Bestuurlijke vertegenwoordiging</i>	De gemeente is aandeelhouder. Wethouder W. Vos is aandeelhouder namens de gemeente Leusden.
<i>Financieel belang</i>	Gemeente Leusden heeft sinds 2006 een aandelenportefeuille van 25.902 aandelen € 1,00 Vitens.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	Ongeveer 0,5%
<i>Financieel resultaat VP</i>	€ 14.000.000 (verwacht over 2019). 40% van het behaalde financieel resultaat wordt in het daarop volgende dienstjaar als dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd. Het verwacht dividend over 2018 (uitbetaald in 2019) bedraagt € 3,30 per aandeel, dus voor Leusden ongeveer € 85.600
<i>Eigen vermogen VP</i>	€ 537.100.000 (eind 2018) € 552.900.000 (verwacht eind 2019)
<i>Vreemd Vermogen VP</i>	€ 1.240.000.000 (eind 2018) € 1.294.000.000 (verwacht eind 2019)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente</i>	De financiële risico's zijn zeer beperkt. Er is geen verplichte afdekking van een eventueel tekort; aandeelhouders van een NV zijn niet aansprakelijk voor de schulden van een NV.

Paragraaf G Grondbeleid

Belang en doelstelling paragraaf

De paragraaf grondbeleid heeft tot doel te informeren over het beleid rondom de ontwikkeling van grond binnen de gemeente. Met grondbeleid wordt bedoeld de beleidsafweging aangaande de grondproductie en de keuze in het daarbij wettelijke en gemeentelijke instrumentarium. Daarbij wil de gemeente transparant zijn over haar handelen en de juiste instrumenten bieden voor de realisatie van de ruimtelijke programma's die al zijn vastgesteld. Hoe de gemeente invulling geeft aan het grondbeleid is verder uitgewerkt in de Nota Grondbeleid 2013-2017.

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Leusden. Dat is op de volgende momenten:

1. In november 2018 via de paragraaf grondbeleid in de programmabegroting
2. In juni 2019 via de Actualisatie Grondexploitaties
3. In juli 2019 via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

De Risicomonitor Grondbedrijf, die is ontwikkeld en opgesteld n.a.v. de kredietcrisis, wordt m.i.v. 2019 gekoppeld aan de Actualisatie Grondexploitaties. Voor zover bijstelling en rapportage aan de raad eerder dan in juni nodig is, zal dit gebeuren in de Najaarsnota. Daarmee wordt meer logisch aangesloten bij de bestaande P&C cyclus en –instrumenten.

Beleidskaders

De Nota Grondbeleid 2013-2017 geeft kaders die moeten bijdragen aan een voldoende adequaat grondbeleid. Dit gelet op de ontwikkeling van Leusden en de rol en positionering van de gemeente Leusden in het kader van de Samenleving Voorop. De huidige Nota grondbeleid is geschreven in een periode van de financiële crisis en recessie (2008-2014) en geeft kleuring aan de context en het geformuleerde beleid. Op dit moment is juiste sprake van een groeiende economie en een grote vraag naar woningen. In die zin sluit de positionering van de huidige Nota Grondbeleid niet meer helemaal aan bij de actuele situatie. Ook is er nieuwe wetgeving, zijn er landelijke ontwikkelingen en nieuwe lokale beleidskaders en lokale toekomstige ontwikkelingen, die een relatie hebben met de Nota Grondbeleid. Daarnaast streven we naar een integraal document, waarin naast de algemene kaders ook de financiële uitgangspunten zijn opgenomen. Dat vraagt om een nieuwe Nota Grondbeleid met een meer dynamisch en situationeel karakter. Begin 2019 verwachten wij een nieuwe Nota Grondbeleid aan de raad te kunnen aanbieden.

In onderstaand model is aangegeven in welke nota's de kaders rondom het grondbeleid zijn vastgelegd en in welke documenten de wijze van uitvoering van het grondbeleid naar voren komt:

Nota Grondbeleid

Rapport actualisatie grondexploitaties

Nota Financiële beleidskaders

Kadernotitie grondprijnsbeleid

Nota Risicomanagement

Gevolgen wijzigingen BBV

Sturing Grondbeleid		
Kaders	Nota grondbeleid 2013 - 2017	Nota financiële beleidskaders Grondbedrijf (2015)
	Kaderbrief Grondprijnsbeleid	Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (2010)
Uitvoering	Paragraaf Grondbeleid / Weerstandsvermogen	Begroting en jaarrekening
	Actualisatie grondexploitaties	
	Raadsbesluit 'Gevolgen wijziging BBV grondexploitaties en vennootschapsbelastingplicht grondbedrijf	

Ontwikkelingen

Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet in 2021 in werking. Met de komst van de Omgevingswet zal veel veranderen. De wet bundelt 26 bestaande wetten voor onder meer ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Daarmee vormt de wet de basis voor het integraal beheer van en voor de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Dat betekent dat we ons, net als de afgelopen jaren, in 2019 verder voorbereiden op de invoering van deze wet. Voor het grondbeleid moet bijvoorbeeld het wettelijk instrumentarium uit de Aanvullingswet grondeigendom worden getoetst op de consequenties voor ons grondbeleid.

Vennootschapsbelastingplicht

Per 1 januari 2016 is vennootschapsbelastingplicht voor overheden effectief in werking getreden. Uit een analyse blijkt dat de gemeente Leusden voor het grondbedrijf met ingang van 2016 vennootschapsbelastingplichtig is. Een raming voor de Vpb-last voor het grondbedrijf is opgesteld. Deze raming is verwerkt in de programmabegroting. De geraamde vennootschapsbelasting voor alle grondexploitaties is nihil over de periode 2019-2022. Over 2019-2022 werd in de begroting 2018 nog rekening gehouden met een totale last van € 452.000. Deze afwijking wordt veroorzaakt door: .

- Op basis van nieuwe inzichten is de gemeente van mening dat de grondexploitatie Biezenkamp buiten de Vpb-aangifte gehouden kan worden;
- Wijzigingen in de geraamde opbrengsten en lasten naar aanleiding van de actualisatie grondexploitaties per 1-1-2018 ten opzichte van de actualisatie per 1-1-2017.

De uitgangspunten die de gemeente inneemt in relatie tot de vennootschapsbelasting dienen nog getoetst worden door de Belastingdienst. Daarmee bestaan nog onzekerheden over de daadwerkelijke Vpb-last.

Relaties met programma's

Het grondbeleid van de gemeente Leusden houdt nauw verband met de diverse programma's in de begroting en jaarrekening van de gemeente Leusden.

Tabel – Relatie met grondbeleid	
Hoofdstuk	Relatie met grondbeleid
Programma Ruimte	Met grondopbrengsten kan infrastructuur worden aangelegd.
Programma Samenleving	Middels grondopbrengsten wordt er financieel bijgedragen aan realisatie en exploitatie van MFC's.
Programma Ruimte	Grondexploitatie genereert nieuw uit te geven bedrijfskavels, alsmede kavels voor detailhandel.
Programma Ruimte	De doelstellingen op het gebied van Ruimte en Wonen houden nauw verband met grondbeleid.

Begroting 2019 Grondbedrijf

De begroting 2019 van het grondbedrijf bestaat uit:

- De jaarschijven 2019 uit de grondexploitaties, zoals vastgesteld bij de Actualisatie Grondexploitaties 2018 (Raad 7 juni 2018). De geraamde mutaties binnen de grondexploitaties worden als vermeerdering of vermindering bijgeschreven op de (balans-)boekwaarde en vormen daarom geen toe- of afname op het begrotingsresultaat van de gemeente.
- Een raming van Algemeen beheer Grondbedrijf, bestaande uit interne doorbelaste uren van ambtelijk personeel en advieskosten derden. Deze mutaties worden verrekend met de Algemene Reserve Grondbedrijf.

De raming van de VpB-last is niet opgenomen in de exploitatiebegrotingen. Deze maakt onderdeel uit van de begroting van de Algemene Dienst en zal worden gedekt vanuit de Algemene Reserve Grondbedrijf.

Actuele prognose resultaat en winstneming

In deze paragraaf grondbeleid is de uitkomst van de projecten gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2018. In onderstaande overzichten is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze voortkomen uit de Actualisatie Grondexploitaties 2018.

De voorzieningen voor de verliesgevende grondexploitaties worden gewaardeerd tegen de netto contante waarde. Het effect ten opzichte van de waardering op nominale waarde op de te verwachten resultaten var zowel de negatieve als positieve grondexploitaties is hieronder toegelicht. De hieronder genoemde nog te verwachten kosten en opbrengsten volgen uit de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2018.

Te verwachten resultaten actief grondbeleid

De gemeentelijke activiteiten inzake grondexploitatie zijn te onderscheiden in zogenoemd actief en faciliterend grondbeleid. Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen van de grondexploitatie uit: van de aankoop van de gronden en eventuele opstallen, sloop, bouwrijp en woonrijp maken tot en met de uitgifte/verkoop van de bouwkaavel. De gemeente heeft de te ontwikkelen grond in eigen bezit.

Tabel - Verwachte resultaten actieve grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie)				(bedrag x € 1.000)		
Complex	Boekwaarde 31-12-2017	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nominale waarde)	Geraamd resultaat (netto contante waarde)	Afsluiting per
Leusden Zuid	2.078	690	2.882	114	107	31-12-2020
Hamersveldseweg	624	216	1.120	280	263	31-12-2020
De Biezenkamp	2.467	792	3.058	-201	-187	31-12-2021
Valleipark	-602	1.463	1.630	769	725	31-12-2020
Groene Zoom	-11	11	0	0	1	31-12-2019
Larikslaan	1.223	706	1.946	17	15	31-12-2021
De Buitenplaats	3.851	2.172	4.558	-1.465	-1.354	31-12-2021
	9.630	6.050	15.194	-486	-430	

Boekwaarde 31-12-2017	9.630
Nog te verwachten opbrengsten actieve grondexploitaties	15.194
Nog te verwachten kosten actieve grondexploitaties	6.050
Te verwachten winstsaldo (nominale waarde 1-1-2018) (negatief = verlies)	-486
Reeds verwerkte verliesvoorzieningen 31-12-2017	-1.541
Te verwachten te nemen winst 2019 en verder	1.055

De huidige boekwaarde ad. € 9,6 miljoen zal in de toekomst terugverdiend moeten worden door het genereren van de hierboven genoemde opbrengsten. Bij afronding van de projecten wordt naar verwachting een nominaal negatief resultaat op de exploitaties gerealiseerd van in totaal € 486.000. Voor het project de Buitenplaats en Biezenkamp is reeds een voorziening getroffen ter hoogte van het verwachte verlies ad. € 1,5 miljoen.

Te verwachten resultaten faciliterend grondbeleid

Bij faciliterend grondbeleid is de bouwkaavel in het bezit van een private partij (ontwikkelaar, particulier, etc.) en wordt deze door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt enkel c.q. vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is.

Tabel - Verwachte resultaten passieve grondexploitaties (faciliterend)						
(bedrag x € 1.000)						
Complex	Boekwaarde 31-12-2017	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (nominale waarde)	Geraamd resultaat (netto contante waarde)	Afsluiting per
Plantage	189	317	975	469	434	31-12-2021
Biezenkamp	1.210	1.518	157	-2.571	-2.375	31-12-2021
Groot Agteveld	-165	1.511	1.114	-232	-202	31-12-2024
	1.234	3.346	2.246	-2.334	-2.143	

Boekwaarde 31-12-2017	1.234
Nog te verwachten opbrengsten passieve grondexploitaties	2.246
Nog te verwachten kosten passieve grondexploitaties	3.346
Te verwachten winstsaldo (nominale waarde 1-1-2018) (negatief = verlies)	-2.334
Reeds verwerkte verliesvoorzieningen 31-12-2017	-2.577
Te verwachten te nemen winst 2019 en verder	243

De hierboven genoemde nog te verwachten kosten en opbrengsten volgen uit de geactualiseerde passieve grondexploitaties per 1 januari 2018. Bovenstaande betekent dat de huidige boekwaarde volgens de verwachting niet volledig terug zal worden verdiend. Voor het verwachte verlies is binnen de exploitaties Biezenkamp en Groot Agteveld een voorziening getroffen per 1 januari 2018.

Overige complexen niet in exploitatie

Materiële vaste activa

Door de aanpassing van de BBV regelgeving worden per 1 januari 2016 de 'niet in exploitatie genomen gronden' geïnclassificeerd onder de materiële vaste activa. De verantwoording van deze gronden blijft echter geschieden door het grondbedrijf. Op basis van de huidige m2-prijzen is er geen aanleiding de gronden in relatie tot de huidige BBV regelgeving af te waarderen.

Tabel - Materiële vaste activa		
Grond	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 31-12-2016
Mastenbroek 2	72	72
Restant buitengebied	121	121
	193	193

Algemene reserve grondexploitatie (weerstandsvormogen)

In de vorige alinea is weergegeven dat de grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Om mogelijke risico's af te dekken, wordt er een buffer gevormd in de vorm van de algemene reserve grondexploitaties.

Tabel – Mutaties Algemene Reserve Grondbedrijf				(bedrag x € 1.000)
	Stand 1-1-2018	Geraamde toevoegingen	Geraamde onttrekkingen	Stand 31-12-2018)
Algemene Reserve Grondbedrijf	3.037	2.570	2.848	2.759
Totaal reserves grondbedrijf	3.037	2.570	2.848	2.759

Zoals toegelicht in de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’ van deze begroting, bedraagt de actuele weerstandsratio van het grondbedrijf 1,0 indien rekening wordt gehouden met de afroaming van de reserve grondbedrijf ten gunste van de algemene reserve zoals bij het vaststellen van de Voorjaarsnota 2018 is besloten door de Raad . Dit valt binnen de bandbreedte van 0,8 - 1,2, welke in het voornoemde beleidskader is vastgelegd. Voor een toelichting op de actuele ratio weerstandsvermogen wordt verwezen naar de paragraaf ‘Weerstandsvermogen en Risicobeheersing’.

Voorzieningen grondexploitaties

Tabel - Stand voorzieningen grondexploitaties			(bedragen x € 1.000)
	Stand 1-1-2017	Stand 31-12-2017	
Voorz. De Biezenkamp (actief)	-	187	
Voorz. De Biezenkamp (faciliterend)	2.475	2.375	
Voorz. De Buitenplaats	1.060	1.354	
Voorz. Groot Agteveld	126	202	
Voorz. Afgesloten complexen	18	18	
Totaal voorzieningen	3.679	4.136	

Voorziening De Biezenkamp

Deze voorziening dient ter dekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitatie De Biezenkamp. Het saldo van de voorziening is in 2017 aangepast aan de hand van het berekende projectresultaat in de Actualisatie Grondexploitaties 2018. Naar verwachting zal de onttrekking ten laste van deze voorziening plaatsvinden in 2021.

Voorziening De Buitenplaats

Deze voorziening dient ter dekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitatie De Buitenplaats. Het saldo van de voorziening is in 2017 aangepast aan de hand van het berekende projectresultaat in de Actualisatie Grondexploitaties 2018. Naar verwachting zal de onttrekking ten laste van deze voorziening plaatsvinden in 2021.

Voorziening Groot Agteveld

Deze voorziening dient ter dekking van het verwachte negatieve resultaat van de grondexploitatie Groot Agteveld van € 202.000 nadelig (Actualisatie Grondexploitaties 2018).

Voorziening afgesloten complexen

Het project De Schammer is per 31 december 2014 afgesloten. Voor de resterende werkzaamheden in 2017 en verder is een bedrag van € 18.000 gereserveerd ten laste van het project De Schammer. Dit bedrag is gestort in de voorziening afgesloten complexen.

Risico's per complex

Voor een nadere beschrijving van de risico's per complex kan worden verwezen naar de Actualisatie Grondexploitaties 2018, welke in het voorjaar van 2018 ter vaststelling aan de raad is aangeboden. Hierin zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van alle grondexploitaties.

Paragraaf H Toezicht en verantwoording

Algemeen

Deze paragraaf beschrijft hoe we invulling geven aan toezicht & verantwoording over de onderwerpen toezichtinformatie, rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid. Naar deze onderwerpen wordt gestructureerd onderzoek verricht of verantwoording gegeven door verschillende actoren en kan schematisch als volgt worden weergegeven:

	Onderzoek door	Rapportage aan:	Op basis van:
Rechtmatigheid	rekenkamer	raad	art. 182 Gw
	accountant	raad	art. 213 Gw
	eigen organisatie	college	
Doelmatigheid	rekenkamer	raad	art. 182 Gw
	eigen organisatie	college	art. 213a Gw
Doeltreffendheid	rekenkamer	raad	art. 182 Gw
	eigen organisatie	college	art. 213a Gw
Toezichtinformatie	eigen organisatie	raad provincie	Verordening systematische toezichtinformatie provincie Utrecht

Rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand

Het onderzoek door de rekenkamer is gericht op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gemeentelijk beleid. Ofwel: heeft het beleid de gewenste resultaten opgeleverd en is dit tegen zo min mogelijk kosten tot stand gekomen? De rekenkamer kan ook de rechtmatigheid onderzoeken. Ten aanzien van de afgeronde onderzoeken geldt dat de rekenkamer na een periode van circa anderhalf à twee jaar nagaat hoe de aanbevelingen door de gemeente in praktijk zijn gebracht en welke uitwerking zij hebben. In de begroting is voor rekenkameronderzoek € 30.400 geraamd.

De werkgroep Financiële verantwoording van Leusden heeft de rekenkamercommissie verzocht om een onderzoek uit te voeren naar de risico's voor de gemeente Leusden in het kader van de drie decentralisaties in het sociaal domein. Het onderzoek is eind 2017 gestart en eind 2018 zal de rekenkamer naar verwachting de resultaten van het onderzoek rapporteren aan de gemeenteraad.

Rechtmatigheid en accountantscontrole

Bij rechtmatigheid gaat het om het beantwoorden van de vraag of bij de uitvoering van beleid en taken aan wettelijke kaders en regelgeving wordt voldaan. Op het gebied van rechtmatigheid is eveneens de accountant actief. Deze toetst de rechtmatigheid van het financiële beheer en van de inrichting van de financiële organisatie. De raad stelt jaarlijks het controleprotocol met het bijhorende normenkader (alle relevante wet- en regelgeving) vast. Het normenkader fungeert als belangrijkste uitgangspunt voor de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant geeft jaarlijks door middel van de rechtmatigheidsverklaring een oordeel over de mate waarin de gemeente Leusden (financieel) rechtmatig handelt. Bij het beoordelen van de rechtmatigheid baseert de accountant zich voor een belangrijk deel op de uitkomsten van de gemeentelijke verbijzonderde interne controle (VIC). In de begroting is € 57.800 geraamd voor accountantscontrole.

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Het college verricht onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur op grond van artikel 213a van de Gemeentewet. In de Verordening Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Leusden is bepaald dat bij dit 'zelfonderzoek' van het college naar het gevoerde bestuur het accent op de doelmatigheid wordt gelegd. Voor de uitvoering kiezen we voor de pragmatische insteek dat regulier te houden onderzoeken dan wel audits als collegeonderzoek worden aangemerkt.

Interbestuurlijk Toezicht (IBT)

Interbestuurlijk toezicht is een wettelijke taak van de provincie waarbij zij toezicht houdt op de taakuitoefening door gemeenten. Het wettelijke uitgangspunt is dat de provincie voor alle beleidsterreinen de toezichthouder op gemeenten is met uitzondering van de terreinen waarop de provincie geen taken heeft. Het specifieke toezicht vormt hierop een uitzondering, waarbij met name het financieel toezicht integraal, op alle gemeentelijke

domeinen, van toepassing is. De verantwoording van de toezichtgebieden worden in de begroting en de jaarrekening opgenomen. Het proces verloopt als volgt: In de jaarrekening worden de resultaten benoemd van de toezichtgebieden. De provincie beoordeelt of de gemeente het goed of slecht doet op de verschillende onderdelen. In de begroting die daarop volgt komen de verbeteracties aan de orde op die punten waarvan in rekening is gebleken dat verbeteringen noodzakelijk zijn. Het Interbestuurlijk Toezicht van de provincie betreft de volgende toezichtgebieden:

Huisvesting Statushouders

Gemeenten geven uitvoering aan de wettelijke taak om verblijfsgerechtigden te huisvesten. In de halfjaarlijkse taakstelling wordt door het Rijk het aantal verblijfsgerechtigden vastgesteld dat in Leusden gehuisvest moet worden. De provincie monitort de resultaten vanuit haar toezichthoudende rol.

WABO (Bouwen en Milieu)

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor uitvoering van toezicht en handhaving (Milieu en bouwen) en deugdelijke kwaliteit van het nalevingstoezicht. De provincie toetst of de wettelijk verplichte documenten, als basis voor het systematisch en programmatisch uitvoeren van toezicht en handhaving, aanwezig zijn. Het betreft hier onder andere een actueel beleidsplan, een jaarlijks uitvoeringsprogramma en een jaarverslag over de uitvoering van toezicht en handhaving in het voorgaande kalenderjaar. De provincie toetst niet de werkelijke uitvoering van toezicht en handhaving in de dagelijkse praktijk.

Ruimtelijke Ordening

De gemeenteraad stelt, ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening voor het gehele grondgebied van de gemeente, een of meer structuurvisies en bestemmingsplannen vast. Door de provincie wordt getoetst of gemeenten actuele en gebiedsdekkende bestemmingsplannen hebben en of de gemeente bij deze bestemmingsplannen de algemene regels van het Rijk in acht neemt. En of in de bestemmingsplannen voldoende rekening wordt gehouden met de beheersing van risico's voor de veiligheid en gezondheid van mensen.

Erfgoedwet 2016

Ten aanzien van bescherming van archeologische waarden en monumenten is er toezicht op gemeentelijke ruimtelijke plannen en op vergunningverlening en handhaving. Het belangrijkste risico van inadequate uitvoering of borging van de wettelijke taken op dit gebied is het verloren gaan van onroerend cultureel erfgoed: cultuurhistorie, archeologie en monumenten. Door de provincie wordt getoetst of het erfgoedbelang afdoende is geborgd in de gemeentelijke bestemmingsplannen, de advisering door monumentencommissies goed functioneert en voldoende rekening gehouden wordt met archeologie in het vergunningentraject.

Archief toezicht

Het doel van het toezicht op archief- en informatiebeheer is om te komen tot een betrouwbare informatievoorziening waardoor verantwoording kan worden afgelegd aan burgers en anderen. Op een aantal terreinen voldoet de informatievoorziening in Leusden niet aan de wettelijke verplichtingen uit de Archiefwet.

Aan de hand van de volgende verbeteracties streven we ernaar om daar op termijn wel aan te voldoen:

- Actualiseren van het Besluit Informatiebeheer. Dit is nodig omdat de meest recente versie dateert uit 2005. Door de voorgaande digitalisering zijn er aanpassingen nodig in dit besluit.

- Verbeteren van het duurzaam en toegankelijk digitaal informatie- en archiefbeheer door zaakgericht werken en het door ontwikkelen van het zaakstelsel (Excellence). In de samenwerking met BNL is de verbetering van digitaal werken ook een punt dat wordt opgepakt en waarin wordt samengewerkt waar dat kan en winst oplevert.

- Na afronding van de implementatie van Excellence een audit uitvoering op archief wettelijke taken. Ook dit wordt in de samenwerking BNL gerealiseerd in 2019 door bij elkaar de audit uit te voeren.

- Zorgen voor inbedding van informatiebeheer als vast aandachtspunt binnen de aansluitprocedure voor toekomstige verbonden partijen. Ervoor zorgen dat er vanuit de afdeling bedrijfsvoering regelmatig contact is met verbonden partijen over het informatiebeheer en het beheer van gemeentelijke archiefbescheiden. Dit is een continu proces.

In verband met de verhuizing naar het nieuw pand zijn de volgende maatregelen noodzakelijk:

- Digitaliseren van papieren dossiers (bouwvergunningen). In totaal is dat 300 meter. De kosten hiervan zijn € 330.000 Hiermee zijn de dossiers dan tijd en plaats onafhankelijk beschikbaar.

- Digitaliseren van het archiefblok 1990-1999. De kosten hiervan zijn in totaal € 59.000. De kosten van de beschrijvende inventaris zitten hierbij in.

- Aangezien we over een aantal jaren helemaal van het huren van archiefruimte af willen zal ook de rest van de papieren dossiers gedigitaliseerd moeten worden. We besparen dan op de opslagkosten van de papieren dossiers.

- De kosten van het digitaliseren van de overige papieren dossiers kost ongeveer € 191.000.

Financieel toezicht

De provincie beoordeelt de gemeentelijke begroting aan de hand van het criterium "structureel en reëel evenwicht". De toezichthouder let er op dat de begroting materieel in evenwicht is: de structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten. Het financieel toezicht is een continue proces dat zich steeds meer kenmerkt door een risicogerichte aanpak. De begrotings- en jaarstukken die de gemeente indient worden niet losstaand beoordeeld, maar in samenhang met elkaar en vanuit een historisch besef. Dit betekent dat de begroting 2019 in evenwicht moet zijn en als dat niet zo is dient de meerjarenraming aannemelijk te maken, dat in de eerstvolgende jaren een structureel en reëel evenwicht tot stand zal worden gebracht. Daarnaast toetst de

Gemeente Leusden

provincie ook of de jaarrekening in evenwicht is. Het financieel toezicht is in beginsel repressief (achteraf). Preventief toezicht komt alleen voor bij hoge uitzondering. Voor de begroting 2019 voldoen we aan de toetsingscriteria. Daarnaast is onze netto schuldpositie zeer laag en ons weerstandsvermogen op peil. Leusden zal naar verwachting ook in 2019 voor repressief toezicht in aanmerking komen. Dit betekent dat we de begroting en begrotingswijzigingen direct kunnen uitvoeren zonder dat we afhankelijk zijn van de voorafgaande goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

Gemeente Leusden

Financiële begroting

Uiteenzetting financiële positie

Begrotingsresultaat 2019-2022

In onderstaande tabel geven wij u de uitkomsten van de begroting 2019-2022 waarbij als startpositie is genomen de Voorjaarsnota 2018. Separaat zijn hierin de consequenties van het CUP 2018-2022 weergegeven.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Resultaat Voorjaarsnota 2018	+749	+950	+1.082	+1.307
Resultaat Meicirculaire 2018	-179	-156	-163	-334
Voorschot BCF	-92	-112	-130	-150
Ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota 2018	+150	+109	+51	+72
Resultaat Begroting 2019-2022 excl. CUP	+628	+791	+840	+895
Structurele kosten CUP 2018-2022	-336	-480	-498	-484
Formatie-uitbreidingen	-225	-160	-160	-160
Eerste tranche afschaffing hondenbelasting	-20	-20	-20	-20
Resultaat begroting 2019-2022 na verwerking CUP	47	131	162	231

De begrotingspositie is over alle jaren positief. Dat is goed nieuws. De in de maartcirculaire verwerkte effecten van het Regeerakkoord Rutte III zijn door de meicirculaire en de problematiek rond het voorschot BCF wel minder rooskleurig geworden. Maar nog steeds bood dit de ruimte voor het opstellen van een College Uitvoeringsprogramma met een structurele last van bijna € 0,5 miljoen. Met deze ruimte zijn we in staat om een groot deel van onze ambities uit het coalitieakkoord uit te voeren. Ook dragen we bij aan de doelstellingen die het Kabinet heeft. Met name als het gaat om duurzaamheid.

Maar ook bij deze positieve cijfers moeten we alert blijven. Er zijn diverse ontwikkelingen die onze begrotingspositie onder druk kunnen zetten.

- De algemene uitkering uit het gemeentefonds blijft een onzekere factor. De meerjarige accessen zijn in historisch perspectief erg hoog. Als het economisch tegen zit en het Rijk wordt geconfronteerd met tegenvallers kan het gebeuren dat we 'de trap weer af moeten'. Ook het voorschot BCF is een risico in onze begroting.
- In het Sociaal Domein hebben we nog geen stabiel financieel beeld. Het is nog onzeker of het huidige budgettaire kader structureel voldoende is waarbij we ons ook moeten realiseren dat Leusden in 2016 en 2017 heeft geprofiteerd van de regionale vereveningsafspraken. In het najaar 2018 worden nieuwe afspraken gemaakt over de verevening.
- Met de aantrekkende economie loopt tegelijkertijd de inflatie ook weer op. Er worden weer CAO's afgesloten met beduidend hogere loonruimte dan de laatste jaren en de krapte op de arbeidsmarkt neemt toe. Met name in de bouwsector leidt dit tot prijsstijgingen. Voor de komende jaren heeft Leusden ook grote investeringen gepland (Hart van Leusden, twee IKC's, renovatie de Korf). In deze begroting hebben we een stevige stelpost voor loon- en prijsontwikkeling geraamd. Het is wel de vraag of deze afdoende is.

Ontwikkelingen na opstelling Voorjaarsnota 2018

Het bij de Voorjaarsnota 2018 gepresenteerde resultaat was positief. Wij hebben hierbij echter ook aangegeven dat er nog diverse ontwikkelingen niet in de Voorjaarsnota zijn verwerkt. De meicirculaire en de voorschotregeling BCF hebben gezorgd voor een negatief budgettair effect. Voor een toelichting op deze ontwikkelingen verwijzen wij naar algemene dekkingsmiddelen en voorvoorzieningen.

Hierna heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die zorgen voor een verbetering van het begrotingsresultaat waarvan wij hieronder de belangrijkste toelichten:

- Een deel van de loonkosten van de gemeente wordt gedekt uit zogenaamde externe kostendragers; grondexploitaties, kapitaalwerken en onderhoudsvoorzieningen. In 2015 is een besluit genomen deze toerekening structureel te verlagen vanwege de afloop van een aantal grote grondexploitaties. We hebben ook de formatie gereduceerd. Sinds 2016 trekt de economie echter weer aan en is er veel animo om locaties te ontwikkelen. Het budgettaire kader uit 2015 (lagere toerekening formatiekosten) is in deze begroting losgelaten. Dit betekent dat we de begrote loonkosten incl. overhead weer volledig toerekenen aan het grondbedrijf. Dit levert een meevaller op van € 182.000 aflopend naar € 97.000 in 2022.
- De kosten van bijzondere bijstand nemen toe de komende jaren. Ondanks dat het aantal bijstandsccliënten redelijk gelijk blijft, geldt dit niet voor het beroep op de bijzondere bijstand. De kosten voor onder andere bewindvoering en maatwerk nemen met structureel € 32.000 toe.
- In de begroting is een nadeel van de samenwerking BLNP verwerkt. De samenwerking is in 2017 gestart op basis van een businesscase. Een deel van de ingerekende besparingen kan niet worden gerealiseerd. Hierdoor ontstaat een structureel nadeel van € 23.000 (zie ook de toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering).

Financieel dekkingsplan CUP 2018-2022

In de kaderbrief hebben wij de uitwerking van het coalitieakkoord in het College Uitvoeringsprogramma opgenomen. De financiële vertaling van het CUP heeft in deze begroting plaatsgevonden. Bij de verschillende domeinen hebben wij de financiële gevolgen van de verschillende maatregelen weergegeven. In onderstaande tabel zijn de financiële consequenties van het CUP 2018-2022 en nieuw beleid 2019 weergegeven en geven we aan welke dekkingsmiddelen we kunnen inzetten.

(bedragen x € 1.000)	Incidenteel					Structureel			
	2018	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
A. Totaal Bestuursopdrachten	338,2	798,7	432,7	238,6	123,3	419,0	604,0	649,0	694,0
B. Nieuw beleid 2019	-	60,0	50,0	-	-	8,0	8,0	8,0	8,0
Ruimte vragende maatregelen	338,2	858,7	482,7	238,6	123,3	427,0	612,0	657,0	702,0
C. Financiële Dekking									
1. Ruimte nieuw beleid:									
- Incidenteel nieuw beleid 2019	-	60,0	20,0	-	-	-	-	-	-
- Incidenteel nieuw beleid 2020	-	-	30,0	-	-	-	-	-	-
- Structureel nieuw beleid 2019	-	-	-	-	-	50,0	50,0	50,0	50,0
2. Overige dekking:									
- Stelpost slimmere zorg Sociaal Domein	-	-	-	-	-	45,0	90,0	120,0	180,0
- Surplus alg.reserve grondbedrijf	256,0	-	-	-	-	-	-	-	-
- Reserve maatschappelijke Vraagstukken	82,2	417,8	-	-	-	-	-	-	-
- Reserve toevoeging exploitatie	-	380,9	432,7	238,6	123,3	-3,8	-8,1	-10,5	-11,8
Resultaat: (A+B-C)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	335,8	480,1	497,5	483,8

De totale kosten van de bestuursopdrachten zijn onder A. weergegeven. De kosten voor nieuw beleid 2019 zijn onder B. opgenomen. Onder C. is de dekking weergegeven. Deze lichten wij als volgt toe:

1. Ruimte nieuw beleid

In de reguliere begroting is voor nieuw beleid € 80.000 incidenteel en € 50.000 structureel beschikbaar.

De incidentele ruimte voor 2019 wordt verspreid over 2019 en 2020 volledig ingezet. Daarnaast zetten we een deel van de incidentele ruimte van 2020 in. De structurele ruimte is voor € 8.000 benodigd voor dekking van nieuw beleid. De overige ruimte wordt volledig ingezet als dekking voor het CUP 2018-2022.

2. Overige dekking

Incidenteel:

- In de Voorjaarsnota 2018 hebben wij een voorstel opgenomen om het weerstandsvermogen van de algemene dienst weer op de norm te brengen door middel van het verlagen van de reserve van het Grondbedrijf die een te hoge ratio had. Binnen de algemene reserve van het grondbedrijf resteert hierna nog een surplus van € 256.000, welke nu ter dekking van de incidentele kosten van het CUP wordt ingezet.

- In het CUP zijn bestuursopdrachten op het gebied van volkshuisvesting opgenomen. Voor de uitvoering van deze bestuursopdrachten zijn diverse budgetten beschikbaar. Bij de Svn is een budget startersleningen beschikbaar van € 334.000. In de reserve met aangewezen bestemming is een fonds volkshuisvestingdoelinden beschikbaar van € 330.000. De ruimte in de reserve fonds maatschappelijke vraagstukken bevat voor wonen een budget van € 500.000. Wij gaan er vanuit dat onze ambities kunnen worden gerealiseerd vanuit de twee eerstgenoemde bedragen. De middelen uit het fonds maatschappelijke vraagstukken kunnen worden ingezet voor het CUP.

- Na de inzet van de hiervoor genoemde middelen resteert er nog een te dekken bedrag van € 1.175.500.

Hiervoor wenden wij de algemene reserve toevoeging exploitatie aan. Deze reserve heeft per 1 januari 2018 een saldo van € 5.441.000. Deze reserve heeft de functie als spaarpot waarvan het rendement wordt gebruikt als structureel dekkingsmiddel. Indien we deze reserve aanwenden ter dekking van het CUP dienen we de renteopbrengst in de begroting te compenseren. Dit betreft olopend tot 2022 een structureel bedrag van € 11.800.

Structureel:

- Stelpost slimmere zorg Sociaal Domein: Wij stellen onszelf tot doel om met een 2% taakstelling tot een duurzame besparing te komen. De taakstelling loopt op van € 45.000 in 2019 tot € 180.000 in 2022. Het is geen bezuiniging maar een ambitie. De inspanningen en investeringen zijn erop gericht om resultaat te behalen en tegelijkertijd betere zorg. Zoals de afgelopen jaren is gebleken zijn de totale kosten van de zorg lastig in te schatten en is de toename ook afhankelijk van niet beïnvloedbare factoren. Het college heeft de ambitie om innovatie in de zorg te stimuleren. Maatregelen die wij in het CUP hebben opgenomen zijn daarop gericht. We willen die maatregelen monitoren om te laten zien wat het opbrengt. We hebben niet de illusie dat daarmee alle autonome kostenstijgingen worden gecompenseerd. De hoogte van de stelpost is op 2% van het budget geraamd. Dit percentage is gebaseerd op een inschatting op basis van ervaringscijfers in de regio.

Formatie-uitbreidingen

De Leusdense organisatie is de laatste jaren ingekrompen. Er is fors bezuinigd op het personeel. In 2013 is een taakstelling 9 fte opgelegd en vervolgens nog een keer 9 fte bij de interne kerntakendiscussie. Deels is deze formatiereductie omgezet in een flexibele schil. We merken echter dat we de flexibele schil continue volledig inzetten en dat we daarmee nog niet uitkomen. We zien de capaciteitsvraag toenemen en hebben de afgelopen jaren veel ingehuurd. Enerzijds komt dit door nieuwe wettelijke taken en anderzijds door eigen lokale ambities. In de Najaarsnota 2017 is reeds een structurele formatie-uitbreiding in verband met de toenemende regeldruk/controlerlast en de toenemende dynamiek aan de ruimtelijke- en gebieds-ontwikkelingskant opgenomen. Daarbij is destijds ook aangegeven dat overige formatieve knelpunten nog zouden worden geïnventariseerd.

Deze inventarisatie heeft inmiddels plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat er nog de nodige structurele- en incidentele knelpunten liggen.

Uit de inventarisatie blijkt o.a. dat een aantal taken structureel is, terwijl de dekking incidenteel geregeld is. Incidentele inhuur is met de aantrekkende markt duurder dan mensen bij ons in dienst nemen. Omdat we zien dat de taken structureel zijn, willen we hier een structurele oplossing voorstellen (informatieanalist, ICT- specialist, medewerker DIM en de financieel adviseur).

Vanaf september 2018 zijn we gehuisvest in het Huis van Leusden. Eén van de belangrijkste redenen voor de ontwikkeling van het voormalige gemeentehuis naar het Huis van Leusden is het creëren van een herkenbare plek waar de ontmoeting van de samenleving centraal staat. Om dit te bewerkstelligen achten wij het nodig om het gastvrijheidsconcept verder uit te denken en uit te werken. In 2018 hebben we daarom expertise op dit vakgebied (Hospitality Group) ingehuurd om een goed fundament neer te zetten en 'oude' gebruiken en gedagspatronen die niet aansluiten bij de hospitalitygedachte weg te nemen. Ook na 2018 zullen we daar nog op inzetten. De raad heeft bij amendement besloten dat de kosten beperkt moeten blijven tot het voor 2019 geraamde budget van € 65.000.

Tenslotte is inzet nodig op het gebied van Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT), Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en Beheer openbare ruimte (BOR). We zetten in op een strategisch adviseur om doelmatig en efficiënt samen te kunnen werken in de regio en in samenwerking te komen tot een Strategische Agenda. En we zetten in op werkzaamheden voortkomend uit Omgevingsvisies en het Sociaal Domein.

(bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Informatie analist	49,2	49,2	49,2	49,2
ICT-specialist	76,8	76,8	76,8	76,8
Medewerker Documentatie informatie management	51,2	51,2	51,2	51,2
- dekking flexibele schil	-51,2	-51,2	-51,2	-51,2
Financieel adviseur	73,0	73,0	73,0	73,0
- dekking flexibele schil	-73,0	-73,0	-73,0	-73,0
Hospitality Huis van Leusden	65,0	-	-	-
NGT/BAG/BOR/strategisch adviseur	34,2	34,2	34,2	34,2
Totaal	225,2	160,2	160,2	160,2

Afschaffing Hondenbelasting

Bij de behandeling van de Kaderbrief 2019 heeft de raad een motie aangenomen om de hondenbelasting vanaf 2019 in maximaal 10 jaar gefaseerd af te schaffen. In deze begroting hebben wij de eerste tranche van deze gefaseerde afschaffing verwerkt en de tarieven van de hondenbelasting met 10% verlaagd (zie ook de paragraaf lokale heffingen). De verlaging van de hondenbelasting met 10% kost structureel € 20.000.

Sociaal Domein

De begroting van het Sociaal Domein beslaat circa 1/3 deel van de gemeentelijke begroting. Op een aantal terreinen binnen het Sociaal Domein doen zich in 2018/ 2019, vanuit financieel oogpunt, relevante ontwikkelingen voor die hun weerslag (zullen) hebben op deze Meerjarenbegroting:

1. De belangrijkste ontwikkeling is een verdere toename van de zorgkosten voor de nieuwe taken WMO en Jeugd. In juli is de eerste prognose van de zorgkosten over 2018 door Amersfoort afgegeven. Voor de regio Amersfoort werd daarbij een overschrijding van circa 10% op het budget verwacht, waarbij de oorzaak met name ligt op de onderdelen ambulante behandeling JGGZ en Opvoed en opgroeihulp.
2. De invoering van een nieuw inkoopmodel voor zorg en ondersteuning. Vanaf 2019 vindt de regionale inkoop van de zorg in natura plaats op basis van taakgerichte financiering. Daarbij zal een groot deel van de zorg, circa 60%, worden geleverd door 7 grote zorgaanbieders (de "breed spectrum aanbieders"). De budgettaire gevolgen van de inkoop 2019-2022 zullen worden verwerkt in de najaarsnota 2018, onderdeel structurele gevolgen.
3. Met ingang van 2019 wordt de regeling "Maximalisatie Eigen Bijdrage regeling tot € 17,50 per 4 weken" ingevoerd. Als gevolg van deze maatregel verwachten wij een inkomstenderving van € 190.000 en een aanzuigende werking op de zorgkosten van € 150.000. Deze effecten en de te verwachten compensatiebijdrage van het Rijk (€ 181.000) hebben wij in de voorliggende meerjarenbegroting verwerkt. Daarnaast speelt nog het voornemen om vanaf 2020 een algemeen abonnementstarief in te voeren waarbij ook de bijdrage voor de Algemene Voorziening zal worden gemaximeerd.
4. Het nieuwe college legt in het coalitieakkoord de nadruk op het belang van een betere monitoring binnen het Sociaal Domein waardoor er meer mogelijkheden zijn om te kunnen sturen op kosten. Dit is, naast het onderzoek van Twijnstra en Gudde, mede aanleiding geweest om de zorgadministratie voor Wmo en Jeugdhulp opnieuw aan te besteden. De aanbestedingsprocedure loopt tot en met het vierde kwartaal 2018. De financiële gevolgen van het aanbestedingsresultaat zullen wij bij de najaarsnota in de meerjarenbegroting verwerken.

5. Vanaf 2019 treedt er een wijziging op in de regionaal afgesproken vereveningsystematiek. Risicoverevening is een vorm van onderlinge solidariteit op financieel gebied met betrekking tot de taakgerichte bekostiging (breed spectrum aanbieders), Landelijke Transitie Arrangementen en Save/ Veilig Thuis 18. De kosten per cliënt zijn hierbij gemiddeld hoger en het aantal cliënten is relatief klein. Ook is de invloed van de gemeenten op deze zorg beperkter. De kosten worden vanaf 2019 verdeeld op basis van een 50-50 mix van profijt- en solidariteitsbeginsel. Van de totale lasten voor onze regio verevenen we 50% via de verdeelsleutel integratie-uitkering jeugd uit de septembercirculaire 2018 en de andere 50% van de lasten 2019 verdelen op basis van realisatie in 2018. Welke financiële effecten dit voor Leusden zal hebben weten we pas bij de jaarrekening 2019, maar gelet op het voordelig herverdeeleffect in 2016 en 2017 ligt hier wel een financieel risico.

Voor de landelijke regelingen 'transformatiefonds' (regionaal niveau) en 'stropenpot' (lokaal niveau) zijn aanvragen ingediend. De aanvraag voor het transformatiefonds betreft een Regionaal budget van 3 x € 671.000 voor de jaren 2018 t/m 2020 en wordt volledig ingezet om de transformatie bij de genoemde breedspectrumaanbieders te versterken. De aanvraag voor de stropenpot bedraagt € 0.4 miljoen voor Leusden. Indien de totale aanvraag hoger ligt dan de in het fonds aanwezige middelen van € 200 miljoen zal door het rijk een staffelcorrectie worden toegepast. Een mogelijke toekenning vanuit de stropenpot zal bij de decembercirculaire bekend worden.

6. De Reserve Sociaal Domein zal met name door het opvangen van de begrote tekorten op de zorgkosten 2018 en 2019 (gebaseerd op kostenniveau eind 2017) afnemen van ruim € 1 miljoen in 2018 tot € 0,5 miljoen. Vooral nog willen wij de reserve Sociaal Domein handhaven gelet op de financiële risico's en de nog te verwachten stijging van de zorgkosten de komende jaren.

7. In de zomer van 2019 zal een nieuw beleidskader voor het Sociaal Domein aan de raad worden voorgelegd waarin ook de financiële uitgangspunten voor de komende jaren zullen worden vastgesteld. We streven op beleids- en uitvoerend niveau naar een integrale benadering in het Sociaal Domein in het kader van zowel preventie, vroegsignalering als maatwerk. Hiertoe hebben we diverse maatregelen en middelen opgenomen in het CUP. Inzet is gericht op het leveren van doelmatig zorg mede in het licht van de beheersbaarheid van toenemende kosten.

Financiering en rente

Het rentebeleid is in 2017 vernieuwd. Vernieuwing was noodzakelijk door de wijzigingen in het BBV en de verplichting tot schatkistbankieren. Met de BBV vernieuwing zijn de fictieve rentesoorten komen te vervallen. We rekenen dus geen bespaarde rente meer over reserves en aan investeringen waar geen geldlening voor is aangetrokken wordt ook geen rente meer toegerekend. In feite kennen we nu alleen nog werkelijke rentebaten en rentelasten. De rentebaten zijn de opbrengsten uit het schatkistbankieren. Het rendement is nog steeds historisch laag. In de begroting gaan we uit van een meerjarig rendement van 1% maar dat wordt op dit moment niet gehaald. Voor het begrotingsjaar 2019 ramen we een rendement van 0,5%. De rentelasten worden gevormd door aangetrokken leningen. Voor grote investeringen wordt onder bepaalde voorwaarden projectfinanciering aangetrokken. Dat is in 2016 gedaan voor MFC Atria. Ook voor het project Hart van Leusden gaan we een geldlening aantrekken. Afhankelijk van de liquiditeitspositie en de ontwikkeling van de marktrente wordt deze lening eind 2018 of begin 2019 aangetrokken. Toekomstige investeringen in IKC's komen ook in aanmerking voor projectfinanciering.

Door alleen de werkelijke rentebaten en –lasten te ramen is de begroting ook transparanter geworden en is de administratieve last aanzienlijk verminderd. Het conform BBV voorgeschreven renteoverzicht is opgenomen in de paragraaf financiering.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn te beschouwen als het fundament voor de Leusdense financiële positie. Door onze reserves en voorzieningen zijn wij in staat om nieuwe beleidsvoornemens te realiseren en de infrastructuur in stand te houden (onderhoudsvoorzieningen). Daarnaast wordt een deel van het eigen vermogen ingezet om de begrotingspositie te verbeteren (rente over algemene en bestemmingsreserves). De stand van de reserves en voorzieningen per 1 januari 2019 en de prognose in meerjarenperspectief is als volgt:

(bedragen x € 1.000	begin boekjaar	2018	2019	2020	2021	2022
Reserve/voorziening						
Algemene Reserve						
- Basisreserve		4.107	5.182	5.182	5.182	5.182
- Toevoeging exploitatie		5.442	5.442	5.061	4.628	4.390
- Flexibel inzetbaar		1.149	965	756	689	671
- Middelen met aangewezen bestemming		3.935	3.842	3.909	4.010	4.112
- Fonds maatschappelijke vraagstukken		500	500	82	82	82
Algemene reserve grondbedrijf		3.038	3.716	3.494	3.317	3.910
Dekking kapitaallasten economisch nut		6.817	6.403	5.992	5.580	5.169
Dekking kapitaallasten maatschappelijk nut		7.420	10.227	9.967	9.627	9.257
Reserve Sociaal Domein		1.198	1.016	557	460	425
Reserve bovenwijkse voorzieningen		829	403	0	0	0
Reserve rente starters- en duurzaamheidsleningen		769	756	753	749	746
Reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting		1.257	1.267	1.318	1.383	1.451
Totaal reserves		36.460	39.720	37.071	35.708	35.393
Voorziening onderhoud infrastructuur		15.466	10.856	10.066	8.474	7.796
Voorziening diverse complexen grondbedrijf		2.596	2.596	2.596	2.596	2.596
Voorziening egalisatie reinigingsrechten		77	103	129	155	182
Voorziening arbeidsvoorwaarden gerelateerde verplichtingen		2.866	2.747	2.820	2.890	2.958
Totaal voorzieningen		21.005	16.302	15.612	14.115	13.531
Totaal reserves en voorzieningen		57.465	56.021	52.683	49.823	48.924

Uit het overzicht blijkt dat de totale vermogenspositie in meerjarenperspectief per saldo met € 8,5 miljoen afneemt. Onderstaand lichten wij de voornaamste mutaties toe:

Reserves

- Algemene reserve; flexibel inzetbaar

De afname van de reserve in 2019 wordt met name veroorzaakt door dekking nieuw beleid (afname € 71.000) en incidentele formatie (afname € 139.000).

- Algemene reserve toevoeging exploitatie

De afname van de reserve wordt met name veroorzaakt voor dekking van het CUP. In de periode 2019-2021 wordt € 1,1 miljoen vanuit deze reserve ingezet.

- Algemene reserve Fonds maatschappelijke vraagstukken

De afname van de reserve wordt veroorzaakt door eenmalige dekking van het CUP (€ 418.000) in 2019.

- Reserve egalisatie kapitaallasten economisch en maatschappelijk nut

Investerings met een economisch nut als ook investeringen met een maatschappelijk nut dienen te worden geactiveerd. Gedurende de toekomstige gebruiksduur wordt de investering afgeschreven en de kapitaallasten in de exploitatie opgenomen. De dekking van de kapitaallasten vindt gedeeltelijk plaats door een onttrekking uit een reserve egalisatie kapitaallasten met economisch nut of de reserve egalisatie kapitaallasten met maatschappelijk nut. Op deze wijze wordt de lasten van investeringen met economisch- en een maatschappelijk nut (gedeeltelijk) gedekt uit reserves en kostenneutraal verantwoord in de exploitatie.

- Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve wordt de komende jaren nog beperkt door bijdragen vanuit de grondexploitaties. De in de reserve resterende middelen worden aangewend voor (gedeeltelijke) dekking van majeure infrastructurele projecten. Prioritering van middelen vindt plaats middels het Mobiliteitsplan dat nog aan de raad ter besluitvorming zal worden voorgelegd. In het CUP is voor deze raadsperiode € 3,75 miljoen opgenomen voor investeringen in de infrastructuur.

- Reserve Sociaal Domein

In 2019 wordt het tekort zorgkosten (€ 272.000) gedekt uit deze reserve. De kosten voor de projectleider op het sociaal domein (€ 52.000) komen eveneens ten laste van deze reserve.

Voorzieningen

- Voorziening onderhoud infrastructuur

De voorziening onderhoud infrastructuur neemt per saldo de komende jaren af met € 3 mln. De belangrijkste oorzaken zijn onderhoud wegen € 1,5 mln., onderhoud gebouwen € 0,8 mln., onderhoud sportterreinen € 0,3 mln. en onderhoud groenvoorziening € 0,4 mln. Ten aanzien van toekomstige investeringen in de riolering wordt over de komende jaren gedoteerd € 1 mln.

Meerjarig investeringsplan (MIP)

Alle vervangingsinvesteringen worden bijeengebracht op het Meerjarig Investeringsplan (MIP). In bijlage B is een overzicht opgenomen van het complete MIP, waarbij de investeringen per programma zijn weergegeven. In de tabel hierna geven wij u een samenvatting van de geplande investeringen.

bedragen x € 1.000

	e/m/o *)	Investeringslasten				Structurele lasten			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
A1. Vervangingsinvest.	e	324	297	601	353	22	74	154	244
A2. Openbare verlichting	o	54	104	95	116	-	2	5	9
A3 Hart van Leusden	m	3.185	1.034	-	-	90	183	234	264
B1. Verkeer & vervoer	m	403	-	438	844	-	16	16	34
B2. Onderwijshuisvesting	e	-	7.380	-	-	-	-	303	300
C1. Groot onderhoud	o	3.854	4.444	3.744	4.487	-	-	-	-
C2. Sportterreinen	o	39	408	385	243	-	-	-	-
C3. GRP	e/o	125	131	107	131	-	-	-	-
D1. Grondexploitatie	e	1.701	508	412	7	-	-	-	-
Grondverkoppen		-8.551	-2.201	-1.607	-146	-	-	-	-
Totaal		1.134	12.105	4.175	6.035	112	275	712	851

*) e = investeringen met economisch nut, m = investeringen met maatschappelijk nut, o = onderhoud van kapitaalgoederen

De onderdelen van het MIP lichten wij nader toe:

A.	Investerings die door middel van activering en afschrijving t.l.v. de exploitatie worden gebracht	A1.	Vervangingsinvesteringen, dit betreft geplande investeringen op basis van de diverse vervangingsplannen.
		A2.	Investerings Openbare Verlichting, geplande investeringen conform het beleidsplan openbare verlichting
		A3.	Investerings openbare ruimte, welke geactiveerd worden, maar deels ten laste van reserves worden gebracht
B.	Investerings die t.l.v. reserves worden gebracht	B1.	Investerings uitvoeringsplan verkeer en vervoer (maatschappelijk nut), dekking uit reserve infrastructuur/ bovenwijkse voorzieningen, de genoemde bedragen zijn gebaseerd op door de raad vastgestelde uitgavenprioritering binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen.
		B2.	Onderwijshuisvesting, investering wordt hoofdzakelijk vanuit reserve onderwijshuisvesting bekostigd.
C.	Investerings die t.l.v. voorzieningen worden gebracht (karakter: groot onderhoud en vervanging zonder levensduurverlenging)	C1.	Investerings IBOR, gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen voor wegen, water, groen en gebouwen dekking uit voorzieningen onderhoud infrastructuur op basis van inspecties worden de definitieve onderhoudsmaatregelen in jaarplannen verwerkt.
		C2.	Investerings onderhoudsplan sportterreinen, dekking uit voorziening onderhoud sportterreinen.
		C3.	Investerings Gemeentelijk Rioleringsplan, dekking uit egalisatievoorziening rioolbeheer.
D.	Investerings die t.l.v. de grondexploitatie worden gebracht	D1.	Investerings o.b.v. grondexploitatieopzetten, zoals grondaankoop en bouwrijp maken. Een negatief bedrag betekent grondverkoppen.

Budgetautorisatie

Ter vereenvoudiging van de besluitvorming zijn de vervangingsinvesteringen van rubriek A voor de jaarschijf 2018 functioneel in de primitieve begroting geraamd. Ditzelfde geldt voor de investeringen uit rubriek C. Hierbij wordt aangetekend dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) eens in de vijf jaar aan de raad ter vaststelling wordt voorgelegd. In het raadsvoorstel wordt inzicht gegeven in de ophanden zijnde investeringen in de komende planperiode. Voor investeringen uit de categorie B worden u afzonderlijke besluiten ter vaststelling voorgelegd. De in rubriek D genoemde investeringen zijn overeenkomstig de laatste door de raad vastgestelde actualisering van de grondexploitatie.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is een gemeente verplicht om afzonderlijk in te gaan op de zogenoemde 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Bij deze arbeidsgerelateerde verplichtingen is het doorslaggevend of het verloop van de uitgaven gedurende een aantal begrotingsjaren - in de regel betreft dit de begrotingsperiode van vier jaar - gelijkmatig dan wel ongelijkmatig is. Bij een gelijkmatig verloop zoals bijvoorbeeld lonen, premies en vakantiegeld moeten de uitgaven in de begroting worden geraamd. Is er sprake van een sterke omvangwisseling in het uitgavenpatroon dan moeten de uitgaven ten laste van een voorziening worden gebracht. De kosten van voormalig personeel en wethouderspensioenen worden gedekt uit voorzieningen omdat hier sprake is van een ongelijk volume. De hoogte van de voorzieningen (per 1 januari 2019 € 2.747.000) dient te zijn afgestemd op de achterliggende verplichtingen. Jaarlijks vindt er daarom een doorrekening plaats. Deze heeft laatstelijk plaatsgevonden bij het opstellen van de Jaarrekening 2017. De eerstvolgende actualisering vindt plaats bij de jaarrekening 2018.

Meerjarenbalans 2017-2022

Het BBV schrijft voor dat in de begroting een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Met deze meerjarenbalans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Hieronder is de meerjarenbalans 2017-2022 opgenomen. We benadrukken dat het voor de aangegeven begrotingsjaren een prognose is. In de balans zijn de belangrijkste ontwikkelingen verwerkt zoals we die op dit moment kennen. Door toekomstige besluitvorming en (financiële) dynamiek – die er nu eenmaal altijd is bij gemeenten – zullen de hieronder vermelde cijfers in werkelijkheid gaan afwijken. Dit maakt dat de meerjarenbalans een behoorlijke mate van onzekerheid in zich heeft.

(bedragen x € 1.000)	werkelijk			Begroot			
	ultimo boekjaar	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ACTIVA							
Immateriële vaste activa		289	259	229	199	178	178
Materiële vaste activa		48.174	55.283	55.815	61.670	59.201	61.620
Financiële vaste activa		1.410	1.410	1.410	1.410	1.410	1.410
Vorraden		8.092	3.182	1.402	27	-1.029	-1.029
Uitzettingen		19.205	20.302	18.202	17.868	19.190	19.418
Liquide middelen (incl. schatkist)		394	410	431	419	421	419
Overlopende activa		3.547	3.547	3.547	3.547	3.547	3.547
		81.111	84.393	81.036	85.140	82.918	85.563
PASSIVA							
Reserves (eigen vermogen)		36.461	39.952	37.706	36.391	35.481	34.772
Resultaat boekjaar		4.387	0	47	131	163	231
Voorzieningen		21.004	19.722	19.032	17.535	16.951	15.897
Langlopende schulden		5.536	10.996	10.528	17.360	16.600	20.940
Vlottende passiva		13.723	13.723	13.723	13.723	13.723	13.723
		81.111	84.393	81.036	85.140	82.198	85.563

De vaste activa zijn voor deze meerjarenbalans geactualiseerd met de geplande grote investeringen waarover besluiten zijn genomen ten tijde van het opstellen van deze begroting. Op dit moment wordt er veel in Leusden

geïnvesteed: in het nieuwe gemeentehuis, aankoop sporthal Antares (in 2018) en Hart van Leusden. De vaste activa laten in 2018 dan ook een stijging zien. De liquide middelen en voorzieningen nemen als gevolg hiervan af. In de meerjarige ontwikkeling van de voorraden, waar de boekwaarden van de grondexploitaties onder zijn opgenomen, is te zien dat de voorraad bouwgrond in exploitatie afneemt. De post langlopende schulden betreft de lening die als projectfinanciering voor MFC Atria is aangetrokken en in 25 jaar wordt afgelost. In 2018 is een stijging te zien. Dit is de projectfinanciering voor Hart van Leusden. En naar verwachting wordt er in 2020 en 2022 projectfinanciering aangetrokken voor IKC Berkelwijk en IKC Groenhouten.

Structureel evenwicht

Onder begrotingsresultaat en in de aanbieding is het resultaat weergegeven van alle lasten en baten in deze begroting. De begroting bevat structurele lasten en baten, incidentele lasten en baten en lasten en baten die worden gedekt ten laste van reserves. Het BBV schrijft voor dat inzichtelijk moet worden gemaakt of er sprake is van een structureel evenwicht. De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo. Indien de incidentele baten en lasten buiten beschouwing worden gelaten is het structureel evenwicht voor deze begroting als volgt:

Presentatie van het structureel begrotings-saldo (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Saldo baten en lasten	-2.199	-1.231	285	-155
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	2.246	1.362	-123	386
Begrotingssaldo na bestemming	47	131	162	231
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-23	3	-29	-15
Structureel begrotingssaldo	24	134	133	216

Een specificatie van de incidentele baten en lasten is opgenomen in het onderdeel overzicht baten en lasten.

EMU-saldo

Het BBV schrijft voor dat gemeenten in de begroting een meerjarige berekening van het EMU-saldo opnemen. Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). In dit maximale tekort van 3% hebben, naast de rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De rijksoverheid maakt daar afspraken over met het IPO, de VNG en de UvW in het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv). In 2018 zijn afspraken gemaakt over de EMU-tekortnorm en de onderlinge verdeling naar overheidslaag voor de periode 2019 t/m 2022. Het aandeel voor de gezamenlijke gemeenten is genormeerd op 0,27%. Om aan afzonderlijke gemeenten een beeld te geven wat dit voor hen betekent heeft het Ministerie van BZK een lijst gepubliceerd met individuele referentiewaarden voor 2019. Op deze lijst is voor Leusden een referentiewaarde van € 2,1 miljoen vermeld. Dit bedrag betreft geen norm, maar is een indicatie voor het aandeel in de gezamenlijke tekortnorm.

De berekening van het EMU-saldo vindt plaats op kasbasis, terwijl gemeenten sturen op een sluitende begrotingspositie volgens het stelsel van baten en lasten. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het begrotingsresultaat volgens het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente hierdoor toch een negatief EMU-saldo hebben. De berekening en de uitkomst van het EMU-saldo in de tabel hieronder is daardoor niet direct relevant voor de sturing op een sluitende begrotingspositie door de raad.

		bedragen x € 1.000				
		2018	2019	2020	2021	2022
1. (+)	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves (zie BBV, artikel 17c)	-896	-2.199	-1.231	285	-155
2. (+)	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.321	2.998	3.075	3.090	2.981
3. (+)	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	3.084	3.328	3.486	3.652	3.807
4. (-/-)	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	9.400	3.500	8.900	600	5.400
5. (+)	Baten uit bijdragen van andere overheden, EU en overigen die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht op de bij 4. bedoelde investeringen	0	0	0	0	0
6. (+)	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa, voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
7. (-/-)	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouwrijp, woonrijp maken e.d.	4.110	1.244	481	0	0
8. (+)	Bouwgrondexploitatie: verkoopopbrengsten van grond	9.020	3.024	1.856	0	0
9. (-/-)	Betalings ten laste van de voorzieningen	4.366	4.018	4.983	4.236	4.861
10. (-/-)	Betalings die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0	0	0
11 (-/-)	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		- 4.347	-1.611	-7.178	2.191	-3.628

De in de tabel met een plus (+) opgenomen posten verkleinen het EMU-tekort, die met een min (-/-) vergroten het tekort.

Geconcludeerd kan worden dat de Leusdense begroting in 2019 met een negatief EMU-saldo van ruim € 1,6 miljoen bijdraagt aan het EMU-tekort. Dit bedrag ligt onder de referentiewaarde van € 2,1 miljoen.

Overzicht baten en lasten

Overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	2020	Meerjarenraming 2021 2022	
Domein Bestuur						
Lasten	4.721	4.549	4.750	4.603	4.592	4.607
Baten	867	658	476	457	457	433
Saldo	-3.854	-3.891	-4.274	-4.146	-4.135	-4.174
Domein Leefomgeving						
Lasten	12.942	13.631	14.298	14.366	14.560	14.592
Baten	13.179	9.797	6.637	6.638	6.636	6.629
Saldo	237	-3.834	-7.661	-7.728	-7.924	-7.963
Domein Samenleving						
Lasten	23.436	23.237	24.842	24.495	24.314	24.224
Baten	5.131	4.677	4.585	4.521	4.511	4.502
Saldo	-18.305	-18.560	-20.257	-19.974	-19.803	-19.722
Domein Ruimte						
Lasten	13.166	5.877	5.000	3.517	3.254	2.800
Baten	14.205	3.412	2.555	1.157	2.208	1.077
Saldo	1.039	-2.465	-2.445	-2.360	-1.046	-1.723
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Lasten	900	1.500	950	1.380	1.812	2.113
Baten	37.694	38.946	40.447	41.365	42.084	42.654
Saldo	36.794	37.446	39.497	39.985	40.272	40.541
Overhead						
Lasten	7.990	7.517	7.580	7.454	7.494	7.490
Baten	663	401	583	507	476	438
Saldo	-7.327	-7.116	-6.997	-6.947	-7.018	-7.052
Onvoorzien						
Lasten	0	-49	-61	-61	-62	-62
Saldo van baten en lasten	8.584	1.530	-2.198	-1.231	285	-155
Toevoegingen aan reserves						
Domein Bestuur	0	0	0	0	0	0
Domein Leefomgeving	11.886	4.008	792	785	778	771
Domein Samenleving	0	-83	0	0	0	0
Domein Ruimte	1.189	745	0	0	1.600	1.329
Alg. dekkingsmid. onvoorzien	6.045	0	0	0	0	0
Overhead	-264	-13	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	18.856	4.657	792	785	2.378	2.100
Onttrekkingen aan reserves						
Domein Bestuur	63	41	37	25	8	8
Domein Leefomgeving	4.938	1.809	1.381	1.361	1.382	1.354
Domein Samenleving	1.698	266	462	100	38	38
Domein Ruimte	590	338	192	159	569	957
Alg. dekkingsmid. onvoorzien	6.551	479	936	504	261	131
Overhead	819	194	30	0	0	0
Totaal onttrekkingen	14.659	3.127	3.038	2.149	2.258	2.487
Resultaat	4.387	0	47	131	162	231

Toelichting verschillen

Domein Bestuur

Binnen het Domein Bestuur neemt het saldo ten opzichte van het begrotingsjaar 2018 af met € 0,4 mln. De belangrijkste oorzaken daarvoor zijn:

- Verwerking van de CUP opdracht 2.1 capaciteit veiligheid ad. € 0,06 mln.

Gemeente Leusden

- Stijging van de gemeentelijke bijdrage voor de VRU ad. € 0,1 mln.
- Kosten van financiering voor het uitvoeren van gemeenschappelijke, via de VNG gecoördineerde activiteiten (o.a. KING, A+O fonds) ad. € 0,1 mln

Domein Leefomgeving

Binnen het Domein Leefomgeving nemen de lasten ten opzichte van het begrotingsjaar 2018 toe met circa € 0,7 mln.

De lastentoename binnen het Domein worden op hoofdlijn verklaard door de volgende ontwikkelingen:

- hogere kapitaallasten naar aanleiding van investeringen in gemeentelijke accommodaties ad. € 0,3 mln;
- hogere dotatie in gemeentelijke onderhoudsvoorzieningen ad. € 0,14 mln;
- hogere kapitaallasten voortkomend uit investeringen van maatschappelijk nut € 0,13 mln;
- aanvullend budget voor plaatsing elektrische laadpalen (CUP), aanvullend budget bomenonderhoud (VJN '18) en extra budget t.b.v. het faciliteren van bewonersinitiatieven en verbeteren van groenonderhoud, totaal € 0,11 mln.

Ten opzichte van het begrotingsjaar 2018 dalen de baten binnen het Domein Leefomgeving met circa € 3,2 mln. per jaar. Deze afname in 2019 wordt veroorzaakt door:

- € 0,8 mln incidenteel geraamde bate uit grondverkoop in 2018;
- € 0,9 mln incidenteel geraamde onttrekking uit voorziening onderhoud wegen in 2018;
- € 1,5 mln incidenteel geraamde onttrekking aan voorziening egalisatie rioolbeheer in 2018.

Domein Samenleving

Binnen het domein Samenleving neemt het saldo 2019 ten opzichte van 2018 af met € 1,7 mln. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van de lasten met € 1,6 mln. Het saldo is op hoofdlijnen als volgt te specificeren:

- Verwerking van CUP opdrachten Sociaal Domein (Zorg en Welzijn, Jeugdzorg en Onderwijs) ad. € 0,5 mln.;
- Aansluiting van de zorgbudgetten op het inkoopkader Sociaal Domein ad. € 0,9 mln.;
- Bijstelling van het budget voor Huishoudelijke Hulp als gevolg van aanzuigende werking eigen bijdrage maatregel en volume- en prijsstijgingen ad. € 0,2 mln.

Domein Ruimte

Binnen het Domein Ruimte nemen de lasten ten opzichte van het begrotingsjaar 2018 af. De belangrijkste oorzaken daarvoor zijn:

- Mutaties in grondexploitaties. Deze worden echter budgettair neutraal in de begroting geraamd.
- Een in 2018 incidenteel geraamd budget voor implementatie van de omgevingswet.
- Verwerking van een aantal CUP opdrachten ad. € 0,4 mln.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Binnen het Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien nemen de baten ten opzichte van 2018 toe met € 1,5 miljoen. Voornaamste oorzaak voor deze toename zijn de stijgende accessen van de Algemene Uitkering Gemeentefonds.

Deze stijging zet zich ook de komende jaren door tot een bedrag van € 3,7 miljoen in 2022 ten opzichte van 2018.

De lasten op dit onderdeel stijgen in 2019 ten opzichte van 2018 met € 0,6 miljoen. Voornaamste oorzaak van deze stijging zijn de hoger geraamde stelposten voor loon- en prijsstijgingen, en een aantal gerealiseerde bezuinigingen die hoger zijn uitgevallen dan de daarvoor in de begroting opgenomen budgetten.

Voor een verdere specificatie van- en inhoudelijke toelichting op de bedragen verwijzen wij u naar het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

Overhead

Binnen de overhead neemt het saldo 2019 ten opzichte van het begrotingsjaar 2018 toe met 0,1 mln. Voor de inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar het domein Overhead.

Grondslag van de begrotingsramingen

De begrotingsramingen zijn gebaseerd op de volgende grondslagen:

	2019	2020	2021	2022
Loon- en prijspeil:				
- prijsstijgingen	3%	2%	1,8%	1,9%
- loonstijgingen	3%	2%	1,8%	1,9%
- loonpeil salarissen	1-7-2018			
- gesubsidieerde instellingen	3%	2%	1,8%	1,9%
Rentepercentages:				
- rendement beleggingen	0,5%	1%	1%	1%
Woningbouwen inwoners:				
- woningen per 1 januari	13.006	13.209	13.432	13.565
- inwoners per 1 januari	30.440	30.717	31.034	31.138
Geplande woningbouw (telt mee per 1 januari van volgend jaar):				
- Mastenbroek II				25
- Valleipark	36	10		
- Tabaksteeg				28
- Maanweg/maanwijk		40	40	40
- Groot Agteveld	37	37	37	
- Klimrakker		15		
- SBBO	56	31		
- Hamersveldseweg		17	16	
- Voormalige schoollocaties / Berkelwijk				50
- Voormalige schoollocaties / Groenhouten		30		
- Lisidunahof		35	35	35
- Ruige Veld/Speelkamp	34			
- Diverse particulieren	19			
- Inbreidingslocaties Leusden	5	5	5	5
- Inbreidingslocaties Leusden-Zuid	14			
- De Plantage	2	3		
Algemene uitkering:				
- circulaire	Mei 2018	Mei 2018	Mei 2018	Mei 2018
- uitkeringsfactor	1,502	1,536	1,562	1,581
Belastingen en rechten:				
- inflatiecorrectie op alle tarieven exclusief afvalstoffenheffing	3%			

Overzicht baten en lasten taakvelden 2019-2022

Dit overzicht is als bijlage opgenomen onder de "Meerknop".

Overzicht incidentele baten en lasten

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken en om projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. een eindig doel hebben.

In onderstaande tabellen wordt inzicht gegeven in de incidentele baten en lasten per programma. In de eerste tabel worden de zich in de jaarbudgetten voordoende incidentele baten en lasten weergegeven. Teneinde een totaalbeeld te geven van de incidentele baten en lasten binnen de gemeentelijke begroting wordt vervolgens inzicht gegeven in de zich binnen de gemeentelijke begroting voordoende reserve mutaties (zowel incidenteel als structureel van aard).

Gemeente Leusden

Incidentele baten en lasten binnen de exploitatie					
x € 1.000	Domein	2019	2020	2021	2022
Incidentele lasten					
1. Samenwerking BLNP	Bestuur	10	10	0	0
2. CUP 3.8 Signalering van Armoede	Samenleving	21	21	0	0
3. CUP 4.3 Afval	Leefomgeving	19	0	0	0
<i>Subtotaal incidentele lasten</i>		<i>50</i>	<i>31</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Incidentele baten					
4. BTW teruggaaf buitensport	Alg. dekk.	-7	-7	-7	-7
5. Afbouw rente grondbedrijf	Ruimte	-66	-21	-22	-8
Saldo incidentele baten en lasten exploitatie		-23	3	-29	-15

Toelichting:

1. Voor de samenwerking BLNP is er twee jaar een budget beschikbaar voor een juridische kennisbank en opleidingen.
2. Er is incidenteel budget beschikbaar gesteld voor de signalering van armoede en het bekend maken van de mogelijkheden voor (financiële) ondersteuning.
3. Er is incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het onderzoeken van de mogelijkheden om het ontstaan van niet meer herbruikbaar (rest)afval te voorkomen.
4. De gemeente ontvangt van de Belastingdienst met terugwerkende kracht BTW terug over gedane investeringen in buitensportaccommodaties. De teruggaaf loopt door tot en met het jaar 2022.
5. Er vindt jaarlijks een onttrekking uit de Algemene reserve Grondbedrijf plaats. Dit betreft de afbouw van de rente.

Voor de jaren 2019-2022 worden de onderstaande incidentele baten en lasten verrekend met een reserve. Van de vermelde reserve mutaties wordt per Domein toegelicht met welke gemeentelijke reserve de incidentele baten of last wordt verrekend en met welke motivatie.

Gemeente Leusden

x € 1.000 (+ = toevoeging reserve en - = onttrekking reserve)	2019	2020	2021	2022	
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien					
7. Dekking afbouw rente grondbedrijf	-66	-21	-22	-8	I
8. Dekking CUP uit AR toevoeging exploitatie	-381	-433	-239	-123	I
9. Dekking CUP uit AR flexibel inzetbaar	-60	-50	0	0	I
10. Dekking CUP Fonds maatschappelijke vraagstukken	-418	0	0	0	I
11. Dekking incidenteel nieuw beleid 2019	-11	0	0	0	I
Domein Ruimte					
12. Dekking personele beheerslasten grondbedrijf	-50	-50	-50	-50	S
13. Dekking grondbedrijf algemeen	-105	-105	-61	-61	I
14. Dekking verkeerstelling	0	0	-18	0	I
15. CUP 7.1 Realiseren woningbouwprogramma	-25	0	0	0	I
16. CUP 7.2 Nieuwe woningbouwlocaties	-10	0	0	0	I
17. Dekking beheerskosten duurzaamheids- en startersleningen	-4	-4	-4	-4	S
18. Onttrekking AR Grondbedrijf tbv bovenwijkse voorziening	0	0	-437	-843	I
19. Dotatie reserve bovenwijkse voorziening	0	0	437	843	I
20. Dotatie AR Grondbedrijf	0	0	1.163	486	I
Domein Bestuur					
21. Dekking content manager	-29	-17	0	0	I
22. Dekking kapitaallasten kazerne Achterveld	-8	-8	-8	-8	S
Domein Leefomgeving					
23. Dotatie reserve dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting	671	664	658	651	S
24. Dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting	-596	-576	-566	-527	S
25. Dekking adviseur openbare ruimte	-80	0	0	0	I
26. Bijdrage tbv gymzalen Antares	-21	-21	-21	-21	S
27. Dekking kapitaallasten investeringen economisch nut	-358	-358	-358	-352	S
28. Dekking kapitaallasten Hart van Leusden	-41	-122	-152	-169	S
29. Dekking kapitaallasten investeringen maatschappelijk nut	-218	-218	-218	-218	S
30. Dotatie voor terugverdieninvesteringen MFC's en duurzaamheid	84	84	84	84	S
31. Dekking uitgaven beheer de Schammer	-19	-19	-19	-19	S
32. Dotatie vernieuwingsinvesteringen zwembad de Octopus	37	37	37	37	S
33. Dekking kapitaallasten tweede sporthal	-46	-46	-46	-46	S
Domein Samenleving					
34. Projectleider Sociaal Domein	-52	-52	0	0	I
35. Opstellen leerling prognoses	-3	-3	-3	-3	S
36. Dekking bekostiging huishoudelijke hulp WMO	-23	0	0	0	I
37. Stimulering wijkactiviteiten MFC Antares	-10	-10	0	0	I
38. Voorkeursmodel Peuteropvang en VVE	-67	0	0	0	I
39. Dekking tekort zorgkosten	-272	0	0	0	I
40. CUP 3.6 Positieve gezondheid en zorg	-35	-35	-35	-35	I
Domein Overhead					
41. Knelpunt personeelszaken	-30	0	0	0	I
Totaal saldo van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-2.246	-1.362	122	-386	

Toelichting:

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

7. Dekking afbouw rente grondbedrijf

Vanaf 2017 is het niet meer toegestaan om rente door te berekenen aan de grondexploitaties als geen externe financiering is aangetrokken voor dit doel. De wegvallende rentelasten voor de algemene dienst worden gefaseerd (afbouw in 7 stappen) onttrokken aan de algemene reserve grondbedrijf.

8. Dekking CUP uit algemene reserve, toevoeging exploitatie

Het CUP wordt grotendeels gedekt uit de algemene reserve, toevoeging exploitatie.

9. Dekking CUP uit algemene reserve, flexibel inzetbaar

In 2019 en 2020 worden de incidentele lasten nieuw beleid gedekt uit de algemene reserve, flexibel inzetbaar.

10. Dekking CUP Fonds maatschappelijke vraagstukken

In 2019 wordt een gedeelte van het CUP gedekt uit het Fonds maatschappelijke vraagstukken.

11. Dekking incidenteel nieuw beleid 2019

De incidentele kosten met betrekking tot nieuw beleid 2019 worden onttrokken aan de algemene bedrijfsreserve, flexibel inzetbaar.

Domein Ruimte

12. Dekking personele beheerslasten grondbedrijf

De beheerslasten financiële administratie grondbedrijf worden onttrokken aan de algemene reserve grondbedrijf.

13. Dekking grondbedrijf algemeen

Gemeente Leusden

Het werkbudget restant buitengebied wordt onttrokken aan de algemene reserve grondbedrijf.

14. Dekking verkeerstelling

Eén keer in de drie jaar wordt een meer grootschalige verkeerstelling gehouden. Dekking vindt plaats uit de algemene bedrijfsreserve, flexibel deel.

15. CUP 7.1 Realiseren woningbouwprogramma

Er is incidenteel budget beschikbaar voor de actualisatie van de Woonvisie.

16. CUP 7.2 Nieuwe woningbouwlocaties

Er is incidenteel budget beschikbaar voor het monitoren van de woningvraag en het onderzoek naar nieuwe woningbouwlocaties.

17. Dekking beheerskosten duurzaamheids- en startersleningen

De beheerskosten (inzet SVN) voor het verstrekken van duurzaamheids- en startersleningen worden gedekt uit de bestemmingsreserve rente starters- en duurzaamheidsleningen.

18. Onttrekking algemene reserve grondbedrijf tbv bovenwijkse voorziening

De dotatie reserve bovenwijkse voorziening wordt gedekt uit de algemene reserve grondbedrijf.

19. Dotatie reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve wordt gedoteerd door onttrekking uit de algemene reserve grondbedrijf.

20. Dotatie algemene reserve grondbedrijf

Toevoeging van het resultaat afgesloten grondexploitaties aan de algemene reserve grondbedrijf.

Domein Bestuur

21. Dekking content manager

De loonkosten voor de content manager worden gedekt uit de algemene reserve, flexibel deel.

22. Dekking kapitaallasten brandweerkazerne Achterveld

Een deel van de kapitaallasten brandweerkazerne Achterveld wordt onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten investeringen met economisch nut.

Domein Leefomgeving

23. Dotatie reserve dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting

De ontvangen rijksmiddelen worden gestort in de reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting.

24. Dekking kapitaallasten onderwijshuisvesting

De geboekte kapitaallasten worden onttrokken aan de reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting.

25. Dekking adviseur openbare ruimte

De loonkosten voor de adviseur openbare ruimte worden incidenteel gedekt uit de algemene reserve, flexibel inzetbaar.

26. Bijdrage ten behoeve van gymzalen Antares

De bijdrage ten behoeve van de gymzalen Antares wordt onttrokken uit de reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting.

27. Dekking kapitaallasten investeringen met een economisch nut

De geboekte kapitaallasten van investeringen met een economisch nut worden onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten investeringen met een economisch nut.

28. Dekking kapitaallasten Hart van Leusden

De kapitaallasten voor de investering het Hart van Leusden worden onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten met een maatschappelijk nut.

29. Dekking kapitaallasten investeringen met een maatschappelijk nut

De overige investeringen met een maatschappelijk nut worden onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten met een maatschappelijk nut.

30. Dotatie in reserve voor terugverdieninvesteringen zwembad de Octopus

Jaarlijks wordt een bedrag gestort in de algemene bedrijfsreserve met aangewezen bestemming als gevolg van terugverdieninvesteringen in mfc's en duurzaamheid.

31. Dekking uitgaven beheer de Schammer

De structurele onderhoudslasten aan de Schammer worden onttrokken aan de algemene reserve, aangewezen bestemming.

32. Dotatie vernieuwingsinvesteringen zwembad de Octopus

Jaarlijks wordt een bedrag gestort in de algemene bedrijfsreserve met aangewezen bestemming ten behoeve van toekomstige vernieuwingsinvesteringen zwembad de Octopus.

33. Dekking kapitaallasten tweede sporthal

De geboekte kapitaallasten worden onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten investeringen met economisch nut.

Domein Samenleving

34. Projectleider Sociaal Domein

De loonkosten voor de projectleider Sociaal Domein wordt onttrokken uit de egaliseringsreserve Sociaal Domein.

35. Dekking opstellen leerling prognoses

De kosten voor het opstellen van leerling prognoses worden structureel onttrokken aan de egaliseringsreserve sociaal domein.

36. Dekking bekostiging huishoudelijke hulp WMO

De kosten van huishoudelijke hulp worden incidenteel onttrokken aan de egaliseringsreserve Sociaal Domein.

37. Stimulering wijkactiviteiten MFC Antares

Gemeente Leusden

De projectsubsidie voor ondersteuning wijkactiviteiten wordt incidenteel onttrokken aan de egalisereserve Sociaal Domein.

38. Voorkeursmodel Peuteropvang en VVE

De extra kosten voor peuteropvang en VVE worden in 2019 incidenteel onttrokken aan de egalisereserve Sociaal Domein.

39. Dekking tekort zorgkosten

Het tekort zorgkosten wordt in 2019 gedekt uit de egalisereserve Sociaal Domein.

40. CUP 3.6 Positieve gezondheid en zorg

Er is incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het ondersteunen van lokale initiatieven.

Domein Overhead

41. Knelpunt personeelszaken

In 2019 zijn extra incidentele formatiekosten geraamd voor personeelsadministratie en HRM-advies (besluit Najaarsnota 2017). De kosten worden onttrokken uit de algemene reserve, flexibel deel.

Gemeente Leusden